

POHJOIS-POHJANMAAN MAAKUNTAKAAVAN UUDISTAMINEN

3. VAIHEMAAKUNTAKAAVAN LUONNOS

Valmisteluvaiheen kuuleminen / palautteen yhteenveto ja vastineet
Kaavaluonnosasiakirjat julkisesti nähtävillä 10.4. – 12.5.2017

Yhteenveto ja vastineet 5.9.2016
Käsittely: Maakuntahallitus 11.9.2017 (§ 159)

Saapuneen palautteen lukumäärät:

Jäsenkuntien lausunnot	28 lausuntoa 26 kunnasta
Seutukuntien lausunnot	-
Naapurimaakunnat:	4 lausuntoa
Muut pyydetyt lausunnot:	15 lausuntoa
Osallispalaute ja mielipiteet:	43 kuntalais- / kansalaismielipidettä
	19 järjestöjen / yhteisöjen kannanottoa

SISÄLLYSLUETTELO

SAATTEEKSI	5
KUNTIEN LAUSUNNOT	8
Alavieskan kunta	8
Haapajärven kaupunki	8
Haapaveden kaupunki	8
Hailuodon kunta	9
Iin kunta	9
Kalajoen kaupunki	9
Kempeleen kunta	11
Kuusamon kaupunki	17
Kärsämäen kunta	18
Limingan kunta	18
Lumijoen kunta	20
Merijärven kunta	20
Muhoksen kunta	20
Nivalan kaupunki	22
Oulaisten kaupunki	23
Oulun kaupunki	24
Pudasjärven kaupunki	25
Pyhäjoen kunta	29
Pyhäjärven kaupunki	30
Pyhännän kunta	30
Raahen kaupunki	30
Reisjärven kunta	31
Sievin kunta	32
Siikajoen kunta	32
Siikalatvan kunta	35
Taivalkosken kunta	36
Tyrnävän kunta	36
Utajärven kunta	37
Vaalan kunta	37
Ylivieskan kaupunki	41
MUUT PYYDETYT LAUSUNNOT (SEUTUKUNTIEN JA MINISTERIÖIDEN LAUSUNTOJA EI SAATU)	42
Fingrid Oyj	42
Geologian tutkimuskeskus	42
Kainuun liitto	43
Keski-Suomen liitto	43
Lapin liitto	44
Luonnonvarakeskus	45

Metsähallitus.....	47
MTK Pohjois-Suomi	52
Museovirasto.....	53
Oulun seudun ympäristötoimi liikelaitoksen johtokunta	57
Paliskuntain yhdistys	61
Pohjois-Pohjanmaan Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.....	65
Pohjois-Pohjanmaan museo.....	69
Pohjois-Savon liitto.....	70
Pohjois-Suomen Aluehallintovirasto	71
Puolustusvoimien logistiikkalaitoksen esikunta Logistiikkaosasto	75
Suomen Turvallisuusverkko Oy	76
Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjois-Pohjanmaan piiri ry	76
Suomen Metsäkeskus Pohjois-Suomen palvelualue	82
MUU OSALLISPALAUTE JA MIELIPITEET	84
Caruna Oy.....	84
Energiequelle Oy	84
EPV Tuulivoima Oy	85
Haaga-Pukkilan kyläyhdistys.....	87
Intercon Energy Oy, Terrawind Oy	88
Kanteleen Voima Oy.....	89
Kiiminkijoen kalastusalue Kiiminkijoki ry.....	90
Kitkan viisaat ry.	91
Metsänhoitoyhdistys Rokua-Paljakka.....	98
Puhuri Oy.....	98
Puskakorvenkallion Tuulivoima Oy / Smart Windpower Oy.....	99
Tornator Oyj	100
Torvenkylän Tuulivoima Oy / Smart Windpower Oy	104
Torvenkylän tuulivoima-alue / Ramboll Oyj	106
Tuulivoimayhtiö Pohjola Oy / Hietasyrjänkangas – Hautakangas – Pökkylä, Oulainen	108
Vapo Oy.....	110
VSB Uusiutuva Energia Suomi Oy / Karahka, Oulainen	114
VSB Uusiutuva Energia Suomi Oy / Riskalankangas, Haapavesi	116
Winda Power Oy / tuulivoimahankkeita: Pyhäjoki, Kalajoki, Tyrnävä, Lumijoki, Liminka	118
(Maukarinkangas, Läntinen, Kivimaa, Rahkasuo / Leviämaa-Ruutineva, Hirvineva)	118
Mielipide 1, Pyhäjoki	122
Mielipide 2, Pyhäjoki (seitsemän samansisältöistä mielipidettä, A (kaksi allekirjoittajaa), B, C (kuusi allekirjoittajaa), D, E, F)	123
Mielipide 3, Pyhäjoki (neljä samansisältöistä mielipidettä)	123
Mielipide 4, Pyhäjoki (kaksi allekirjoittajaa)	124
Mielipide 5, Pyhäjoki (kuusi samansisältöistä mielipidettä).....	125
Mielipide 6, Pyhäjoki	126
Mielipide 7, Vaala	126
Mielipide 8, Vaala	127
Mielipide 9, Vaala	128
Mielipide 10, Vaala	128

Mielipide 11, Kontio	129
Mielipide 12, Nivala (kaksi allekirjoittajaa).....	129
Mielipide 13, Oulu, Haapajärvi, Nivala, Reisjärvi (8 allekirjoittajaa)	130
Mielipide 14, Haukipudas	132
Mielipide 15, Oulu	132
Mielipide 16, Vihanti (2 allekirjoittajaa)	133
Mielipide 17, Revonlahti (kaksi erillistä mielipidettä)	134
Mielipide 18, Veneheitto.....	134
Mielipide 19, Raahen.....	135
Mielipide 20, Siikajoki.....	135
Mielipide 21, Kuusamo (kaksi allekirjoittajaa).....	136
Mielipide 22, Vaala	138
Mielipide 23, Kuusamo	138
Sähköposti 6.8.2017	140

SAATTEEKSI

Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavan uudistaminen aloitettiin vuonna 2010. Maakuntahallitus päätti kesäkuussa 2012 vaiheistaa kokonaismaakuntakaavan uudistamistyön kolmeen osaan. Uudistamistyön päätyttyä voimaan jää neljä maakuntakaavaa nykyisen kahdeksan sijaan. Vaihemaakuntakaavoitus on edennyt tammikuussa 2016 vireille tulleen kolmannen vaihekaavan valmisteluvaiheen kuulemiseen. Keskeiset teemat ovat pohjavesi- ja kiviainesalueet sekä mineraalipotentiali ja kaivosalueet. Tuulivoiman ja soiden osalta kaavakartalla esitetään ainoastaan teemaan liittyvät muutokset suhteessa 1. vaihemaakuntakaavaan, kokonaistilanne näytetään erillisillä teemakartoilla. Kaavaluonnoksessa esitetään myös vuoden 2005 kokonaismaakuntakaavan mukaiset, 1.–2. vaiheissa käsittelemättömät merkinnät. Pohjois-Pohjanmaan liitettyjen Vaalan ja Himangan alueiden maankäyttöä tarkastellaan olevien maakuntakaavamerkintöjen kautta. Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan valmisteluaineisto oli julkisesti nähtävillä 10.4.–12.5.2017 Pohjois-Pohjanmaan liiton virastossa ja jäsenkunnissa sekä internetissä. Kaavaluonnoksesta saatiin nähtävillä olon aikana kaiken kaikkiaan yli sata virallista palautetta ja runsaasti muita yhteydenottoja eri aihealueita koskien.

Lausuntojen antajatahojen käsittelyprosessien viivästyisestä johtuvaa jatkoaikaa kuulemiselle myönnettiin muutamalle viranomaisaholle, jäsenkunnalle ja osallistaholle, kaikki saatu palaute käsitellään valmisteluvaiheen vastineiden käsittelyn yhteydessä. Pyydettyjä lausuntoja saatiin yhteensä 47, näistä on 28 saatiin jäsenkunnilta. Muita pyydettyjä naapurimaakuntien, viranomaisten ja järjestöjen lausuntoja kirjattiin yhteensä 19, seutukunnat ja ministeriöt eivät antaneet lausuntoja. Kuntalais- ja kansalaispalautteena saatiin kuulemisaikana yhteensä 43 mielipidettä, ja muista osallisilta saatiin määrääjässä 19 kannanottoa. Puhuri Oy on jätti kuulemisajan jälkeen 10.7. esityksen Haapaveden ja Haapajärven kuntien alueelle sijoittuvan tuulivoima-alueen käsittelystä 3. vaihemaakuntakaavassa. Ko-esitykseen on annettu vastaus tässä vastineraportissa. Yhteensä vastinekäsitteilyyn valmisteltiin 109 palautetta maakuntakaavaluonnoksesta. Mielipiteitä jättäneiden henkilöiden nimet on henkilötietolain nojalla poistettu vastineraportin internet-versiosta.

Saatu palaute on koottu tähän raporttiin kokonaisuudessaan, ainoastaan aikaisempien käsittelyvaiheiden selostustekstit ym. toistot on jätetty pois. Kuhunkin muutosesitykseen tai mielipiteeseen on laadittu vastine.

Lausunnoissa käsiteltiin kaikkia vaihemaakuntakaavan aihepiirejä. Kansalaismielipiteitä ja osallispalautetta saatiin eniten tuulivoimapuistoista. Muiden selvitysten osalta käynnissä on Vaalan suoalueiden täydennysinventointi, ja Pohjois-Pohjanmaan kaupan palveluverkkoselvityksen 2030 tarkistaminen (maankäyttö- ja rakennuslain muutos voimaan 1.5.2017), luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeiden alueiden päivitysinventointi sekä Vaalan alueen täydennysinventoinnit arkeologian ja kulttuuriympäristön osalta.

Muihin mahdollisiin täydennystarpeisiin palataan, kun saatu palaute on käsitelty. Vastineet lausuntoihin ja mielipiteisiin sekä esitys Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan valmistelun jatkotoimista valmistellaan maakuntahallituksen kokoukseen 11.9.2017.

Maakuntakaavojen vahvistusmenettelystä luopumiseen liittyvä kaavaehdotuksen kuulemis- ja hyväksymismenettelyjä koskeva maankäyttö- ja rakennusasetuksen muutos on tullut voimaan 1.3.2016. Uuden kaavaprosessin mukainen (MRA 13 §) kaavaehdotusaineiston välikuuleminen ennen nähtäville asettamista järjestetään loppuvuodesta 2017, kun lausuntojen perusteella tehtävät tarkistukset on tehty. 3. vaihemaakuntakaava etenee alustavaan ehdotusvaiheeseen näiden vastineiden ja pidettyjen työpalavereitten pohjalta. Maakuntakaava on yleispiirteinen ja strateginen kaava, jota kaavahierarkian mukaisesti tarkennetaan kuntakaavoituksella.

Yleiskommentti / POSKI-hanke

Pohjavesien suojelun ja kiviaineshuollon yhteensovittamisprojekti (POSKI) hankkeella pyritään turvaamaan laadukkaan pohjaveden ja kiviaineksen saatavuus ja kestävä käyttö maakunnissa, sekä edellä mainittujen toimintojen aiheuttamien ristiriitojen yhteensovittaminen. Lähtökohdat perustuvat valtakunnallisten alueidenkäytön tavoitteiden (VAT) maakuntakaavoitukseen kohdistuviin erityistavoitteisiin. Projektissa yhdistettiin olemassa olevaa tietoa ja uutta aineistoa pohjavesistä, maa-aineksen otosta ja tulevista kiviainestarpeista, vesihuollon tarpeista ja erilaisista suojelukohteista. Hankkeen tavoitteena oli turvata hyvän ja laadukkaan pohjaveden saanti vesilaitoksille yhdyskuntien vedensaantia varten, laadukkaan kiviaineksen saanti yhdyskuntarakentamiseen sekä osoittaa kiviaineksen ottoon pitkällä aikavälillä soveltuvat alueet. Työn aikana täydennettiin olemassa olevia pohjavesi- ja kiviainestietokantoja ja tehtiin maa-ainesalueille luokitus, jossa alue luokiteltiin joko maa-aineksen ottoon soveltuvaksi, osittain soveltuvaksi tai soveltumattomaksi huomioiden maa-aineslain 3 §:n vaatimukset. Hankkeen rahoitti Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY) Euroopan aluekehitysrahaston varoilla ja hankkeessa olivat mukana Pohjois-Pohjanmaan liitto, Geologian tutkimuskeskus, Suomen ympäristökeskus, alueen kunnat sekä muutamat vesihuoltolaitokset ja yritykset. Kolmivaiheinen hanke toteutettiin vuosien 2011-2017 aikana.

Pohjois-Pohjanmaan merkittävimmät pohjavesialueet sijaitsevat suurissa harjujaksoissa, jotka sisältävät myös merkittäviä maa-ainesvaroja sekä luonto- ja maisema-arvoja. POSKI-hankkeissa on selvitetty maasto- ja laboratoriotutkimuksin pohjaveden määrä ja laatu ja tarkistettu alueiden luokitukset. Maakunnan maa-ainesvarat ovat epätasaisesti jakaantuneet: parhaimmat alueet sijaitsevat usein kaukana käytön painopisteistä ja pitkät kuljetusmatkat nostavat maa-aineksen hintaa. Hankkeessa on koottu kattava tieto eri alueilla käytävissä olevista maa-ainesvaroista ja haettu seudullisen kiviaineshuollon kannalta tärkeät alueet.

Tulevaisuudessa kiviaineksen käytössä siirrytään harjujen hiekan ja soran sijasta yhä enemmän kalliokiviaineksen käyttöön. Muita mahdollisia kiviainesvaihtoehtoja ovat esimerkiksi moreeni, rantahiekkamuodostumat tai merihiekka. Kestävän kehityksen mukaisesti kiviaineksia tulisi korvata mahdollisuuksien mukaan myös uusiomateriaaleilla.

Lausuntojen, täydentävien selvitysten ja neuvottelujen perusteella vastineissa esitetään kaavaehdotukseen seuraavia tarkistuksia:

- Kaavakartalle täydennetään puuttuvat osat olemassa olevasta sähkönsiirtoverkosta ja selvitetään esille nousseiden tuulivoimapuistojen sähkönsiirtoon liittyvien yhteyksien osoittamisedellytykset
- Liikenneverkon osalta selvitetään esille nousseiden kohteiden suunnittelutilanne ja tutkitaan niiden merkintöjen muutosedellytykset. Laajemmat, selkeästi maakunnalliset asiat tutkitaan maakunnallisessa liikennejärjestelmäsuunnitelmassa.
- Osoitettavien tuulivoima-alueiden kokonaisuutta tarkistetaan. Uusina tuulivoima-alueina selvitetään Kuusamon Maaningan, Oulaisten Hietasyrjänpään, Hautakankaan ja Pökkylän, Haapaveden Riskalankankaan sekä Haapaveden-Haapajärven Multakaarronnan mahdollisia tuulivoima-alueita. Kaavaratkaisua täydennetään osoittamalla Oulun Lavakorven sekä Utajärven Maaselän ja Hepoharjun alueet sekä poistamalla Sievin Kenkäkangas E:n, Oulun Takukankaan ja Oulun Hoikka-Hiue-Luodelehten alueet. Lumijoen-Limingan Leviämaan-Ruutinevan alue palautetaan kaavaan. Siikajoen Seljänsuon matalan ja Revonlahden (Kangastuulen ym.) sekä Pyhäjoen Puska-korvenkallion tuulivoima-alueiden rajauksia tarkistetaan.
- Tuulivoimarakentamista koskevia yleisiä suunnittelumääräyksiä tarkistetaan (ks. vastine Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen lausuntoon). Maakuntakaavalla ohjataan jatkossakin seudullisia, vähintään 10 voimalaa käsittäviä kokonaisuuksia. Rannikolla mahdollinen tuulivoiman lisärakentaminen tulee kuitenkin sijoittaa ensisijaisesti maakuntakaavassa osoitetuille alueille.
- Vaalan soiden käyttöä koskevat selvitysalueet tarkennetaan kaavaratkaisuksi kaavakartalle ja selostukseen inventointien ja muiden selvitysten perusteella. Lisäksi muun maakunnan soiden käytön joitakin päivitystietoja tarkistetaan tapauksissa, joissa aineistovirhe tai -epätarkkuus on aiheuttanut väärän päivitysmerkinnän.
- Kaavakartalla osoitettavien ja kaavaselostuksessa käsiteltävien biojalostamojen täydentämistä selvitetään Muhoksen Viskaalin sekä Tyrnävän kiertotalouskylän osalta. Nivalan pilottilaitos tuodaan esille kaavaselostuksessa.
- Kaavamerkintöjen selityksiä ja määräyksiä tarkistetaan.
- Kaavaselostusta tarkistetaan ja täydennetään edellä mainittujen muutosten sekä kaavaratkaisujen perusteiden ja vaikutusten arvioinnin osalta.

KUNTIEN LAUSUNNOT

Lausunto	Vastine
Alavieskan kunta Alavieskan kunnalla ei ole huomautettavaa 3. vaihemaakuntakaavan luonnoksesta.	-
Haapajärven kaupunki Ei lausuntoa.	
Haapaveden kaupunki Kaupunginhallitus 24.4.2017, § 83 Valmistelutekstistä: Haapaveden alueella on muun muassa kohdemerkinällä osoitettu erikoiskaupan suuryksikkö (Jouhtenenmäki max 10 000 km²) ja seudullisesti merkittävä biojalostamon alue. Kaupunginjohtajan ehdotus: Kaupunginhallitus näkee seudullisesti merkittävän biojalostamon merkinnän Haapavedellä tukevan maakuntakaavan sisältöön vaikuttavien strategioiden ja ohjelmien toteutumista ja pitää tärkeänä, että kaava edesauttaa ja mahdollistaa hankkeen toteutumisen. Kaupunki edellyttää, että alueen turvetuotantoalueet kirjataan oikeellisesti karttaan. Nyt ainakin Piipsannavan ja Hankilannevan alue puuttuvat maakuntakaavasta. Lausunto / Haapaveden kaupunki, Riskalankankaan ja Rahkolan tuulivoimapuistot (Haapaveden kaupungin puolesta, maankäyttöpäällikkö Paulos Teka 5.5.2017) Toivomme, että 3. vaihemaakuntakaavassa huomioidaan vireillä olevat Riskalankankaan ja Rahkolan tuulivoimapuisto - hankkeet. Kyseiset hankkeet ovat tärkeitä Haapaveden kaupungin yhdyskuntakehitykselle ja elinkeinoelämälle. Puistot edistävät uusiutuvien energianlähteiden käyttöä ja lisäävät kaupungin omavaraisuusastetta. Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan luonnoksessa, joka on asetettu nähtäville maakuntahallituksen päätöksellä 20.3.2017, on muutettu Riskalankankaan tuulivoimapuiston aluerajausta, josta on aiemmin tehty esitys tuulivoima-alueeksi 3. vaihemaakuntakaavaan. Lisäksi Rahkolan vireillä olevaa tuulivoimapuistoa ei ole huomioitu 3. vaihemaakuntakaavan luonnoksessa. Molempien tuulivoimahankkeiden taustalla on laaja valmistelutyö, jossa on huomioitu eri ympäristövaikutukset Tuulivoimapuistojen alueet sijaitsevat hyvin harvaan asutulla seudulla ja tarvittavat rajausalueet ovat yli 1 km etäisyydellä asuinrakennuksista. Lisäksi tuulivoimapuistot rajoittuvat Haapaveden kuntarajojen sisäpuolelle. Maankuntakaavaan tarvittava tilanvaraus on esitetty tämän lausunnon karttaliitteessä. On tärkeää, että tuulivoima-alueet huomioidaan 3. vaihemaakuntakaavassa, sillä tällä tavoin voidaan varmistaa paikallisen maankäytön yhdenmukaisuus maakuntakaavan kanssa. Lisäksi maakunnan keskeinen rooli alueidenkäytön ohjauksessa antaa voimakkaan painoarvon maakuntakaavan määräyksille ja merkinnöille kuntien strategisessa maankäytön suunnittelussa. Jos 3. vaihemaakuntakaavassa ei ole huomioitu esitettyä aluevarausta tai tuulipuistolle varattu tila on liian pieni, vaikeutuu tuulipuistojen tarkoituksen mukainen toteutus. Tästä syystä haluaisimme tuulivoimapuistot osaksi maakuntakaavaa.	Piipsannevan turvetuotantoalueessa ei ole tapahtunut olennaisia muutoksia suhteessa 1. vmk:an, joten sitä ei esitetty päivityskohteena. Ely-keskukselta saadun aineiston mukaan Hankilanneva on jo siirtynyt jälkikäyttöön, eikä siihen liittyviä uusia tuotantolupia ole myönnetty. Maakuntakaavaa varten laadittujen selvitysten perusteella Haapaveden Riskalankankaan ja Rahkolan sekä Oulaisten puolelle sijoittuvien Hietasyrjänselän ja Hautakankaan tuulivoima-alueilla on todennäköisesti merkittäviä yhteisvaikutuksia asutuksen ja maiseman kannalta, minkä vuoksi kaikkien alueiden osoittaminen esitettyssä laajuudessa ei ole perusteltua. Laaditaan maakuntakaavan jatkosuunnittelussa syksyn 2017 aikana kuntarajat ylittävä tarkastelu, jossa huomioidaan sekä Oulaisten että Haapaveden puolelle sijoittuvat potentiaaliset tuulivoima-alueet. Osoitetaan parhaiten tuulivoimarakentamiseen soveltuvat alueet ko. selvityksen tulosten perusteella.

Hailuodon kunta Kunnanhallitus 15.5.2017, § 92 Kunnanhallitus toteaa lausuntona seuraavaa: Kunnanhallitus uudistaa 1. vaihemaakuntakaavaehdotuksesta antamansa lausunnon tuulivoiman osalta. Muilta osin kunnanhallituksella ei ole lausuttavaa 3. vaihekaavaluonnoksesta.	Merkitään tiedoksi.
Iin kunta Ei lausuntoa.	-
Kalajoen kaupunki Kaupunginhallitus 8.5.2017, § 139: Kalajoen kaupunki lausuu maakuntakaavaluonnoksesta liitteen mukaisesti / toteaa lausuntonaan seuraavaa: Tuulivoima-alueet Esitetyt tuulivoima-alueiden poistot ja muutokset maakuntakaavassa ovat perusteltuja. Läntisten tuulivoimapuiston alueen (tv-1 340) rajausta tulisi myös muuttaa vastaamaan nähtävillä olleen yleiskaavaehdotuksen mukaista. Mikäli vaihemaakuntakaavassa voidaan käsitellä laajemminkin energiantuotantokysymyksiä, olisi tutkittava mahdollisuutta osoittaa ao. tuulivoima-alue sekä sen eteläpuolinen alue energiantuotantoalueeksi, mikä mahdollistaisi uusiutuvan energian järjestelmien rakentamisen, kokeilun, testauksen ja niillä tapahtuvan energiantuotannon niin tuuli-, aurinko- kuin bioteknologiolla.	Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavassa osoitettu tuulivoimaloiden alue tv-1 340 on mahdollistanut 14 voimalaa käsittävän tuulivoimayleiskaavan laatimisen (Läntisten tuulivoimapuisto). Ko. yleiskaava poikkeaa maakuntakaavasta esitetystä rajauksesta kuuden voimalan verran, mitä on pidetty hyväksyttävänä eroavuutena maakuntakaavaan. Pohjois-Pohjanmaan liitto katsoo, että maakuntakaavassa osoitetun tuulivoima-alueen rajauksen tarkentuminen kuntakaavoituksessa ei edellytä ko. alueen rajauksen päivittämistä maakuntakaavassa. Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavassa on tarkasteltu edellytyksiä Kalajoen Läntisten tuulivoimahankkeen laajemman toteutusvaihtoehdon (20 voimalaa) osoittamiselle. Ko. alueen toteuttamisen yhteisvaikutukset (lähialueen muiden tuulivoimahankkeiden kanssa) maisemaan on arvioitu maakuntakaavan selvityksissä merkittäviksi, minkä vuoksi aluetta ei esitetty laajennettavaksi 3. vaihemaakuntakaavan luonnoksessa. Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavassa ei käsitellä laajemmin energiantuotantoon soveltuvia alueita. Muun muassa aurinkosähkön tuotantoon soveltuvia alueita käsitellään tarpeen mukaan tulevassa maakuntakaavoituksessa.

Sähkönsiirto Maakuntakaavassa on esitetty useita uusia pääsähköjohtomerkintöjä, mutta Kalajoen kannalta oleellisen merkittävää Mökkiperä-Pahkamaan tuulivoima-alueen (tv-1 344), joka on osa laajempaa Mutkalammin tuulivoimapuistoa, sähkönsiirtoreittiä ei kaavaan ole otettu, vaikka se täyttää kaikkikaavaselostuksessa esitetyt edellytykset merkinnän osoittamiseksi. Useiden selkeästi pienempien ja vaikutuksiltaan vähäisempien tuulivoima-alueiden sähkönsiirtoreitit on kaavaan kuitenkin otettu, mitä ei voi pitää millään muotoa perusteltuna. Mökkiperä-Pahkamaan sähkönsiirtoreitti tulee esittää sellaisena, että se ei haittaa maankäyttöä Kalajoen kaupungin alueella, erityisesti Tyngän alueella. Liikenne Kalajoen satamaa koskeva logistiikka-alueen suunnittelumääräyksissä todetaan, että satama-alueisiin liittyen on varattava riittävä alue meriliikenteen tavarankäsittelyä ja yritystoimintaa varten ja sujuva pääsy alueelle yleiseltä tie- ja rata-verkolta. Jotta tämä olisi mahdollista, olisi ympäristöministeriön 1. vaihemaakuntakaavasta vahvistamatta jättämä raideliikenteen yhteystarve -merkintä Ylivieskasta Kalajoen satamaan palauttaa maakuntakaavaan. Merkintä on Kalajoen kaupungin tavoitteiden mukainen ja se on otettu huomioon Kalajoen kaupungin laatimissa kaavoissa. Liikenteen solmukohdissa (kuten satamissa) tulee mahdollistaa eri liikennemuotojen yhdistäminen. Nykyisessä maakuntakaavassa on merkintä tieyhteystarpeesta välillä Tupos-Lentokenttä. Kun tarkastelee maakuntatallalla matkailun, asutuksen ja teollisuuden sijoittumista, voidaan todeta, että Oulun eteläpuoliset kunnat sekä koko maakunnan eteläosa ovat alueita, jotka myös pitkällä aikavälillä kasvavat painopisteen siirtyessä rannikolle ja keskukseen. Lentokentän hyvä saavutettavuus on tärkeä niin matkailun kuin teollisuuden kannalta, varsinkin tilanteessa, jossa raideliikenne ei täytä saavutettavuusvaatimuksia. Yhteystarvemerkintää lentokentän ja Tupoksen välillä ei saa poistaa. Yhteydellä on erittäin suuri merkitys matkailun ja Oulun eteläpuolisten alueiden yritystoiminnan lisäksi lentokentän alueen työmatkaliikenteen kannalta. Yhteys tukee logististen solmupisteiden kehittämistä. Yhteyden merkitystä myös seudullisen kevyen liikenteen yhteytenä ei voi vähätellä. Suomen lentoliikenteessä on valtava kasvupotentiaali, mikä korostaa Oulun lentoaseman yhteyksien kehittämistä tulevaisuudessa.	Maakuntakaavan tuulivoima-aluetta koskeva merkintä ei sulje pois alueelta muita maankäyttömuotoja, esimerkiksi aurinkoenergian tuotantoa. Kaavassa on esitetty kaikki Pohjois-Pohjanmaan rakennetut tai rakenteilla olevat 110 kV tai suuremman jännitteen sähköjohdot merkinnällä pääsähköjohto. Luvitetut sähkönsiirtoreitit on esitetty merkinnällä ohjeellinen pääsähköjohto. Keskenäisten hankkeiden, joissa on tehty ympäristövaikutusten arviointi tai kattava ympäristöselvitys, sähkönsiirtoreitit on esitetty merkinnällä pääsähköjohdon yhteystarve. Kaavaluonnoksen laatimisvaiheessa Mökkiperä-Pahkamaan tuulivoima-alueen sähkönsiirtoyhteydestä ei ollut tiedossa luonnoksen laatimisvaiheessa osoittamista varten riittävää selvitystä. Yhteys osoitetaan kaavaehdotuksessa, mikäli edellytykset merkinnän osoittamiseksi täyttyvät. Yhteysväli Ylivieska-Kalajoen satama toteuttamisen vähimmäisliikennemääriä on arvioitu 24.1.2017 valmistuneessa selvityksessä (SITO). Selvityksen mallitarkastelujen perusteella radalle arvioitu potentiaalinen liikennemäärä ei ole riittävä radan kannattavalle toteutukselle. Tupos-Lentokenttä yhteystarvetta on tarkasteltu Oulun seudun liikennejärjestelmäsuunnitelmassa. Suunnitelman tausta-aineistona olevassa lentokentän liikenneyhteyksiin liittyviä selvityksiä kokoavassa muistiossa todetaan, yhteys Tupoksesta lentoasemalle parantaisi olennaisesti lentoaseman saavutettavuutta etelästä. Liikenne-ennusteen (2030) perusteella Kempeleen eteläpuoliselta alueelta lento-kentälle suuntautuva liikenne on suuruusluokkaa 500 ajon./vrk, mikä ei perustele kokonaan uuden tieyhteyden tarvetta. Uusi tieyhteys aiheuttaisi maankäytön kehittämispaineen uudelle yhteyssuunnalle, mikä voisi vaikeuttaa tehokkaan joukkoliikenteen järjestämistä Liminkaan liikennetarpeen
---	---

Kaupan suuryksiköt ja keskusta-alueet Seudullisen vähittäiskaupan suuryksikön koon alarajaa tulisi korottaa niin, että se on sama koko maakuntakaavan alueella lukuun ottamatta Oulun seudun yhtenäistä taajamatoimintojen aluetta, jolla korkeammat rajat voivat olla perusteltuja. Ainakin Pohjois-Pohjanmaan eteläosissa on perusteltua, että kaikissa yli 10.000 asukkaan kaupungeissa on samat suuryksikön koon alarajat, jolloin kaikkien niiden kaupallinen kehittäminen mahdollistuu. Kaavaselostuksessa on lisäksi määritetty reunaehdoksi Kalajoen keskustatoimintojen merkinnälle, ettei keskustatoimintoja laajenneta vt:n 8 länsipuolelle. Kalajoen kaupungin luonnoksena nähtävillä olleessa ja ehdotuksena nähtäville tulevassa keskustan osayleiskaavassa keskustatoimintoja on osoitettu myös valtatie länsipuolelle, mitä ei myöskään maakuntakaavassa tule estää. Perinnemaisemat Kaavaluonnoksessa olevien perinnemaisemakohteiden (vuoden 2005 maakuntakaavasta) perusteet tulee tarkistaa ja esittää kaavaselostuksessa. Uusia kohteita ei tule esittää ilman perusteellisia selvityksiä. Himangan alueidenkäyttö On erittäin hyvä, että Himangan alueen maakuntakaavatilanne selkeytyy, kun Keski-Pohjanmaan maakuntakaavat eivät Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan hyväksymisen jälkeen olisi enää miltään osin voimassa. Muulta osin Kalajoen kaupungilla ei ole huomautettavaa Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan luonnoksesta.	kohdistuessa kahdelle eri suunnalle. Lentoaseman liityntämatkoja koskevan erillisselvityksen mukaan etelästä tehdään erittäin vähän matkoja lentoasemalle. 3. vaihemaakuntakaavan luonnoksessa Tupoksen alueelle on osoitettu seudullisesti merkittävä logistiikka-alue, jonka vaikutuksia yhteystarpeen toteutumisen edellytyksiin ei ole tarkasteltu. Edellä mainittuun seikkaan nojaten yhteystarvemerkinnän edellytysten tarkastelu siirretään maakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelmaan. Arvioidaan käynnissä olevan Pohjois-Pohjanmaan kaupan palveluverkkoselvityksen 2030 päivityksen (2040) yhteydessä onko perusteltua muuttaa suuryksikön koon alarajoja esitetyllä tavalla. Kalajoen kaupungin aluetta koskevat perinnemaisemakohdemerkinnät perustuvat selvitykseen <i>Keski-Pohjanmaan perinnebiotoopit</i>, 1999. Selvityksen mukaan Himangalla on yksi maakunnallisesti arvokas perinnebiotooppi ja Kalajoella 6 maakunnallisesti ja 3 valtakunnallisesti arvokasta perinnebiotooppia. Selvitystä ei ole päivitetty 3. vaihemaakuntakaavan laatimisen yhteydessä rajallisten resurssien vuoksi.
Kempeleen kunta Kunnanhallitus 15.5.2017, § 149 Väestöennuste: Tilastokeskuksen väestöennusteen (2015) mukaan Pohjois-Pohjanmaan väestömäärän ennakoidaan olevan 443 397 asukasta vuonna 2040 (vuoden 2015 aluejaolla, kun mukaan luetaan Vaala), jolloin väestömäärä lisääntyisi noin 35 500 asukkaalla (+8,6 %) vuosina 2015-2040. Pohjois-Pohjanmaan maakuntasuunnitelman mukainen maakunnan väestötavoite vuodelle 2040 on 470 000 asukasta (kuva 1) eli tavoite on 29 000 suurempi kuin Tilastokeskuksen virallinen väestöennuste. Maakunnan väestötavoitteen Oulun seudulla asuu 300 000-310 000 asukasta vuonna 2040. Kempeleen	

kunta pitää hyvänä, että maakuntakaavassa varaudutaan tilastokeskuksen väestöennustetta merkittävämpään väestönkasvuun. Kempeleen kunnan väestötavoite 1-2 % vuodessa, mikä tarkoittaa, että kunnan väestötavoite on vuoteen 2040 mennessä yli 25 000.

Pohjavesialueet, maa-ainesten ottoalueet ja arvokkaat harjualueet sekä mineraalivaranto- ja kaivosalueet:

Pohjois-Pohjanmaan kolmannessa vaihemaakuntakaavassa käsiteltyjä teemoja ovat pohjavesialueet, maa-ainesten ottoalueet ja arvokkaat harjualueet sekä mineraalivaranto- ja kaivosalueet Näistä Kempeleen kunnan alueelle ei ole 3. vaihemaakuntakaavassa maa-ainesten ottoalueita tai arvokkaita harjualueita eikä mineraalivaranto- ja kaivosalueita. Kaavaluonnoksessa on osoitettu Kempeleen kunnan alueella sijaitseva pohjavesialue. Tältä osin Kempeleen kunnalla ei ole huomautettavaa.

Tuulivoimapuistot:

3. vaihemaakuntakaavassa on tarkastettu niiden alueiden sijainti, joille voidaan sijoittaa seudullisesti merkittäviä tuulivoimapuistoja. Kempeleen kunnan alueella ei ole toteutuneita tai suunnitteilla olevia tuulivoimapuistoja. Kempeleen kunnalla ei ole huomautettavaa maakuntakaavassa käsiteltyihin tuulivoimapuistojen alueisiin liittyen.

Jätevedenpuhdistamo:

3. vaihemaakuntakaavassa on osoitettu olemassa olevat ja suunnitellut ylikunnalliset, keskitetyt jätevedenpuhdistamot, jollaisena (et-j) Lakeuden Keskuspuhdistamo Oy Kempeleen Niittyrannassa on merkitty. Merkintään liittyvä suunnittelumääräys tähdentää puhdistamojen ja keräysputkistojen sijoittamista riittävän etäälle tärkeistä, pohjaveden hankintaan soveltuvista pohjavesialueista sekä asutuksesta ja taajamista. Kempeleen kunnalla ei ole huomautettavaa merkintään.

Tavoitteellinen aluerakenne:

Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavan tavoitteellinen aluerakenne on esitetty maakuntakaavaselostuksen sivulla 10. Kempeleen kunnan näkemyksen mukaan maakunnan tavoitteellista aluerakennetta kuvaavan kappaleen ensimmäinen virke tulisi olla epäselvyyksien välttämiseksi muodossa: *"Toimivan aluerakenteen tavoitteissa painottuvat Oulun kaupunkiseudun ja koko maakunnan tasapainoinen kehitys siten, että Oulun kaupunkiseudun kansainvälistä asemaa vahvistetaan kehittämällä liikenneväyliä sekä vahvistamalla maakunnan erikoistuneita alueita ja keskuksia sekä ylimääkunnallisia kehittämisvyöhykkeitä"*, sillä jäljempänä kappaleessa todetaan tavoitteena olevan kuntarajoista riippumaton tasapainoinen palvelurakenne. Näin ollen Kempeleen kunta katsoo, että maakuntakaavassa ei ole tarkoituksenmukaista ylikorostaa ainoastaan Oulun kaupungin asemaa, kun kyse on koko yhtenäisen taajama-alueen eli koko Oulun kaupunkiseudun aseman kehittämisestä kuntarajat ylittävänä kokonaisuutena. Kaavakartalla tavoitteellisen aluerakenteen kehityksen kannalta merkityksellisiä ovat kaupunkikehittämisen kohdealueet (kk-1, kk-2, kk-3, kk-4).

Oulun seudun liikenne ja yhdyskuntarakenne:

3. vaihemaakuntakaavassa on tarkasteltu Oulun seudun liikennettä ja yhdyskuntarakennetta. Kaavaluonnoksessa esitettyjen ratkaisujen todetaan perustuvan MRL: n ja valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaisesti tavoitteisiin sekä Oulun seudun liikennejärjestelmäsuunnitelmassa 2030 määritettyihin tavoitteisiin.

Lisätään sana "kaupunkiseudun" selostukseen ko. kohtaan.

Lentokentäntien ohitustien aluevaraus:

Oulun seudun liikennejärjestelmäsuunnitelmassa 2030 on todettu, että "lentoliikenteen kasvu lisää enemmän painetta joukkoliikenteeseen perustuville ratkaisuille kuin ohikulkutielle. Pelkästään henkilöautoiluun perustuvana lentokenttäliikenteen kasvu aiheuttaisi merkittäviä kehittämistarpeita Kaakkurin liittymiin (s. 43)". Oulun seudun liikennejärjestelmätyössä tärkeäksi tavoitteeksi on otettu lentokentän joukkoliikenneyhteyksien kehittäminen ja selostuksen mukaan painotettu kansallista ja maakunnallista ilmasto- ja energiastrategiaa ja valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita (s. 6). Kaavaselostuksen sivulla 46 on todettu yleisesti, että "keskeisimmät muutostarpeet kohdistuvat tieliikenteen merkintöihin, lentoliikenteen merkintöihin sekä logistiikka-alueisiin." Tieliikenteen osalta selostuksessa todetaan, että "Oulunsalon (Lentoasemantie) taajaman ohikulkutie on esitetty Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavan mukaisesti". Kaakkurin liittymän ja Hailuodon väliselle osuudelle on valmisteltu kehittämisselvitystä, joka oli tätä lausuntoa annettaessa ja kaavaluonnoksen laatimisvaiheessa vielä kesken. Osuudelle on merkitty uusi parannettavan tien merkintä. Oulun seudun liikennejärjestelmäsuunnitelmaan perustuvan Lentokentäntien nykypaikallaan kehittämisselvityksen on määrä valmistua toukokuussa 2017. Kehittämisselvitys laaditaan liikennejärjestelmäsuunnitelman mukaisena toimenpiteenä, jossa tutkitaan lentokentäntien nykypaikallaan kehittämistä, jotta voidaan siirtää myöhemmäksi ohitustien rakentamisesta aiheutuvaa suurempaa investointia. Kehittämisselvityksessä arvioidaan nykypaikallaan kehittämisen kustannusvaikutuksia. Mikäli maakuntakaavaan jätetään aluevaraussuunnitelman mukainen linjaus ja nykypaikallaan kehittämismerkintä tulee ratkaisun kustannusvaikutukset arvioida kokonaisuutena. Maakäyttö- ja rakennuslain 32§:n mukaan "maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa ja asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi". Tämä tarkoittaa, että kuntien tulee mahdollistaa nykypaikallaan kehittäminen sekä maakuntakaavassa osoitettu ohikulkutie. Toteutuessaan tämä johtaa siis kaksinkertaiseen investointiin Kaakkurilentokenttä välillä. Maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaan "kaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavan vaikutuksia selvitettyä otetaan huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus". Ohikulkutien osoittamisella voi olla hyvin merkittäviä yhdyskuntataloudellisia vaikutuksia, minkä vuoksi 3. vaihemaakuntakaavan laatimisen yhteydessä on varmistettava, että lentokentän yhteyksiin liittyvien maakuntakaavan merkintöjen ja määräysten kustannusvaikutukset perustuvat ajantasaisiin tietoihin ja ovat perusteltavissa todellisella tarpeella.

Edellä esitettyjen perusteluiden valossa ohikulkutiemerkintä on myös ristiriidassa Oulun seudun laatukäytävämääräykseen tehdyn suunnittelumääräyksen täsmentämisen kanssa, jonka mukaan "laatukäytävän alueella yksityiskohtaisemmas sa suunnittelussa tulee luoda yhdyskuntarakenteelliset edellytykset korkean palvelutason joukkoliikenteen kehittämiselle". Näin ollen erittäin merkittävään yksityisautoilun kasvuun perustuvan, nykykehityksen valossa vaikeasti perusteltavissa olevan ohikulkutien linjauksen säilyttäminen maakuntakaavassa ei Kempeleen kunnan näkemyksen mukaan tue maakuntakaavan tavoitteita.

Kempeleen kunnassa on vireillä maakuntakaavaan merkityn Lentoaseman ohikulkutien varauksen alueelle sijoittuva Vihiluodon yritysalueen asemakaavan muutos. Asemakaavan muutoksen tavoitteena on kehittää aluetta yritysalueena. Kempeleen kunta toteaa ohikulkutien aluevarauksen rajoittavan alueen kehittämistä epätarkoituksenmukaisesti, kun otetaan huomioon, että Lentokentäntietä on mahdollista kehittää nykypaikallaan nelikaistaisena tienä. Kempeleen kunnan elinvoima- ja palveluvaliokunta ovat ottaneet kantaa Vihiluodon asemakaavamuutoksen luonnosta käsitellessään ohitustien aluevaraussuunnitelmaan ja todenneet, ettei se ole alueen kehittämisen kannalta tarkoituksenmukai-

Oulunsalon eteläisen ohikulkutien aluevaraus on Oulun seudun liikennejärjestelmäsuunnitelman mukainen. Esille tulneiden seikkojen vuoksi lentokentän yhteystarpeita tarkastellaan maakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman laatimisen yhteydessä.

nen. Valiokuntien esityksen mukaan aluevarauksesta tulisi luopua kokonaan. Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakunta-kaavassa Lentokentäntie tulee osoittaa nykypaikallaan merkittävästi parannettavana tienä ja ohikulkutien merkintä poistaa maakuntakaavasta.

Zatelliitin eritasoliittymä ja poikkiyhteys:

1. vaihemaakuntakaavassa Kempeleeseen Zatelliitin alueen kohdalle Ouluntullin ja Zeppelinin eritasoliittymien väliin on osoitettu uusi moottoritien eritasoliittymä, jonka toteuttaminen on alkanut vt 4 Oulu-Kemi parantamishankkeen yhteydessä. 3.vaihemaakuntakaavassa on liittymään merkitty jo osittain toteutettu Zatelliitin uusi poikkiyhteys radan ali vanhalle 4-tielle. Poikkiyhteyttä tarkoittavan viivan tulisi olla etelämpänä eikä Ouluntullin liittymän kohdalla. Kempeleen kunnalla ei ole muuta huomautettavaa merkintään.

Logistiikka -alue ja eteläinen yhteystarve:

3. vaihemaakuntakaavassa esitetään uudella logistiikka-alueen merkinnällä (lo) maakunnallisesti merkittävät eri liikennemuotoja yhdistävät tavaraliikenteen terminaalialueet, joita Oulun seudulla ovat Oritkarin logistiikka-alue, Oulun lentoasema, Ruskon teollisuus- ja logistiikka-alue sekä Kempeleen ja Limingan kuntien esiselvitykseen perustuva Vt4:n Tupoksen eritasoliittymäalueen ympäristöön sijoittuva Kempele-Limingan logistiikkavyöhyke. Ankkurilahden alue on kehittymässä voimakkaasti Limingan puolella ja Riihivainion alue Kempeleessä. Tulevaisuudessa Kempele-Limingan logistiikkavyöhykkeen kehittäminen tulee korostumaan sen hyvän saavutettavuuden ansiosta, mistä johtuen sen merkitseminen maakuntakaavaan on tärkeää. Kempeleen kunnalla ei ole merkintään muuta huomautettavaa.

Logistiikkamerkintään liittyvät suunnittelumääräykset koskevat Oulun Oritkarin ja Oulun lentoaseman logistiikka-alueita ja niiden sujuvia yhteyksiä yleiseen tie- ja rataverkkoon. 3. vaihemaakuntakaavassa on kuitenkin esitetty poistettavaksi tieliikenteen yhteystarve Kempele-Liminka -logistiikka-alueen ja lentokentän logistiikka-alueen väliltä. Yhteystarvemerkinällä osoitetaan uusia tieyhteyksiä, joiden sijainnin tai toteuttamistavan määrittely edellyttää selvityksiä. Tieyhteystarpeen poistaminen lentokentän ja Tupoksen väliltä kaventaa mahdollisuuksia sujuvien yhteyksien turvaamiseen lentokentän logistiikka-alueen ja yleisen tieverkon välillä. Yhteystarve palvelee siis logistiikka-alueen ja lentokentän välistä tarvetta, eikä niinkään matkustajaliikenteen tarpeita, mistä johtuen yhteystarpeen säilyttämistä tulee tarkastella osana logistiikka-alueiden verkkoa. Yhteystarpeen poistoa on perusteltu maakuntakaavassa Oulun seudun liikennejärjestelmäsuunnitelmassa 2030 esitetyn matkustajaliikenne-ennusteilla. Maakuntakaavassa ei kuitenkaan ole huomioitu mahdollisesti voimakkaastikin kasvavan logistiikkavyöhykkeen kasvua sen edellyttämää yhteystarvetta, kun huomioidaan yhdistetyt kuljetukset ja lentorahtia edellyttävien toimintojen kysynnän kasvun mahdollistaminen.

Keskusten luokittelu, keskustatoimintojen merkinnät ja niihin liittyvät kaupan suuryksikön mitoitusta koskevat määrittelyt:

3. vaihemaakuntakaavan keskusten luokittelu, keskustatoimintojen merkinnät ja niihin liittyvät kaupan suuryksikön mitoitusta koskevat määrittelyt pohjautuvat maakunnan aluerakenteen jotka on määritelty 2010 ja 2014 hyväksytyissä Pohjois-Pohjanmaan maakuntasuunnitelmissa. Oulun seudun MALPE -sopimukseen 2016-19 liittyvässä kaupunkiseudun rakennemallissa 2040 on määritelty Oulun seudun kaupunkimaiset aluekeskukset, joihin Kempele lukeutuu. 3.vai-

Pääradan poikittaisyhteyksien merkitsemistä tutkitaan ehdotusvaiheessa.

Tupos-Lentokenttä yhteystarvetta on tarkasteltu Oulun seudun liikennejärjestelmäsuunnitelmassa. Suunnitelman tausta-aineistona olevassa lentokentän liikenneyhteyksiin liittyviä selvityksiä kokoavassa muistiossa todetaan, yhteys Tupoksesta lentoasemalle parantaisi olennaisesti lentoaseman saavutettavuutta etelästä. Liikenne-ennusteen (2030) perusteella Kempeleen eteläpuoliselta alueelta lento-kentälle suuntautuva liikenne on suuruusluokkaa 500 ajon./vrk, mikä ei perustele kokonaan uuden tieyhteyden tarvetta. Uusi tieyhteys aiheuttaisi maankäytön kehittämispaineen uudelle yhteyssuunnalle, mikä voisi vaikeuttaa tehokkaan joukkoliikenteen järjestämistä Liminkaan liikennetarpeen kohdistuessa kahdelle eri suunnalle. Lentoaseman liityntämatkoja koskevan erilliselvityksen mukaan etelästä tehdään erittäin vähän matkoja lentoasemalle. 3. vaihemaakuntakaavan luonnoksessa Tupoksen alueelle on osoitettu seudullisesti merkittävä logistiikka-alue, jonka vaikutuksia yhteystarpeen toteutumisen edellytyksiin ei ole tarkasteltu. Edellä mainittuun seikkaan nojaten yhteystarvemerkinän edellytysten tarkastelu siirretään maakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelmaan.

hemaakuntakaavassa on osoitettu keskustatoimintojen alueet c, c-1, c-2 ja c-3 merkinnöillä. Kempeleen kunnan keskusta on MALPE:n aluerakennemallin mukaisesti merkitty merkinnällä c-3 Oulun kaupunkiseudun aluekeskuksen keskustatoimintojen alueeksi Kaakkurin, Hiukkavaara ja Ritaharjun ohella.

Maankäyttö- ja rakennuslain 71c §:n mukaan "vähittäiskaupan suuryksiköiden ensisijainen sijaintipaikka on keskusta-alue, ellei muu sijainti kaupan palvelujen saavutettavuus huomioon ottaen ole perusteltu. (21.4.2017/230)". Hallituksen esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa on todettu, että "keskusta-alueella tarkoitettaisiin maakunnan, kunnan tai sen osan toiminnallisesti keskeistä aluetta, jossa sijaitsee tiiviisti ja monipuolisesti keskustahakuisia palvelutoimintoja, kuten erikoiskauppaa, päivittäistavarakauppaa, Vapoa-ajan palveluja ja julkisia palveluja sekä merkittävässä määrin eri toimialojen työpaikkoja ja asutusta. Keskusta-alue on hyvin saavutettavissa ja sinne on hyvät liikenneyhteydet ympäröiviltä asuinalueilta. Keskusta-alue on kunnan keskustaajaman tai sen alakeskuksen osa-alue ja keskusta-alueita ympäröi aina taajama-alue. Olemassa olevat keskusta-alueet, niiden mahdolliset laajennusalueet sekä uudet keskusta-alueet voidaan osoittaa maakunta- ja yleiskaavassa keskustatoimintojen alueina."

3.vaihe-maakuntakaavassa keskustatoimintojen alueiden luokittelussa on käytetty neliportaista luokittelua, joka vastaa paaosin 1. vaihe-maakuntakaavassa käytettyjä merkintöjä. Maakuntakaavaluonnoksessa kaikille keskustatoimintojen alueiksi määritetyille alueille voidaan samantarvoisesti sijoittaa merkitykseltään seudullisia vähittäiskaupan suuryksiköitä. Maakuntakaavaluonnoksessa on esitetty alustavana vaikutusten arviointina ainoastaan hallituksen maankäyttö- ja rakennuslain muutosehdotuksessa todettuja vaikutuksia yleisellä tasolla. Kaavaselostuksessa todetaan, että kaavan vaikutuksia voidaan arvioida kaupan palveluverkon päivitysselvityksen pohjalta, kun lain lopullinen sisältö ja sen vaikutus kaavaratkaisuun on varmistunut. Kaavan selvityksissä ja tietopohjassa on hyödynnetty 1. vaihe-maakuntakaavan kaupallisen palveluverkkoselvityksen aineistoa sekä tämän jälkeen valmistuneita Uuden Oulun yleiskaavaa ja Oulun kaupunkiseudun rakennemallia 2040. Kempeleen kunta haluaa tuoda Pohjois-Pohjanmaan maakuntaliiton tietoon, että kunta on laatimassa Kempeleen taajaman yleiskaavatyön tueksi koko kunnan aluetta koskevaa kaupallista selvitystä. Kempeleen kunnan näkemyksen mukaan maakuntakaavan laadinnassa käytetyssä aineistossa tulee huomioida muidenkin kuin Oulun kaupungin teettämät kaupalliset selvitykset. MALPE:ssa tehdyn luokittelun pohjalta maakuntakaavassa rinnastetaan esimerkiksi Kempeleen keskustan alue kuntakeskuksena Kaakkurin alueeseen, joka on toiminnallisesti suuryksikkökaupan keskittymä.

Kempeleen kunnan näkemyksen mukaan Pohjois-Pohjanmaan 3.vaihe-maakuntakaavan laatimisen yhteydessä tulee selvittää vaikuttaako 1.5.2017 voimaan tullut maankäyttö- ja rakennuslain muutos Oulun seudun rooliin koko maakunnan kaupallisessa palveluverkossa. Lisäksi Kempeleen kunta katsoo, että maakuntakaavan laatimisen yhteydessä tulee selvittää, mikä merkitys lakimuutoksen mukaisesti tehtävillä maakuntakaavamääräysten päivityksillä on Oulun seudun kaupalliseen palveluverkkoon sekä onko lakimuutoksen myötä syytä tarkistaa maakuntakaavassa osoitettavien C-alueiden määrää ja niihin liittyviä määräyksiä. Kempeleen kunnan näkemyksen mukaan tulee selvityksessä erityisesti kiinnittää huomiota siihen, mikä on c-merkittyjen keskustatoimintojen osoittamisen vaikutus maakuntakaavan kk-1 -rajauksella esitettyyn kaupunkikehittämisen kohdealueeseen Oulun kaupunkiseudulla, jota koskevan määräyksen mukaan "Oulun kaupunkiseudulla kasvu tulee kohdistaa ensisijaisesti kuntakeskuksiin ja alakeskuksiin, missä kaupunki- ja taaja-

Käynnissä on Pohjois-Pohjanmaan kaupan palveluverkkoselvityksen 2030 päivitys (2040). Kempeleen kunnan esittämät argumentit oletetaan huomioon päivitysselvityksen laatimisen yhteydessä ja sen vaikutusten arvioinnissa. Selvitetään, onko perusteltua muuttaa korkeamman alarajan aluetta koskemaan vain tiettyä aluetta. Kaupan hankkeiden mitoitusta perustuu vaikutusalueen kysyntään (väestöpohja ja ostovoiman siirtymä), joten keskuksiin ei voi sijoittaa määräämättömästi kauppaa.

marakennetta on pyrittävä täydentämään ja eheyttämään " ja "Alueen kaupunki-, kunta- ja aluekeskuksiin voidaan sijoittaa seutua palvelevia vähittäiskaupan suuryksiköitä, jotka tulee sijoittaa siten, että ne tukevat yhdyskuntarakennetta ja ovat hyvin kevyt- ja joukkoliikenteen saavutettavissa".

Oulun kaupunkiseudun kehittämisalueajauksen ulkopuolelle, mutta merkittävän lähelle, on osoitettu yhteensä neljä eri keskusta c-merkinnällä (li, Liminka, Tyrnävä, Muhos), joka mahdollistaa merkitykseltään seudullisten vähittäiskaupan suuryksiköiden sijoittamisen kaupunkikehittämisen alueen ulkopuolelle. Tämä on ristiriitaista Oulun kaupunkiseudun kehittämiselle asetettujen tavoitteiden näkökulmasta.

Samanaikaisesti kuitenkin maakuntakaavaluonnoksella esitettävää ratkaisulla rajoitetaan Zeppelinin alueen kehittämistä määräämällä sille enimmäismitoitus, vaikka kyseinen alue onlainvoimaisessa Oulun seudun yleiskaavassa 2020 osoitettu keskustatoimintojen c-alueena ja sen kehittämisen voisi katsoa tukevan seudullisen kaupan palveluverkon kehittämistä olemassa olevaan yhdyskuntarakenteeseen pohjautuen. Tätä taustaa vasten käsillä olevassa maakuntakaavaluonnoksessa esitetty ratkaisu 1. vaihemaakuntakaavan osoitettujen c-alueiden siirtämisestä sellaisenaan 3. vaihemaakuntakaavaan voidaan nähdä ylikorostavan Oulunsalon, Kiimingin ja Haukiputaan merkitystä aluerakenteessa liian yksioikoisesti sen perusteella, että ne ovat entisiä kuntakeskuksia. Näiden asemaa maakuntakaavaluonnoksessa perustellaan Oulun palveluverkkoselvityksellä ja Uuden Oulun yleiskaavan luokituksella, joissa tarkastelun näkökulmana on ollut Oulun kaupungin alue ja tavoitteen asettelun intressinä Oulun kaupungin kehittäminen eikä näissä vaikutuksia ole arvioitu tai tavoitteita asetettu koko Oulun kaupunkiseudun yhteisistä tavoitteista käsin. Kempeleen kunnan näkemyksen mukaan näiden alueiden osalta voitaisiin käyttää km-kohdemerkintää osoittamaan jo olemassa olevia kaupan suuryksiköitä, millä turvataisiin paremmin kaupunkiseudun kehittämisen johdonmukaisuutta. Ylipäätään keskustaluokittelussa tulisi pyrkiä yhteneväisiin kriteereihin, joka ei aseta alueita eriarvoiseen asemaan, vaan huomioi alueen todellisen luonteen.

Maankäyttö- ja rakennuslain 71b §:n 1 mom. mukaan osoitettaessa maakunta- tai yleiskaavassa vähittäiskaupan suuryksiköitä on sen lisäksi, mitä maakunta- ja yleiskaavasta muutoin säädetään, katsottava, että: 1) suunnitellulla maankäytöllä ei ole merkittäviä haitallisia vaikutuksia keskusta- alueiden kaupallisiin palveluihin ja niiden kehittämiseen; 2) alueelle sijoittuvat palvelut ovat mahdollisuuksien mukaan saavutettavissa joukkoliikenteellä ja kevyellä liikenteellä; sekä 3) suunniteltu maankäyttö edistää sellaisen palveluverkon kehitystä, jossa asiointimatkojen pituudet ovat kohtuulliset ja liikenteestä aiheutuvat haitalliset vaikutukset mahdollisimman vähäiset. Maankäyttö- ja rakennuslakiin tehdyn muutoksen, joka tulee voimaan 1.5.2017, mukaan maakuntakaavassa tulee esittää merkitykseltään seudullisen vähittäiskaupan suuryksikön koon alaraja. Vähittäiskaupan suuryksiköiden enimmäismitoitus on osoitettava maakuntakaavassa osoitettujen keskustatoimintojen alueiden ulkopuolella riittävällä tarkkuudella.

Kempeleen kunta toteaa, että Oulun seudun yleiskaavassa 2020 on c-alueena osoitettu Zeppelinin ympäristö, joka on viimeisien vuosien aikana kehittynyt merkittävästi, täyttää edellä esitetyt hallituksen esityksessä 251/2016 kuvaillut keskusta-alueen ominaispiirteet. Tällä perusteella ja maakuntakaavaluonnoksen c-alueiden osoittamisen periaatteita noudattaen Kempeleen keskusta pitäisi voida osoittaa aluerajauksena siten, kuin se on esitetty Oulun seudun yleiskaavassa 2020, jossa myös Zeppelinin alue on osoitettu c-merkinnällä. Tällainen merkintätapa toisi kunnan kaavoitukseen maankäyttö- ja rakennuslain muutoksen tavoitteen mukaisesti joustavuutta siten, että kaupan toiminnot kyettäisiin

ohjaamaan olemassa olevaa yhdyskuntarakennetta tiivistäen. Kempeleen kunnassa on vireillä Taajaman osayleiskaavan 2040 laatiminen, jossa Zeppelinin alueen välittömään läheisyyteen ollaan osoittamassa tiiviiksi asuinalueiksi asemakaavoitettavia alueita, mikä osaltaan tulee tukemaan alueen kehittämistä keskustamaisena. Riippumatta Zeppelinin alueen luokituksesta (osa keskusta- aluetta vai vähittäiskaupan kohdemerkintä) Kempeleen kunnan alueelle osoitetut vähittäiskaupan kehittämisaalueet tulee säilyttää 1.vaihemaakuntakaavaa vastaavina, jotta voidaan turvata maankäytön suunnittelutyön johdonmukaisuus ja jatkuvuus. Yhteenveto: Kempeleen kunta esittää poistettavaksi maakuntakaavasta Lentokentäntien aluevarausuunnitelman mukaisen uuden valtatie -merkinnän ja säilyttämään luonnoksessa esitetyn merkittävästi parannettavan tie -merkinnän Lentokentäntien nyky paikalla. Lisäksi Kempeleen kunta esittää, että maakuntakaavaluonnoksessa tiheästi esitettyjen c-merkintöjen luokittelukriteereitä arvioidaan kaupalliseen palveluverkkoselvitykseen perustuen. Maakuntakaavassa on harkittava voidaanko osa luonnoksen c-alueista niistä osoittaa esimerkiksi km-merkinnöillä. Tällöin pienemmille kunta- ja aluekeskuksille voidaan sallia 1.vaihemaakuntakaavassa esitetyn mukaisesti vähittäiskaupan sijoittumismahdollisuudet ja turvata kuntien maankäytön suunnittelun jatkuvuus kuitenkin vaarantamatta alue- ja yhdyskuntarakenteen kestävä kehittämistä.	
Kuusamon kaupunki Yhdyskuntatekniikan lautakunta 27.4.2017 § 65 Kuusamon kaupunginvaltuusto hyväksyi kokouksessaan 13.12.2016 § 81 Kuusamon yleiskaavan päivityksen. Päätöksestä on jätetty kunnallisvalitus Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen. Valituksen katsotaan kohdentuvan kaivostoiintaan. Maakuntakaavan 3. vaihekaavan kaavaluonnoksessa on Kuusamon luoteisosaan merkitty se-3 -merkinnällä tuulivoiman selvitysalue (ns. Maaningan tuulivoimapuisto). Kaavaehdotukseen ratkaistaan, onko kyseistä tuulivoimapuistovarausta mahdollista merkitä 3. vaihemaakuntakaavaan. Kuusamon kaupunki korostaa, että kyseinen Maaningan tuulivoimapuiston alue on merkitty Kuusamon yleiskaavaan, jonka Kuusamon kaupunginvaltuusto on hyväksynyt. Kuusamon kaupunki laatii parhaillaan Maaningan alueelle tuulivoiman osayleiskaavaa, jonka kaavaluonnos oli MRA § 30 mukaisesti nähtävillä 21.11.2016 - 30.12.2016. Jätetyissä mielipiteissä korostuivat erityisesti Riisitunturin kansallispuistolle aiheutuva maisemahaitta ja poronhoidolle mahdollisesti aiheutuvat kielteiset vaikutukset. Maaningan tuulivoimahankkeesta on laadittu ympäristövaikutusten arviointiselostus, josta yhteysviranomaisena toimiva Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on antanut lausunnon 14.3.2017. Yhteysviranomainen katsoo lausunnon yhteenvedossa ja johtopäätöksissä, että lieventämistoimet mm. maisemaan ja porotalouteen tulee selvittää ensin 3. vaihemaakuntakaaval- la ja sen jälkeen Maaningan tuulivoimaosayleiskaavalla. Lisäksi kaavoitus- vaiheessa tulee mm. arvioida vaikutukset vesistöjen mahdolliseen rantarakentamiseen, luontomatkailuun ja matkailuyritysten vetovoii-	Kuusamon Maaningan tuulivoimahankkeen YVA-menettely on päättynyt maaliskuussa 2017. YVA-yhteysviranomaisen lausunnon mukaan lieventämistoimet mm. maisemaan ja porotalouteen ja lieventämistoiimien vaikutukset hankkeen toteuttamiskelpoisuuteen tulee selvittää 3. vaihemaakuntakaavassa. Metsähallitus on 3. vaihemaakuntakaavan luonnoksesta antamassaan lausunnossa katsonut, että ratkaisu Maaningan tuulivoimahankkeen sisällyttämisestä maakuntakaavaan voidaan tehdä vasta, kun täydentävien maa- kotkaselvitysten tulokset ovat käytettävissä. Tolvan paliskunta ja Paliskuntain yhdistys ovat todenneet, ettei Maaningan hanke ole toteuttamiskelpoinen poronhoidon näkökulmasta. Museoviraston näkemyksen mukaan Kuusamon Maaningan alueelle suunnitellun hankkeen

matekijöihin, luontokohteisiin ja eläimiin (linnut, raakku). Edelleen jatkosuunnittelussa tulee kiinnittää huomiota melumallinnuksen Ympäristöministeriön ohjeen 2/2014 mukaisuuteen sekä ottaa tuulivoimaloiden sijoittelussa huomioon Työ- ja elinkeinoministeriön keväällä 2017 valmistuvan infraääniselvityksen tulokset. Maakuntakaavoituksessa on erityisesti korostettu tuulivoiman rakentamisesta aiheutuvien maisemallisten haittojen minimointia suhteessa valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden läheisyydessä. Riisitunturin kansallispuisto on osoitettu luonnonsuojelualueena (SL) Itä-Lapin maakuntakaavassa, mutta sitä ei ole osoitettu valtakunnallisesti arvokkaana maisema-alueena. Itä-Lapin maakuntakaavan korvaavassa, vireillä olevassa Itä-Lapin ja Rovaniemen maakuntakaavaehdotuksessa (28.11.2016) Riisi- tunturin kansallispuisto (SL-alue) sijoittuu matkailun vetovoima-alueelle, matkailun ja virkistyskehittämisen kohdealueelle (mv). Hyvällä ja huolellisella osayleiskaavoituksella on mahdollista suunnitella alueen tuulivoimapuisto niin, että siitä mahdollisesti aiheutuvat haitat eivät ole kohtuuttomia. Kuusamon kaupunki vaatii Maaningan tuulivoimapuiston aluevarauksen merkitsemistä Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihe- maakuntakaavan kaavaehdotuksen Kuusamon strategisen yleiskaavan vastaavan aluerajauksen mukaisesti. Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihe- maakuntakaavan kaavaluonnoksessa on osoitettu kaksi seudullisesti merkittävää maa- aineiden ja kalliolouheen ottoaluetta (eo) Muojärven luoteispuolelle. Maa- ainesvarantoja ei ole kokonaisuudessaan kartoitettu eikä Kuusamon strategisessa yleiskaavassa ole osoitettu aluevarauksia maa- aineiden ottamiseen. Liite nro 8: Ote Kuusamon strategisesta yleiskaavasta (KV 13.12.2016 § 81)	kielteisiä maisemavaikutuksia on tarpeen lieventää maakuntakaavan ratkaisulla ja määräyksillä. Pohjois-Pohjanmaan liitto, Kuusamon kaupunki ja EPV ovat järjestäneet Maaningan tuulivoima- aluetta koskevan työ- neuvottelun 20.6.2017. Neuvottelussa on todettu laaditut ja vireillä olevat lisäselvitykset, jotka koskevat hankkeen vaikutuksia maisemaan, linnustoon ja porotalouteen. YVA- menettelyn jälkeen hankkeen jatkosuunnittelussa maisemaan ja petolinnustoon kohdistuvia vaikutuksia on lievennetty voimaloita poistamalla. Maaningan tuulivoima- aluetta on käsitelty maakuntakaava- prosessiin liittyvässä poronhoitolain 53 §:n kaltaisessa neuvottelussa 16.8. Tolvan paliskunta on ilmoittanut, että sen kanta alueeseen on kielteinen. Tuulivoima- aluetta koskevien lisäselvitysten arvioidaan valmistuvan syyskuussa 2017. Maaningan aluetta tarkastellaan 3. vaihe- maakuntakaavan jatkosuunnittelussa ottaen huomioon ko. selvitysten tulokset.
Kärsämäen kunta Ei lausuntoa.	
Limingan kunta Kunnanhallitus 8.5.2017, § 91 1. Maakuntakaava on pitkän aikavälin yleispiirteinen suunnitelma, jossa tulisi huomioida alueellisesti ja maakunnallisesti merkittäviä asioita. Kyse on siis pitkän aikavälin tavoitteista ja suunnitelmista. Nykyisessä maakuntakaavassa on merkintä tieyhteystarpeesta välillä Tupos-Lentokenttä. Kun tarkastelee maakuntatavalla matkailun, asutuksen ja teollisuuden sijoittumista voidaan todeta, että Oulun eteläpuoliset kunnat sekä koko maakunnan eteläosa ovat alueita jotka myös pitkällä aikavälillä kasvavat painopisteen siirtyessä rannikolle ja keskukseen. Lentoken- tään hyvä saavutettavuus on tärkeä niin matkailun kuin teollisuuden kannalta varsinkin tilanteessa, jossa raideliikenne ei täytä saavutettavuusvaatimuksia. Limingan kunta toteaa kannanottonaan, että yhteystarvemerkinä lentokentän ja Tupoksen välillä ei saa poistaa. Yhteydellä on erittäin suuri merkitys matkailun ja Oulun eteläpuolisten alueiden yritystoiminnan lisäksi lentokentän alu-	Tupos-Lentokenttä yhteystarvetta on tarkasteltu Oulun seudun liikennejärjestelmäsuunnitelmassa. Suunnitelman tausta- aineistona olevassa lentokentän liikenneyhteyksiin liittyviä selvityksiä kokoavassa muistiossa todetaan, yhteys Tupoksesta lentoasemalle parantaisi olennaisesti lentoase- man saavutettavuutta etelästä. Liikenne- ennusteen (2030) perusteella Kempeleen eteläpuoliselta alueelta lento- kentälle suuntautuva liikenne on suuruusluokkaa 500 ajon./vrk, mikä ei perustele kokonaan uuden tieyhteyden tarvetta. Uusi tieyhteys aiheuttaisi maankäytön kehittämispaineen uudelle yhteyssuunnalle, mikä voisi vaikeuttaa tehokkaan

een työmatkaliikenteen kannalta. Yhteys tukee logististen solmupisteiden kehittämistä. Yhteyden merkitystä myös seudullisen kevyen liikenteen yhteytenä ei voi vähätellä. Suomen lentoliikenteessä on valtava kasvupotentiaali, mikä korostaa Oulun lentoaseman yhteyksien kehittämistä tulevaisuudessa.

2. Oulun kaupunkiseudun kaupunkikehittämisen kohdealueeseen (kk-1) tulee sisällyttää myös Limingan kuntakeskus.

On erikoista, että Liminka Suomen voimakkaimmin kasvavana kuntana on jätetty kk-1 alueen ulkopuolelle, mutta Kii-
mingin ja Haukiputaan taajamat on siihen sisällytetty. Perusteena ei voi olla että ne ovat osa Oulun kaupunkia. Oulun
seudun kaupunkikehittämisen kohdealueena tulisi ajatella Oulun kaupunginrajojen tai harppiympyrän sijaan ns. Oulun
käytävä -ajattelua.

Oulun käytävä on alue, jonka voidaan katsoa alkavan 4-tien osalta Haarsansillan kohdalta ja 8-tien osalta Lumijoentien
risteyksestä sekä menevän Oulun moottoritien molemmin puolin sopivalla säteellä ja jatkuvan Haukiputaan pohjois-
puolelle, joidenkin ajatusten mukaan lihin saakka. Tätä ns. Oulun käytävää tulisi jatkossa käsitellä nimenomaan kau-
punkiseudun kaupunkikehittämisen kohdealueena. Kyse on siis käytävästä jota tulisi kehittää niin taajama-asutuksen
kuin yritystoiminnan alueena.

3. Ruutikankaan tuulivoima-alue, jota puolustusvoimien mukaan ei saa rakentaa tutkien sijainnin vuoksi, voisi kuitenkin jäädä varausmerkinä. Rakentamisen ehdoksi voidaan laittaa tutkien tarpeiden poistuminen.

4. Tupoksen ja Kempeleen eteläosan uuden logistiikka-alueen kaavamerkinnän sijaintia tulisi tarkentaa.

5. Maakuntakaavan 1-vaiheessa Liminka esitti Haarsansillan alueen osoittamista kaupan ja palvelujen alueeksi. Tuoloin merkintää ja rakennusoikeutta ei hyväksytty, vaikka alue on koko Pohjois-Suomen paras sijoituspaikka esim. IKEA tyyppiselle toiminnalle. Oulun seudun tulisi tarjota useita hyvin saavutettavia vaihtoehtoisia sijoituspaikkoja isoille toimijoille, myös muualle kuin Ouluun ja Kempeleeseen.

joukkoliikenteen järjestämistä Liminkaan liikennetarpeen
kohdistuessa kahdelle eri suunnalle. Lentoaseman liityntä-
matkoja koskevan erillisselvityksen mukaan etelästä teh-
dään erittäin vähän matkoja lentoasemalle.

3. vaihemaakuntakaavan luonnoksessa Tupoksen alueelle
on osoitettu seudullisesti merkittävä logistiikka-alue, jonka
vaikutuksia yhteystarpeen toteutumisen edellytyksiin ei ole
tarkasteltu. Edellä mainittuun seikkaan nojaten yhteystar-
vemerkinän edellytysten tarkastelu siirretään maakunnal-
lisen liikennejärjestelmäsuunnitelmaan.

Oulun kaupunkiseudun kehittämisen kohdealueen (kk-1)
laajuutta voidaan tarkastella uudelleen työssäkäymisalueen
ja yhdyskuntarakenteen kehityksen kautta.

Palautetaan Leviämaa-Ruutinevan tuulivoima-alueen kos-
keva merkintä.

Perustelu: alueella on ollut suunnitteilla noin 20 voimalan
tuulivoimahanke, josta puolustusvoimat on antanut kieltei-
sen tutkalauseunnon. Alueella on voimassa olevat rakennus-
luvat viidelle tuulivoimalalle. Alueen soveltuvuutta seudulli-
seen tuulivoimarakentamiseen (10 voimalaa tai enemmän)
ei olemassa olevan tiedon perusteella voida sulkea pois.

Kaavan pienen mittakaavan ja kaavateknisistä syistä logis-
tiikka-alueen ei voida kaavakartalla osoittaa tarkemmin.
Alueen sijainti on tarkennettava kaavaselostuksessa.

Käynnissä on Pohjois-Pohjanmaan kaupan palveluverkko-
selvityksen 2030 päivitys (2040). Limingan kunnan esittä-
mät argumentit oletetaan huomioon päivitysselvityksen laati-
misen yhteydessä ja sen vaikutusten arvioinnissa.

Limingan kunta esittää, että Haaran sillan kaupan ja palvelun alue lisätään täydennyksenä maakuntakaavaan ja alueelle osoitetaan 80 000 kerrosneliömetriä erikoiskaupan suuryksikölle.	
Lumijoen kunta Kunnanhallitus 8.5.2017, § 97 Lumijokea koskien kaavaluonnoksessa on mm. seuraavat merkinnät: - Lumijoen kunnan alueelta on esitetty poistettavaksi 1. vaihemaakuntakaavassa oleva Leviämaa-Ruutinevan (tv-1 316) tuulivoimaloiden alue, - uutena merkintänä on esitetty maa-ainesten ottoalue Möykköseen, - pohjavesialueita on merkitty Vanhanmaantienkankaalle, Latomäelle, Isokankaalle ja Vartinkankaalle ja näistä Vartinkangas on merkitty tärkeäksi pohjavesialueeksi, - kunnan alueelle on merkitty ohjeellinen pääsähköjohto 110kV, joka kulkee Limingan Mäntyperältä Lumijoen kirkonkylälle sekä - Liminganlahden rannalle Puhkiavanperälle on merkitty perinnemaisemakohde. Kunnanjohtaja: Kunnanhallitus päättää lausuntonaan todeta seuraavaa: - poistettavaksi esitettyä Leviämaa-Ruutinevan tuulivoimala-alueen koskevaa merkintää ei tule poistaa ja merkintä tulee säilyttää, koska alue on soveltuva tuulivoimalatarkoitukseen ja varauksen merkitystä puolustusvoimien toimintaan ei teknologioiden kehityksen myötä voida ennustaa ja tämäntyyppinen arviointi on tarkoituksenmukaista tehdä mahdollisen hankkeen käynnistysvaiheessa silloin käytössä olevien teknologioiden ja tarpeiden mukaisesti - kunta esittää, että kunnan vesihuollon takia myös Latomäki ja Vanhanmaantienkangas merkittäisiin tärkeiksi pohjavesialueiksi, ja - muilta osin kunnalla ei ole huomautettavaa esitettyjen merkintöjen osalta. Päätös: Hyväksyttiin yksimielisesti.	Palautetaan Leviämaa-Ruutinevan tuulivoima-alueen koskeva merkintä. Perustelu: alueella on ollut suunnitteilla noin 20 voimalan tuulivoimahanke, josta puolustusvoimat on antanut kielteisen tutklausunnon. Alueelle on luvitettu viiden voimalan tuulivoimahanke, joka on saanut myönteisen tutklausunnon. Alueen soveltuvuutta seudulliseen tuulivoimarakentamiseen (10 voimalaa tai enemmän) ei olemassa olevan tiedon perusteella voida sulkea pois. Latomäki ja Vanhamaantienkangas (Linnakankaan pohjavesialue) on esitetty kaavaluonnoksessa. Tärkeän pohjavesiväyhyksen laajentamista voidaan tutkia (pystyrasteri).
Merijärven kunta Kunnanhallitus 10.5.2017, § 52 Merijärven kunnan alueelle ei ole luonnoksessa esitetty merkittäviä toimintoja. Kaavassa ovat edelleen Pyhäjokivarren ja kuntakeskuksen maakunnallisesti arvokkaat kulttuuriympäristöt. Lisäksi on esitetty pääsähköjohdon yhteystarve Pyhänselällä. Kaavasta on poistettu kunnan pohjoisosasta turvatuotantoalue (liite). Esitys: Kunnanhallituksella ei ole huomautettavaa Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan luonnokseen.	
Muhoksen kunta Kunnanhallitus 8.5.2017, § 165	-

PÄÄTÖS: Kunnanhallitus antaa asiassa liitteenä olevan lausunnon. Lisäksi kunnanhallitus esittää, että maakuntakaavassa voidaan Muhoksen kunnan alueelle osoittaa useita tuulivoima-alueita. (äänestystulos 5-4, ja päätöksestä neljä eriävää mielipidettä)

Muhoksen kunnan lausunto Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan luonnokseen.

Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavan kolmosvaiheessa käsitellään:

1. maakunnan pohjavesi- ja kiviainesalueet

- Muhoksen kunnan alueelle on osoitettu uusi seudullinen maa-ainesten ottoalue Teerikankaalla (Pyhäselässä) Muhosjoen ja poikajoen laaksot (eroosiolaakso) ja Rokuan vaarat on merkitty arvokkaana harjualueena. Vaalasta Kempeleeseen ulottuva tärkeä pohjavesivyöhyke on merkattu kaavaan. Merkinnällä on osoitettu laaja useista pohjavesialueista muodosta vyöhyke joka soveltuu pohjaveden ottamiseen maakunnallista tai seudullista tarvetta varten. Muhoksen alueella vyöhykkeelle sijoittuu Hirsijärven, Lamunkankaan ja osittain Pyrrinkankaan pohjavesialue. Lantonkankaan tai Karho-ojankankaan pohjavesialueita ei ole merkitty karttaan ja Kattilanpalon alue on poistunut pohjavesiluokasta.

2. mineraalipotentiali ja kaivostoiminta

- Muhoksen kunnan alueelle, Pyhänselkään ulottu ns. Kiimingin mineraalipotentialivyöhyke, jossa esiintyy useita sinkki ja kulta-aiheita. Oulun ja Muhoksen rajalle sijoittuvan Reki -nimisen kaivospiirin /kaivosluvan merkintä ei käy ilmi kaavakartalta. Nykyinen kaivoslupa on voimassa 15.8.2018 saakka.

3. Oulun kaupunkiseudun aluerakenteen ja liikennejärjestelmän päivitys

- Muhoksen taajama on osoitettu keskustatoimintojen alueena. Merkintä mahdollistaa vähittäiskaupan suuryksikön rakentamisen > 4000 m²

- Valtatie 22 on esitetty merkittävästi parannettavaksi yhteydeksi Muhoksen taajaman kohtaa lukuun ottamatta. Taajaman kohdalle on esitetty ohjeellinen ohitustievaraus.

- Uusien sähköverkkojen rakentamiseen on varauduttu osoittamalla uusi 400 kV pääsähköjohto Keskisuomesta –Pyhänselkään ja uusina ohjeellisina 400 kV pääsähköjohtoina Leppiniemestä Lappiin ja Tervolaan.

- Biotalousalueen aluetarpeet, biojalostamot. Kaavaluonnoksessa osoitetaan merkinnällä t-1, sellaiset seudullisesti merkittävät biojalostamoiden alueet, jotka sijoittuvat teollisuus- ja taajama-alueiden ulkopuolelle. Muhoksen Reininperälle, rautatien länsipuolelle, Viskaanin maatilan ja teurastamon konseptin ympärille ollaan suunnittelemassa seudullisen kokoluokan, YVA –prosessin edellyttämää biotuotannon innovaatiota. Hanketta ei ole merkattu kaavaluonnokseen.

4. seudullisten tuulivoima-alueiden päivitys

- Maakuntakaavalla ohjataan seudullisesti merkittävää tuulivoimarakentamista. Seudullisesti merkittäväksi hankkeeksi on katsottu 10 voimalaa tai enemmän. Näiden alueiden toteuttaminen suunnitellussa laajuudessa edellyttää maakuntakaavallista tarkastelua ja alueen osoittamista maakuntakaavassa tuulivoimarakentamiseen.

- Muhoksen kunnassa on selvitetty mahdollisuutta rakentaa seudullisen kokoluokan tuulivoimahanke Pyhäselän alueelle. Kyseinen alue ei sisälly maakuntakaavan luonnoksessa tuulivoimarakentamiseen osoitettuihin alueisiin, eikä Muhoksen kunnan alueelle ei ole osoitettu muitakaan seudullisia tuulivoimarakentamiseen soveltuvia alueita.

Muhoksen kunta pitää hyvänä, että pohjavesi- ja kiviainestoimintaa yhteen sovitetaan seudullisesti. Muhoksen kunnan alueelle sijoittuvan seudullisen pohjavesivyyhykkeen taloudellinen hyödyntäminen edellyttäisi lisätutkimuksia. Vyöhyke on merkattu laajasti ja varsinaiset pohjavesialueet ovat rajattuja. Oulun ja Muhoksen rajalle sijoittuvan Reki -nimisen kaivospiirin /kaivosluvan raja on syytä huomioida kartalle. Valtatie 22 edellyttää tulevaisuudessa parantamistoimia myös Muhoksen taajamaosuudella ja mm. Tyrnävän tien liittymän kohdalla. Ohjeellinen ohitustievaraus ei poista nykyisen tien parantamisen tarpeita, eikä saa muodostua tien parantamisen esteeksi. Muhoksen Viskaalin kylälle suunniteltu biotuotantolaitos ja innovaatio on seudullisen merkityksensä vuoksi syytä varata maakuntakaavaan.	Muhoksen pohjavesivyyhykkeen merkittävä taloudellinen hyödyntäminen edellyttäisi lisätutkimuksia, mutta ne eivät kuulu 3. vaihemaakuntakaavaan. Reki-kaivospiiri lisätään kaavakartalle. Ohitustien ohjeellinen tielinjaus ei estä pistemäisten parannustoimien toteuttamista rinnakkaisella eli olemassa olevalla yhteydellä. Rinnakkaisen kehittämismerkinnän edellytyksiä tarkastellaan. Suunnitellulla laitoksella on seudullinen merkitys. Lisätään kaavakarttaan ja käsitellään kaavaselvityksessä.
Nivalan kaupunki Kaupunginhallitus 8.5.2017, § 138 3. vaihemaakuntakaavassa esitetään Ylivieskan ja Nivalan rajalla olevan Puntarinkankaan tuulivoima-alueen poistamista yhteisvaikutusten arvioinnin perusteella. Kalajoelle on merkitty Vesikolmion rakenteilla oleva ylikunnallinen jäteveden puhdistamo, johon Nivalan ja Haapajärven jätevedet on tarkoitus johtaa, kunhan siirtoviemäriyhteys Nivalan ja Ylivieskan välille saadaan rakennettua. Mahdollinen rakentaminen tapahtunee seuraavan vuosikymmen puolivälissä. Kaavaselvityksessä sivulla 38 karttaa voisi selkiyttää suunnitteilla olevien siirtoviemäreiden osalta. Nivala kuuluu Nivala-Haapajärven mineraalipotentialiseen vyyhykkeeseen. Alueella sijaitsee mm. lakannut Makolan kaivos ja konkurssiin mennyt Hituran nikkelikaivos, jossa Ely-keskus on aloittanut sulkemistoimenpiteet. Konkurssipesä etsii kaivokselle jatkajaa tai vaihtoehtoista toimintaa. Valtateiden 27 ja 28 risteykseen on Tiilimaan kohdalle merkitty eritasoliittymä. Risteykseen on rakennettu uusi liikenneympyrä Elyn ja kaupungin yhteisellä EU-hankerahoituksella. Ympyrä on toimiva ja turvallinen ratkaisu, joka riittää välittämään valtateiden liikenteen jo- ka suuntaan. Kaavakartasta on poistettava eritasoliittymävaraus. Maankäyttö ja rakennuslain muutoksen johdosta on keskustatoimintojen alueelta c, poistunut vähittäiskaupan suuryksiköiden enimmäis- mitoitus. Samalla vähittäiskaupan suuryksiköiden alaraja on noussut 4000 k-m2:n, myös rajoitukset vähittäiskaupan laadusta on poistunut. Tiilimaan alueella voidaan sijoittaa vähittäiskauppaa, joka tukee ja vahvistaa palvelurakennetta keskustatoimintojen alueet huomioon ottaen. Taulukosta 20 s.51 tulee poistaa teksti: "ei laajennusta VT 28:n länsi puolelle", koska voimassa olevassa yleiskaavassa Tiilimaalle on sijoitettu keskusta toimintojen alueita. Maakuntakaavassa on otettu huomioon MRL:n muutokset vähittäiskaupan määrän ja laadun rajoitusten poistumisessa.	Kaavaselvityksessä sivulla 38 olevaa karttaa selkiytetään suunnitteilla olevien siirtoviemäreiden osalta. Hituran kaivoksen tulevaisuuden osalta tilanne oli avoinna kevään luonnonvaiheessa. Tiedot päivitetään ehdotusvaiheessa. Eritasoliittymävaraukseen liittyvä suunnittelutilanne tarkistetaan ehdotusvaiheessa. Käynnissä on Pohjois-Pohjanmaan kaupan palveluverkkoselvityksen 2030 päivitys (2040). Nivalan kaupungin esittämät argumentit otetaan huomioon päivitysselvityksen laatimisen yhteydessä.

Nivalassa on asemakaavan muutos käynnissä, missä asemanseudulle kaavoituksella mahdollistetaan bioenergialaitoksen rakentaminen. Valion suunnittelemassa hankkeessa lietteestä jalostetaannestemäistä ja kiinteää lannoitetta. Prosessissa muodostuu myös biokaasua, jota voidaan hyödyntää sähkön ja lämmön tuotantoon. Maakuntakaavaan on lisätty lentoliikenteen varalaskupaikat, myös vt 27:lla sijaitseva Nivalan varalaskupaikka. Puolustusvoimat on esittänyt varalaskupaikoille suojaetäisyydeksi 600 x 7000 m. Nivalan varalaskupaikka sijaitsee n. 300m asemakaava-alueesta ja on yleiskaava-alueella. Varalaskupaikan läheisyyteen on varattu toimintoja asutukselle, teollisuudelle ja virkistykseksi. Maakuntakaavan määräys edellyttää rinnakkaistiestön rakentamista, mikä on jo olemassa (Haapaperäntie). Mikäli suojaetäisyys olisi 7000 m, ulottuisi se yli kaksi kilometriä Nivalan asemakaava-alueen sisään, luoteessa lähes ammattikoululle saakka. Kaikista suoja-alueella tapahtuvasta rakentamisen suunnittelusta tulisi puolustusvoimille antaa mahdollisuus lausunnon antamiseen. Vt 27:n varalaskupaikka Nivalassa ei enää sovellu puolustusvoimien tarpeisiin ja pitää poistaa kaavakartalta. Jos poistaminen ei kuitenkaan ole mahdollista, tulee suojaetäisyyksiä pienentää yleiskaavan mukaisiksi (maantielaki 44§).	Kyseessä on merkittävä pilottilaitos mutta kokoluokaltaan ja vaikutusalueeltaan paikallinen. Lisäksi se sijoittuu maakuntakaavassa osoitetulle taajama-alueelle, jonka merkintä mahdollistaa biojalostamon sijoittamisen. Tällaisia suuria biojalostamoja ei erikseen osoiteta. Merkittävän pilottiluonteensa takia Nivalan hanke tuodaan esille kaavaselostuksessa. Varalaskupaikan ja sen suojavyöhykkeiden osalta tilannetta selvitetään yhdessä puolustusvoimien ja kaupungin kanssa.
Oulaisten kaupunki Kaupunginhallitus 8.5.2017, § 156 Oulaista koskevat muutokset ovat lähinnä tuulivoimahankkeet Maakuntakaavaluonnos sisältää Karahkan tuulivoimapuiston, mutta ei Tuulivoimayhtiö Pohjola Oy:n hankealuetta Hietasyrjänpää / Hautakangas / Pöykkä alueet. Poisjätän perusteena on ollut yhteisvaikutukset ja maisema sekä se, että hanke ei nyt ole aktiivisesti menossa eteenpäin (yleiskaava tai yva). Oheismateriaalina on Tuulivoimayhtiö Pohjola Oy:n lausunto liitolle. VSP-Uusiutuva Energia Oy:n maakuntakaava-alueen tarkennus Karahkan tuulivoima-alueen osalta on liitteessä 6. Kaupunginjohtaja: Oulaisten kaupunginhallitus antaa 3. vaihemaakunta kaavaluonnoksesta seuraavan lausunnon: 1) Karahkan tuulivoima-alueen rajausta tulee tarkentaa liitteen 6 mukaisesti. Karahkan tuulivoimahankkeen osayleiskaavatyö on aloitettu. 2) Tuulivoimayhtiö Pohjola Oy:n tuulivoimahankealueet Hietasyrjänpää / Hautakangas / Pöykkä alueet tulee ottaa hankealueina mukaan 3. vaihemaakuntakaavaan. Maakuntakaavassa tulee tutkia näiden hankkeiden yhteisvaikutukset yli kuntarajojen ja rajaukset tulee tehdä sen perusteella. Kaupunginhallitus : Hyväksyttiin yksimielisesti.	Tarkistetaan kaavaa osoittamalla Karahkan tuulivoima-alue kaupungin esittämässä laajuudessa. Rajauksessa huomioidaan maakuntakaavassa käytettävä vähimmäisetäisyys (1 km) lähimpiin asuinrakennuksiin. Maakuntakaavaa varten laadittujen selvitysten perusteella Oulaisten Hietasyrjänpää ja Hautakankaan tuulivoima-alueilla sekä Haapaveden puolelle sijoittuvien Riskalankaan ja Rahkolan tuulivoima-alueilla on todennäköisesti merkittäviä yhteisvaikutuksia asutuksen ja maiseman kannalta, minkä vuoksi kaikkien alueiden osoittaminen esityksessä laajuudessa ei ole perusteltua. Laaditaan maakuntakaavan jatkosuunnittelussa syksyn 2017 aikana kuntarajat ylittävä tarkastelu, jossa huomioidaan sekä Oulaisten että Haapaveden puolelle sijoittuvat potentiaaliset tuulivoima-alueet. Osoitetaan parhaiten tuulivoimarakentamiseen soveltuvat alueet ko. selvityksen tulosten perusteella.

Oulun kaupunki

Yhdyskuntalautakunta 16.5.2017, § 347

Liikenne

Kaavaluonnoksessa esitetty liikenneverkko pohjautuu Oulun seudun liikennejärjestelmäsuunnitelmaan. Kehittämiskäytäntöihin liittyen Oulun kaupunki esittää, että Poikkimaantie (mt 8155) esitetään merkittävästi parannettava väylänä välillä Terminaalitie–Valtatie 22. Poikkimaantien parantaminen on oleellinen osa sataman toimintaedellytysten kehittämistä. Poikkimaantie sisältyy MALPE- sopimukseen 2016–2019 ja tiestä on parhaillaan laadittavana tiesuunnitelma. Samalla merkinnällä on osoitettu mm. Lentoasemantie, mitä kaupunki pitää oikeana linjauksena.

Luonnonympäristö

Maakuntakaavaluonnoksessa on esitetty uusia soita merkinnöillä luonnonsuojelualue (SL-1) ja suojelualue (S-1) merkinnällä mm. Viinivaaran ja Kälväsvaaran pohjavesialueen ja tärkeä pohjavesivähyke-merkinnällä osoitettujen alueiden välittömään läheisyyteen. Oulun kaupunginvaltuusto on toukokuussa 2015 tehnyt päätöksen, että kantakaupungin vedenhankinnan varmistaminen toteutetaan Viinivaaran alueen pohjavesivaroja hyödyntäen. Viinivaarahankkeen vesilain mukainen lupahakemus on parhaillaan käsittelyssä Pohjois-Suomen aluehallintovirastossa.

Kaavaluonnoksessa esitetyt uudet suojelualueet ovat Metsähallituksen hallinnassa. Ympäristöministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö sekä Metsähallitus ovat neuvottelleet alueista soidensuojelutyöryhmän työn pohjalta. Pohjois-Pohjanmaan liitto on 18.1.2016 antanut ympäristöministeriölle soidensuojelutyöryhmän loppuraportista lausunnon, jossa viitataan Oulun pohjavesihankkeeseen. Oulun kaupunki on esittänyt, että soidensuojelun toteutuksesta tulee olla yhteydessä kaupunkiin. Oulun kaupungilta ei kuitenkaan ole pyydetty lausuntoa asiasta. Uusista suojelualuemerkinnöistä onkin siten tarve järjestää neuvottelu kaupungin ja ministeriöiden kesken.

Maakuntakaavaluonnoksessa esitettyjä merkintöjä ja suojeluesityksiä tulee tarkastella rinnakkain pohjavesialueiksi ja tärkeiksi pohjavesivähykkeiksi merkittyjen alueiden kanssa. Kaavamääräyksissä tärkeiksi pohjavesivähykkeiksi on määritetty alueet, jotka soveltuvat pohjaveden ottamiseen maakunnallista tai seudullista tarvetta varten. Lähialueita koskevien kaavamääräysten ja -merkintöjen tulee olla sellaisia, etteivät ne rajoita pohjavesivarojen hyödyntämistä kaavamääräyksen mukaiseen tarkoitukseen.

Tuulivoima

Oulun kaupunki esitti 1. vaihemaakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta antamassaan lausunnossa, että vaihemaakuntakaavan yhteydessä tulee tarkastella Haukiputaan Takukankaan tuulivoima-aluemerkinnän poistamista kaupungin linjauksiin perustuen. Takukankaan alue on osoitettu tuulivoimaloiden alueeksi 1. vaihemaakuntakaavassa. Myöhemmin laaditun Uuden Oulun yleiskaavan laatimisen yhteydessä Oulun kaupunki on linjannut, että yleiskaavassa Takukankaan aluetta ei osoiteta tuulivoimatuotantoon soveltuvaksi maisemaan ja yhdyskuntarakenteeseen kohdistuvien vaikutuksien perusteella. Oulun kaupunki uudistaa esityksensä Takukankaan tuulivoima-alueen merkinnän kumoamisesta ja edellyttää sen tutkimista kaavaehdotusta valmisteltaessa.

Asia tutkitaan ehdotusvaiheessa ja täydennetään tarvittavilta osin.

Viinivaaran lähisoiden uusi suojelumerkintä on luonteeltaan toteava, eli se tuo esille ministeriöiden ja Metsähallituksen ratkaisun. Suojelumääräys on muotoiltu niin, ettei kaava-merkintä estä alueellisesti tärkeää pohjavedenottoa. Pohjavedenoton ja soiden luonnonarvojen tarkempi yhteensovittaminen määritellään lupakäsittelyssä. Mikäli kaupungin ja ministeriöiden neuvotteluista ilmenee uusia asiaan vaikuttavia näkökohtia, otetaan ne huomioon kaavaehdotuksessa.

Tarkistetaan kaavaa poistamalla Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavassa osoitettu tuulivoimaloiden alue tv-1 315 Takukangas.

Tarkistetaan kaavaa osoittamalla Lavakorven alue kaavassa merkinnällä tv-1. Perustelu: Lavakorven tuulivoimahankkeen YVA-menettely on päätynyt 12.10.2016. Puolustusvoimat on antanut alueella vireillä olevasta hankkeesta (61

Vaihemaakuntakaavan yhteydessä Oulun osalta on tarkasteltu uutena tuulivoima-alueena Ylikiimingin Lavakorven alue, mutta sitä ei ole merkitty seudulliseksi tuulivoima-alueeksi Puolustusvoimien tutkavaikutuksia koskevan kielteisen lausunnon vuoksi. Alueella on vireillä tuulivoimaa koskeva osayleiskaava ja hankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettely on päättynyt. Hankkeesta vastaavat yritykset ovat tarkentaneet tuulivoima-puistoa koskevaa suunnitelmaa Puolustusvoimilta saadun lausunnon perusteella. Mikäli Puolustusvoimat antaa tarkennetulle suunnitelmalle hyväksynnän, tulee Lavakorven alueen soveltuvuus seudulliseksi tuulivoima-alueeksi tarkastella uudelleen kaavaehdotusta valmisteltaessa. Oulun kaupungilla ei ole muuta huomautettavaa 3. vaihemaakuntakaavan luonnoksesta.	voimalaa) kielteisen tutkalausunnon 5.10.2016. Hanketoi-mija on parhaillaan selvittämässä pienemmän hankekoko-naisuuden tutkavaikutuksia. Alueen soveltuvuutta seudulli-seen tuulivoimarakentamiseen (10 voimalaa tai enemmän) ei olemassa olevan tiedon perusteella voida sulkea pois.
Pudasjärven kaupunki Pudasjärven kaupunginhallitus 9.5.2017, § 161 Kaavaluonnoksen Pudasjärven alueeseen kohdistuvat seuraavat merkinnät: Pohjavesialueet, maa-ainesten ottoalueet ja arvokkaat harjualet Arvokas harjualet merkinnällä MY-hs on kaavassa osoitettu valtioneuvoston hyväksymän valtakunnallisen harjajensuo-jeluohjelman mukaiset harjualet ja muut vähintään seudullisesti arvokkaat harjualet. Kaavan suunnittelumääräyk-sen mukaan alueen maankäyttö tulee suunnitella ja toteuttaa niin, ettei maisemakuvaa turmella, luonnon merkittäviä kauneusarvoja tai erikoisia luonnonesiintymiä tuhota eikä luonnonoloissa aiheuteta huomattavia tai laajalle ulottuvia vahingollisia muutoksia. Maa-ainesten ottoalue merkinnällä (eo) on kaavassa osoitettu seudullisesti merkittävät maa-ainesten ottoalueet ja kalliokiviainesten ottoapaikat. Kaavan suunnittelumääräyksen mukaan maa-ainesten otto tulee sovittaa alueen ympäris-töarvoihin, pohjavesivaroihin ja muihin käyttötarpeisiin. Kalliokiviainesten otto on pyrittävä keskittämään ja sen ympä-ristövaikutukset tulee rajoittaa mahdollisimman suppeiksi. Maa-ainesten ottamisen tarkoituksenmukaisesta etenemi-sestä koko alueella ja sille soveltuvasta jälkikäytöstä on huolehdittava yksityiskohtaisessa suunnittelussa. Pohjavesialue merkinnällä osoitetaan yhdyskuntien vedenhankinnan kannalta tärkeät (1. luokan) ja vedenhankintaan soveltuvat (2. luokan) pohjavesialueet Kaavan suunnittelumääräyksen mukaan pohjavesien pilaantumis- ja muuttumis-riskettä aiheuttavat laitokset ja toiminnot on sijoitettava riittävän etäälle tärkeistä ja vedenhankintaan soveltuvista poh-javesialueista tai riskien syntyminen on estettävä riittävän vesiensuojelutoimenpitein. Alueella tulee huolehtia pohjave-sien suojelun ja maa-ainesten ottotarpeiden yhteensovittamisesta. Tärkeä pohjavesivyöhyke merkinnällä on kaavassa osoitettu laajoja, useista pohjavesialueista muodostuvia vyöhyk-keitä, jotka soveltuvat pohjaveden ottamiseen maakunnallista tai seudullista tarvetta varten. Tuulivoima 3. vaihemaakuntakaavassa on tarkasteltu lisäselvitysten pohjalta uudelleen seudullisten tuulivoimala-alueiden sijoitte-lua. Osa 1. vaihemaakuntakaavan tuulivoimala-alueista on poistettu ja myös uusia alueita on tullut lisää. Pudasjärven	<i>Pudasjärven kaupungilla ei ole huomautettavaa, joten vas-tinetta ei tarvita.</i>

alueelle ei kaavaluonnoksessa ole osoitettu uusia tuulivoimala-alueita. Tolpanvaaran tuulivoimala-alue sisältyy 1. vaihemaakuntakaavaan ja se säilyy maakuntakaavassa ennallaan.

Maakuntakaavassa osoitettujen tuulivoimala-alueiden ulkopuolelle voidaan toteuttaa tuulipuistoja, jotka eivät ole merkitykseltään seudullisia. Tuulivoimarakentamista suunniteltaessa voimalat tulee sijoittaa valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden ja rakennettujen kulttuuriympäristöjen, luonnonsuojelualueiden, Natura 2000 -verkoston alueiden, harjunsuojeluohjelman alueiden, maakuntakaavan luo -alueiden ja seudullisesti merkittävien virkistysalueiden ulkopuolelle.

Sähkönsiirto

Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavassa on esitetty maakunnan sähköverkon jännitetasoltaan vähintään 110 kV pääsähköjohdot sekä sähköverkon kehittämistarpeet. Pudasjärvellä uusia yhteistarpeita on Tolpanvaarassa sekä Ylikiimingin ja Pudasjärven välillä.

Mineraalivaranto- ja kaivosalueet

Mineraalivarantoaluemerkinnällä (ekv) on kaavassa osoitettu sellaisia vyöhykkeitä, joissa on todettu merkittäviä malmi- ja mineraalivarantoja. Lisämerkinnällä -1 osoitetulla mineraalipotentialivyöhykkeellä on erityistä yhteensovittamisen tarvetta, esimerkiksi asumisen, matkailun tms. alueellisen erityispiirteen kanssa. Pudasjärvellä merkinnällä on osoitettu Korpiselta linattijärven kautta Kouvalle ulottuva vaarakas, joka on osa Koillismaan mineraalivyöhykettä sekä pieni osa Oijärven mineraalivyöhykettä.

Kaupan suuryksiköt ja keskusta-alueet

Kurenalus on osoitettu an keskustatoimintojen alueeksi (c). Merkintä ei kuvaa alueen kokoa eikä rajausta. Keskusta-alueen sijainti ja laajuus määritellään tarkemmin kunnan oikeusvaikutteisella yleiskaavalla.

Maankäyttö- ja rakennuslain muutosta koskevassa lakiesityksessä (hallituksen esitys 24. 11.2016) ehdotetaan vähittäiskaupan suuryksikön kokoraja nostettavaksi 2

Kaupan suuryksiköt ja keskusta-alueet

Kurenalus on osoitettu an keskustatoimintojen alueeksi (c). Merkintä ei kuvaa alueen kokoa eikä rajausta. Keskusta-alueen sijainti ja laajuus määritellään tarkemmin kunnan oikeusvaikutteisella yleiskaavalla.

Maankäyttö- ja rakennuslain muutosta koskevassa lakiesityksessä (hallituksen esitys 24. 11.2016) ehdotetaan vähittäiskaupan suuryksikön kokoraja nostettavaksi 2 000 kerrosneliömetristä 4000 kerrosneliömetriin sekä poistettavaksi velvoite osoittaa maakuntakaavan keskustatoimintojen alueella vähittäiskaupan suuryksiköiden enimmäismitoitus. Seudullisesti merkittävän kaupan suuryksikön rajan määrittely koskee MRLn muutoksen voimaantulon jälkeen vain edellä mainittuja kaupunkialueita, joilla koko voi olla suurempi kuin MRLn mukainen 4000 m2. Edellä esitettyjen kokorajojen alle jääviä kaupan suuryksiköitä voidaan suunnitella kunnan yleiskaavoituksella, vaikka maakuntakaavassa ei ole kaupan suuryksikön tai keskustatoimintojen merkintää.

Muualla seudullisesti merkityksellisen kaupan kokorajoja ei voi enää soveltaa, koska alle 4000 m² kaupat eivät lain mukaan ole suuryksiköitä eivätkä sisälly maakuntakaavoituksen ohjausvelvoitteeseen. Myöskään päivittäistavarakaupan osalta ei ole tarkoituksenmukaista määritellä alhaisempaa kokorajaa, koska kaupan laatua ei lain mukaan oteta huomioon.

Soiden käyttö

Turvetuotantoalueet on osoitettu merkinnällä EO-tu. Merkinnällä osoitetaan turvetuotantoalueita, joilla on turpeen ottotoimintaa tai joilla on voimassa oleva ympäristölupa turvetuotantoa varten. 3. vaihemaakuntakaavassa merkinnällä osoitetaan alueita, joilla on 15.8.2013 jälkeen myönnetty ympäristölupa turvetuotantoa varten.

Luonnonsuojelualueet on osoitettu merkinnällä SL. Merkinnällä osoitetaan luonnonsuojelulain nojalla suojeltuja tai suojeltaviksi tarkoitettuja alueita. Kaavan suunnittelumääräyksen mukaan alueen ja sen ympäristön maankäyttö tulee suunnitella ja toteuttaa siten, ettei vaaranneta alueen suojelun tarkoitusta, vaan pyritään edistämään alueen luonnon monimuotoisuuden sekä alueiden välisten ekologisten yhteyksien säilymistä. Rakennuslupahakemuksesta tulee pyytää MRL 133 § mukainen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lausunto.

Luonnonsuojelulain nojalla suojeltaviksi tarkoitettujen suojelualueiden on osoitettu merkinnällä SL-1. Alueella on voimassa MRL 33 § mukainen rakentamisrajoitus. Kaavan suojelumääräyksen alueella ei saa ryhtyä sellaisiin suojelualueen muuttaviin toimenpiteisiin, jotka saattavat vaarantaa alueen suojeluarvoja. Suojelumääräys on voimassa, kunnes suojelualue perustetaan, kuitenkin enintään 5 vuotta tämän maakuntakaavan lainvoimaiseksi tulosta. Määräys ei koske alueellisesti tärkeää pohjaveden-hankintaa.

Valtion maalla olevia Metsähallituksen omalla päätöksellä perustettavien suojelualueiden on osoitettu merkinnällä S-1. Alueilla on voimassa MRL 33.1 §:n mukainen ehdollinen rakentamisrajoitus. Kaavan suojelumääräyksen mukaan alueella ei saa ryhtyä sellaisiin suojelualueen muuttaviin toimenpiteisiin, jotka saattavat vaarantaa alueen suojeluarvoja. Määräys ei koske alueellisesti tärkeää pohjavedenhankintaa.

Porotalous

Pudasjärvi on kokonaisuudessaan poronhoitoaluetta. Kaavan suunnittelumääräyksen mukaan poronhoitoalueella on turvattava poronhoidon ja muiden luontaiselinkeinojen alueidenkäytölliset toiminta- ja kehittämisedellytykset. Poronhoitoon olennaisesti vaikuttavaa alueiden käyttöä suunniteltaessa on otettava huomioon poronhoidolle tärkeät alueet, kuten erotus- ja ruokintapaikat sekä pyyntiaidat, jotka on esitetty maakuntakaavan selostuksessa. Valtion maiden osalta on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan kanssa.

Puolustusvoimien varalaskupaikat

Lentoliikenteen varalaskupaikoiksi on 3. vaihemaakuntakaavassa osoitettu nykyisin käytössä olevat tieverkkoon kuuluvat varalaskupaikat suoja-alueineen (sv). Pudasjärvellä merkintä on kantatie 78 olevalla varalaskupaikalla. Lisämerkinnällä (sv-2) osoitetaan tieverkkoon kuuluvan varalaskupaikan suoja-alue.

Kaavan suunnittelumääräyksen mukaan alueen suunnittelussa tulee ottaa huomioon lentoliikenteen varalaskupaikasta johtuvat maankäytön rajoitukset. Suunniteltaessa rakentamista alueelle tulee puolustusvoimille varata mahdollisuus lausunnon antamiseen. Alueen maankäytön suunnittelussa on varauduttava kattavan rinnakkaistiestön toteuttamiseen. Varalaskupaikoille osoitettu suojavyöhyke (sv-3) ulottuu 12 km säteelle varalaskupaikan keskipisteestä. Alueen suunnittelussa tulee ottaa huomioon lentoliikenteen varalaskupaikasta johtuvat maankäytön rajoitukset.

Luo-kohteet

Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue (luo) merkinnällä osoitetaan suojelualueiden ulkopuolella olevia tärkeitä lintualueita sekä merkittävimmät uhanalaisten kasvien alueet. Kaavan suunnittelumääräyksen mukaan alueen maankäyttö tulee suunnitella ja toteuttaa niin, että edistetään alueen monimuotoisuuden säilymistä. Yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa tulee varmistaa, että suunniteltu maankäyttö ei vaaranna linnuston ja kasvien elinoloja. Merkintä on Pudasjärvellä Ihmelampi-Sarajärvi alueella, Isterinjärven ympäristössä sekä Kokkolammen eteläpäässä.

Perinnemaisemat

Perinnemaisemat -merkinnällä osoitetaan valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittäviä perinnemaisema- ja perinnebiotooppikohteita. Kaavan suunnittelumääräyksen mukaan alueiden suunnittelussa ja käytössä tulee edistää kohteen kulttuuri ja luonnonperintöarvojen säilymistä. Valtakunnallisesti arvokkaisiin kohteisiin merkittävästi vaikuttavissa hankkeissa on varattava valtion aluehallintoviranomaiselle ja museoviranomaiselle tilaisuus antaa lausunto.

Rantojen käyttö

Kaavaluonnoksessa lievennetään rakentamiselta Vapoan rantaviivan määrää niin, että se ei koske kyläasutuksen alueita. Myöskään taajamien ranta-alueita kaavoitettaessa tai kaavaa uudistettaessa Vapoan rantaviivan vähimmäisosuuden määrittely maakuntakaavassa ei ole tarkoituksenmukaista.

Erityistoiminnot / vaara-alueet

Maakunnassa on useita kymmeniä vaarallisia kemikaaleja käsitteleviä tai varastoivia laitoksia. Kohteita ja niiden ympärille määriteltyjä konsultointivyöhykkeitä ei esitetä kaavakartalla niiden pienialaisuuden vuoksi. Kaavaan lisätään uusi koko maakuntaa koskeva suunnittelumääräys: Vaarallisia kemikaaleja käyttävää tai varastoivaa laitosta ympäröivän konsultointivyöhykkeen yksityiskohtaiseen suunnitteluun on kiinnitettävä erityistä huomiota. Suunniteltaessa riskille alttiiden toimintojen, kuten asuinalueiden, vilkkaiden liikenneväylien, yleisölle tarkoitettujen kokoontumistilojen ja sairaaloiden sijoittumista vyöhykkeen sisälle on kaavaa laadittaessa pyydettävä palo- ja pelastusviranomaisen ja tarvittaessa TUKES:n lausunto.

Maa- ja metsätalous

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on turvattava hyvien ja yhtenäisten peltoalueiden säilyminen tuotantokäytössä. Maaseutua kehitettäessä on pyrittävä sovittamaan yhteen asutuksen tavoitteet ja maatalouden, mukaan lukien karjatalouden, toimintaedellytykset. Maankäyttöä suunniteltaessa on tuettava metsätalousalueiden ja -yksiköiden yhtenäisyyttä ja toimivuutta. Metsätaloutta suunniteltaessa tulee edistää metsien monipuolista hyödyntämistä yhteensovittamalla eri käyttömuotojen ja luonnon monimuotoisuuden tavoitteita.

Poistuvat merkinnät Kaavaluonnoksessa esitetään poistettavaksi / kumottavaksi tai korvattavaksi muulla merkinnällä voimassa olevien maakuntakaavojen merkintöjä. Pohjois-Pohjanmaan kokonaismaakuntakaavan ja 1. vaihemaakuntakaavan yksittäisiä merkintöjä on merkitty poistettavaksi kaavakartalla. Mm turvetuotantoalueet, joilla tuotanto on päättynyt. Kaupunginjohtajan esitys: Kaupunginhallitus päättää lausuntonaan, että kaavaluonnokseen ei ole huomautettavaa. Päätös: Kaupunginhallitus hyväksyi esityksen yksimielisesti.	
Pyhäjoen kunta Pyhäjoen kunnanhallitus 8.5.2017, § 178 1) Puskakorvenkallion tuulivoimapuisto on 3. vaihemaakuntakaavan luonnoksessa mukana uutena seudullisena tuulivoimapuistohankkeena. Puskakorvenkallion tuulipuiston YVA-menettely on käynnissä ja kaavoitusaloite vastaanotettu. Asiasta on Pyhäjoen valtuuston linjauspäätös 20.5.2015 § 42. Pyhäjoen kunnan omia linjapäätöksiä tuulivoimarakentamisessa on, että tuulivoimapuistojen kaavoitettavalla suunnittelualueella on tuulivoimatoimijan pystyttävä esittämään allekirjoitetut maanvuokrasopimukset kaikkien maanomistajien kanssa ja etäisyyden tuulivoimaloista vakituiseen asumiseen tulee olla ainakin 2 km. 2) Maukarinkankaan tuulivoimapuistoa ei ole 3. vaihemaakuntakaavaluonnoksessa mukana uutena seudullisena tuulivoimapuistona. Winda Power Oy on käynnistänyt tuulipuiston YVA-menettelyn, mutta kuntakaavoitus tulee vireille, jos hanke saadaan seudullisena tuulivoimapuistohankkeena 3. vaihemaakuntakaavan ehdotusvaiheeseen. Maukarinkankaan tuulipuistoaluetta ei otettu mukaan 3. vaihemaakuntakaavan seudullisiin uusiin tuulipuistohankkeisiin, koska Maukarinkankaan hankkeella on merkittävät negatiiviset vaikutukset kantaverkon kehittämiseen. Maukarinkankaan tuulivoimapuiston aluevaraus sijoittuu Hanhikivi 1 ydinvoimalaitoksen kantaverkkoon liittämiseksi tarvittavien voimajehtojen reitin päälle ja hankaloittaa suunnitellun sähköaseman sijoittamista ja aseman edellyttämiä johtojärjestelyjä. 3) Pyhäjoen kunta haluaa tuoda esille, että suora tieliikenteen yhteystarve tulisi osoittaa maakuntakaavassa välille Tupos-Oulunsalon lentokenttä. Päätös: Kunnanhallitus hyväksyi lausuntoehdotuksen.	Merkitään tiedoksi. Ks. myös vastine SmartWind Oy:n mielipiteeseen. Ks. vastine Winda Power Oy:n mielipiteeseen. Tupos-Lentokenttä yhteystarvetta on tarkasteltu Oulun seudun liikennejärjestelmäsuunnitelmassa. Suunnitelman tausta-aineistona olevassa lentokentän liikenneyhteyksiin liittyviä selvityksiä kokoavassa muistiossa todetaan, yhteys Tupoksesta lentoasemalle parantaisi olennaisesti lentoaseman saavutettavuutta etelästä. Liikenne-ennusteen (2030) perusteella Kempeleen eteläpuoliselta alueelta lentokentälle suuntautuva liikenne on suuruusluokkaa 500 ajon./vrk, mikä ei perustele kokonaan uuden tieyhteyden tarvetta.

	Uusi tieyhteys aiheuttaisi maankäytön kehittämispaineen uudelle yhteyssuunnalle, mikä voisi vaikeuttaa tehokkaan joukkoliikenteen järjestämistä Liminkaan liikennetarpeen kohdistuessa kahdelle eri suunnalle. Lentoaseman liityntämatkoja koskevan erillisselvityksen mukaan etelästä tehdään erittäin vähän matkoja lentoasemalle. 3. vaihemaakuntakaavan luonnoksessa Tupoksen alueelle on osoitettu seudullisesti merkittävä logistiikka-alue, jonka vaikutuksia yhteystarpeen toteutumisen edellytyksiin ei ole tarkasteltu. Edellä mainittuun seikkaan nojaten yhteystarvemerkinnän edellytysten tarkastelu siirretään maakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelmaan.
Pyhäjärven kaupunki Pyhäjärven kaupunginhallitus 8.5.2017, § 156 Pyhäjärven kaupunki on lausunut 1. ja 2. vaiheen maakuntakaavojen valmistelun aikana, että kaavaluonnoksessa tulee huomioida valtateiden VT4/E75:n ja VT27 risteysalueen osalta taajamatoimintojen A merkinnän laajentaminen VT27 pohjoispuolella vahvistetun asemakaavan mukaisesti. Alue on strategisesti merkittävä teollisuuden ja työpaikkojen kehittämisen kannalta ja tulisi näkyä maakuntakaavassa. Kaivoksen uusiokäytön edistäminen on huomioitu riittävästi kaavaehdotuksessa. Päätös: Kaupunginhallitus hyväksyi vt. kaupunginjohtajan päätösehdotuksen. Pöytäkirjan liitteenä nro 6 on Pohjois-Pohjanmaan liiton 4.4.2017 lausuntopyyntö ja teknisen johtajan lausunto.	Taajama-aluetta laajennetaan vt 27 pohjoispuolelle vt 4 varteen huomioiden alueen asemakaavat.
Pyhännän kunta Pyhännän kunnanhallitus 20.4.2017, § 79 Ehdotus: Pyhännän kunta katsoo, että 3. vaihemaakuntakaavan luonnoksessa Kontiokankaan alueella oleva merkintä MY-hs estää alueen käytön maa-ainesten ottoon riittävän laajasti ja siksi merkintä tulee poistaa tai sitä tulee muuttaa. Alueella on jo vanhoja soranottoaikoja eikä alue enää ole luonnontilassa. Muilta osin Pyhännän kunnalla ei ole huomautettavaa 3. vaihemaakuntakaavan luonnoksesta. Päätös: Hyväksyttiin.	Kontiokangas on valtakunnallista harjunsuojeluohjelma- aluetta, vedenhankintaan soveltuvaa pohjavesialuetta ja POSKI-luokituksessa alue on katsottu maa-ainesten ottoon soveltumattomaksi, joten MY-hs merkinnän poistaminen ei ole mahdollista. Nykyinen maa-ainesten ottotoiminta on harjunsuojeluohjelma-alueen ulkopuolella, missä maa-ainesten ottaminen on edelleen mahdollista.
Raahen kaupunki Raahen kaupunginhallitus 29.5.2017, § 215	

Raahen kaupunki kiittää lausuntopyyntöä, ja toteaa lausuntonaan liitolle Pohjois – Pohjanmaan 3. vaihemaakunta-kaavan luonnoksesta seuraavasti: Vähittäiskaupan suuryksikkö -merkinnän km osalta 3. vaihemaakunta-kaavan luonnoksessa suunnittelumääräyksiä on esitetty tarkennettavaksi siten, että Mettalanmäellä päivittäistavarakaupan osuutta ei enää erikseen osoiteta, jolloin kokorajoitus 4 500 k-m2 poistuisi. Merkinnällä EK (kaivos) on osoitettu alueita, joilla jo on kaivostoimintaa (Laivakangas, Raahe). Alueet sisältävät myös kaivostoiminnan kannalta tarpeelliset rikastuslaitokset, läjitys- ja rikastushiekka-alueet sekä liikennealueet. Merkinnällä ekv (Mineraalivarantoalue) on osoitettu sellaisia vyöhykkeitä, joissa on todettu merkittäviä malmi- ja mineraalivarantoja. Rantojen käytöstä on annettu yleinen suunnittelumääräys, jossa todetaan tarkentaen, että yksityiskohtaisemmissa kaavoissa voidaan taajamien ja kylien ulkopuolella enintään puolet rantaviivasta osoittaa rakennusmaaksi. Eritystoiminnoista / Vaara-alueista on annettu yleinen suunnittelumääräys: Vaarallisia kemikaaleja käyttävää tai varastoivaa laitosta ympäröivän konsultointivyöhykkeen yksityiskohtaiseen suunnitteluun on kiinnitettävä erityistä huomiota. Suunniteltaessa riskille alttiiden toimintojen, kuten asuinalueiden, vilkkaiden liikenneväylien, yleisölle tarkoitettujen kokoontumistilojen ja sairaaloiden sijoittumista vyöhykkeen sisälle on kaavaa laadittaessa pyydettävä palo- ja pelastusviranomaisen ja tarvittaessa TUKES:n lausunto. Valmisteluvaiheen kaavakartalla on esitetty poistettavaksi luo –aluemerkintä SSAB:n terästehtaan läntisen merialueen edustalta, tuulivoima-alue tv-1 (322), sekä muutama EO – tu merkintä (3. vaihemaakunta-kaavassa merkinnällä osoitetaan vain alueita, joilla on 15.8.2013 jälkeen myönnetty ympäristölupa turvetuotantoa varten.) Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakunta-kaavan luonnokseen on sisällytetty merituulivoima-alue tv-2 (206, Ulkonahkiainen), joka sisältyi myös Pohjois-Pohjanmaan maakunta-kaavaan. Kaupunki toteaa, että alueesta on voimassa aluevaarussopimus. Lisäksi kaupunki on hyväksynyt aloitteen yleissuunnitelman laatimiseksi alueelle. Alueen uudelleen sisällyttäminen on perusteltua. Raahen kaupungilla ei ole erityistä huomautettavaa Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakunta-kaavan luonnoksesta.	<i>Raahen kaupungilla ei ole huomautettavaa, joten vastinetta ei tarvita.</i>
Reisjärven kunta Reisjärven kunnanhallitus 16.5.2017, § 67 Reisjärven kunnanhallitus antoi kokouksessaan 16.5. seuraavan lausunnon: Pohjois-Pohjanmaan maakunta-kaavan uudistuksen 3. vaihemaakunta-kaavaluonnoksen tausta-aineistot on hyvin ja selkeästi laadittu. Reisjärven osalta maakunta-kaavassa on merkintöjä mineraalivaroja koskevista alueista, pohjavesialueista ja luonnonsuojelualueista.	<i>Reisjärven kunnalla ei ole huomautettavaa, joten vastinetta ei tarvita.</i>

Reisjärven kunnalla ei ole huomautettavaa 3. vaihemaakuntakaavaluonnokseen.	
Sievin kunta Sievin kunnanhallitus 8.5.2017, § 79 Sievin osalta voimassa olevassa maakuntakaavassa on kaksi tuulivoima-aluetta tv-1/348 Jakostenkallion tuulivoima- puisto ja tv-1/349. Tuulivoimakaavoituksen yhteydessä on Sievissä nostettu esille laajat valtionmaat ja niiden mahdolli- nen hyödyntäminen tuulivoimarakentamisessa. Sievin kunta on esittänyt, että vaihemaakuntakaavan 3-vaiheeseen lisättäisiin valtionmaan tuulivoima-aluevaraus ja Jakostenkallion eteläinen alue tv-1/349 poistettaisiin kyläalueella ole- van tuulivoiman rakentamisen runsaan vastustuksen vuoksi. Tämä esitys on nyt huomioitu maakuntakaavaluonnok- sessa. Jyringin kylällä on voimassa olevassa maakuntakaavassa merkintä eo (maa-ainestenottoalue). Maa-ainestenottoalue sijoittuu Rautiontien (7741) molemmille puolille ja alueella on tällä hetkellä voimassa olevia maa-aineslupia. Alueelle on laadittu kehittämisluonnossuunnitelma maa-ainesten oton lisäämiseksi ja sen myötä koko alueen maisemoimiseksi ja kunnostamiseksi kyläjärveksi. Nämä kunnostus- ja kehittämistoimenpiteet eivät ole taloudellisesti mahdollisia toteu- tettavaksi ilman merkittävää maa-ainestenottoa alueelta. Maakuntakaavaluonnoksesta on poistettu maa-ainestenotto- alue merkintä. Merkintä tulisi säilyttää maakuntakaavassa. Oheismateriaalina on Jyringin maa-ainesalueen kehittämissuunnitelmaluonnos (Jyringin harjun maa-ainesalueen ja kyläjärven ideointi, Swego Ympäristö Oy, 22.1.2016). Kunnanjohtajan päätösesitys: Kunnanhallitus esittää lausuntonaan maa-ainestenottoalue-merkinnän säilyttämistä Jy- ringin kylällä voimassa olevan maakuntakaavan mukaisesti. Päätös:Hyväksyttiin.	Jyringin maa-ainesten ottoalue on poistettu kaavaluonnok- sesta, koska alueen maa-ainesvarat eivät ole enää ole seu- dullisesti merkittävät. Alueen kehittämisen ja maisemoin- nin yhteydessä maa-aineksien ottaminen on edelleen mah- dollista. Jyringin harjun kehittämissuunnitelman laatiminen ja sen toteuttaminen yhdessä alueen maanomistajien kanssa antaisi loistavan mahdollisuuden alueen maise- moimiseen ja virkistyskäytön kehittämiseen. Jyringin maa- ainesten ottoalue on merkitty voimassa olevaan maakunta- kaavaan maa-ainesalueen maisemoinnin varmistamiseksi, ei hiekka- ja soravarantojen vuoksi. Alueen merkitsemistä 3. vaihemaakuntakaavan kaavaehdotukseen selvitetään.
Siikajoen kunta Siikajoen kunnanhallitus 24.4.2017, § 83 Valmistelutekstistä: Siikajoen kunnan alueelle osoitettuja maankäyttöä ohjaavia merkintöjä 3. vaihemaakuntakaavassa ovat: -uutena on osoitettu mineraalivarantojen alueen maakuntakaavamerkintä (ekv), joka käsittää laajasti kunnan eteläosat Raahen rajalla. Alue sisältää mm. Luohuan ja Tuomiojan kylät kokonaisuudessaan. Merkinnällä on osoitettu sellaisia vyöhykkeitä, joissa on todettu merkittäviä malmi- ja mineraalivarantoja. Erillistä suunnittelumääräystä tälle alueelle kaavamerkinnöissä ei ole osoitettu. -yhdyskuntien vedenhankinnan kannalta tärkeät ja siihen soveltuvat pohjavesialueet jaoteltuna maakunnallisesti tär- keisiin (pystyviivoitetut pv-alueet, Siikajoen Vartinvaara ja Kivivaara sekä Alhonmäki, Tuomiojan Koivulankangas Kelta- lankangas) ja muihin pohjavesialueisiin (Mikonsejä ja pieni osa Alhonmäen Isokankaan harjusta) Suunnittelumääräyk-	

siä: Pohjavesien pilaantumis- ja muuttumisriskejä aiheuttavat laitokset ja toiminnot on sijoitettava riittävän etäälle tärkeistä ja vedenhankintaan soveltuvista pohjavesialueista tai riskien syntyminen on estettävä riittävin vesiensuojelutoimenpitein. Alueella tulee huolehtia pohjavesien suojelun ja maa-ainesten ottotarpeiden yhteensovittamisesta.

-harjunsuojeluohjelman alueita (MY-hs) Vartin alueen Kivivaara ja Keltalanharjun eteläosa). Suunnittelumääräys: alueiden maankäyttö tulee suunnitella ja toteuttaa niin, ettei maisemakuvaa turmella, luonnon merkittäviä kauneusarvoja tai erikoisia luonnonesiintymiä tuhota eikä luonnonoloissa aiheuteta huomattavia tai laajalle ulottuvia vahingollisia muutoksia.

- maa-ainesten ottoalueella (eo) on osoitettu kohdemerkinnällä Alhonmäki Suunnittelumääräys: Maa-ainesten otto tulee sovittaa alueen ympäristöarvoihin, pohjavesivaroihin ja muihin käyttötärpeisiin. Lisäksi maa-ainesten ottamisen tarkoituksenmukaisesta etenemisestä koko alueelle ja sille soveltuvasta jälkikäytöstä on huolehdittava yksityiskohtaisessa suunnittelussa.

- uusina pääsähköjohtojen yhteystarpeina (z) on osoitettu Isonen ja Vartinojan tuulivoimaloiden 110 kV:n yhdysjohto ja Vartinojan Hailuodon 110 kV:n johtoyhteys

- Siikajoen kunnan alueelta poistettavina turpeenottoalueina (EO-tu, raksit merkinnän päällä) on osoitettu kuusi tuotantoaluetta. Luvitettujen ja vielä toiminnassakin olevien turvesoiden poistaminen perustuu siihen, että 3.vaihemaa-kuntakaavassa turvetuotantoalueen merkinnällä on osoitettu vain alueita, joilla on 15.8.2013 jälkeen myönnetty ympäristölupa turvetuotantoa varten.

-Siikajoen tuulivoima-alueista (tv-1) poistettavaksi on esitetty kohdealuetta nro 320 (Revonlahti Relletti tien varsi) ja muutettavaksi rajausta kohteen nro 319 (Karhukangas ja ym.) osalta; Siikajoen merialueelle on osoitettu yksi tuulivoimaloiden aluevaraus (tv-2, nro 204) Seljänsuun matalalle. Tuulivoimaloiden suunnittelumääräyksiä: Alueen suunnittelussa on otettava huomioon vaikutukset asutukseen, maisemaan, linnustoon, luontoon ja kulttuuriympäristöön sekä pyrittävä ehkäisemään haitallisia vaikutuksia. Tuulivoimarakentamisen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistettava, ettei asutukselle aiheudu merkittäviä melu- ja värähtelyvaikutuksia ja että valtakunnallisten kulttuuriympäristöjen arvot säilyvät. Lisäksi tulee ottaa huomioon lentoliikenteestä, liikenneväylistä, merituulipuiston osalta merenkulun turvallisuudesta ja tutkajärjestelmistä johtuvat rajoitteet voimaloiden koolle ja sijoittelulle sekä selvittävä tuulivoimaloiden vaikutukset puolustusvoimien toimintaan. Merelle sijoittuvien voimalahankkeiden osalta on todettu, että tuulivoimalat tulee sijoittaa ryhmiin geometrialtaan selkeään muotoon ja niin lähelle toisiaan kuin se energiantuotannon taloudellisuus huomioon ottaen on mahdollista.

Kaavamääräyksissä Siikajoen kunnan aluetta koskevat edellisten kohdealuemerkintöjen lisäksi mm. seuraavat kaavamääräykset:

- Soiden käyttö Siikajoen valuma-alueella: Turvetuotanto on vaiheistettava voimakkaasti ja vesiensuojelumenetelmien tehokkuuteen tulee kiinnittää erityistä huomioita.

- Tuulivoimaloiden rakentamiseen annettuja yleisiä suunnittelumääräyksiä: Maakuntakaavassa osoitettujen tuulivoimala-alueiden ulkopuolelle voidaan toteuttaa tuulipuistoja, jotka eivät ole merkitykseltään seudullisia. Tuulivoimarakentamista suunniteltaessa voimalat tulee sijoittaa valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden ja rakennettujen kulttuuriympäristöjen, luonnonsuojelualueiden, Natura 2000 -verkoston alueiden, harjunsuojeluohjelman alueiden, maakuntakaavan luontoalueiden ja seudullisesti merkittävien virkistysalueiden ulkopuolelle. Tuulivoimarakentamista suunniteltaessa on otettava huomioon eri hankkeiden yhteisvaikutukset erityisesti asutukseen,

maisemaan ja linnustoon sekä pyrittävä ehkäisemään haitallisia vaikutuksia. Tuulivoimarakentamisen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistettava, ettei asutukselle aiheudu merkittäviä melu ja välkevaikutuksia ja että valtakunnallisten kulttuuriympäristöjen arvot säilyvät. Muuttolinnustoon kohdistuvien yhteisvaikutusten ehkäisemiseksi voimalat tulee sijoittaa ensisijaisesti maakuntakaavoituksen yhteydessä määriteltyjen muuton painopistealueiden ja tärkeiden levähtämisalueiden ulkopuolelle. Lähekkäin sijoittuvien tuulivoimala-alueiden liittäminen sähköverkkoon on pyrittävä keskittämään yhteiseen johtokäytävään. Tuulivoimarakentamista suunniteltaessa on otettava huomioon lentoliikenteestä, liikenneväylistä ja tutkajärjestelmistä johtuvat rajoitteet voimaloiden koolle ja sijoittelulle sekä selvitetävä tuulivoimaloiden vaikutukset puolustusvoimien toimintaan. Poronhaitaalueella tulee turvata poronhoidon edellytykset.

- 3.vaihemaakuntakaavan yhteydessä aiempien vaihemaakuntakaavojen kaavamerkintöjä on korjattu, poistettu ja lisätty. Muutokset on esitetty selkeästi punaisella (lisäykset) ja yliviivauksilla (poistot). Merkittäviä lisäyksiä on mm. kaivostoimintaa koskien. Lentoliikenteen varalaskupaikat ovat saaneet vaihekaavassa omat merkintänsä. Pääosin muutokset johtuvat aiemmin Kainuun maakuntakaavaan kuuluneen Vaalan alueen mukaanotosta. Osa muutoksista on otettu muuttuneen lainsäädännön johdosta (kauppojen yksikkökokoja koskevat määräykset). Energiahuollon alueisiin on lisätty suunnittelumääräys kalateiden rakentamisesta.

Siikajoen kunnan lausunto Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan luonnoksesta

(lausuntoa muutettiin useaan otteeseen keskustelun ja äänestysten pohjalta, tässä lopullinen lausunto)

Siikajoen kunta esittää lausuntonaan Pohjois-Pohjanmaan liiton maakuntahallitukselle, että esitetty 3. vaihemaakuntakaava on Siikajoen kunnan alueelle kohdennettujen merkintöjen ja kaavamääräysten osalta pääosin kunnan näkömukainen. Siikajoen kunta esittää maakuntakaavaluonnokseen kuitenkin seuraavia muutoksia ja täsmennyksiä:

Ilman suunnittelumääräyksiä mineraalivarantojen alueen maakuntakaavamerkintä (ekv) ei sisällä ohjeistusta alemman asteiselle kaavoituksella. Mikäli suunnittelumääräystä ei esitetä, kunta esittää koko merkinnän poistamista kaavasta.

Aluumerkinnän MY-hs kohdealueella tulee pohjaveden otto sallia jatkossakin. Siikajoen Vartin Kivivaaran alueella on tuoreita luvitettuja vedenottoamaita, joiden tulevaa laajentamista ja kehittämistä ei tule maakuntakaavalla rajoittaa.

Siikajoen alueen turvetuotannon jatkumiselle turvetuotantoalueita (EO-tu) koskevat poistot saattavat aiheuttaa merkittäviä ongelmia uuden luvituskierron yhteydessä. Kunnan osalta jää vieraaksi, mihin maankäytölliseen ratkaisuun perustuu mainitun ajankohdan (15.8.2013) käyttö. Siikajoen kunta esittää, että turvetuotantoa tulisi jatkossakin ohjata ainakin entisillä tuotantoalueilla tutkimalla ympäristöluvan edellytykset tapauskohtaisesti lupaprosessissa maakuntakaavoituksen sijaan.

Siikajoen kunta pitää tuulivoimaloita koskevia maakuntakaavan suunnittelumääräyksiä nykyisiä vastaavina ja riittävinä. Kunnan alueella olevan tuulivoimapuiston kohdealueen nro 320 poistamisen kunta katsoo olevan perusteltu puolustusvoimien esittämien perusteiden. Sen sijaan kohdealueen nro 319 aluerajausten muutos edellyttää parempia perusteluja.

Mineraalivarantoalue (ekv) on informatiivinen kaavamerkintä, joka kertoo olemassa olevasta mineraalipotentialista. Alueella on siis todettu malmi- ja mineraalivarantoja, joiden huomioiminen tulevaisuuden alueidenkäytön suunnittelutarpeita ajatellen on järkevää, vaikka vain erittäin harvat löydökset johtavat kaivostoimintaan. Merkintään ei ole syytä asettaa tarkkaa kaavamääräystä.

Kivivaara-Vartinvaara on valtakunnallista harjajensuojeluohjelma-alueita, joka lisäksi esitetty tärkeänä pohjavesiväyhykkeenä. MY-hs merkinnällä ei ole tarkoitus estää yhteiskunnalle tärkeää pohjaveden ottoa. Ks. POSKI-hankkeen yleisselostus vastineitten alusta saatteeksi -kohdasta.

Poikkileikkausajankohta perustuu 1. vaihemaakuntakaavan prosessin etenemiseen, 15.8.2013 valikoitui perusselvitysten laatimisen kannalta sopivaksi. Ympäristölupaprosessi on maakuntakaavasta erillinen, ja aina tapauskohtainen.

Tarkistetaan kaavaa kunnan esityksen mukaisesti. Täydennetään kaavaselostusta.

Siikajoen kunta esittää, että kohdealuetta nro 319 tarkistetaan niin, että Isona II alueen 6 tuulivoimalaa tulee aluerajauksen sisälle. Vaihekaavasta ei ilmene selkeästi tehdyn tarkistamisen syyt. Kyseessä on koko maakuntakaavan ainoa kohdealue, jonka rajausta on tarkistettu. Maakuntakaavan selostuksessa olisi tullut esittää tarkistamisen syy 1 selite vastaavasti kuin selostuksessa on esitetty perusteet paistettavien kohdealueiden osalta. Kaavaselostustekstissä on tarkistuksen perusteluna mainittu maisemalliset vaikutukset ja niiden lieventäminen. Tämäkään ei avaa sitä, että rajausta on pienennetty myös maiseman katselusuuntaan nähden alueen takaosassakin. Alueen tuulivoimalasuunnitelmien yhteydessä tehdyissä YVA-selvityksissä asiantuntijan esittämät arviot tämän tuulivoimalakokonaisuuden yhteisistä maisemavaiikutuksista eivät johtopäätöksinä edellyttäneet maakuntakaavan kaltaista voimala-alueiden rajaamista. Siikajoen kunta pitää puutteena, että maakuntakaavan selvitysaineistossa ei ole linnuston osalta muuta aineistoa kuin yleispiirteinen kartta, johon on merkitty lintujen päämuuttoreittien yhdistelmä ja lintumuuton painopistealue (metsähanhi, merikotka, piekana ja Oulunseudun kerääntymisalue). Tarkemmalla tiedolla voi osoittaa selkeämmin perusteita maankäytön ohjaamisessa. Lisäksi aineistoa voidaan hyödyntää mahdollisten pienempien tuulivoimapuistojen (ei-seudulliset, alle 10 tuulivoimalaa) hankkeiden osalta. Aiempia vaihemaakuntakaavoja koskevien ja nyt tehtyjen kaavamerkintöjen muutosten osalta Siikajoen kunnalla ei ole huomautettavaa.	Lajikohtaiset muuttoreitit on esitetty maakuntakaavan taustaselvityksessä (Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan muuttolintuselvitys).
Siikalatvan kunta Siikalatvan kunnanhallitus 24.4.2017, § 96 Huomioita luonnoksesta: - Siikalatvan alueelle ei ole osoitettu seudullisesti merkittäviä maa- aineksen ottoalueita. Haapveden-Siikalatvan seutukunnan alueella on arvioitu tarvittavan vuoteen 2040 mennessä kiviaineksia yhteensä noin 4,7 milj.m3. Tarvittavat kiviainekset ovat pääosin pohjavesialueilla. - Pohjavesialueita Haapaveden-Siikalatvan seutukunnan alueella on yhteensä 44 kpl ja niiden arvioitu antoisuus 42.228 m3/vuorokausi. Alueen vedenotto vuonna 2014 on ollut 4.899 m3/vuorokausi ja arvioitu tarve 2040 3.400 m3/vuorokausi. - Siikalatvan kunnan alueelle ei ole varattu maakuntakaavaan merkittävän kokoluokan tuulivoimala-alueita. - Uusia suojelusuo- tai turvetuotantosuoalueita ei ole esitetty aiemmassa 1. vaihekaavassa esitettyjen lisäksi. Sen sijaan on merkitty tuotannosta poistuneita turvetuotantoalueita. - Valtatie 4 on esitetty rakennettavan moottoritienä Haaransillalta Alatemmekselle ja siitä eteenpäin merkittävästi parannettavaksi tieksi. Iisalmen tie on edelleen kantatie luokassa. - Siikalatvan kunnan alueelle on merkitty kaksi suojelualueiden ulkopuolista tärkeää lintualueita, joista Mankilan alue on merkittävä muuttolintujen levähdysalue ja Kortteinen pesivien vesilintujen alue. - Uutena merkintänä on lentokoneiden varalaskupaikkojen suoja-alueen merkintä, joka Siikalatvan alueella koskee Järvi- ja Järven varalaskupaikkaa. Päätösehdotus (keh.- ja tekn.joht.):	-

Lausuntonaan kunnanhallitus toteaa, että kaavaluonnos pääosaltaan vastaa Siikalatvan kunnan tarpeita. Kunnanhallitus kuitenkin toistaa osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta antamassaan lausunnossa esittämänsä kiviainesten oton turvaamisen huomioimisen kunnan alueella maakuntakaavoituksessa. Liikennetarkaisujen osalta kunnanhallitus toteaa, että nelostie on kaavassa huomioitu Siikalatvan kunnan kannalta katsottuna hyvin, mutta kunnanhallitus esittää edelleen, että tien 88 luokitus nostettaisiin kaavassa kantatiestä valtatieksi. Perusteluna kunnanhallitus esittää, että tien nykyisen luokituksen mukainen hoidon taso ei vastaa tien turvallisuuden edellyttämää hoidon tasoa. Myös Pohjois-Savon liitto on aiemmin esittänyt vastaavaa tien luokituksen muutosta. Päätös: Päätösehdotus hyväksyttiin.	Ks. POSKI-hankkeen yleisselostus vastineitten alusta saatteeksi -kohdasta. Siikalatvan alueella on useita merkittäviä pohjavesialueita, joita tutkittiin osin myös POSKI-hankkeen aikana. Tutkimusten myötä joitain pohjavesialueita on ELY-keskuksen toimesta poistettu. Seudullisesti merkittäviä maa-ainesten ottoalueita kuntaan ei ole osoitettu ja paikallisesti tärkeitä maa-ainestenottoalueita ei maakuntakaavaan merkitä. Mahdollisien maa-ainosalueden merkitsemistä Siikalatvalle pitää vielä tarkistaa ennen kaavaehdotusvaihetta. Merkitään tiedoksi ja otetaan huomioon maakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman laatimisessa.
Taivalkosken kunta Ei lausuntoa.	
Tyrnävän kunta Tyrnävän kunnanhallitus 29.5.2017, § 94 Kolmannen vaihemaakuntakaavan erityisenä painopistealueena on muun muassa biotalous. Tavoitteena on ottaa huomioon bioenergian hyödyntämisen logistiset tarpeet sekä biojalostamoiden synnyttämät tarpeet. Maakuntakaavassa osoitetaan seudullisesti merkittävät vireillä olevien biojalostamohankkeiden alueet. Tyrnävän Haurukylään on tulossa laaja maakunnallisesti sekä koko Pohjois-Suomen alueen näkökulmasta merkittävä kiertotalouskylä, jonne mm. Fortum on suunnittelemassa materiaalien käsittelykeskuksen perustamista. Fortumin hanke on askel kohti kiertotaloutta, jossa lisätään teollisuuden sivutuotteiden hyötykäyttöä, vähennetään kaatopaikasta ja kehitetään materiaalikierrätystä. Käsittelykeskus vastaa alueen teollisuusyritysten tarpeeseen etsiä uusia ratkaisuja jätteiden ja sivutuotteiden jalostamiselle sekä uusiokäytölle. Keskukseen käsiteltäisiin lämpövoimalaitosten tuhkaa, metsäteollisuuden lietteitä sekä rakennus- ja maa-ainejätteitä. Fortum on kehittänyt menetelmiä, joilla näitä jätteitä voidaan jalostaa raaka-aineiksi ja hyödynnettäväksi materiaalina. Fortum aloittaa kesän aikana ympäristövaikutusten arviointiohjelman. Esisopimus hankkeen käynnistämisestä allekirjoitetaan Tyrnävän kunnan kanssa kesäkuussa 2017. Esisopimus hankkeen käynnistämisestä ja alueen maanvuokrauksesta on ollut kunnanhallituksen käsittelyssä 29.5.2017. Investointipäätös tehdään ympäristöluvan myöntämisen jälkeen vuoden 2019 aikana. Alueen asemakaavoitus käynnistyy vuoden 2017 aikana.	Hankkeen luonnetta ja kokoluokkaa selvitetään tarkemmin. Samalla arvioidaan hankkeen esittämistä biojalostamona.

Fortumin lisäksi reilun 100 hehtaarin alueelle toteutetaan kiertotalouteen tukeutuvaa monipuolista teollisuustoimintaa. Lausunnossaan Tyrnävän kunta pyytää huomioimaan Haurukylään tulevan laajan kiertotalouskylän merkinnällä t-1, seudullisesti merkittävä biojalostamojen alue. Lausunnon liite: Haurukylän kiertotalouskylän sijainti Kunnanjohtaja: Kunnanhallitus hyväksyy aluearkkitehdin esittämän lausunnon. Kunnanhallitus: Hyväksyttiin.	
Utajärven kunta Utajärven kunnanhallitus 25.4.2017, § 125 Utajärven kunta jättää lausuntonsa kolmannen vaihemaakuntakaavan luonnoksesta. Kolmanteen vaihemaakuntakaavan pyydetään lisäämään Utajärven kunnan alueella olevat Maaselän ja Hepoharjun tuulivoimahankkeiden alueet. Utajärven kunta vastustaa pohjavedenhankintaa, veden siirtämistä tai sen suunnittelua Viinivaaran alueelle tai sen välittömään läheisyyteen on maakuntakaavan luonnoksessa osoitettu tärkeä pohjavesivyyhyke, pohjavesialue, arvokas harjualue ja luonnonsuojelulain puitteissa suojeltavaksi tarkoitettuja suoalueita. Kunnanjohtajan ehdotus: Kunnanhallitus hyväksyy liitteenä 1 olevan lausunnon 3. vaihemaakuntakaavan luonnoksesta. Hallitus: Hyväksyttiin	Tarkistetaan kaavaa osoittamalla Maaselän ja Hepoharjun alueet kaavassa merkinnällä tv-1. Perustelu: Alueita koskeva YVA-menettely on päättynyt 1.3.2017. Puolustusvoimat on antanut vireillä olevia hankkeita (yhteensä 39 voimalaa) koskevan kielteisen tutkalauseunnon 5.10.2016. Hanketoimijalla on valmiudet selvittää tutkavaikutuksia aiempaa pienemmillä hankekokonaisuuksilla. Alueiden soveltuvuutta seudulliseen tuulivoimarakentamiseen (10 voimalaa tai enemmän) ei ole olemassa olevan tiedon perusteella voida sulkea pois. Ilmatieteen laitos on maakuntakaavaprosessin aikana tuonut esiin, että Maaselän ja Hepoharjun toteuttaminen kokonaisuudessaan haittaa Utajärven säätutkan toimintaa. Maakuntakaavan jatkosuunnittelussa otetaan huomioon Ilmatieteen laitoksen arvio ko. alueiden toteuttamiskelpoisuudesta.
Vaalan kunta Vaalan kunnanhallitus 6.6.2017, § 144 Valmistelutekstiä: - Vaalan kunnan osalta tarkastelu on muuta maakuntaa laajempi johtuen Vaalan siirtymisestä Kainuun maakunnasta Pohjois-Pohjanmaan maakuntaan. Vaalan osalta tarkistetaan ja päivitetään aiempien maakuntakaavojen merkinnät kokonaisuudessaan ja osa merkinnöistä kumotaan.	

- Erityisesti Vaalaa koskevat Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavassa matkailua ja virkistysalueita, maisema-alueita, pohjavesialueita, tuulivoima-alueita ja suojelu- ja tuotantosoita koskevat merkinnät.
- Seudullisesti merkittävistä tuulivoimala-alueista puuttuu Painuan kanavan (uittokanava) alue. Vaalan ampumarata sijaitsee pohjavesialueella ja se puuttuu maakuntakaavasta. Valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittäviin maisema-alueisiin on tulossa muutoksia. Soiden, kulttuuriympäristö ja muinaismuistokohteiden ja soiden osalta on Vaalassa käynnissä inventointeja, jotka tulevat huomioitavaksi kaavaehdotuksessa.

Vaalan kunnanhallituksen lausunto Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan luonnoksesta:

Tuulivoima

Kaavaratkaisu perustuu 3. vaihemaakuntakaavan valmistelun yhteydessä laadittuun tuulivoimaselvitykseen ja sen suosituksiin. Uusia maakuntakaavassa osoitettavia tuulivoima-alueita valittaessa on noudatettu seuraavia periaatteita:

- Tuulivoima-alueen toteuttaminen ei laadittujen selvitysten perusteella aiheuta merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia.
- Tuulivoima-alueen toteuttaminen ei merkittävästi lisää tuulivoimarakentamisesta aiheutuvia yhteisvaikutuksia.
- Tuulivoima-alueen toteuttaminen ei vaaranna valtakunnallisesti merkittävien ympäristöarvojen säilymistä tai ole ristiriidassa muiden valtakunnallisten intressien (esimerkiksi Puolustusvoimien toiminta) kanssa.

Mukaan arviointiin otettiin kaikki sellaiset hankkeet ja hankekokonaisuudet, joissa maakuntakaavassa osoitettujen alueiden ulkopuolelle sijoittuu vähintään 10 tuulivoimalaa. Lisäksi huomioon on otettu Vaalan kunnan alueelle sijoittuvat potentiaaliset seudulliset tuulivoima-alueet, kuntien esityksiä tuulivoima-alueiksi sekä aiemmin Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavassa (2005) osoitettuja merituulivoima-alueita.

Aluekohtaisen arvioinnin lisäksi maakuntakaavan valmistelun tueksi on laadittu maisemaa ja rakennettu kulttuuriympäristöä, asutusta ja muuttolinnustoa koskevat yhteisvaikutusselvitykset. Yhteisvaikutusselvityksissä on arvioitu useiden lähekkäin sijoittuvien tuulivoima-alueiden kokonaisvaikutuksia muun muassa maiseman ja ihmisten elinolojen kannalta.

Tuulivoimarakentamisen maisemallisia vaikutuksia arvioitaessa olennaista on ottaa huomioon useiden samalle visuaaliselle vaikutusalueelle sijoittuvien tuulivoima-alueiden yhteisvaikutukset. Vaihemaakuntakaavassa esitetyn ratkaisun lähtökohtana on ollut merkittävimmiksi todettujen maisemallisten yhteisvaikutusten ehkäisy ja lieventäminen. Maisemaan kohdistuvien yhteisvaikutusten lieventäminen on vaikuttanut kaavaratkaisuun muun muassa Kalajoki-, Pyhäjoki- ja Siikajokilaakson sekä Oulujärven ympäristössä.

Näistä perusteluista johtuen Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaava poikkeaa Vaalan parhaillaan lausunnolla olevasta tuulivoimayleiskaavasta siten, että Painuan kanavan alueelle ei esitetä osoitettavaksi tuulivoima-aluetta. Vaalan kunta ottaa tuulivoima-alerajaukseen kantaa, kun se käsittelee omaa yleiskaavaansa. Maakuntakaavasta puuttuu lisäksi Kaunistonkangas (Pelso) ja Syrjäsuu (Partalankylä, Syrjävaaran takana). Omassa tuulivoimakaavassa niillä alueilla on alle 10 voimalaa, joten ne eivät kuulukaan maakuntakaavaan.

Sähkönsiirto

Olemassa olevien voimalaitosten merkinnät, jotka on vahvistettu Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavassa 2005 ja Kainuun maakuntakaavassa, puuttuvat maakuntakaavaluonnoksen kartasta teknisistä syistä. Ne näkyvät maakuntakaavojen yhdistelmäkartassa Vaalan voimalaitoksia lukuun ottamatta. Merkinnät lisätään kaavaehdotukseen.

Soiden käytön päivitykset

Vaalan alueen osalta tavoitteena on soiden käytön kaavoitus muuta maakuntaa vastaavasti. Tämä tarkoittaa turvetuotantoalueiden ja turvetuotantoon soveltuvien alueiden osoittamista sekä vähintään maakunnallisten luonnonarvosoiden osoittamista kaavakartalla.

Luonnonarvosuot ja turvetuotantoon soveltuvat suot

Kohdekohtaisen tarkastelun perusteella valittiin yhteensä 29 suota alueiksi, joiden soveltuvuutta tulee selvittää tarkemmin mm. tehtyjen ja vielä tehtävien uusien luontoinventointien perusteella. Näiden sisältämä tuotantokelpoinen ala on yhteensä 2 600 ha. Kohteita tulee karsiutumaan, sillä niihin kohdistuu ristiriitaisia intressejä. Tavoitteena on, että hyväksyttyyn kaavaan voidaan sisällyttää yhteensä 1 600 ha:n tuotantokelpoinen ala tu-1- ja tu-2 -merkinnöillä osoitettuna.

EO-tu merkinnällä on merkitty luvitetut turvesuot. se-1 ja selvitysalueet, joita on 29 kappaletta. Turvevarantojen osalta inventoinnin on tehty ja sen vuosia alueet soveltuisivat turvesuoksi. Parhaillaan tehdään inventointeja samoilla alueilla luonnonarvojen osalta, jonka perusteella valitaan turvetuotantoon soveltuvat suot. Näiden suoalueiden päätyminen suojelualueiksi on hyvin epätodennäköistä.

Ehdotusvaiheessa soiden osalta tehdään soveltuvuusarviointi merkintöihin tu-1 ja tu-2 tai suo jää merkinnän ulkopuolelle. Aiemmin mm. luonnonsuojeluliitto on vaatinut, että tu-2 suot merkittäisiin blankona ja niihin ei voisi osoittaa turvetuotantoa ja ne tulisi ennallistaa.

Metsähallituksen soita koskevaan ratkaisuun sisältyy Vaalasta yksi kohde, Lihasuo- Poutiaisensuo-Jämminsuo. Kyseessä on suuri (1 270 ha) suo-metsä -mosaiikkia edustava kohde, joka on tarkoitettu suojella Metsähallituksen omalla päätöksellä. Suo osoitetaan kaavaluonnoksessa S-merkinnällä.

Muita Kainuun suoselvityksessä vähintään maakunnallisesti arvokkaiksi todettuja ja soidensuojelutyöryhmän arvokkaiksi toteamia soita on Vaalassa yhteensä 6 kohdetta, 673 ha. Ne osoitetaan kaavaluonnoksessa selvitysalueina se-2. Vaikka kohteet on jo todettu luonnonsuojelullisesti arvokkaiksi, tarkentavaa selvitystyötä tarvitaan seuraavista syistä: Kolmella raviinikohteella on radan kunnostus saattanut aiheuttaa muutoksia. Yhdellä kohteella raja-alue on epävarma. Lisäksi kohteiden maanomistajien suhtautumista sekä luonnonsuojelualueena toteuttamisen rahoituksellisia edellytyksiä selvitetään tarkemmin ennen kuin luonnonarvoa osoittava kaavamerkintä valitaan.

Ehdotusvaiheessa soiden osalta tehdään soveltuvuusarviointi merkintöihin SL-1 tai Luo-1. Valtakunnallisesti on päätetty S-1 merkinnällä merkitä Metsähallituksen suo (1269 ha).

Puuttuvat merkinnät täydennetään ehdotusvaiheessa.

Mikäli SL-1 merkintää käytetään, tulee kaavoittajan varmentua siitä, että suojelu voidaan toteuttaa määräajassa ja korvaukset maanomistajille. Todennäköinen määräaika on viisi vuotta tai muutoin suojelumerkintä raukeaa. Määräajalla varmistetaan, että korvaus maanomistajalle on kohtuullinen. Vaalan kunnanhallitukselta on pyydetty näkemystä siitä, mitkä vesistöalueista ovat kaikista merkittävämpiä loma-asumisen, kalatalouden ja virkistyskäytön näkökulmasta. Oulujärvi kokonaisuudessaan on merkittävä virkistyskäytöltään ja ammattikalastuksen näkökulmasta. Paatinjärvi, Kutujoki, Oulujoki, Neittävän ja Manamansalon lammet sekä Nimisjärvi ja Otermanjärvi voidaan kaikki mainita kalatalouden ja virkistyskäytön näkökulmasta merkittäväksi vesistöalueiksi. Muita huomioita Vaalan arkeologinen kulttuuriperintö tullaan inventoimaan ja inventointi käynnistämään vuonna 2017. Tämä on tarpeen, koska inventointi on osin tehty vuonna 1969. Vaalan lentokenttä on asianmukaisesti merkitty maakuntakaavaan. Kylätarkastelussa Neittävä on jätetty merkitsemättä kylänä at. Vaalan kunnanhallitus näkee, että harvaan asutulla alueella sijaitsevassa Vaalassa Neittävän kylä tulisi merkitä kylämerkinnällä kaavaan. Perusteena on Neittävän kylän vahva kylän kehittämistyö ja asukasmäärän nouseminen kesäasutuksen kanssa yli 150 henkilöön. Nuojua on tullut uutena ja kunnanhallitus kannattaa merkintää. Vaalan kunnan alue on merkitty merkinnällä mv-3 eli matkailun vetovoima-alue Rokua- Oulujärvi. Vaalan kunta pitää merkintää erittäin tärkeänä. Virkistys ja -matkailukohteiden merkinnät ovat asianmukaisia. Vaihemaakuntakaavassa osoitetaan Vaalan kunnan alueelle neljä virkistys- ja matkailukohdetta. Virkistys- ja matkailukohteen merkinnällä osoitetaan vähintään seudullisesti merkittäviä virkistys- ja matkailun kehittämiskohteita. Virkistys- ja matkailukohteina on osoitettu Vaalan Manamansalon leirintäalueen ydin Teeriniemi, Manamansalon Martinlahti ja Säräisniemen Ruununtörmä, joiden kehittäminen perustuu olemassa olevien matkailukohteiden kehittämiseen. Lisäksi kohdemerkinällä osoitetaan Vaalan Kurikkavaaran lähivirkistysalue. Vaalan venesatamat ovat asianmukaisesti osoitettu. Pyydämme kuitenkin tarkentamaan tekstissä olevia paikannimityksiä sivulla 99. Ruununranta=Ruununtörmä ja Sahanlahti=Sahanranta.	Mikäli päädytään osoittamaan SL-1 -varauksia, liitetään niihin 1. vmk:a vastaavsti 5 vuoden toteutusmääräaika. Vaalan kunnan näkemys arvokkaista vesistöalueista otetaan huomioon turvetuotantoon soveltuvien alueiden kaavaratkaisussa täydennyttynä osakaskunnilta kootuilla tiedoilla. Neittävän kylän väestömäärä on alhainen. Aluerakenteellisen merkityksen ja kylän positiivisen kehittämisilmapiiriin myötä Neittävän lisääminen kyläksi on mahdollista. Vaalan venesatamien nimet korjataan selostukseen.
--	--

Maakuntakaavassa ei ole Oulujokivarren alueella osoitettu yhtään ampurataa. Myöskään Vaalan ampumaradan paikka ei kaavassa osoiteta, koska se sijaitsee pohjavesialueella. Radan toimintaedellytykset voidaan turvata määräaikaishavainnointiluvalla. Määräaikaishavainnointi ei kuitenkaan mahdollista ampumaradan pitkäjänteistä toiminnan kehittämistä. Vaalan kunnanhallituksen näkemyksen mukaan ampurata on merkittävä kaavaan. Kunnanjohtaja: Vaalan kunta antaa Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavasta liitteen mukaisen lausunnon. Päätös: Hyväksyttiin	Vaalan ampumarata sijaitsee pohjavesialueella ja ottamon läheisyydessä. 2. vaihemaakuntakaavan valmistelussa sovellettujen periaatteiden mukaisesti ei tällaista ampurataa voida osoittaa kehitettävänä ampumaratana. Vaalan kunnan ampumaratatilanne on vastaava kuin muualla Oulujokilaaksossa. Jo 2. vaihemaakuntakaavan valmistelussa tuli esille se, että Oulujokilaaksoon tulisi hakea ympäristökriteerit ja harrastajien tarpeet pitkällä tähtäimellä täyttävä ampumarataratkaisu. Pohjois-Pohjanmaan liitto pyrkii hoitamaan tämän suunnittelutarpeen yhdessä Oulujokivarren kuntien ja ammunnan harrastajien kanssa. Ratkaisu tullaan aikanaan sisällyttämään myöhempään maakuntakaavoitukseen.
Ylivieskan kaupunki Ylivieskan kaupunginhallitus 24.4.2017, §98 Ylivieskan ja Nivalan rajalla sijaitseva Tuulivoimaloiden alue tv- 1 350 on 3. vaihemaakuntakaavan luonnoksessa esitetty poistettavaksi. Ylivieskalla on alueen läheisyydessä kaksi tuulivoimahanketta (Hirvinevan 4 tuulivoimalaa ja Urakanevan 9 tuulivoimalaa), jotka eivät laajuudeltaan ja merkitykseltään edellytä seudullisten tuulivoimala-alueiden aluevaurouksia. Hankkeet tulee kuitenkin huomioida tuulivoimaselvityksissä. Ylivieskan kaupungilla ei ole muuta huomautettavaa Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan luonnoksesta.	Merkittään tiedoksi.

MUUT PYYDETYT LAUSUNNOT (SEUTUKUNTIEN JA MINISTERIÖIDEN LAUSUNTOJA EI SAATU)

Lausunto	Vastine
Fingrid Oyj 11.5.2017 Kiitämme lausuntopyynnöstänne sekä hyvästä ja avoimesta yhteistyöstä kaavaprosessin aikana. Fingrid Oyj:n osalta kaava-aineistossa on seuraavia tarkistus-/täydennystarpeita: · Siikajoen Ruukissa sijaitsevan Siikajoen 400 kV sähköaseman merkintä puuttuu. · Oulussa sijaitsevan Isokankaan 400 kV sähköaseman merkintä puuttuu. · lissä sijaitsevan Tuomelan 400 kV sähköaseman merkintä puuttuu. · Pyhäjoen Keskikylän ja Kalajoen Jylkän sähköaseman välinen suunniteltu 110 kV voimajohto (tarkasteltu Hanhikivi 1-ydinvoimalaitoksen kantaverkkoon liittämiseen tarvittavien voimajohtojen YVA-menettelyssä, joka päättyi v. 2016). · Siikajoen Ruukissa sijaitsevan Siikajoen sähköaseman ja Raahen terästehtaan välinen suunniteltu uusi 110 kV voimajohto (hankkeen ympäristöselvitys valmistui v. 2016). · Muhoksen Pyhänselän sähköaseman ja Vaalan Nuojuan sähköaseman välinen suunniteltu 400+110 kV voimajohto (YVA-menettely käynnistyy v. 2017). Lisäksi kiinnitimme huomiota voimajohtojen vaihtelevaan merkintätapaan kaavakartalla. Rinnakkaisten voimajohtojen merkintätavoissa on eroja, eli useita rinnakkaisia voimajohtoja on esitetty joko erillisillä viivamerkinnoilla tai yhdellä viivamerkinnoilla, joka kuvaa useampaa rinnakkaista voimajohtoa. Fingridin näkemyksen mukaan voimajohdot tulisi esittää kaavakartalla yhtenäisellä merkintätavalla. Ehdotamme, että yllä mainittujen tarkistustarpeiden osalta järjestetään Fingrid Oyj:n ja Pohjois-Pohjanmaan liiton välinen neuvottelu, jossa käydään läpi tarvittavat kaava- aineiston tarkistus-/täydennystarpeet. Lisäksi Fingrid Oyj:n on valmis toimittamaan tarvittaessa em. täydennyksiin liittyviä paikkatietoaineistoja Pohjois-Pohjanmaan liitolle. Pyydämme lähettämään meille tietoa maakuntakaavan etenemisestä osoitteella Fingrid Oyj, PL 530, 00101 HELSINKI. Lisätietoja antaa projektipäällikkö Mika Penttilä, puh. 030 395 5230, sähköposti mika.penttila@fingrid.fi.	Sähkönsiirron merkinnät ja merkintätavat tarkistetaan kaavakartalle lausunnon mukaisiksi. (Fingrid Oyj / kaavaohje; Voimajohtojen huomioon ottaminen yk&ak:ssa ja maankäytön suunnittelussa)
Geologian tutkimuskeskus 10.5.2017, GTK/301/00.17/2017 Kiitämme mahdollisuudesta lausunnon antamiseen. GTK:lla ei ole huomautettavaa GTK:n turvetutkimusaineiston käytöstä maakuntakaavatyön yhteydessä Vaalan soiden osalta. Turvetuotantoalueita on poistunut käytöstä n. 3000 ha 1. vaihemaakuntakaavan laatimisen jälkeen, ja alueet on merkitty kaavaluonnokseen poistuvina EO-tu -merkintöinä. Tämä havainnollistaa ja ajantasaistaa turvetuotannossa tapah-tuneita muutoksia.	Merkitään tiedoksi.

Metsähallituksen soiden suojeluratkaisu on hyvin huomioitu kaavaluonnoksessa. Tähän sisältyy Vaalasta yksi kohde, joka osoitetaan kaavaluonnoksessa S-merkinnällä. Uudet turvetuotantoluvat ovat 1. vaihemaakuntakaavan voimassaoloaikana kohdistuneet yhtä poikkeusta lukuun ottamatta ko. kaavassa osoitetuille turvetuotantoon sovellyville alueille. Tämä mahdollistaa laaja-alaisemman tarkastelun, jolloin voidaan paremmin huomioida tuotantopotentiaali ja turvetuotannon ympäristövaikutukset lähiympäristöä laajemmin vastaisuudessaakin. Kaavaluonnokseen liittyvät soiden käytön ympäristövaikutukset muodostuvat suurimmiksi Vaalan alueella (noin 1 600 ha uusia turvetuotantoon soveltuvia alueita). Kaavatyö kokonaisuudessaan antaa hyvän pohjan tuotantoon parhaiten sopivien soiden valinnalla ja haitallisten ympäristövaikutusten minimoinnille.	
Kainuun liitto 9.5.2017, Dnro 98/10.02.00/2017 Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan kaavaluonnos on kaavan laatimisen tässä vaiheessa selkeä ja asiantuntevasti laadittu kokonaisuus. Kainuun voimassa oleva kokonaismaakuntakaava 2020 on vahvistettu valtioneuvostossa 29.4.2009. Kainuun maakuntakaava 2020 :n tarkistus on käynnistetty Kainuun maakuntavaltuuston päätöksellä 1.6.2015. Kainuun kokonaismaakuntakaavan tarkistuksen yhteydessä on tarkoitus käsitellä myös osittain samoja teemoja kuin Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavassa. Kainuun maakuntakaavan tarkistaminen on parhaillaan luonnosvaiheessa. Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan luonnoksessa Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan maakuntien rajalle osoitetut merkinnät mk-3 Oulujokilaakso, mv-3 Rokua-Oulujärvi ja ekv-1 Mineraalivarantoalue saattavat mahdollisesti aiheuttaa yhteensovittamistarpeita maakuntien rajalla. Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun maakuntien raja-alueen maakuntakaavojen yhteen sovittamiseksi voidaan tarvittaessa järjestää neuvotteluja Pohjois- Pohjanmaan liiton ja Kainuun liiton välillä.	Oulujokilaakson kehittämisperiaatemarkintä (mk-3) vastaa Kainuun maakuntakaavan rajausta. Rokua-Oulujärven matkailun kehittämisperiaatemarkintää (mv-3) on jouduttu rajaamaan uudelleen ja sen osalta yhteensovittamista pitää katsoa vielä yhdessä Kainuun liiton kanssa. Mineraalivarantoalue (ekv-1) on uusi informatiivinen merkintä, jotka jatkuvat edelleen Kainuun puolelle, joten niiden merkintöjen osalta on käytävä keskusteluja Kainuun liiton kanssa.
Keski-Suomen liitto 09.05.2017, KSL/20/03.00.02/2016 Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan merkinnöistä osa ulottuu Keski-Suomen maakunnan puolelle. Näitä ovat mm. kehittämisperiaatemarkinnällä osoitettu mineraalivarantoalue Nivala-Haapajärvi (ekv-1) sekä kaksi pohjavesialuetta. Mineraalivarantoaluemerkinnällä osoitetaan kaavaluonnoksessa sellaisia vyöhykkeitä, joissa on erillisselvitykseen perustuen todettu merkittäviä malmi- ja mineraalivarantoja. Lisämerkinnällä -1 osoitetulla vyöhykkeellä on erityistä yhteensovittamisen tarvetta esimerkiksi asumisen, matkailun tms. alueellisen erityispiirteen kanssa.	<i>Keski-Suomen liitolla ei ole huomautettavaa, joten vastinetta ei tarvita.</i>

3. vaihemaakuntakaavaluonnoksen Keski-Suomen puolelle ulottuvista pohjavesialueista on lainvoimaisessa Keski-Suomen kokonaismaakuntakaavassa osoitettu Särkiharjun pohjavesi- alue (pv; 0960151). Keski-Suomen malmipotentiali- set vyöhykkeet (ek) on esitetty kohde- merkinnällä lainvoimaisessa 2. vaihemaakuntakaavassa. Keski-Suomen kaikkiaan kahdeksasta malmipotentialisesta kohteesta kaksi (Mäntymäki ja Soidinkangas) sijoittuu Pihtiputaalle. Niin Pohjois-Pohjanmaalle kuin Keski-Suomellekin keskeinen tieliikenteen väylä valtatie 4 on esitetty kaavaluonnok- sessa merkittävästi parannettavana valtatie (vt). Keski-Suomen voimassa olevan maakuntakaavan merkintä vt:lle 4 on valtatie/runkotie, merkittävä parantami- nen (vt/rt). Luonnokseen sisältyy ohjeellisena kantatien 58 uusi Lestijärven itäpuolinen linjaus, joka on merkittävä myös Keski-Suomen kannalta, vaikka oikaisu sijoittuu Pohjois- ja Keski-Poh- janmaan maakuntien alueille. Keski-Suomessa on parhaillaan vireillä kaikkia maankäytön teemoja koskeva maakuntakaavan tarkistus. Tarkistettu maakuntakaava tulee korvaamaan kaikki voimassa olevat maakuntakaavat. Kokonaan uutena merkintätyyppinä Keski- Suomen kaavatarkistuksen ehdotusluonnokseen (MH 17.3.2017) sisältyy toiminnallisesti merkittäviä liikennekäytäviä, joista merkittävin perustuu TEN-T-ydinliikenneverkkoon kuuluvaaan valtatiehen 4. Nämä liikennekäytävät ovat keskei- simpieri liikenneväylien varaan rakentuvia maankäytön kehittämisakseleita, jotka perustuvat pääosin Keski-Suomen Strategiaan ja tehtyyn erillisselvitykseen "Keski- Suomen liikennekäytäviin tukeutuvat kehittämisalueet 2016". Keski-Suomen liitto pitää kaavaluonnosta asiantuntevasti laadittuna, eikä liitolla ole siihen huomautettavaa.	
Lapin liitto 4.5.2017, 19/10.02.00.00/2016 Lapin liitossa maakuntakaavoja laaditaan osa-alueittain. Maakunnan rajalle sijoittuu kolme koko- naismaakuntakaavaa: 11.9.2015 lainvoiman saanut Länsi-Lapin maakuntakaava (Kemi- Keminmaa-Pello-Simo-Tervola-Tornio-Yiitornio), 4.12.2001 lainvoiman saanut Rovaniemen maa- kuntakaava (Rovaniemi-Ranua) sekä 25.11.2004 lainvoiman saanut Itä- Lapin maakuntakaava (Kemijärvi-Pelkosenniemi-Posio-Salla-Savukoski). Voimassa on myös Lapin meri- ja rannikkoalu- een tuulivoimamaakuntakaava, joka on saanut lainvoiman 16.7.2005. Lapin liitossa on vireillä myös Rovaniemen ja Itä-Lapin maakuntakaava (Kemijärvi-Pelkosenniemi- Posio-Ranua-Rova- niemi-Salla-Savukoski). Rovaniemen ja Itä-Lapin maakuntakaava on kokonaismaakuntakaava, joka kumoaa vahvistues- saan Rovaniemen maakuntakaavan, Itä-Lapin maakuntakaavan ja Rovaniemen vaihemaakuntakaavan. Lapin liiton halli- tus hyväksyi Rovaniemen ja Itä-Lapin maakuntakaavaehdotuksen 28.11.2016 ja lähetti sen Naturasta poikkeamisen vuoksi ympäristöministeriöön valmisteltavaksi valtioneuvoston käsittelyyn. Maakuntakaavaa ei voida hyväksyä ennen kuin valtioneuvosto on tehnyt päätöksen Naturasta poikkeamiseen liittyen. Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan teemoista Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan rajalle sijoittuvat etenkin mine- raalivarantoalueet, voimajohdot ja pohjavesialueet.	

Vaihemaakuntakaavassa osoitettuja mineraalivarantoalueita vastaava merkintä Rovaniemen ja Itä-Lapin maakuntakaavaehdotuksessa on kaivostoiminnan kehittämisen vyöhyke. Merkinnät ovat yhteneviä maakuntien rajalla merkinnän yleispiirteisyyden edellyttämällä tarkkuudella. Myös Mustavaaran kaivoksen merkintä on yhtenevä Rovaniemen ja Itä-Lapin maakuntakaavaehdotuksen kanssa. Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan luonnoksessa on osoitettu Lappiin suuntautuvia uusia voimajohtoja merkinnällä ohjeellinen pääsähköjohto 400 kV ja pääsähköjohdon yhteystarve. Uusien voimajohtojen linjaukset ovat yhteneviä Lapin maakuntakaavoissa osoitettujen linjausten kanssa. Vaihemaakuntakaavassa maakuntien rajalle osoitetut pohjavesialuemerkinnot on huomioitu Lapin maakuntakaavoissa. Rovaniemen ja Itä-Lapin maakuntakaavaehdotuksessa on osoitettu kaikki 1. ja 2. luokan pohjavesialueet merkinnällä tärkeä tai vedenhankintaan soveltuva pohjavesialue. Voimassa olevissa Itä-Lapin ja Rovaniemen maakuntakaavoissa on osoitettu pääasiassa vain 1. luokan pohjavesialueet. Livojoki on osoitettu vaihemaakuntakaavan luonnoksessa arvokkaana vesistönä. Merkintä ei jatku Lapin puolella. Livojoen varsi on kuitenkin osoitettu Rovaniemen ja Itä-Lapin maakuntakaavaehdotuksessa merkinnällä maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla on erityistä ulkoilun ohjaamistarvetta (MU). Länsi-Lapin maakuntakaavassa ja Rovaniemen ja Itä-Lapin maakuntakaavaehdotuksessa on osoitettu paliskuntien rajat. Merkinnät eivät jatku Pohjois-Pohjanmaan puolella. Vaihemaakuntakaavan luonnoksessa Kuusamon Maaningan alue on osoitettu merkinnällä selvitysalue 1 tuulivoimatuotannon suunnittelualue (se-3). Merkinnällä osoitetaan tuulivoimatuotantoon suunniteltua aluetta, jonka soveltuvuus merkitykseltään seudullisen tuulivoima-alueen rakentamiseen sekä alueen laajuus ratkaistaan 3. vaihemaakuntakaavan ehdotuksessa. Alue rajautuu Lapin maakunnan rajaan. Alueen välittömässä läheisyydessä Lapin puolella sijaitsee Riisitunturin kansallispuisto, joka on osoitettu Rovaniemen ja Itä-Lapin maakuntakaavaehdotuksessa merkinnällä luonnon-suojelualue (SL 4244) sekä Riisitunturin laajennus, joka on osoitettu merkinnällä maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla on erityisiä ympäristöarvoja (MY 3947). Merkinnät on hyvä huomioida vaihemaakuntakaavan ehdotusta laadittaessa. Lapin liitolla ei ole muuta huomauttamista Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan luonnoksesta.	Paliskuntien ja paliskuntien yhdistystyksen kanssa neuvoteltiin 16.8.2017. Mahdollisia paliskuntien rajojen ja muiden elinkeinolle tärkeiden alueiden merkitsemistä kaavakartalle tutkitaan. Ellei merkitseminen ole kaavakartalle tarkoituksenmukaista, niin keskeiset elinkeinoja koskevat asiat osoitetaan teemakartoilla ja asiaa avataan tarkemmin myös kaavaselostuksessa. Huomioidaan merkinnät maakuntakaavan jatkovalmistelussa.
Luonnonvarakeskus 9.5.2017, Dnro 1207/00 04 05/2017	

Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavoituksen uudistamisen kolmas vaihe koskee pohjavesi- ja kiviainesalueita, seudullisten tuulivoima-alueiden sekä suo- ja biotalousalueiden päivityksiä, mineraalipotentiali- ja kaivosalueita, Oulun seudun liikenne- ja maankäyttöratkaisuja, Vaalan ja Himangan alueiden maakuntakaavamerkintöjen tarkistuksia, poronhoitoalueita sekä vuoden 2005 kokonaismaakuntakaavan mukaisia, 1. ja 2. vaiheessa käsittelemättömiä merkintöjä. Kyseessä on siten hyvin laaja kokonaisuus.

Luonnonvarakeskus (Luke) pitää Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan luonnosta hyvin laadittuna suunnitteluasiakirjana. Kaavaluonnoksen valmistelussa on hyödynnetty laajasti olemassa olevia ja myös uusia paikkatietoaineistoja sekä selvityksiä. Erityisenä ansiona voidaan pitää ulkopuolisten asiantuntijoiden tekemien selvitysten ja menetelmien hyödyntämistä, jolloin kaavaluonnos perustuu mahdollisimman ajantasaisiin tietoihin. Luke kiinnittää lausunnossaan huomiota tuulivoima-, suo-, biotalous- ja poronhoitoalueisiin.

Tuulivoima

Tuulivoiman osalta kaavaluonnoksessa on huomioitu kattavasti vaikutukset muuttolinnustoon ja muihin luontoarvoihin, maisema- ja kulttuuriympäristöön, asutukseen sekä virkistys- ja matkailualueisiin. Maakuntakaavan valmistelun tueksi on laadittu myös yhteisvaikutusselvitykset, jotka mahdollistavat monien lähekkäin sijoittuvien tuulivoima-alueiden kokonaisvaikutusten arvioinnin. Selvitysten perusteella useilla osoitettavilla alueilla huomattiin olevan merkittävyydeltään kohtalaisia tai kohtalaisia/suuria vaikutuksia maisemaan tai rakennettuun kulttuuriympäristöön. Muuttolinnustoa koskevan selvityksen mukaan yhteisvaikutukset eivät muodostu merkittäväksi minkään tarkastellun lajin osalta, mutta osa osoitetusta tuulivoima-alueista sijoittuu linnuston päämuuttoreille. Selvityksissä ilmenevät vaikutukset maisemaan ja rakennettuun kulttuuriympäristöön sekä linnustoon on huomioitu ja vaikutusten lieventämiseksi 1. vaihemaakuntakaavassa osoitetuista tuulivoima-alueista 10 on esitetty poistettavaksi sekä joidenkin tuulivoima-alueiden rajauksia on muutettu. Luke näkee näiden lieventämisratkaisujen toteutumisen tärkeäksi tuulivoiman kehittämisen ekologisen ja sosiaalisen kestävyyskannalta.

Pohjois-Pohjanmaan lainvoimainen 1. vaihemaakuntakaava sisältää kokonaisvaltaisen soiden käytön suunnittelun. 3. vaihemaakuntakaavassa tarkistetaan Vaalan ja Himangan maakuntakaavamerkintöjä myös soiden osalta, jolloin tavoitteena on soiden käytön kaavoitus muuta maakuntaa vastaavasti. Vaalan alueella turvetuotantoon soveltuvien kohteiden selvittämisessä on hyödynnetty kattavia aineistoja sekä uusimpia menetelmiä, kuten Luken koordinoimassa LIFE-PeatLandUse -hankkeessa kehitettyä Suo-Mesta -työkalua. Myös soiden luonto- ja virkistyskäyttöarvot on huomioitu. Luke korostaa luontoinventointien tärkeyttä suokohteiden lopullisen soveltuvuuden selvittämiseksi.

Biotalouden aluetarpeita ja biojalostamoita koskeva osuus on kaavaselostuksessa lyhyt (s. 65-66). Siinä viitataan mm. kiertotalouden kansalliseen tiekarttaan ja Pohjois-Pohjanmaan liiton koordinoimaan Kohti kestävää taloutta -hankkeeseen, jossa ovat mukana keskeiset alan tutkimus- ja kehittämisorganisaatiot, Luke mukaan lukien. Tekstissä todetaan, että maakunnassa on vireillä useita seudullisesti merkittäviä biotaloushankkeita, joiden suunnitteluasteet vaihtelevat, eikä hankkeiden toteuttamisesta ole vielä päätöksiä. Tämä selittää osaltaan tekstiosuuden tiiviyn. Kaavaluonnoksessa on osoitettu alueet teollisuus- ja taajama-alueiden ulkopuolelle suunnitelluille biojalostamoille, mutta ko. alueiden sisälle sijoittuvia biojalostamoalueita ei ole merkitty erikseen kaavamerkintöjen päällekkäisyyksien vuoksi. Lukella ei ole huomautettavaa merkinnöistä. Osa suunnitelluista biojalostamoista on jo YVA-menettelyn parissa tai menettely

Uusien biojalostamoalueiden tarkastelua laajennetaan kaavaselostukseen. Täydentävänä kohteena on kaavaehdotukseen alustavien tietojen perusteella tulossa ainakin Viskailin biojalostamo Muhoksella.

on parhaillaan käynnissä, joka varmistaa ympäristöarvojen ja -vaikutusten huomioimisen suunnittelu- ja toteutusvaiheessa. Luke pitää tärkeänä kaavaluonnoksen toteamusta, että aluetalouden ja työllisyyden näkökulmasta biojalostamilla on merkittävä myönteinen vaikutus. Porotalouden osalta on säilytetty entisessä muodossaan voimassa olevan maakuntakaavan yleismääräys, joka velvoittaa turvaamaan porotalouden toimintaedellytykset suhteessa muuhun maankäyttöön, kuten turvetuotantoon, metsänuudistamiseen ja matkailuun. Kaavaluonnoksessa on myös erikseen osoitettu porotaloudelle tärkeä ekologinen yhteystarve, mikä on myönteinen asia myös luonnon monimuotoisuutta ajatellen. Luke pitää 3. vaihemaakuntakaavan porotaloutta koskevaa osiota hyvänä sekä taloudellisen toiminnan että kestävän kehityksen näkökulmasta.	
Metsähallitus 18.5.2017, MH 416/2016 Metsähallitukselle on myönnetty jatkoaikaa lausunnon jättämiseen 19.5.2017 asti. LIITE: Seljänsuunnatilan merituulivoima-alueen selvitys (SITO 9.5.2017) Metsähallitus antaa lausunnon kaavaluonnoksesta valtion maiden ja vesialueiden hallinnoijana ja hoitajana (sekä maa- kotkan suojelusta valtakunnallisesti vastaavana tahona). Kaavaluonnoksessa Metsähallitus haluaa kiinnittää huomiota seuraaviin asioihin: Tuulivoima Tuulivoimaloiden osalta kaavaluonnos perustuu 3. vaihemaakuntakaavaa varten laadittuun tuulivoimaselvitykseen ja sen suosituksiin. 3. vaihekaavaluonnoksessa ja 1. vaihekaavassa on yhteensä 69 seudullisesti merkittävää tuulivoima- aluetta (=aluetta, jonne voi rakentaa vähintään 10 tuulivoimalaa). Vaihekaavaluonnoksessa yksi tuulivoima-alue on merkitty selvitysalueena, 10 poistuvanaja 17 uutena. <i>Yleistä tuulivoimasta vaihemaakuntakaavaluonnoksessa</i> Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan muuttolintuselvityksessä todetaan, että "suosituksena maakuntakaavan tuulivoimarakentamiselle voidaan todeta, että toistaiseksi on syytä pidättäytyä lisäsuunnittelusta metsähanhen, pieka- nan ja merikotkan päämuuttoreittien kriittisille kohdille sekä Oulun seudun kerääntymisalueelle". Tällä tarkoitetaan, että olemassa olevien tai suunnitteilla olevien hankkeiden lisäksi ei ole suositeltavaa suunnitella enempää tuulivoimaa ko. alueelle (selvityksen kuva 39, s. 53) ja että noudatetaan varovaisuusperiaatetta selvityksessä määritellyllä, ranni- konuuntaisella muuton painopistealueella. Em. kolmen lajin muutto- ja levähdysalueiden huomioimisen todetaan hyö- dyttävän myös muita maakunnan muuttolintuja. Tuulivoiman rakentamista koskevan yleisen suunnittelumääräyksen (kaavaselostus s. 20 ja kaavamääräykset s. 6) mu- kaan muuttolinnustoon kohdistuvien yhteisvaikutusten ehkäisemiseksi voimalat tulee sijoittaa ensisijaisesti maakunta- kaavoituksen yhteydessä määriteltujen muuton painopistealueiden ja tärkeiden levähtämisalueiden ulkopuolelle. Met- sähallitus toteaa, että mikäli maakuntakaavalla halutaan aidosti ohjata tuulivoimayleiskaavoitusta ja siihen perustuvaa	Täydennetään tuulivoimaloiden rakentamista koskevia ylei- siä suunnittelumääräyksiä seuraavasti (alustava muotoilu): Uusi määräys: "Perämeren rannikkoalueella tuulivoimara- kentaminen tulee sijoittaa ensisijaisesti maakuntakaavassa osoitetuille tuulivoimaloiden alueille. Tapauskohtaisesti voi- daan harkita tuulivoimaloiden sijoittamista myös muille alu- eille, mikäli se ei merkittävästi lisää tuulivoimarakentami- sesta aiheutuvia haitallisia yhteisvaikutuksia asutukseen, maisemaan, linnustoon tai muuhun ympäristöön." Uusi määräys: "Tuulivoimalat tulee lähtökohtaisesti sijoittaa linnuston kannalta tärkeiden alueiden ulkopuolelle. Tapaus- kohtaisesti voidaan harkita tuulivoimarakentamista myös näille alueille, mikäli tuulivoimarakentaminen ei heikennä alueiden linnustoarvoja." Poistuva määräys: "Muuttolinnustoon kohdistuvien yhteis- vaikutusten ehkäisemiseksi voimalat tulee sijoittaa ensisijai- sesti maakuntakaavoituksen yhteydessä määriteltujen muu- ton painopistealueiden ja tärkeiden levähtämisalueiden ul- kopuolelle."

tuulivoimarakentamista em. muuton painopistealueiden ja tärkeiden levähtämisalueiden ulkopuolelle, suunnittelu- määräyksestä tulee poistaa sana "ensisijaisesti", ja muotoilla määräys niin, ettei kaavassa sallita voimaloiden sijoittamista näille alueille. Nykyisellään esitetty suunnittelumääräys jää kuolleeksi kirjaimeksi, mikä käy ilmi mm. muuton painopistealueelle sijoittuvan Olhava- Myllykangas-Palokangas tv-1 -alueen sisällyttämisessä kaavaan (myös niiltä osin, kuin kyseessä on vielä rakentamaton tuulivoima-alue).

Metsähallitus pitää hyvänä periaatetta sijoittaa tuulivoima-alueita merelle keskitetysti laajoiksi alueiksi sen sijaan, että pienempiä alueita ripoteltaisiin pitkin rannikkoa. Tämä vähentää tulevien hankekokonaisuuksien yhteisvaikutuksia suurten etäisyyksien ansiosta. Kaavaluonnoksessa on lähtökohtana 10 km välimatka erityisesti arvokkaille maisema-alueille. Tämä välimatka mantereelle tarkoittaa myös korkeampia investointikustannuksia kuin lyhyemmillä etäisyyksillä. Metsähallituksen mielestä tuulivoima-alueiden etäisyyksiä mantereelle tuleekin pitää ohjeellisina siten, että etäisyys määrittyy tarkemman hankesuunnittelun vaikutusarviointin perusteella kullekin alueelle erikseen. Keskeistä tässä on huomata, että merelle rakennettavan tuulivoima-alueen investoinnin kynnys pitää saada riittävän matalaksi, jotta hankekokonaisuuden liikkeelle lähtö olisi mahdollinen.

Tuulivoima-alueet Maaninka (Kuusamo)

Maaningan tuulivoimahankealue on merkitty kaavaluonnokseen selvitysalueena, jonka soveltuvuus merkitykseltään seudulliseen tuulivoimarakentamiseen sekä alueen laajuus ratkaistaan 3. vaihemaakuntakaavan ehdotuksessa. Metsähallitus toteaa, että hankkeen vaikutusalueelle sijoittuu kaksi maakotkareviiriä, ja maakotkan pesät sijoittuvat n. 2 km etäisyydelle hankealueesta. Lisäksi hankealueella sijaitsee ainakin kaksi ja hankealueen välittömässä läheisyydessä samoin kaksi sääksen pesää. Toisessa näistä on v. 2016 pesinyt muuttohaukka.

Maakuntakaavaehdotusta varten tehtävien linnustoselvitysten osalta Metsähallitus viittaa hankkeesta antamiinsa lausuntoihin. Metsähallitus on lausunut 31.12.2016 Maaningan tuulivoima-alueen osayleiskaavaluonnoksesta ja 17.1.2017 Maaningan tuulivoimahankealueen YVA-selostuksesta. Lausunnoissaan Metsähallitus on todennut hankkeen vaikutuksista maakotkaan tehdyt selvitykset riittämättömiksi, ja edellyttänyt lisäselvityksiä.

Metsähallitus katsoo, että ratkaisu Maaningan tuulivoimahankealueen sisällyttämisestä maakuntakaavaan voidaan tehdä vasta, kun täydentävien maakotkaselvitysten tulokset ovat käytettävissä. Metsähallitus toimittaa Maaningan tuulivoimahankealueen koskevat lausuntonsa maakuntakaavoittajalle pyydettäessä.

Olhava-Myllykangas-Palokangas (Ii)

Olhavan, Myllykankaan ja Palokankaan alueet on esitetty yhtenä uutena tv-1-alueena 3. vaihemaakuntakaavan luonnoksessa. Kyseessä on laaja alue, joka sijaitsee osin Metsähallituksen hallinnoimalla maalla. Pääosin jo rakennettu Olhava-Myllykangas-Palokangas -tuulivoima-alue sijoittuu lintumuuton painopistealueelle ja Oulunseudun lintumuuton kerääntymisalueelle.

Metsähallitus on lausunut 29.6.2016 Palokankaan tuulivoimapuiston YVA-ohjelmasta edellyttäen Tuuliaapa - Iso-Heposuo Natura-alueeseen (SAC, SPA) kohdistuvaa Natura-arviointia yhteisvaikutusten ja SPA-alueen läheisyyden

Ympäristöministeriön tuulivoimarakentamisen suunnittelua koskevan ohjeen (5/2016) mukaan erityisiä vaatimuksia suurien petolintujen pesäpaikoista. Maakuntakaavoituksessa selvitetään ja otetaan huomioon linnuston kannalta arvokkaat alueet ja arvioidaan vaikutukset niihin, erityisesti syystä myös lajikohtaisin selvitysin. Pohjois-Pohjanmaan liitto katsoo, että maakuntakaavoituksessa muodostettu 2 km puskuri suhteessa kotkien pesiin ja 1 km etäisyys kalasääsken pesiin antaa riittävät lähtökohdat alueiden yksityiskohtaisempaan suunnitteluun. Lajikohtaiset selvitykset on perusteltua tehdä aluekohtaisen suunnittelun yhteydessä.

vuoksi. Lausunnossa Metsähallitus on todennut: "Välittömästi Palokankaan hankealueen luoteis-, länsi- ja lounaispuolelle sijoittuu toiminnassa olevia tuulivoimaloita Myllykankaan, Nybyn ja Olhavan tuulivoima-alueilla. Lisäksi vireillä on Isokankaan tuulivoimahanke Myllykankaan pohjoispuolella. Tuuliaapa - Iso Heposuon Natura-alue sijoittuu Palokankaan tuulivoimahanke pohjoispuolelle siten, että hankkeella saattaa yksin tai yhdessä seudun muiden hankkeiden kanssa todennäköisesti olla suoria tai välillisiä vaikutuksia Natura-alueen suojeluperusteissa mainittuihin lajeihin. Metsähallituksen näkemyksen mukaan hankkeesta tulee laatia luonnonsuojelulain 65 §:n mukainen Natura-arviointi Tuuliaapa - Iso Heposuon alueelle." Myös yhteysviranomaisena toimiva Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus edellytti YVA-ohjelmasta 26.7.2016 antamassaan lausunnossa, että hankkeen vaikutukset Tuuliaapa-Iso Heposuon Natura-alueeseen tulee arvioida. Metsähallitus katsoo, että myös maakuntakaavan tv 1 -alueesta Olhava-Myllykangas- Palokangas tulee laatia luonnonsuojelulain 65 §:n mukainen Natura-arviointi. Metsähallitus toteaa, että Olhava-Myllykangas-Palokangas tv-1 -alueen esittäminen kaavassa siltä osin kuin kyseessä ovat vielä rakentamattomat alueet (ainakin Palokangas) on ristiriidassa muuttolintuselvityksen tuloksena annetun suosituksen kanssa, jonka mukaan lintumuuton painopistealue tulisi jättää tuulivoimarakentamisen ulkopuolelle. <i>Pahkavaara (Utajärvi)</i> Pahkavaaran tuulivoimahankealue on esitetty uutena tv-1 -alueena vaihemaakuntakaavaluonnoksessa. Hankealueen ympärille sijoittuu kolme maakotkan reviiriä, joiden lähimmät pesät sijaitsevat noin 2 km, 5 km ja 7,5 km hankealueesta. Metsähallitus on lausunut Pahkavaaran tuulivoimahankeesta sekä YVA-ohjelma - (1.7.2015) että YVA-selostusvaiheessa 24.11.2016. YVA-selostuksesta antamassaan lausunnossa Metsähallitus totesi, että hankkeen vaikutuksista maakotkalle tulisi laatia uusi, kattavampi arviointi. YVA-menettelyn yhteydessä tehty maakotkaselvitys ei Metsähallituksen näkemyksen mukaan ollut hankekaavoitusta ajatellen riittävä, eikä selvitys täytä yleiskaavoitukselle asetettavia vaatimuksia. Yhteysviranomaisen totesi YVA-selostukseen liittyvistä petolintuselvityksistä antamassaan lausunnossa, että maakotkaseurantaa tulee jatkaa, ja hankkeen jatkosuunnittelun tulee perustua riittävän seurantatiedon perusteella toteutettuun vaikutusten arviointiin. Yhteysviranomaisen katsoi, että Pahkavaaran tuulivoimayleiskaavaa ei voida hyväksyä, ennen kuin vaikutukset maakotkaan on selvitetty ja otettu suunnittelussa huomioon riittävällä tavalla. Metsähallitus katsoo, että Pahkavaaran tv 1 -alueen osoittaminen maakuntakaavassa edellyttää edellä esitetyn mukaisia täydentäviä selvityksiä hankkeen vaikutuksista maakotkalle. Metsähallitus toimittaa Pahkavaaran tuulivoimahanke koskevat lausuntonsa maakuntakaavoittajalle pyydettyä. <i>Metsälamminkangas ja Naulakangas (Vaala)</i> Metsälamminkankaan tuulivoimahankealue on esitetty uutena tv-1 -alueena 3. vaihemaakuntakaavaluonnoksessa. Alueelle on laadittu tuulivoimaosayleiskaava, joka on hyväksytty kesäkuussa 2016. Kaava ei ole lainvoimainen. Naulakankaan alueella on vireillä osayleiskaavan laatiminen kuudelle tuulivoimalalle.	lin Palokankaan tuulivoimahankeeseen Natura-arviointi on valmistunut 31.3.2017. Ks. edellä Maaningan aluetta koskeva vastine. Vaalan Metsälamminkankaan tuulivoima-alueelle on laadittu 28 tuulivoimalan rakentamisen mahdollistava tuulivoimayleiskaava. Kaava ei ole vielä lainvoimainen. Ko. yleiskaavan laatimisen yhteydessä on laadittu Natura-arviointi. Vaa-
---	---

Metsähallitus on lausunut Metsälamminkankaan tuulivoimahankkeen YVA-selostuksesta 20.11.2014. Lausunnossaan Metsähallitus totesi linnustaselvityksissä olevan runsaasti laadullisia puutteita ja täydennystarpeita. Lausunnossa ei otettu kantaa hankkeesta petolinnuille aiheutuviin vaikutuksiin. Metsälamminkankaan ja Naulakankaan hankealueita lähin maakotkan pesä sijaitsee noin 4 km etäisyydellä ja muuttohaukan pesä noin 3,8-4 km etäisyydellä. Metsähallitus katsoo, että Metsälamminkankaan ja Naulakankaan tuulivoima-alueilla on mahdollisesti yhteisvaikutuksia hankealueen läheisyydessä sijaitseville petolintureviireille sekä hankealueiden väliin sijoittuvalle Rumala-Kuvaja-Oudonrimpien Natura-alueelle (SAC, SPA), joka on myös IBA-alue. Metsähallitus katsoo, että Metsälamminkankaan ja Naulakankaan tv 1 -alueiden osoittaminen maakuntakaavassa edellyttää, että hankkeiden yhteisvaikutukset linnustolle, erityisesti maakotkalle, arvioidaan, ja tuulivoima-alueiden vaikutuksista Rumala- Kuvaja-Oudonrimpien Natura-alueeseen laaditaan luonnonsuojelulain 65 §:n mukainen Natura-arviointi. <i>Kiviselkä-Pitkäsuo (Vaala)</i> Kiviselkä-Pitkäsuo muodostaa noin 13 km pitkän luoteesta kaakkoon suuntauvan tuulivoima-alueen kokonaisuuden. Lähinnä hankealuetta sijaitsevat tunnetut suurten petolintujen pesät ovat noin 1,7 km (muuttohaukka) ja noin 2,4 km (maakotka). Metsähallitus katsoo, että Kiviselkä-Pitkäsuon tv 1 -alueen osoittaminen maakuntakaavassa edellyttää, että tuulivoimahankkeen vaikutukset petolinnustolle arvioidaan. <i>Kenkäkangas e (Sievi)</i> Hankealuetta lähimmän tunnetun maakotkan pesäpaikan etäisyys hankealueesta on noin 4 km. Kyseessä on sama reviiri, jonka vaikutusalueella Etelä-Pohjanmaan maakunnan puolella sijaitsee Toholampi-Lestijärvi tuulivoimahanke, joka on yleiskaavavaiheessa. Tämän hankkeen vaikutukset kotkareviiriin todettiin Natura-arvioinnissa jo sen suuruisiksi, että lisää hankkeita ei tulisi rakentaa näin lähelle samaa reviiriä. Kyseessä on alueella huomattavan tärkeä, hyvätuottoinen maakotkareviiri. Metsähallitus katsoo, että Kenkäkangas e -tuulivoima-alueen osalta tulee erityisesti arvioida tuulivoima-alueen ja Toholampi-Lestijärven tuulivoimayleiskaavan yhteisvaikutus maakotkaan. <i>Seljänsuun matala (Siikajoki)</i> Seljänsuun matalan merituulivoima-alue on ehdotettu uutena 1 päivitettyinä tv 2 - alueena 3. vaihemaakuntakaavaan. Seljänsuun matalan merituulivoima-alue sijoittuu valtakunnallisesti merkittävän lintujen päämuuttoreitin varrelle ja verrattain lähelle Oulunseudun lintumuuton kerääntymisaluetta. 3. vaihemaakuntakaavan luonnoksessa aluetta on siirretty Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavaan (2005) verrattuna 2 km kauemmas Hailuodosta. Metsähallitus pitää tärkeänä, että Seljänsuun matalan tv 2-alueen jatkosuunnittelussa kaavamääräyksen mukaisesti huomioidaan vaikutukset linnustoon sekä pyritään ehkäisemään haitallisia vaikutuksia. Metsähallitus korostaa, että tuulivoima-alueen sijainnin vuoksi jatkosuunnittelu edellyttää laadukkaita linnustoselvityksiä ja linnustovaikutusten arviointia.	lan Naulakankaan alueella on vireillä 6 tuulivoimalaa käsitävä tuulivoimayleiskaava. Ko. hankkeelta ei ole edellytetty Natura-arvioinnin laatimista. Pohjois-Pohjanmaan liitto katsoo, että yksityiskohtaisten Natura-arviointien laatiminen on tarkoituksenmukaisinta tehdä aluekohtaisen suunnittelun yhteydessä. Ks. edellä Maaningan aluetta koskeva vastine. Poistetaan alue kaavasta. Perustelu: todennäköisesti merkittävät yhteisvaikutukset uhanlaiseen petolinnustoon. Otetaan kaavan jatkosuunnittelussa huomioon lausunnon antajan esitys Seljänsuun matalan merituulivoima-alueen rajaukseksi.
--	--

Koska merelle rakennettava tuulivoima vaatii suuria taloudellisia panostuksia ja uutta infrastruktuuria, tv-aluemerkintöjen tulee olla laajoja mahdollistaen suuren hankekoon. Tämän vuoksi Seljänsuunmatalan esitettyä tv-aluemerkintää tulee laajentaa länteen ja etelään. Hyvin todennäköisesti osaan alueesta ei sijoiteta voimaloita suojele- tai muista syistä, mikä myös puoltaa ennakoivasti laajaa kaavamerkintää. Rakennustekniikka kehittyy hyvin nopeasti ja nykyisin rakentamisessa suositaan n. 10-20 m vesi syvyyttä. Periaatteena tulee olla, että merkintä on mahdollistava, ei rajoittava.

Seljänsuunmatalan alueella maisema- ja linnustovaikutukset ovat ennalta tärkeimmät huomioitavat seikat. Tämän lausunnon liitteenä olevan selvityksen perusteella aluelajennuksen vaikutukset suuntautuvat avomerelle pois päin Hailuodosta ja pääosin mantereeltakin. Laajennusosasta matkaa Hailuotoon on 15 km tai enemmän ja voimaloiden näkymäsektori laajenee vain vähän verrattuna kaavaluonnoksessa esitettyyn rajaukseen, minkä ansiosta maisemamuutos Hailuodosta päin jää pieneksi. Muuttolintujen kevätmuuton valtavirta seurailee rannikkoa ja vain pieni osa Lajeista muuttaa kauempana avomeren yllä. Suurehko etäisyys mantereelle estää merkittävät linnustovaikutukset. Vaikutuksia voitaneen vähentää myös sijoittamalla voimalat riveihin siten, että linnuille jää niiden väleihin muuttosuuntaa mukailevia lentokäytäviä (voimaloiden etäisyydet toisistaan luokkaa 1000 m).

Soiden käytön päivitykset ja turvetuotanto

Soiden käytön merkittävin päivitys kaavaluonnoksessa liittyy soidensuojelutyöryhmän esityksen perusteella muodostettuun Metsähallituksen soita koskevaan suojelupakettiin. Suurelta osin kohteet ovat samoja kuin 1. vaihemaakunta-kaavassa. Luonnonsuojelulailla toteutettavat uudet alueet osoitetaan merkinnällä SL-1 ja Metsähallituksen omalla päätöksellä toteutettavat merkinnällä S-1. Vaalan soiden osalta tehdään lisäselvitystyötä kesän 2017 aikana.

Nybyn-Heposuo suokehityssarja (ssto2-kohde) on esitetty uutena SL-1-kohteena kaavassa. Kaavaluonnoksessa kohde on esitetty kohdemerkintänä Olhava- Myllykangas-Palokangas-tv-1 -alueen itäpuolella. Metsähallitus toteaa, että esitystapa on tässä yhteydessä hieman harhaan johtava, ja kohde tulisi mahdollisuuksien mukaan esittää aluemerkinä.

Valtion maiden soidensuojelun täydennysohjelman ratkaisut on tehty. Metsähallitus esittää, että SSTO ratkaisun ulkopuolelle jääneet 1.vmk:ssa merkitys SL-1 kohteet poistetaan tai kaavamerkintä muutetaan luo-1 :ksi.

Pudasjärven Pahasuo on osoitettu 1. vaihemaakuntakaavassa merkinnällä tu-1 (turvetuotantoon soveltuva alue). Pahasuo turvetuotannon ympäristölupahakemus on parhaillaan aluehallintovirastossa käsittelyssä. Metsähallitus on lausunut Pahasuo ympäristölupahakemuksesta ja siihen sisältyvästä Natura-arvioinnista 14.6.2016 ja Natura-arvioinnin täydennyksestä 16.12.2016. Lausunnoissaan Metsähallitus on todennut, että Pahasuo vesistökuormitus voi johtaa Jaalankajoen vesistön ekologisen tilan heikkenemiseen ja myös vesiluontotyyppien tilan heikkenemiseen, ollen ristiriidassa Oulujoen-lijoen vesienhoitosuunnitelman (2016- 2021) kanssa. Metsähallitus esittää, että 3. vaihemaakuntakaavassa Pahasuolta poistetaan tu-1 -merkintä.

Pudasjärven Kallasuo on 3. vaihemaakuntakaavan luonnoksessa osoitettu merkinnällä EO/tu. Kaavamääräyksen mukaan "Merkinnällä osoitetaan turvetuotantoalueita, joilla on turpeen ottotoimintaa tai joilla on voimassa oleva ympäristölupa turvetuotantoa varten. 3. vaihemaakuntakaavassa merkinnällä osoitetaan alueita, joilla on 15.8.2013 jälkeen

Aluemerkinä olisi kohteen koon takia oikeampi, mutta on teknisesti vaikea alueen muodon ja kaavan mittakaavan takia. Asiaa selvitetään vielä.

SL-1 merkinnän muuttamisesta luo-1 –merkinnäksi keskusteltiin 16.8.2017 poronhoitolain 53 §:n kaltaisessa neuvottelussa myös Metsähallituksen edustajan kanssa (Olli-Matti Tervaniemi), ja todettiin, ettei 1. vaihemaakuntakaavan KHO:n käsittelyn kestäneitä merkintöjä lähdetä muuttamaan / avaamaan tässä 3. vaihemaakuntakaavassa. 1. vaihemaakuntakaavan vahvistamispäätös merkitsee valtion sitoutumista SL-1 –alueiden toteuttamiseen. Myöhemmin tehty Metsähallituksen tiettyjä soita koskeva luonnonsuojeluratkaisu ei tarkoita sitoumuksen poistumista niiltä soilta, jotka eivät sisälly myöhempään suojeluratkaisuun.

1.vaihemaakuntakaavan suunnittelumääräys velvoittaa suunnittelemaan Pahasuo turvetuotannon siten, ettei Jaalankajokeen voi aiheutua merkittäviä haitallisia vaikutuksia. Siten Metsähallituksen ja kaavan tavoitteet ovat samansuuntaiset. Vaikka nyt suunnitellut vesiensuojelurat-

myönnetty ympäristölupa turvetuotantoa varten." Kallasuolle on myönnetty ympäristölupa turvetuotantoon vuonna 2010, mutta Vaasan hallinto-oikeus kumosi lupapäätöksen 2011 ja Korkein hallinto-oikeus palautti vuonna 2013 asian aluehallintoviraston käsiteltäväksi. Metsähallitus on lausunut Kallasuon turvetuotannon ympäristölupahakemuksesta ja siihen sisältyvästä Natura- arvioinnista 16.12.2016. Metsähallituksen näkemyksen mukaan 1. vaihemaakuntakaavaa varten tehtyjen selvitysten, vesienhoidon tavoitteiden, Kiiminkijoen vesistön erityisaseman ja Natura-arvojen takia Kallasuon alue ei sovellu turvetuotantokäyttöön. Ympäristölupa-asian käsittelytilanne ei myöskään vastaan 3. vaihemaakuntakaavan EO/tu-merkinnän kaavamääräystä. Metsähallitus esittää, että Kallasuolta poistetaan EO/tu-merkintä. <i>Pohjavesialueet</i> Vaihemaakuntakaavaluonnoksessa osoitetaan yhdyskuntien vedenhankinnan kannalta tärkeät ja vedenhankintaan soveltuvat pohjavesialueet. Kaavassa on myös osoitettu tärkeät pohjavesivyöhykkeet. Nämä ovat laajoja ja useista pohjavesialueista muodostuvia vyöhykkeitä, jotka soveltuvat pohjaveden ottamiseen maakunnallista tai seudullista tarvetta varten. Kaavaselostuksessa on todettu, että kyseisellä merkinnällä on käytännössä vain informatiivinen vaikutus. Metsähallitus haluaa kuitenkin tuoda esiin, että kaavassa vedenhankintaan soveltuvaksi pohjavesialueeksi sekä tärkeäksi pohjavesivyöhykkeeksi merkitty Viinivaara- Kälvasvaaran alue ei Metsähallituksen näkemyksen mukaan sovellu vedenhankintaan, johtuen vedenotosta todennäköisesti aiheutuvista merkittävistä heikentävistä vaikutuksista läheisten Natura 2000-alueiden suojeluarvoihin (FI11 03829 Olvassuo, FI1101202 Kiiminkijoki). Perusteet Metsähallituksen näkemykselle on esitetty mm. valituksessa koskien Pohjois-Suomen aluehallintoviraston päätöstä myöntää Oulun Vedelle lupa pohjaveden ottamiseen Viinivaara-Kälvasvaaran alueelta (valitus 23.9.2010, Metsähallitus toimittaa asiakirjan kaavoittajalle pyydettyäessä).	kaisut eivät olisi riittäviä, tämä ei sulje pois sitä mahdollisuutta, että turvetuotanto suunnitellaan ratkaisulla, joihin ei liity haitallisten vesistövaikutusten riskiä. Kaavamerkintää ei ole syytä kytkeä yksittäisen lupahakemuksen tekniin ratkaisuihin. Siinä tapauksessa, että tuotanto-oikeuden haltija ilmoittaa luopuvansa lopullisesti Pahasuon turvetuotantosuunnitelmista, merkintä poistetaan. Kallasuon EO/tu –merkintä poistetaan lupakäsittelyn keskenäisyyden takia. Voidaan myös arvioida, ettei luvan saaminen kaavaprosessin kuluessa ole todennäköistä. Merkitään tiedoksi.
MTK Pohjois-Suomi 12.5.2017 <i>MTK Pohjois-Suomi toteaa Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan ehdotuksesta seuraavaa:</i> Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavan uudistamisessa on kiitettävästi tehty perusteellisia taustaselvityksiä kaavan pohja-aineistoksi. Nyt lausunnolla olevassa kaavassa niitä on erityisen runsaasti. On hyvä, että nämä ja aikaisempien maakuntakaavan vaiheiden pohjamateriaalit on laadittu avoimesti ja sidosryhmillä kuten MTK:lla on ollut mahdollisuus osallistua niiden laadintaan. Tämä toimintatapa on osallistamisen näkökulmasta hyvä menettelytapa ja toivomme sen jatkuvan tulevissakin maakuntakaavaprosesseissa. 3. vaihemaakuntakaavan luonnoksessa konkretisoituu Pohjois-Pohjanmaalla nähtävissä oleva sähkönsiirtoverkon muutos ja energian tuotannon rakentaminen. Suunnittelun eri vaiheissa olevien ja jo toimivien tuulivoimaloiden lista on pitkä. Maakunnassa näkyy harvinaisella tavalla rinnakkain kaksi kehityssuuntaa; toisaalta suuren yksittäisen voimalaitoksen, Hanhikiven, rakentamisen aiheuttama sähkönsiirron lisärakentamisen tarve ja toisaalta tuulivoimaloiden hajarakentamisen aiheuttama uusien sähkölinjojen tarve. On syytä pitää tarkasti mielessä, että sähkölinjat rakennetaan	Merkitään tiedoksi.

aina enimmäkseen yksityisten maanomistajien maalle. Etenkin maanviljelysalueilla sähkölinjat tulisi suunnitella ja rakentaa niin, että ne eivät kohtuuttomasti haittaa peltujen viljelyä. Tuulivoimaloiden osalta viime aikoina esille on noussut uusia huolenaiheita tuulivoimaloiden matalien äänien aiheuttamista terveys- ja elämänlaatuvaikutuksista ihmisiin ja maatalojen hyötyeläimiin. Jo epäilykset näistä vaikutuksista tulisi ottaa niin vakavasti, että tuulivoimalat sijoitetaan riittävän kauaksi asutuksesta ja eläinsuojista. Koska monet tuulivoimahankkeista ovat vielä suunnitteluvaiheessa, tähän on vielä mahdollista vaikuttaa ympäristön asukkaiden näkemykset huomioon ottaen. POSKI-hankekokonaisuudessa on perusteellisesti käyty läpi maakunnan pohjavesi- ja kiviainesvarannot. Tämä on ollut hyvä menettelytapa sekä vesi- että maa-ainesvarantojen suunnitelmallisen ja ennakoitun hyödyntämisen näkökulmasta. Näin on myös pystytty ennakoimaan näitä asioita koskevia kaavamerkintöjä. MTK Pohjois-Suomi kannattaa kannusteiden kehittämistä yksityiseen ja maanomistajan toimesta tapahtuvaan omaaloitteiseen soiden ja metsäluonnon suojeluun. Suojelualueverkosto Pohjois-Suomessa on niin kattava, että vain hyvin perustelluissa tapauksissa ja yhteisymmärryksessä paikallisten asukkaiden kanssa tulee uusin suojeluprosesseihin yhteiskunnan toimesta ryhtyä.	
Museovirasto 02.06.2017, MV/24/05.02.00/2016 Rakennetun ympäristön ja maiseman suojelun osalta lausunnonantajana asiassa on koko maakunnan osalta myös Pohjois-Pohjanmaan museo, joka hoitaa Pohjois-Pohjanmaalla rakennetun kulttuuriympäristön suojelua koskevia viranomaistehtäviä. Arkeologisen kulttuuriperinnön suojelun osalta Pohjois-Pohjanmaan museo lausuu vain niiden kuntien osalta, jotka kuuluvat sopimusalueeseen. Nämä kunnat ovat Pyhäjoki, Raahe, Siikajoki, Hailuoto, Lumijoki, Liminka, Kempele, Tyrnävä, Muhos, Utajärvi, Oulu, Ii, Pudasjärvi, Taivalkoski, Kuusamo sekä Pohjois-Pohjanmaan Kainuusta liittynyt Vaala, joka myös on katsottu arkeologisen kulttuuriperinnön viranomaistoimien osalta Pohjois-Pohjanmaan museon toimialueeseen kuuluvaksi. Vedenalaisen arkeologisen kulttuuriperinnön osalta lausunnon antaja on Museovirasto. Museovirasto on käsitellyt asian erityisistunnossa 1.6.2017 Tuulivoima-alueiden tarkistukset Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavassa osoitettujen tuulivoima-alueiden ulkopuolelle sijoittuvien tuulivoimahankkeiden suuri määrä on luonut tarpeen arvioida uudelleen maakuntakaavassa osoitettua tuulivoimarakentamista. Nyt valmisteltavassa vaihemaakuntakaavassa halutaan tarkistaa aiempia ratkaisuja seudullisesti merkittävistä tuulivoima-alueista.	

Kaavan valmistelun yhteydessä on laadittu kokonaisarvio jo rakennettujen ja luvat saaneiden tuulipuistojen yhteisvaikutuksista maisemaan ja ympäristöön. Näiden vaikutuksia on arvioitu suhteessa RKY-alueisiin, valtioneuvoston periaatepäätökseen 5.1.1995 valtakunnallisesti arvokkaista maisema-alueista sekä valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventoinnin (YM/Mapio-työryhmä 2016) ja Pohjois-Pohjanmaan rakennettu kulttuuriympäristö 2015 -päivitysinventoinnin tuloksiin ja kohteisiin. Arvioinnissa on tarkastelu myös tuulivoimarakentamisen mahdollisia vaikutuksia mm. kansallispuistoihin. Arviointi on laadittu kattavasti, ja tuulivoimaan liittyvän arvioinnin antamat lähtötiedot maakunnan rakennetuista kulttuuriympäristöistä ja maisema-alueista ovat Museoviraston näkemyksen mukaan riittävät. Kaikkiaan 3. vaihemaakuntakaavan luonnoksessa osoitetaan 16 uutta aluetta seudullisesti merkittävälle tuulivoimapuistoille. Näiden lisäksi on yksi osoitettu uusi alue tuulivoimatuotannon suunnitteluun liittyväksi selvitysalueeksi (se-3) (Kuusamon Maaningan alueelle suunniteltu tuulivoima-alue). Laaditun maisemaselvityksen perusteella kaavan luonnoksessa osoitetuilla uusilla tuulivoima-alueilla ei ole arvioitu olevan merkittäviä vaikutuksia maiseman tai rakennetun kulttuuriympäristön valtakunnallisiin arvoihin. Useilla tuulivoimalle osoitettaviksi suunnitelluilla alueilla on kuitenkin todettu olevan merkittävyydeltään kohtalaisia tai kohtalaisen ja suuren välillä olevia vaikutuksia erityisesti maakunnallisesti arvokkaiksi arvioitaviin rakennettuihin kulttuuriympäristöihin ja maisema-alueisiin. Kaavaselostuksessa on todettu, että maisemallisten vaikutusten lieventäminen on pyritty ottamaan huomioon alueiden rajauksissa. Maakuntakaavoituksen yhteydessä ei ole tutkittu voimaloiden tarkkaa sijaintia. Tarkempi sijoittaminen suhteessa asutukseen ja muuhun ympäristöön on todettu ratkaistavaksi hankekohtaisten vaikutusselvitysten perusteella, maakuntakaavassa osoitetun aluerajauksen pohjalta. Maakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen ja maisema-arvojen osalta paras ja ajantasaisin tieto on Pohjois-Pohjanmaan museolla. Maakuntakaavan valmisteluun liittyvän selvitysaineiston mukaan selvitysalueeksi se-3 osoitetulle Kuusamon Maaningan alueelle suunnitellulla laajalla tuulipuistohankkeella olisi kielteinen vaikutus Posion kunnan puolella sijaitsevan Riisitunturin kansallispuiston maisema-arvoihin. Vaikutukset näihin on arvioitu suuriksi. Alueen tuulivoimalat olisivat lisäksi nähtävissä mm. laajalti Kitkajärvien alueelta, joka on maakunnallisesti arvokas maisema-alue. Museoviraston näkemyksen mukaan Kuusamon Maaningan alueelle suunnitellun hankkeen kielteisiä maisemavaikutuksia on tarpeen lieventää maakuntakaavan ratkaisuilla ja määräyksillä. Tuulivoima-alueiksi 1. vaihemaakuntakaavassa (vahv. 2015) osoitetuista alueista on 3. vaihemaakuntakaavassa suunniteltu poistettavaksi 10 kpl. Monissa tapauksissa poistoilla on positiivinen vaikutus maakunnallisesti ja myös valtakunnallisesti merkittävien kulttuuriympäristöjen arvojen säilymisen edellytyksiin. Tuulivoimaa koskevan yleisen suunnittelumääräyksen mukaan maakuntakaavassa osoitettujen tuulivoimala-alueiden ulkopuolelle voidaan toteuttaa tuulipuistoja, jotka eivät ole merkitykseltään seudullisia. Myös niissä tapauksissa on suunnittelumääräyksen mukaan kuitenkin otettava huomioon eri hankkeiden yhteisvaikutukset erityisesti asutukseen, maisemaan ja linnustoon sekä pyrittävä ehkäisemään haitallisia vaikutuksia. Suunnittelumääräys on mm. paikallisten arvojen vaalimisen kannalta aiheellinen ja olennainen.	Merkitään tiedoksi. Ks. vastine Kuusamon kaupungin lausuntoon.
--	--

Tuulivoimaa-alueiden suunnittelumääräykset sekä maa- (tv-1) että merialueiden (tv-2) osalta huomioivat riittävästi vaikutukset maisemaan ja kulttuuriympäristöön. Tarkemmassa suunnittelussa tulee kuitenkin selvittää kulttuuriympäristön inventoinnin tarve uusilla maa- ja merialueiden tuulivoima-alueilla.

Seudullisesti merkittäviä tuulivoima-alueita valittaessa tiedossa oleva arkeologinen kulttuuriperintö ei ole ollut tarkastelussa, eikä taustaselvitysten tietoaines olisi useimmiten ollut siihen riittävä vaikutusten arvioinnin lähtökohdaksi. Hankkeiden YVA- tai kaavamenettelyssä muinaisjäännösten selvitykset ovat pääosin toteutuneet, usein myös ensi kertaa mahdollistuneet. Hankeselvitysten rajallisen kohdentumisen vuoksi tieto tuulipuistoalueiden sisältämästä arkeologisesta kulttuuriperinnöstä jää edelleen osin puutteelliseksi, eivätkä alueet ole lopullisesti selvitettyjä sen osalta. Myös merkitykseltään ei-seudullisissa pienissä hankkeissa arkeologisen kulttuuriperinnön selvitys on tarpeen osana hankevaikutusten arviointia. Tämä tavoite ei ole tähän mennessä aina toteutunut.

Pohjavesi – maa-ainesten ottoalueet ja arvokkaat harjualueet

Maakuntakaavassa on osoitettu merkinnällä MY-hs valtioneuvoston hyväksymän valtakunnallisen harjunsuojeluohjelman alueet ja muut vähintään seudullisesti arvokkaat harjualueet, sekä luonnon- ja maisemansuojelun kannalta valtakunnallisesti arvokkaat geologiset muodostumat. Suunnittelumääräyksen mukaan näiden alueiden (58 kpl) maankäyttö tulee suunnitella ja toteuttaa niin, ettei maisemakuvaa turmella, luonnon merkittäviä kauneusarvoja tai erikoisia luonnonesiintymiä tuhota eikä luonnonoloissa aiheuteta huomattavia tai laajalle ulottuvia vahingollisia muutoksia. Alueet ovat valikoituneet luonto- ja maisema-arvojensa perusteella, mutta erityisesti harjualueet ovat arkeologisen kulttuuriperinnön kohteiden kannalta otollisia, minkä huomioon ottaminen suunnittelumääräyksessä olisi myös tarpeen.

Seudullisesti merkittävien maa-ainesten ja kalliokiviaineisten ottoalueiden (eo) suunnittelussa on tärkeää, että suunnittelumääräyksiin lisätään muiden ympäristöarvojen ohella myös arkeologisen kulttuuriperinnön huomiointi ja selvitystarve. Rakentamisen, erityisesti tuulivoimahankkeiden edellyttämä maa- ja kiviainesten tarve osaltaan lisää paineita maa- ja kallioperävarojen hyödyntämiseen.

Mineraalivaranto- ja kaivosalueet

Maakuntakaavassa on osoitettu erittäin laajoja mineraalivarantovyöhykkeitä (ekv), joilla on todettu merkittäviä malmi- ja mineraalivarantoja. Kaavaselostuksen kuvauksen mukaan alueilla, joilla on todettu muiden arvojen perusteella erityistä yhteensovittamisen tarvetta, nämä osoitetaan lisämerkinnällä (-1). Tällaisia alueita ovat kaavassa Kuusamon, Koillismaan sekä Nivala-Haapajärven alueet, joista kahdella viimeksi mainitulla on myös nykyisiä, suunniteltuja tai lopetettuja kaivoksia. Ainakin Laivan kaivosalueen (EK) sisältämällä Raahen vyöhykkeellä on asumisen, matkailun tms. alueellisen erityispiirteen kanssa erityistä yhteensovittamisen ja lisämerkinnän tarve alueen hyvin rikkaan arkeologisen

Ks. POSKI-hankkeen yleisselostus vastineitten alusta saatteeksi -kohdasta.

Arvokkaan harjualueen ja arvokkaan geologisen muodostuman suunnittelumääräykset voidaan täydentää muotoon: ”Alueen maankäyttö tulee suunnitella ja toteuttaa niin, ettei maisemakuvaa turmella, luonnon merkittäviä kauneusarvoja, erikoisia luonnonesiintymiä tai muinaisjäännöksiä tuhota eikä luonnonoloissa aiheuteta huomattavia tai laajalle ulottuvia vahingollisia muutoksia.”

Tutkitaan voidaanko maa-ainesten ottoalueen suunnittelumääräys täydentää muotoon: ”Maa-ainesten otto tulee sovitaa alueen ympäristöarvoihin, arkeologiseen kulttuuriperintöön, pohjavesivaroihin ja muihin käyttötarpeisiin. Kallio- kiviainesten otto on pyrittävä keskittämään ja sen ympäristövaikutukset tulee rajoittaa mahdollisimman suppeiksi. Maa-ainesten ottamisen tarkoituksenmukaisesta etenemisestä koko alueella ja sille soveltuvasta jälkikäytöstä on huolehdittava yksityiskohtaisessa suunnittelussa.”

Mineraalivarantoalueiden kuvauksiin lisätään tarvittaessa maininta alueen mahdollisesti rikkaasta arkeologisesta perinnöstä. Suunnittelumääräyksiin merkinnän lisääminen ei ole tarpeen, koska mahdollisen vireille tulevan kaivoshankkeen yhteydessä lupaprosessiin ja alueen käytön suunnitteluun liittyy muinaismuistokohteiden selvittäminen.

kulttuuriperinnön takia. Merialueilla vedenalaista louhintaa ei ole osoitettu maakuntakaavassa, mutta sisämaassa vai-
kutuksia voi olla vesialueisiin.

Vaalan osalta luonnoksen kaavamerkinnöissä on runsaasti myös selvitysalueita (se), joilla osoitetaan kaivosmineraali-,
maa-aines- ja pohjavesiintymän aluetta, jonka kehittämismahdollisuuksien selvittäminen, käyttötavoitteiden yh-
teensovittaminen ja käyttöönoton vaikutukset ympäristöön edellyttävät lisäselvityksiä ja jatkosuunnittelua. Koska
näillä käytännössä arkeologisesti selvittämättömillä alueilla voi olla ennestään tuntematonta arkeologista kulttuuripe-
rintöä, valittavien alueiden selvitykset on sen osalta tarpeen todeta suunnittelumääräyksissä.

Soiden käytön päivitykset - turvetuotantoalueet

3. vaihemaakuntakaavan osallistumis- ja arviointiselostuksesta antamassaan lausunnossa Museovirasto kiinnitti huo-
miota turvetuotantoalueisiin, jotta niiden kulttuuriperinnön potentiaaliin voitaisiin varautua hankkeita toteutettaessa.
Lausuntoon annetussa vastineessa todetaan, ettei 3. vaihemaakuntakaavassa käsitellä turvetuotantoalueita. Kaava-
luonnoksessa kuitenkin on soiden käytön päivityksiä ja Vaalan osalta luonnosvaiheessa on osoitettu selvitysalueita,
joiden käyttö ratkaistaneen kaavan ehdotukseen 1. vaihemaakuntakaavan mukaisesti. Soiden kulttuuriperintöarvojen
tulee ilmetä vähintään kaavaselistuksesta.

Oulun seudun liikenne ja yhdyskuntarakenne

Oulun seudulle osoitettavaksi esitetty merkintä ”Oulun seudun laatukäytävä” (kk-5) sijoittuu pääosin mutta ei koko-
naan taajamatoiminnoille tarkoitettulle alueelle. Alueella on monia eriluonteisia kulttuuriympäristöjä. Kaupunkiseudun
kehittämisessä on syytä kiinnittää huomiota siihen, että kaavaratkaisuilla edistetään riittävällä tavalla kulttuuriympäris-
tön ja rakennusperinnön alueellisesti vaihtelevan luonteen säilymistä. Esimerkiksi hyviä ja yhtenäisiä maa- ja metsäta-
lousalueita pidä ilman erityisiä syitä ottaa taajamatoimintojen käyttöön tai pirstoa muulla maankäytöllä. Laatukäytävää
koskevaan määräykseen on perusteltua lisätä maininta kulttuuriympäristöjen ja maiseman arvojen huomioimisesta
alueen suunnittelussa.

Oulun kaupunkiseudun aluekeskuksille esitetään kaavamerkintää C-3. Merkintään liittyvään kaavamääräykseen on ai-
heellista lisätä vastaava määräys kulttuuriympäristön huomioimisesta, joka on liitetty merkintöihin C ja C-2: ”Alueiden
käytön suunnittelussa ja rakentamisessa on varmistettava, että alueella sijaitsevien kulttuuriympäristön tai
maiseman vaalimisen kannalta tärkeiden kohteiden kulttuuri- ja luonnonperintöarvot säilyvät.”

Vaalan alueen kaavamerkinnät ja kulttuuriympäristöselvitykset

Vaalan kunnan alueella olevat valtakunnallisesti merkittävien maisema-alueiden merkinnät kaavakartalla ovat epäsel-
vät. Valtioneuvoston periaatepäätöksen (1995) mukaiset valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet Manamansalo ja
Säräisniemi eivät erotu kartalta asianmukaisella tavalla.

Kaavaselistuksen mukaan Vaalan kunnan alueella tehtävä maakunnallisesti arvokkaan rakennusperinnön päivitysin-
ventointi on vielä osittain käynnissä. Kaavan selvityksiä ja tietopohjaa koskevissa lähteissä todetaan, että päivitysinven-
toinnin on tarkoitus valmistua elokuussa 2017. Vaalan pahasti vanhentuneet arkeologisen kulttuuriperinnön tiedot to-
detaan päivitettävän vuoden 2017 aikana, ja myös tämän tiedon on määrä olla käytettävissä kaavaehdotusvaiheessa.

Soiden kulttuuriperintöarvot ja kulttuuriperinnön potenti-
aali täydennetään kaavaselistukseen. Todetut kulttuuripe-
rintöarvot otetaan myös huomioon soiden käytön ratkai-
suissa.

Kaavamerkintään C-3 voidaan lisätä muita keskusalueita
koskeva kulttuuriympäristöä, maisemaa ja luonnonperintöä
koskeva lause. Oulun seudun laatukäytävän osalta määri-
telmä ”kaupunkikuvaltaan korkeatasoinen” sisältää raken-
netun ympäristön kerroksellisuuden ja maiseman huomioi-
misen maankäytön suunnittelussa.

Päivätysinventointiin olisi hyvä sisällyttää myös Vaalan alueen möljät eli tervaveneiden vetotiet mikäli näin ei ole jo tehty. Museovirasto on aloittanut möljiä inventoinnin Kainuussa yhdessä mm. Kainuun Museon kanssa. Pohjois- Pohjanmaalta möljiä löytyy myös Oulujokivarresta. Vaalan kunnan liittäminen Pohjois-Pohjanmaahan on johtanut kunnan erityistarkasteluun myös arkeologista kulttuuri-perintöä varsin seikkaperäisesti käsiteltäessä. Vuoden 2017 alkupuolella kunnassa oli 124 muinaisjäännöskohdetta. Kohdemerkinnällä (musta neliö) osoitetaan muinaismuistolailla (295/63) rauhoitettut kiinteät muinaisjäännökset. Suunnittelumääräys edellyttää, että kohdetta koskevista maankäytön suunnitelmista on pyydettävä museoviranomaisen lausunto, mutta vain Vaalan alueella sijaitsevat muinaisjäännökset on osoitettu 3. vaihemaakuntakaavassa. Ajantasaisin tieto muinaisjäännöskohteista löytyy muinaisjäännösrekisterissä, jota myös Pohjois-Pohjanmaan maakuntamuseo Museoviraston ohella päivittää, ja joka on uudessa verkko-osoitteessa http://www.kyppe.fi Kaavan luonnoksessa on Vaalan alueelta esitetty poistettaviksi alueen aiemmassa maakuntakaavassa olleet perinnemaisemakohteita koskevat merkinnät. Kohteiden maakunnallisten arvojen tarkastelu on todettu tehtäväksi kaavan ehdotusvaiheessa. Perinnemaisemakohteille aiemmassa kaavassa osoitetut merkinnät on aineiston mukaan tarkoitus korvata asianmukaisilla Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavoissa käytetyillä merkinnöillä kaavaehdotuksessa. Museovirasto ottaa merkintöihin ja määräyksiin kantaa harkintansa mukaan ehdotusvaiheessa, kun myös päivätysinventoinnit ovat valmiit. Maakunnallisesti arvokkaasta rakennusperinnöstä on ajantasaisimmat tiedot Pohjois-Pohjanmaan museolla. Vaikutusten arviointi Kaavaselostuksen luonnoksessa (Maakuntahallitus 20.3.2017, tarkistettu 31.3.2017) on todettu, että vaikutusten arviointia (selostuksen luonnoksen luku 4) täydennetään vaihemaakuntakaavan ehdotusvaiheessa. Luonnosvaiheessa vaikutuksia on arvioitu vain alustavasti teemoittain. Museovirasto ottaa tarkemmin kantaa vaikutusten arviointiin, kun se on täydentynyt kaavaselostuksessa kuvatulla tavalla.	Vaalan muinaisjäännösten päivätysinventointiin sisällytetään Oulujokivarren möljät. Inventoinnin toteutuminen on kuitenkin epävarmaa, koska hankintapäätöksestä on tehty oikaisuvaatimus ja on mahdollista valittaa hallinto-oikeuteen. Selostukseen lisätään muinaisjäännösrekisterin uusi verkko-osoite. Vaalan perinnemaisemakohteet lisätään kaavaehdotukseen vuonna 2000 julkaistun <i>Kainuun perinnemaisemat</i>-selvityksen ja vuonna 2005 julkaistun <i>Kainuun perinnemaisemakartoituksen täydentäminen 2002 ja 2003</i> -selvityksen tulosten mukaisesti.
Oulun seudun ympäristötoimi liikelaitoksen johtokunta Ote pöytäkirjasta 5/2017, 31.5.2017 (OUKA/732/10.02.01/2016) Oulun seudun ympäristötoimen lausunto on sovittu annettavaksi 31.5.2017 mennessä. POHJAVESI- JA KIVIAINESALUEET Kolmannessa vaihemaakuntakaavassa Oulun seudulle on osoitettu 65 pohjavesialuetta, viisi seudullisesti merkittävää maa-ainesten ottoaluetta sekä kuusi arvokasta harjualetta. Kaavaluonnoksessa on osoitettu 1- ja 2-luokan pohjavesialueet eli sellaiset alueet, jotka ovat yhdyskunnan vedenhankintakäytössä tai soveltuvat ominaisuuksiensa puolesta vedenhankintakäyttöön. POSKI-hankkeessa laadittiin aiemmille II- ja III -luokan pohjavesialueille raja- ja luokamuutossuositukset, joiden pohjalta ELY-keskus toteuttaa tarvittavat muutokset. Näin ollen pohjavesialueiden luokitukset ja rajaukset saattavat vielä kaavavalmistelun aikana muuttua,	-

mikä seikka on ympäristötoimen mielestä syytä ottaa jatkovalmistelussa huomioon. Pohjavesialueista olisi syytä laatia selkeä listaus viimeisimmän tiedon perusteella. Kaavakartoilla ja liitteessä 10 olisi tarpeen esittää päivityksen laatimisen päivämäärä ja tarkistaa sen yhdenmukaisuus kaavaselostuksen kanssa. Olemassa olevia seudullisesti merkittäviä maa-ainesten ottoalueita Oulun seudulla ovat Vasikkasuo, Salonselkä ja Iso-niemi. Uudet seudulliset ottoalueet on osoitettu Limingan ja Lumijoen Leviämaalle ja Muhoksen Teerikankaan kallio-alueelle. Hangaskankaan merkintä on poistettu massamäärän vähyyden vuoksi. Kaavaluonnoksessa arvokkaina harjua-alueina (MY-hs) osoitetaan harjajensuojeluohjelman (HSO) mukaiset ja POSKI-hankkeissa vähintään maakunnallisesti arvokkaiksi arvioidut alueet. Oulun seudulla arvokkaiksi harjua-alueiksi on merkitty Hailuodon Marjaniemi-Hiidenniemi, Muhoksen eroosiolaakso, Rokuanvaara, Isokangas, Huiskan harju ja Puolivälinharju. Kaikkien kohteiden rajauksiin on kaavaluonnoksessa tullut pieniä muutoksia, johtuen inventoinneissa toteutetuista päivityksistä. Ympäristötoimella ei ole huomautettavaa kaavaesitykseen, mutta toteaa, että uudet maa-ainesten ottoalueet on syytä nimetä liitekarttaan 10. Lisäksi karttaliitteeseen tulisi täydentää Oulun Isokankaan harjua-alueen (MY-hs) nimi. TUULIVOIMA-ALUEIDEN TARKISTUKSET Kaavaluonnoksessa on tarkistettu ja täydennetty 1. vaiheessa osoitetut tuulivoiman hyödyntämiseen parhaiten soveltuvat alueet maakunnalliseen selvitykseen ja yhteisvaikutusten arviointiin pohjautuen. 1. vaihemaakuntakaavassa osoitettujen tuulivoima-alueiden ulkopuolelle sijoittuvien hankkeiden suuri määrä loi tarpeen arvioida uudelleen tuulivoimarakentamisen kokonaisuutta. Oulun seudun tuulivoimavarauksista on tarkistusselvityksessä poistettu Liminka-Lumijoen alueelle 1. vaihekaavassa osoitettu Leviämaa-Ruutineva –alue puolustusvoimien toimintaan liittyvien vaikutusten vuoksi. Edellisissä vaiheissa hyväksytyjä alueita ovat Takukangas (tv-1) ja Hoikka-Hiue-Luodeletto (tv-2) Haukiputaalla sekä Pahkakoski-Peurasuo (tv-1) Yli-lissä/Pudasjärvellä. Lisäksi Oulunsalon Riutunkari on osoitettu en-tv –merkinnällä (satama- ja teollisuusalueiden tuulivoima-alue). Ympäristötoimi toteaa 1. vaiheessa antamansa lausunnon mukaisesti, että Siikajoen edustan merialueelle sijoitettu Seljänsuun matalan tuulivoima-alue (tv-2 204) on yhdistetyllä lintujen muuttoreitillä, mikä tulee ottaa hankkeiden toteutuksessa erikseen huomioon. Valmistelutyössä on laadittu runsaasti selvityksiä tuulivoima- rakentamisesta ja niiden yhteisvaikutuksista muun maankäytön kanssa. Jatkovalmistelussa tulee arvioidavaksi myös Työ- ja elinkeinoministeriön käynnistämän selvityksen tulokset tuulivoimarakentamisen terveysvaikutuksista. SÄHKÖNSIIRTO	Maa-ainesten ottoalueet nimetään liitekarttaan sekä lisätään/korjataan mahdolliset puuttuvat ja virheet nimet. Oulun Isokankaan harjua-alueen nimi tarkistetaan teemakarttaan (Liite 10). Tuulivoiman terveys- ja ympäristövaikutuksista julkaistu selvitysraportti (16.6.2017 julkaistu) lisätään maakuntakaavan selvityksiin: https://tem.fi/artikkeli/-/asset_publisher/tuulivoiman-terveys-ja-ymparistovaikutuksia-selvitetty
---	---

Kaavaluonnoksessa tarkistetaan pääsähköjohtojen merkinnät päivityneen toteutumis- ja suunnittelutilanteen mukaisesti ja osoitetaan tuulivoimakeskittymien tärkeimmät liityntäyhteydet verkkoon. Kaavaluonnoksessa on esitetty maan kunnan jännitetasoltaan vähintään 110 kV pääsähköjohdot ja sähköverkon kehittämistarpeet. Uusi pääsähköjohto (400 kV) on osoitettu Keski-Suomi – Hirvisuo (Muhos) välille. Sähkönsiirron uusina yhteystarpeina on esitetty 110 kV voimajohtoja tuulivoima-alueille Pahkakoskelle ja välille Vartinoja-Hailuoto. Vartinoja-Hailuoto -yhteystarve on osin toteutunut Vartinojan tuulivoimahankkeen rakentamisen myötä, minkä vuoksi yhteystarvemerkinä on lyhennetty. 1. vaiheessa pääsähköjohdon yhteystarve –merkinnällä ollut Harakkaperä – Isokangas on muutettu 3. vaihekaavaluonnokseen pääsähkö- johdoksi 110 kV. Muut yhteystarpeet on esitetty 1. vaihemaakunta- kaavan mukaisesti. Suurten pääsähköjohtojen ympäristövaikutukset arvioidaan pääosin YVA-menettelyllä. BIOJALOSTAMOT Kaavaluonnoksessa osoitetaan merkinnällä t-1 sellaiset seudullisesti merkittävät biojalostamojen alueet, jotka sijoittuvat teollisuus- ja taajama-alueiden ulkopuolelle. Oulun seudulla biojalostamoalueiksi on esitetty Laanila, Nuottasaari ja Chempolis Oy:n alue Sanginsuussa. Biojalostamojen ympäristövaikutukset riippuvat laitoksessa käytettävistä raaka-aineista ja jalostusprosessista. Seudullisesti merkittävien jalostamojen ympäristövaikutukset arvioidaan YVA- menettelyllä. VESIHUOLTO Kaavaluonnoksessa on esitetty maakunnan vesihuollon osalta olemassa olevat ja suunnitellut seudulliset jätevedenpuhdistamot. Haukiputaan jätevedenpuhdistamon toiminta on keskitetty Oulun Taskilan jätevedenpuhdistamolle, minkä vuoksi puhdistamon merkintä on kumottu. MINERAALIPOTENTIAALI- JA KAIVOSALUEET Kaavaluonnoksessa on osoitettu mineraalivarantoalueeksi kehittämisperiaatemerkinä (ekv) Haukiputaan ja Kiimingin kautta Muhoksen pohjoispuolelle kulkeva vyöhyke. Tällä nk. Kiimingin mineraalipotentiaalivyöhykkeellä esiintyy mm. useita sinkki- ja kulta-aiheita. OULUN SEUDUN LIIKENNE JA YHDYSKUNTARAKENNE Liikennettä koskevia muutoksia kaavaluonnoksessa ovat mm. seuraavat: - uusi parannettavan tien merkintä Kaakkurin liittymän ja Hailuodontien väliselle osuudelle - Hailuodon kiinteä yhteys on esitetty ohjeellisena tielinjauksena (1. vaiheessa yhteystarve –merkintä) - Tupoksen ja Oulun lentoaseman yhteystarvemerkinä on poistettu - Poikkimaantien jatko Oulujoen yli on merkitty seututie/pääkatu –merkinnällä ja Vaalantien ja valtatie 20 välinen osuus ohjeellisena/vaihtoehtoisena tielinjauksena - uusina logistiikka-alueina on osoitettu Kempele-Limingan logistiikkavyöhyke sekä Oulun Rusko-Takalaanila	Oulun seudun biojalostamoihin lisätään Viskaalin biojalostamo.
--	---

KESKUSTA-ALUEET JA KAUPAN SUURYKSIKÖT

Seudullisen vähittäiskaupan suuryksikön koon alaraja laskettu 1. vaiheesta (5 000 k-m²) 4 000 k-m²:iin lukuun ottamatta Oulun seudun yhtenäistä taajamatoimintojen aluetta, jossa alaraja on 10 000 k-m². Edellä mainittuja kokoja pienempiä suuryksiköjä on mahdollista toteuttaa maakuntakaavassa osoitetun alueiden ulkopuolelle kunnan kaavoitukseen ja vaikutusten arviointiin perustuen.

Vähittäiskaupan suuryksiköt Oulun seudulla ovat Zeppelin (Kempele) ja Linnanmaa (Oulu). Erikoiskaupan suuryksiköitä ovat Kiimingin Välikylä ja Liminganportti Limingassa. Vähittäiskaupan kehittämisen kohdealueiksi on osoitettu Kaakuri-Vasaraperä, Ritaharju-Ritaportti ja Äimärautio, Zatielliitti-Zeppelin sekä Tupos.

SOIDEN KÄYTÖN PÄIVITYKSET

Lainvoimainen 1. vaihemaakuntakaava sisältää kokonaisvaltaisen soiden käytön suunnittelun. Soiden käytössä on kuitenkin tapahtunut muutoksia 1. vaiheen jälkeen. Osassa turvetuotantoalueista tuotanto on jo ehtinyt päättyä tai turvetuotantoon soveltuviksi osoitettuja alueita on siirtynyt tuotantoon uusien lupapäätösten myötä.

Kaavaluonnoksessa osoitetaan merkinnällä EO-tu ne alueet, joilla on 15.8.2013 jälkeen myönnetty ympäristölupa turvetuotantoa varten. Kaavaluonnoksesta on poistettu turvetuotannosta poistuneet ja lähivuosina jälkikäyttöön siirtyvät kohteet. Luvitettujen tuotantoalueiden kokonaispinta-ala on aiemmasta vaiheesta supistunut. Samalla soidensuojelun sekä jälkikäytön osuudet ovat kasvaneet.

Oulun seudulla Remesneva-Akkoneva on siirtynyt tuotantoon (tu 1-> EO-tu), Kuusisuon olemassa ollut turvetuotantoalue on lisätty (EO-tu) ja noin 10 EO-tu –merkintää on poistettu tuotannon päättymisen johdosta.

Kaavaluonnoksessa on osoitettu myös tuotantoalueiden yli 30 ha laajentuminen (liite 2), mitkä ympäristötoimi pyytää vielä tarkastamaan seuraavilta osin: Haukkasuolla ja Hakasuolla ei ole ympäristötoimen käsityksen mukaan 1. vaiheen jälkeen tapahtunut mainittua laajentumista. Iso-Pihlajasuon turvetuotanto on päättynyt. Hakasuon yhteyteen on liitekartassa 9 osoitettu 3 kpl EO-tu –merkintöjä, mikä ei ole täysin yhteneväinen yhdistelmäkartassa esitetyn aluemerkin kanssa.

Ympäristötoimi toteaa, että osalla turvetuotantoon osoitetuista alueista on ollut happamista sulfaattimaista tai mustaliuskeista johtuvia ongelmia, mistä syystä tuotanto on jouduttu lopettamaan suunniteltua aiemmin. Ylikiimingissä sijaitseva Hangassuo on 3. vaiheen luonnoksesta poistettu, mikä on edellä mainitun seikan johdosta perusteltua. Läheinen Marttilansuo on osoitettu turvetuotantoon soveltuvaksi (tu-1 -merkintä), vaikka suon länsialueen tuotanto on jouduttu jo lopettamaan edellä mainitusta syystä. Ympäristötoimi uudistaa aiemman esityksensä merkinnän poistamiseksi happamien sulfaattimaiden vuoksi.

Metsähallituksen hallinnassa olevista arvokkaista soista on muodostettu suojelupaketti, joka sisältää lakisääteisesti suojeltavat sekä Metsähallituksen omalla päätöksellä suojeltavat suot. Suoluonnon suojelualueet on päivitetty toteutumistilanteen ja soidensuojelun täydennysesityksen sopimusten mukaisesti.

Merkintöjen oikeellisuus tarkistetaan. Useassa lupavaiheessa edenneiden turvetuotantoalueiden merkinnöissä on teknisiä ongelmia pelkästään aineistojen tarkkuudesta johtuen.

Marttilansuon tu-1 -merkintä poistetaan, mikäli toiminnanharjoittaja on luopunut tuotantosuunnitelmista.

Luonnonsuojelulaila soidensuojelualueiksi perustettavat Metsähallituksen suot Oulun seudulla ovat Veneneva – Loukkonevan täydennyskohteet, Keihässuo, Iso Matinsuon suokokonaisuus, Kaistonjärvi-Vesiaro ja Vitsasuo. Metsähallituksen omalla päätöksellä perustettavat soidensuojelualueet ovat Veneneva – Loukkonevan täydennyskohteet, Lintusuon suokokonaisuus ja Kaistonjärvi-Vesiaro. Osa suojelualueista sijoittuu olemassa olevien turvetuotantoalueiden tai sille varattujen alueiden läheisyyteen. Suojelun ja turvetuotannon intressien yhteensovittaminen pitkällä tähtäimellä tulee varmistaa alueiden maankäyttöä tarkemmin suunniteltaessa ja toteutettaessa. Ympäristötoimi toteaa, että suojelualuevarauksissa olisi tarpeen ottaa huomioon myös vedenhankinnan kannalta tärkeät pohjavesialueet ja varmistaa että kaavamerkinnot ja -määräykset mahdollistavat pohjavesivarojen hyödyntämisen sille osoitetuilla alueilla. Kaavaluonnoksessa on esitetty suojelusoita mm. Viinivaaran pohjavesialueen läheisyyteen. Lisäksi Haukiputaan Kivisuolle on 1. vaiheessa osoitettu suojelusuo, jonka läheisyydessä on kolme vedenottamo. LUONNON MONIMUOTOISUUDEN KANNALTA ERITYISEN TÄRKEÄT ALUEET Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeät alueet, nk. luo-kohteet ovat suojelualueiden ulkopuolella olevia tärkeitä lintualueita sekä merkittävimpiä uhanalaisten kasvien alueita. Luo- merkintöjä tarkistettiin 1. vaiheessa, jossa osa merkinnöistä korvattiin luonnonsuojelualueiden merkinnällä SL toteutuneen tilanteen mukaisesti. Tuolloin luo-kohteista osoitettiin suojelualueina Väntelänkari (Hailuoto) sekä Isohalmeenmaa ja Pikkuhalmeenmaa (Oulu). Kohteet on perustettu tai tarkoitus perustaa lakisääteiksi luonnonsuojelualueiksi. Oulun seudun luo-kohteita ovat uhanalaisten kasvilajien keskittymä Oulunsalon Kallioselällä sekä linnustoalueet Papinjärvi, Pyykösjärvi ja Isterinjärven ympäristön suot (Yli-li/Pudasjärvi). Näiden kohteiden merkintöjä käsitellään tarkemmin 3. vaiheen jatkovalmistelussa, jossa laaditaan luo-kohteiden päivitysinventointi. Ympäristötoimi toteaa, että luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeiden alueiden jatkotarkastelussa on syytä ottaa huomioon Uuden Oulun yleiskaavan yhteydessä laaditut selvitysaineistot (Oulun viheralueverkosto ja luonnon monimuotoisuus, VILMO-suunnitelma ja sen tausta-aineistot Oulun maisemaselvitys ja Oulun luonnon monimuotoisuusselvitys). MUUTA Nähtävillä oleva 3. vaihemaakuntakaavaluonnos pohjautuu erilaisiin ohjelmiin, strategioihin ja selvityksiin, joiden pohjalta on perustellusti merkitty varauksia ja poistettu merkintöjä eri toiminnolle. Ympäristötoimi pitää kaavaluonnosta asianmukaisena, joskin joidenkin osioiden tarkempi tarkastelu odottaa edelleen jatkoselvityksien valmistumista.	Yhteensovittaminen tapahtuu suojelualueiden toteuttamisessa ja hoidossa sekä turvetuotantoalueiden luparatkaisissa. Soidensuojelun ja pohjaveden oton suhde on täsmennetty suojelumääräyksessä, jossa todetaan, ettei suojelumääräystä estä alueellisesti tärkeää pohjavedenhankintaa. Merkitään tiedoksi. Luo-kohteiden päivitysinventoinnissa on tarkoitus arvioida aiemmin osoitettujen kohteiden nykytila. Inventoinnissa ei selvitetä mahdollisia uusia kohteita.
Paliskuntain yhdistys Paliskuntain yhdistyksen lausunto 12.5.2017, Dnro 260/2017 Pohjois-Pohjanmaalla on vireillä maakuntakaavan uudistaminen. Ympäristöministeriö on vahvistanut 1. vaihemaakuntakaavan 23.11.2015, jossa ratkaistiin mm. sellaisia poronhoidon kannalta merkittäviä asioita, kuten tuulivoimaan ja	

turvetuotantoon liittyvät kaavamerkinnot ja -määräykset. Pohjois- Pohjanmaan 2. vaihemaakuntakaavassa, joka valmistui 2016, teemana olivat kulttuuriympäristö, maaseudun asutus rakenne, virkistys ja matkailu, seudulliset materiaali-keskukset ja jätteenkäsittelyalueet sekä seudulliset ampumaradat. 3. vaihemaakuntakaava on tullut luonnoksena nähtäville. Siinä ovat teemana ilmasto ja energia. Kaavaan aiotaan merkitä mm. pohjavesi-, kiviaines-, mineraalipotentiaali- ja kaivosalueita. Lisäksi maakuntakaavaa päivitetään muiden tarpeellisten alueidenkäyttötarkistusten, kuten tuulivoima- tuotannon, osalta.

Pohjois-Pohjanmaan kaava-alueelle sijoittuvat kokonaan tai osittain Kiimingin, Kollajan, Oijärven, Ikosen, Pudasjärven, Livon, Pudasjärven, Pintamon, Taivalkosken, Hossa-Irvin, Kallioluoman, Oivangin, Alakittan, Tolvan ja Akanlahden palis- kunnat. Paliskuntien suurimmat sallitut eloporomäärät ovat yhteensä 24 700 poroa. Paliskunnissa oli poronhoito- vuonna 2015–2016 yhteensä 722 poronhoitajaa. Poronhoidolla on alueella vuosisataiset perinteet ja se on merkittävä sidostoimiala lihanjalostukselle ja matkailulle erityisesti Syötteen, Taivalkosken ja Ruka-Kuusamon alueilla. Lisäksi po- ronhoidolla on suuri merkitys hiljenevän maaseudun asuttuna pitämiseksi.

Maakuntakaavat ovat luonteeltaan yleispiirteisiä, eikä niillä voida ratkaista kaikkia yksityiskohtaisempaa suunnittelua vaativia maankäytön yhteensovittamisen kysymyksiä. Ne kuitenkin ohjaavat tarkempaa kaavoitusta sekä erilaisten maankäyttöhankkeiden ja tie- tai rataliikennesuunnitelmien alkutaipaletta. Siksi maakuntakaavoituksessa tulee turvata myös poronhoidon edellytyksiä erilaisilla kaavamerkinnoilla ja -määräyksillä.

Poronhoidon huomioon ottaminen kaavoituksessa

Poronhoito on merkittävä ja pitkän historian omaava maankäyttömuoto koko poronhoitoalueella. Poronhoito-oikeus ja siihen kiinteästi kuuluva Vapoa laidunnusoikeus on ikiaikainen nautintaoikeus, joka on suoraan lailla turvattu erityinen oikeus (poronhoitolaki, PHL 848/1990). Poronhoitolain lisäksi valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT) edellyttävät, että poronhoitoalueella on turvattava poron- hoidon alueidenkäytölliset edellytykset. Maakuntakaavaa laaditta- essa on huolehdittava valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottamisesta siten, että edistetään niiden toteuttamista (MRL 132/1999, 24.2 §). Velvoite koskee oikeudellisesti kaikkea kaavoitusta. Maakuntakaavan sisältö- vaati- muksissa (MRL 28 §) edellytetään kiinnitettävän erityisesti huomiota muun muassa maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin sekä maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimiseen. Poronhoito on poronhoitoalu- eella keskeinen osa alueen elinkeinoelämää ja laajojen maa-alueiden käyttäjänä altis muun maankäytön vaikutuksille. Poronhoito on lisäksi kiinteä osa Pohjois-Suomen kulttuuriperintöä. Poronhoitoalueella tapahtuva maankäytön suun- nittelu on siis elinkeinon ja kulttuuriperinnön jatkuvuuden kannalta keskeinen kysymys.

Poronhoitoalueella vuorovaikutteisuutta on käytännössä toteutettu erilaisilla osallistavilla suunnittelu- ja neuvottelu- prosesseilla. PHL 53 § velvoittaa viranomaisen neuvottelemaan asianosaisten paliskunnan kanssa valtion maita koske- van suunnittelun yhteydessä, mikäli sen katsotaan olennaisesti vaikuttavan poronhoidon harjoittamiseen. Hyvä neu- vottelukäytäntö tarkoittaa, että neuvotteluissa on todellinen mahdollisuus vaikuttaa asioihin ja että osapuolet ovat toisiinsa nähden tasavertaisia. Neuvottelut asianosaisten paliskuntien kanssa tulee aloittaa riittävän aikaisessa vai- heessa kaavan tai hankkeen suunnittelua ja ne tulee ajoittaa poronhoidon kannalta siten, että asiaan on mahdollisuus perehtyä, ei kiivaimpaan etto- ja erotusaikaan. Poronhoitolain mukaisia neuvotteluja on alettu toteuttaa maakunta-

kaavoituksessa Pohjois-Pohjanmaalla. 2. vaihekaavan yhteydessä käydyissä neuvotteluissa sivuttiin myös 3. vaihemaakuntakaavaa. 3. vaihemaakuntakaavasta on kuitenkin vielä syytä järjestää neuvottelut, sillä se on keskeneräinen poronhoidon huomioon ottamisen suhteen. Poronhoitoa koskevaa paikkatietoaineistoa on ajantasaistettu Suomen ympäristökeskuksen ja Luonnonvarakeskuksen toimesta TOKAT-hankkeessa ja se on entistä laadukkaampaa. Pohjois-Pohjanmaan alueen paliskuntien aineisto on valmis ja se on maakuntaliiton käytössä. Poronhoito 3. vaihemaakuntakaavassa Poronhoitoa käsitellään kaavaselistuksessa omassa luvussaan 3.10. Lukua tulisi muokata joiltakin osin. Porojen Vapoa laidunnusoikeus (PHL 3 §) koskettaa tietyin rajoituksin koko poronhoitoaluetta. Tämä oikeus on syytä tuoda selkeästi esille maakuntakaavassa. Kaavaselistukseen tulee lisätä poronhoitolain 3. pykälä sivulle 67. Kaavaselistukseen tulisi myös lisätä tietoa poronhoidon merkityksestä alueella, kuten sen merkityksestä syrjäseutujen elinvoimaisena pitämisessä sekä merkittävänä sidostoimialana koko ajan kasvavalle matkailulle (porotilamatkailu, ruokaelämykset). Kaavaselistuksen poronhoitoa käsittelevän osion toiseksi viimeisessä kappaleessa käsitellään poronhoitoalueen suunnittelumääräystä. Se on muuttunut, mutta tekstissä sanotaan määräyksen olevan entisessä muodossaan. Selostukseen olisi myös hyvä lisätä tekstiä siitä, mitä poronhoitoon olennaisesti vaikuttavat alueidenkäyttömuodot ovat (ainakin metsätalous, turvetuotanto, tuulivoimatuotanto, matkailu, kaivostoiminta) ja mielellään myös, että miten ne voivat vaikuttaa poronhoitoon, jotta lukijalle tulisi ymmärrys kaavamääräyksen tarpeellisuudesta. Poronhoidon kaavamerkinnot ja -määräykset Poronhoitoalueen raja on merkitty Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavaan ja aluetta koskevaa suunnittelumääräystä on uudistettu. Se kuuluu: <i>Poronhoitoalueella on turvattava poronhoidon ja muiden luontaiselinkeinojen alueidenkäytölliset toiminta- ja kehittämisedellytykset. Poronhoitoon olennaisesti vaikuttavaa alueiden käyttöä suunniteltaessa on otettava huomioon poronhoidolle tärkeät alueet, kuten erotus- ja ruokintapaikat sekä pyyntiäidat, jotka on esitetty maakuntakaavan selostuksessa. Valtion maiden osalta on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan kanssa.</i> Määräys on tarpeellinen, hyvä ja oikeansuuntainen. Sen sijaa, että luetellaan toimintoja ja maankäyttömuotoja, jotka voivat vaikuttaa poronhoitoon, kuten ennen, on otettu käyttöön laajempi käsite ”olennaisesti vaikuttava alueiden käyttö”. Tällöin asiaa arvioidaan tapauskohtaisesti ja myös sellaisten toimintojen osalta, joita tällä hetkellä ei osata ennalta määritellä. Maakuntakaavan selostuksessa ei ole esitetty määräyksessä mainittuja poronhoidolle tärkeitä alueita, jotta niihin olisi voinut ottaa kantaa tässä vaiheessa. Kun ne saadaan, asiaa tulisi käsitellä PHL 53§ mukaisissa neuvotteluissa paliskuntien kanssa. Elinkeinon erityisluonne huomioon ottaen maakuntakaavassa olisi tämän yleisen suunnittelumääräyksen lisäksi tarpeellista merkitä maakuntakaavakartalle alueita tai kohteita, jotka ovat poronhoidolle ratkaisevan tärkeitä. Tällaisia	PHL 53 § kaltainen neuvottelu paliskuntien kanssa on pidetty 16.8.2017. Kaavaselistusta täydennetään porotalouden osalta: - suunnittelumääräyksen tarkentaminen täsmennetään selostukseen - tietoa poronhoidon merkityksestä alueelle ja poronhoidolle tärkeistä alueista - olennaisesti poronhoitoon vaikuttavat alueidenkäyttömuodot, ja vaikutukset - pohjatietona Opas poronhoidon tarkasteluun maankäyttöhankeissa, Paliskuntain yhdistys ja Lapin liitto, päivitetty 4/2014) - PHL § 3 lisätään selostukseen <i>PORONHOITOLAKI (14.9.1990/848), 3 §</i> <i>Poronhoidon harjoittamisoikeus</i> <i>Poronhoitoa saadaan tässä laissa säädetyin rajoituksin harjoittaa poronhoitoalueella maan omistus- tai hallintaoikeudesta riippumatta.</i> 3VMKK-luonnokseen muutettu poronhoitoalueen suunnittelumääräys todettiin 16.8.2017 neuvottelussa paliskuntien toimintaa palvelevaksi, yleismääräykselle ei ole tarvetta. Poronhoitoa koskevia kaavamerkintöjä tarkistetaan ja täydennetään tarkoituksenmukaisessa laajuudessa 3. vaihemaakuntakaavassa TOKAT-hankkeen aineistoa hyödyntäen. - poronhoidolle tärkeät alueet merkitään liitekartalle TOKAT-aineistoa hyödyntäen. Poronhoidon kannalta tärkeät paikat –liitekarttaan merkitään ainakin paliskuntien rajat, kiinteät erotusaidat, kuljetusreitit, tärkeät kesälaidunalueet ja vasoma-alueet - varsinaiselle maakuntakaavakartalle merkitseminen on haasteellista, päällekkäisiä merkintöjä on jo paljon
--	--

ovat paliskuntien toiminnalliset aitapaikka-alueet. Tässä voisi käyttää ph - kohdemerkintää: Poronhoidon kannalta erityisen tärkeä kohde/aita. Ph-merkintään voisi liittää suunnittelumääräyksen, jolla määrättäisiin turvaamaan kohteen säilyminen niin että itse kohteen lisäksi sen lähiympäristö tulisi turvatuksi, sillä aitapaikka menettää merkityksensä, jos sille johtavat porojen kuljetusreitit katkaistaan häiritseväällä toiminnalla. Ainakin valtion mailla sijaitsevat aidat tulisi merkitä maakuntakaavaan.

Paliskuntien väliset rajat

Lapin maakuntakaavoihin merkitään paliskuntien väliset rajat. Tämä on hyvä informaatiota lisäävä käytäntö ja harkitsemisen arvoista myös muualla poronhoitoalueella. Paliskuntien väliset toimialueiden rajat vahvistaa Lapin aluehallintovirasto. Mikäli paliskuntien rajoja merkitään, tulee viralliset rajat merkitä kaavaan AVI:n vahvistamien sanallisten kuvausten mukaisina. Hallinnolliset rajat on tarkistettu TOKAT-hankkeen paikkatietoaineistojen päivityksessä.

Muut kaavamerkinnot / Suojelumerkinnot

Suojelualueet, Pohjois-Pohjanmaalla etenkin soidensuojelualueet, ovat erittäin tärkeitä laidunalueita paliskunnille. Esi-merkiksi Kiimingin paliskunnan alueella on useita SL-1 -alueiksi merkittyjä alueita lukuisten laidunala poistovien turvetuotantoalueiden vastapainoksi. Kiimingin paliskunta esittää, että SL-1 merkityt Kortesus (SL-1.27), Värkkisuo (SL-1.28), Hautasuo (SL-1.18) ja Hannunsuo (SL-1.17) sekä paliskunnan rajalla sijaitsevat Isosuo (SL-1.19) ja Leväsuo (SL-1.17) tulisi perustaa suojelualueiksi luonnonsuojelulain tai Metsähallituksen omalla päätöksellä. Paliskunta esittää, että maakunta- kaavaan merkittäisiin SL-1 -merkinnällä myös Värkkisuon eteläpuolella sijaitseva Säippäsuo. Alueilla on erittäin merkittävä rooli Kiimingin paliskunnan poronhoidolle kesälaidunalueina. Luonnonvaraisia suoalueita on alueella vähän ja ne, jotka ovat ojitettuna, tulisi turvata turvetuotannon ja metsätalouden ulkopuolelle.

Muut kaavamerkinnot / Tuulivoima

Tuulivoimalle on osoitettu maakuntakaavassa maa-alueita tv-1 merkinnällä. Kaavamerkinnot suunnittelumääräyksellä ohjataan poronhoidon edellytysten turvaamiseen poronhoitoalueella. Tämä on hankkeiden potentiaalisten merkittävien vaikutusten vuoksi perusteltu ja tarpeellinen määräys. Tv-1 -alumerkinnot on poistettu poronhoitoalueelta (303 ja 305). Tämä on positiivista. Alueella on kuitenkin muutamia hankkeita, joista paliskunnat nostavat esiin seuraavia huomioita.

Pahkakosken tuulivoima-alue on merkitty maakuntakaavaan 1. vaihemaakuntakaavan yhteydessä. Tv- 1 -merkintä on varsin laaja, ja alueella toimiva Kiimingin paliskunta katsoo, että näin laajasti toteutettuna hanke aiheuttaisi merkittävän haitan poronhoidolle. Merkintää tulisi supistaa ja mikäli yhteysviranomaisen katsoo YVA-selostuksen lausunnossa, että hanke ei ole toteuttamiskelpoinen, tulisi merkintä poistaa maakuntakaavasta ehdotusvaiheessa.

Maaningan tuulivoimahanke sijoittuu Tolvan paliskunnan alueelle Kuusamoon. Hanke on merkitty maakuntakaavaan se-3 -selvitysaluumerkinnällä: ”Merkinnällä osoitetaan tuulivoimatuotantoon suunniteltua aluetta, jonka soveltuvuus merkitykseltään seudullisen tuulivoima-alueen rakentamiseen sekä alueen laajuus ratkaistaan 3. vaihemaakuntakaavan

- tutkitaan noin sadan kiinteän erotuspaikan merkitsemistä pistemäisinä kohteina maakuntakaavakartalle (merkintäesityksenä ph = Poronhoidon kannalta erityisen tärkeä kohde)

Suoalueet on tutkittu ja arvotettu koko maakunnan alueella 1. vaihemaakuntakaavassa, jossa esitetty kaavaratkaisu on pitänyt korkeimmassa hallinto-oikeudessa. Soihin liittyviä merkintöjä ei avata 3. vaihemaakuntakaavassa. Poikkeuksen muodostavat uutena alueena tutkittava Vaalan alue sekä 1. vaihemaakuntakaavan hyväksymisen jälkeen Metsähallituksen hallinnassa olevat ja omalla päätöksellään suojelamat suot (S-1). Ratkaisun ovat YM, MMM ja Metsähallitus neuvotteleet soidensuojelutyöryhmän työn pohjalta. Maankäyttö- ja rakennuslaki velvoittaa kaavoittajaa ottamaan huomioon suojeluohjelmat.

Pohjois-Pohjanmaan liitto, Paliskuntain yhdistys ja ao. paliskunnat ovat järjestäneet poronhoitolain 53 §:n kaltaisen neuvottelun elokuussa 2017. Paliskunnat ovat ilmoittaneet vastustavansa Kuusamon Maaningan ja Oulun Lavakorven tuulivoima-alueita sekä todenneet, että Iin-Oulun Pahkakosken (1. vaihemaakuntakaava tv-1 350) aluetta tulisi pienentää toteutuneeseen kokoon.

Pohjois-Pohjanmaan liitto katsoo, että reunaehdot tuulivoima-alueiden toteuttamiselle porotalouden näkökulmasta on perusteltua määritellä alueiden yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Tv-1 alueita koskeva suunnittelumääräys velvoittaa turvaamaan poronhoitoalueella poronhoidon edellytykset. Liitto korostaa ko. tuulivoima-alueiden suunnittelussa elinkeinojen välisen vuoropuhelun merkitystä.

ehdotuksessa.” Selostuksesta ei käy ilmi, mitä tämä selvitysalueen soveltuvuuden selvittäminen käytännössä tarkoittaa. Tolvan paliskunta ja Paliskuntain yhdistys katsovat, ettei Maanigan hanke ole toteuttamiskelpoinen poronhoidon näkökulmasta. Se on aivan liian laaja ja poronhoidolle elintärkeällä alueella ja aiheuttaisi siten kohtuuttomat haitalliset vaikutukset. Koko paliskunnan toiminta on vaarassa, jos hanke toteutetaan tällaisena kuin se nyt on esitetty. Loppuvuonna 2016 Kuusamon kaupungilla nähtävillä olleessa hankkeen osayleiskaavassa oli osoitettu 60 tuulivoimalaa. Kaavaluonnoksessa poronhoitoa ei oltu huomioitu mitenkään, ei kaavamerkinnoissa eikä YVA:ssa hankkeen haitallisten vaikutusten lieventä- miseksi esitetyillä toimilla. Tämä kuvastaa toimijoiden asennetta ja lähtökohtia: poronhoidon turvaa- mista ei aiota toteuttaa hankkeessa maakuntakaavan määräysten mukaisesti. Tolvan paliskunta ja Paliskuntain yhdistys esittävät, ettei Maanigan hanketta merkitä maakuntakaavaan. Yhteenveto Poronhoito tulee huomioida maakuntakaavoituksessa asianmukaisin kaavamerkinnoin ja -määräyksin. Kaavaselistusta on syytä muokata ja täydentää poronhoidon osalta. Paliskuntien osallistaminen suunnitteluun sekä paliskuntien edustajien kanssa käytävät lakisääteiset neuvottelut tulee hoitaa asianmukaisesti. 3. vaihemaakuntakaavan ehdotusvaiheessa tulee neuvotella paliskuntien kanssa PHL 53 § mukaisesti. Poronhoitoon vaikuttavaa maankäyttöä käsitellään kaavassa. Asianosaisten paliskuntien lausuntoihin ja esiin tuomiin tarpeisiin on kiinnitettävä erityistä huomiota jatkovalmistelussa.	Vaihemaakuntakaavassa ei ole esitetty muutoksia Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavassa osoitettuun tuulivoimaloiden alueeseen tv-1 350. Maanigan tuulivoima-alueita koskevien lisäselvitysten arvioidaan valmistuvan syyskuussa 2017. Maanigan aluetta tarkastellaan 3. vaihemaakuntakaavan jatkosuunnittelussa ottaen huomioon ko. selvitysten tulokset. Oulun Lavakorven aluetta esitetään uudeksi tuulivoima-alueeksi Tornator Oyj:n mielipiteen pohjalta. Ko. alueen koko on selvästi pienempi kuin YVA-menettelyssä selvitetty hankkokonaisuus. Vuoropuhelua jatketaan tuulivoima-alueiden osalta.
Pohjois-Pohjanmaan Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 24.5.2017 POPELY/195/2016 Maakuntakaavan uudistamisen 3. vaiheessa käsiteltäviä teemoja ovat mm. pohjavesi- ja kiviainesalueet, mineraalipotentiaali- ja kaivosalueet, Oulun seudun liikenne- ja maankäyttöratkaisut, seudullisten tuulivoima- alueiden päivitykset ja seudullisesti merkittäviä kaupan suuryksiköitä koskevat päivitykset. Maakuntakaavan 3. vaihe päätää vuonna 2010 alka- neen Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavan tarkistamisen. Maakuntakaavan 1. ja 2. vaihe ovat jo lainvoimaisia ja lisäksi vuoden 2006 makuntakaava on edelleen joiltain osin voimassa. Pohjavesialueet, maa-ainesten ottoalueet ja arvokkaat harjualet Alueet on osoitettu kaavaluonnoksessa Pohjavesien suojelun ja kiviain- neshuollon yhteensovittamishankkeen (POSKI) perusteella. Pohjavesialueiden ja maa-ainesten oton osalta ELY-keskuksella ei ole huomautettavaa, mutta ELY-keskus esittää joitakin tarkennuksia selostukseen: Sivun 16 taulukosta 4 ei käy ilmi, sisältääkö se myös Vaalan kunnan pohjavesialueet Vaala kuuluu nykyisin Oulunkaaren seutukuntaan. Sivun 17 tekstistä saa käsityksen, että geologiset muodostumat olisi inventoitu POSKI-hankkeen aikana, mutta kyse on ollut niiden päivittämisestä. Varsinaiset inventoinnit on tehty aiemmin tai omina hankkeinaan.	Täydennetään kaavaselistusta.

Tuulivoima

Kaavaluonnoksessa on tarkistettu Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavassa osoitettua tuulivoima-alueiden kokonaisuutta. Kaavassa käsitellään tuulivoima-alueita, joilla on vähintään seudullista merkitystä. Lähtökohtana on ollut, että osoitettavat alueet soveltuvat kymmenen voimalan tai sitä suurempien kokonaisuuksien toteuttamiseen. Kaavaluonnoksen ratkaisu perustuu laajoihin selvityksiin ja siinä on osoitettu 17 uutta tuulivoima-aluetta. Samalla on poistettu kymmenen 1. vaiheen maakun- takaavassa osoitettua tuulivoima-aluetta.

Vähintään seudullista kokoluokkaa olevien tuulivoima-alueiden maakuntakaavallinen päivitys on erittäin ajankohtaista, koska Pohjois-Pohjanmaalla on meneillään voimakas tuulivoimarakentamisen aalto. Toteutuneita ja suunniteltuja hankkeita on paljon ja useissa kunnissa. Kaavoituksellinen lähtökohta sijoittaa tuulivoimalat isoihin aluekokonaisuuksiin on tärkeä periaate. Pohjois-Pohjanmaa etenee huomattavasti edellä suhteessa maakunnan tuulivoimatuotantoon asetettuihin tavoitteisiin; strategisten tavoitteiden näkökulmasta 1. vaihemaakuntakaavassa ja 3. vaihemaakuntakaavaluonnoksessa esitetyt aluevaraukset ovat riittävät tuleville vuosille.

Pohjanlahden rannikon muuttoreitti on valtakunnallisesti ja joidenkin lajien kannalta kansainvälisesti merkittävä. Tuulivoimarakentamisen suunnitteluoppaan (YM, 2016) mukaan tuulivoimaloita ei tule suunnitella lintujen päämuuttoreittien keskittymäalueille. Maakuntakaavan selvityksiin sisältyy verraten laadukas selvitys ja vaikutusten arviointi muuttolinnustoon. ELY-keskus toteaa, että kaavaselostuksen kuvassa 9 tärkeän päämuuttoreitin raja- aus ei täysin noudata todellista päämuuttoreittiä. Rajattu alue tulisi ulottua Hailuodosta lihin lintujen muuton jatkuessa Hailuodosta pohjoiseen. Näin muuttavat etenkin piekanat, maa- ja merikotkat sekä merkittävä määrä vesilintuja ja kahlaajia. Edelleen Pyhäjoen - Lumijoen välillä alueella etenkin piekanat, mutta monet muutkin lajit kulkevat idempää. Osa linnuista oikaisee rannikon muuttoreitiltä Oulun seudun kerääntymisalueelle Liminganlahdelle ja Tyrnävän viljelysmaille, jolloin niiden reitti kulkee esitettyä idempää. ELY-keskus on toimittanut aiemmin liitolle muuttoreittiä koskevan kartan. ELY-keskus katsoo, että linnustaie koituvien merkittävien haittojen ehkäiseminen edellyttää, että vireillä olevia tuulivoimahankkeita lukuun ottamatta tuulivoiman lisärakentamista ei kohdisteta tälle tärkeän muuttoreitin alueelle. Maakunta- kaavaan tulisi lisätä sitä koskeva kaavamääräys.

Kaavaluonnoksessa osoitetaan ainoastaan seudullisesti merkittävät tuulivoima-alueet ja niiden ulkopuolelle on edelleen mahdollista rakentaa alle 10 tuulivoimalan alueita tuulivoimayleiskaavoilla. Perämeren rannikkoalueelle on muodostumassa tiivis jo toteutettujen, kaavoitettujen ja maakuntakaavassa osoitettujen tuulivoima-alueiden ketju. Kun tätä vertaa selvityskartan 6 puskurianalyysiin, jossa on osoitettu tuulivoimarakentamiseen soveltumattomat alueet, ei uusille alueille käytännössä jää tilaa, kun otetaan huomioon myös tuulivoimalle varattujen alueiden edellyttämät suojavyöhykkeet. ELY-keskuksen mielestä tämä on aluetta, jolla yhdenkin tuulivoimalan rakentaminen saattaa olla yhteisvaikutuksiltaan seudullisesti merkittävää. Maakuntakaavassa tulisi osoittaa tämä alue vyöhykkeeksi, jolla tuulivoimarakentaminen osoitetaan kokonaisuudessaan maakuntakaavassa, mukaan lukien jo kaavoitetut ja vireillä olevat alle 10 tuulivoimalan alueet.

Täydennetään tuulivoimaloiden rakentamista koskevia yleisiä suunnittelumääräyksiä seuraavasti (alustava muotoilu):

Uusi määräys: ”Perämeren rannikkoalueella tuulivoimarakentaminen tulee sijoittaa ensisijaisesti maakuntakaavassa osoitetuille tuulivoimaloiden alueille. Tapauskohteisesti voidaan harkita tuulivoimaloiden sijoittamista myös muille alueille, mikäli se ei merkittävästi lisää tuulivoimarakentamisesta aiheutuvia haitallisia yhteisvaikutuksia asutukseen, maisemaan, linnustoon tai muuhun ympäristöön.”

Uusi määräys: ”Tuulivoimalat tulee lähtökohtaisesti sijoittaa linnuston kannalta tärkeiden alueiden ulkopuolelle. Tapauskohteisesti voidaan harkita tuulivoimarakentamista myös näille alueille, mikäli tuulivoimarakentaminen ei heikennä alueiden linnustoarvoja.”

Poistuva määräys: ”~~Muuttolinnustoon kohdistuvien yhteisvaikutusten ehkäisemiseksi voimalat tulee sijoittaa ensisijaisesti maakuntakaavoituksen yhteydessä määriteltujen muuton painopistealueiden ja tärkeiden levähtämisalueiden ulkopuolelle.~~”

Tarkistetaan kaavaselostuksessa esitetty linnuston päämuuttoreitin alue (keskittymäalue) ELY-keskuksen esityksen mukaiseksi.

Vaihemaakuntakaavassa lähtökohtana on 1. vaihemaakuntakaavan tv-1 ja tv-2 alueita koskevien suunnittelumääräysten säilyttäminen ennallaan. Nykyiset suunnittelumääräykset kattavat asiallisesti myös maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet ja rakennetun kulttuuriympäristön.

Tv1-, Tv-2 ja tuulivoimaa koskevissa yleismääräyksissä todetaan, että yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistettava, että valtakunnallisten kulttuuriympäristöjen arvot säilyvät. ELY-keskuksen mielestä määräystä tulisi tarkistaa siten, että myös maakunnallisesti arvokkaat kulttuuriympäristöt otetaan riittävästi huomioon tuulivoima-alueiden suunnittelussa.

Kuusamon Maaninnan tuulivoima-alueen osalta selvitykset ovat vielä kesken. Mikäli Maaninnan tuulivoima-alue voidaan esittää maakuntakaavassa, tulee myös sen pääsähkijöhdön yhteystarve esittää kaavassa.

Mineraalivaranto- ja kaivosalueet

Kaavaluonnoksessa on osoitettu kehittämisperiaatemerkinä mineraalipotentialisia vyöhykkeitä, joilla on todettu merkittäviä malmi- tai mineraalivarantoja. Erityinen yhteensovittamistarve esim. asumisen tai matkailun suhteen on osoitettu lisämerkinnällä. ELY-keskuksen mielestä kaavamääräyksissä tai kaavaselostuksessa olisi hyvä todeta uuden kaivoslain 47 §:n mukainen menettely, jonka mukaan kaivostoiminnan tulisi pääsääntöisesti perustua oikeusvaikutteeseen kaavaan. Lisäksi ELY-keskus esittää joitakin tarkennuksia selostukseen:

- Sivujen 40 - 43 kaivoksia koskevassa tekstissä olisi hyvä kuvata vyöhykkeet kaikissa kohdin samalla tavalla joko koko nimellä kirjoitettuna tai sitten lyhenteenä. Ymmärrettävyyden kannalta parempi tapa olisi koko nimi kuten esim. "koltti-kulta potentiaalinen vyöhyke".
- Hituran kaivoksen ja Haapajärven Kopsan kultakaivosta koskevat tiedot tulisi laittaa ajan tasalle.

Oulun seudun liikenne ja yhdyskuntarakenne

ELY-keskuksen mielestä Oulun seudun liikennejärjestelmäsuunnitelma sekä aiemmin laadittu KAKEPOLI -strategia antavat hyvän pohjan maakuntakaavan liikennetarkasteluille. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen tavoitteena on käynnistää yhteistyössä Pohjois-Pohjanmaan liiton kanssa maakunnallinen liikennejärjestelmätyö, jossa tarkastellaan maakuntakaavan kannalta keskeiset maakuntatasoiset liikenteelliset tarpeet.

Kaupun suuryksiköt ja keskusta-alueet

Kaavaluonnoksessa on tarkistettu 1. vaihemaakuntakaavan mukaista kaupan suuryksiköiden verkkoa sekä otettu huomioon MRL:n 1.5.2017 voimaan tulleet muutokset. Kaupunkiseutujen seudullisesti merkittävän vähittäiskaupan suuryksikön koon alarajaksi on esitetty Oulun kaupunki- seudulla 10 000 k-m² ja muilla kaupunkiseuduilla (Kuusamo, Raahe, Ylivieska) 7000 k-m². Nykyisessä maakuntakaavassa esitetyt matalammat alarajat päivittäistavarakaupan osalta on kaavaluonnoksesta poistettu. Perusteena poistamiselle on esitetty, että päivittäistavarakaupan osalta ei ole tarkoituksenmukaista määritellä alhaisempaa kokorajaa, koska kaupan laatua ei uuden lakimuutoksen mukaan oteta huomioon. Samalla perusteella on myös poistettu Raahen Mettalanmäen rajoitus päivittäistavarakaupan osalta.

ELY-keskuksen mielestä maakuntakaavan MRL 71 b § 3 momentin mukaisessa ohjauksessa seudullisesti merkittävän vähittäiskaupan alarajojen ja enimmäismitoituksen osalta voidaan edelleen käyttää perusteena myös kaupan laatua. Kaupan laadulla on merkitystä sen aiheuttamiin vaikutuksiin ja Pohjois-Pohjanmaan kaupan selvityksen mukaan seudullisesti merkittävän kaupan suuryksikön alaraja päivittäistavarakaupan osalta on Oulun kaupunkiseudulla 5000 k-m²

Työpalaveri Carunan, Posion, Kuusamon ja Lapin liiton kanssa on pidetty 18.8.2017.

Kaavaselostusta täydennetään kaivoslain 47 § osalta. Kaivoksia koskevia tekstejä täydennetään ja selvennetään sekä mahdollisesti vanhentuneita tietoja päivitetään.

Käynnissä on Pohjois-Pohjanmaan kaupan palveluverkkoselvityksen 2030 päivitys (2040). ELY-keskuksen esille nostamat asiat arvioidaan päivitysselvityksen laatimisen yhteydessä ja sen vaikutusten arvioinnissa. Merkitykseltään seudullisen vähittäiskaupan suuryksikön koon alaraja vaihtelee kaupan laadun mukaan, joten kaupan laadun huomiointi alarajan määrittelyssä on lähtökohtaisesti perusteltu. Kaupan laatu vaikuttaa myös kaupan palvelujen saavutettavuuteen ja tulee myös saavutettavuustarkasteluissa otetuksi huomioon.

Keskusta-alueiden ulkopuolelle osoitettavien vähittäiskaupan suuryksiköiden, erikoiskaupan suuryksiköiden sekä vä-

ja muilla kaupunkiseuduilla 3000 k-m2. Mikäli näitä alarajoja halutaan maakuntakaavassa muuttaa, tulisi niiden perustua uusiin selvityksiin. Myös Raahen Mettalanmäen osalta päivittäistavarakaupan rajoituksen poistamisen tulee perustua sen aiheuttamien seudullisten vaikutusten arviointiin.

Uuden MRL 71c §:n mukaan sijoitettaessa vähittäiskaupan suuryksiköjä keskusta-alueen ulkopuolelle perusteena tulee olla palveluiden saavutettavuus. Kaavaluonnoksessa on esitetty seudullisesti merkittävien kauppa-alueiden sijoittaminen, joka perustuu aiemman lain mukaiseen tarkasteluun. Kaavamääräyksissä ja kaupallisten alueiden sijoittelussa tulee ottaa huomioon myös palveluiden saavutettavuus uuden lain mukaisesti.

Soiden käytön päivitykset

Viinivaaran alueelle on esitetty uutena varauksena soidensuojelun täydennysohjelmavalmistelu pohjalta tehty Metsä-hallituksen soita koskeva suojelualue SL-1. Alue on tarkoitettu toteuttaa luonnonsuojelulla. Alueella on myös vireillä Oulun kaupungin Viinivaara-hanke pohjaveden ot-tamiseksi Oulun kaupungin tarpeisiin. Kaavaluonnoksessa alue on osoitettu tärkeäksi pohjavesivähykkeeksi, joka soveltuu pohjaveden ottamiseen maakunnallista tai seudullista tarvetta varten. Suojelualueen SL-1 kaavamääräyksessä pohjavesivähykkeen tavoite pohjaveden ottamiseen on otettu huomioon. ELY-keskuksen mielestä maakuntakaavaluonnos ei estä Viinivaara-hankkeen toteuttamista, vaan hankkeen vaikutukset suojelualueisiin ratkaistaan hankekohtaisessa lupamenettelyssä.

Biotalousalueiden tarpeet, biojalostamot

ELY-keskuksen mielestä kaavaluonnoksessa tulisi määritellä tarkemmin perusteet, joilla biotalouden hankkeet on osoitettu. Selostuksessa ei ole esitetty myöskään selvityksiä niiden vaikutuksista. Biojalostameihin saattaa sisältyä myös Seveso-direktiivin piiriin kuuluvia suuronnettomuusvaarallisia laitoksia, joiden sijoittaminen edellyttää tarkempaa arviointia. Näiltä osin kaavaluonnosta tulisi tarkentaa.

Vaalan alueidenkäyttö

Vaalan kunta on siirtynyt Kainuun maakunnasta Pohjois-Pohjanmaahan vuoden 2016 alussa. Kaavaluonnoksessa Kainuun maakuntakaavojen merkinnät tarkistetaan ja päivitetään ja osa merkinnöistä kumotaan.

Vaalan osalta ei ole käsitelty lainkaan Vaalan liikenteellisiä ratkaisuja. Myös niiden tilanne olisi hyvä todeta ja tarvittaessa päivittää maakuntakaavassa.

Vaalan rakennetun kulttuuriympäristön maakunnallisten kohteiden päivitys on vielä keskeneräinen. Jatkossa tulee huolehtia, että kuntien kuulemismenettely voidaan hoitaa riittävässä laajuudessa myös näiden osalta.

Tulva-alueet maakuntakaavassa

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan uutta rakentamista ei tule sijoittaa tulvavaara-alueille ellei tulvariskejä pystytä hallitsemaan. ELY-keskuksen mielestä olisi tärkeää, että maakuntakaavassa ohjattaisiin tulvavaara-alueiden tarkempaa suunnittelua nykyistä laajemmin. Aineistot (tulvariskien hallintasuunnitelmat, tulvavaara- ja tulvariskikartat ym.) ovat erityyppisiä ja ne päivittyvät jatkuvasti, joten niiden kattava esittäminen maakuntakaavakartalla ei ole tarkoituksenmukaista.

hittäiskaupan kehittämisen kohdealueiden enimmäismitoituksen tulee jatkossakin perustua alueen väestömäärän pohjalta arvioituun kokonaismoitukseen. Vaikka keskusta-alueille ei enää tarvitsekaan osoittaa enimmäismoitusta, on edelleen arvioitava kokonaismoitus ja sen jakautuminen keskusta-alueille ja keskustan ulkopuolelle osoitettaville kaupan alueille. Eli keskusta-alueiden enimmäismoitusta ei voi siirtää keskusta-alueiden ulkopuolelle sijoittuvien kaupan alueiden enimmäismoitukseen. Tässä on taustalla vähittäiskaupan suuryksiköitä koskevat erityiset sisältövaatimukset ja tavoitteet alueellisesti tasapainoisen kaupan palveluverkon kehityksestä ja keskustojen ensisijaisuudesta kaupan sijaintipaikkana.

Uusien biojalostamoalueiden vaikutusarviointia täydennetään siltä osin mikä mahdollista: osa biojalostamohankkeista vielä täsmentymättömiä ja samalla vaikutukset. Joka tapauksessa tulevaisuuden biojalostamojen kaikkia toimintoja ei pystytä ennakoimaan. Tästä johtuen asutuksen lähelle sijoittuviin jalostamopaikkoihin on syytä kohdentaa tarkempi suunnittelumääräys.

Erillinen työpalaveri tulva-asioista on pidetty ELY-keskuksen kanssa 28.4.2017. Tulva-alueiden esittämistä maakuntakaavassa tutkitaan edelleen, yleismääräyksen lisääminen kaavan merkintöjen selityksiin on todennäköisin ratkaisu.

ELY-keskus esittää, että vaihemaakuntakaavaan lisättäisiin koko maakuntaa koskeva yleismääräys tulvariskien huomiointiin ottamisesta tarkem- massa kaavoituksessa ja rakentamisessa. Kaavaselostuksessa voidaan esittää ELY-keskuksen tulva-aineistoja ja niiden saatavuutta sekä tulvariskien hallinnan periaatteita alueidenkäytössä. ELY-keskus on myös mielellään yhteistyössä liiton kanssa tulvaa koskevien määräysten ja kaava-aineistojen valmistelussa. Maakuntakaavan 2006 kumoaminen ja yhdistelmäkartta Maakuntakaavoituksen selkeyden vuoksi ELY-keskus pitäisi hyvänä, että vuoden 2006 maakuntakaava kumoutuisi kokonaisuudessaan siinä vaiheessa kun 3. vaihekaava tulee voimaan. Sen jälkeen Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaava muodostuisi kolmen vaihekaavan yhdistelmäkartasta ja Hanhikiven ydinvoimalan kaavasta. Tällöin on hyvä kiinnittää myös huomiota maakuntakaavan luettavuuteen ja käytettävyyteen. Yhteenveto Elinkeinojen ja työllisyyden näkökulmasta kaavaluonnos sisältää useita teemoja (mm. kaivannaisteollisuus, biotuote-sektori), joilla luodaan pohjaa strategisesti merkittävien elinkeino- ja työllisyshankkeiden toteutumiselle Pohjois-Pohjanmaalla ja siten pohjustetaan elinvoimaa koko maakunnan alueella. Kaavaluonnos sisältää monia keskusten ulkopuolisiin alueisiin kohdistuvia aluevaraus- ja kehittämisperiaattemerkintöjä. Yleisesti voidaan todeta, että maaseutuasumisen ja -elinkeinojen tarpeet on huomioitu kaavaluonnoksessa riittävästi maaseudun asutusrakennetta kuvaavissa merkinnöissä ja määräyksissä. Kokonaisuutena ELY-keskus pitää laadittua maakuntakaavan 3. vaiheen luonnosta laadukkaana. Maakuntakaavatyön aikana on tehty laajoja selvityksiä mm. POSKI-hankkeessa ja tuulivoima-alueiden vaikutusten selvittämisessä. Muiltakin osin laadittuja selvityksiä ja vaikutusten arviointia voidaan pitää riittävinä. Maakuntakaavan 3. vaihe käsittelee useita teemoja, joissa ELY-keskus toimii viranomaistehtävissä. ELY-keskus on voinut olla mukana maakuntakaavan valmisteluvaiheen työryhmissä ja toivoo, että ELY-keskuksen asiantuntemusta hyödynnetään tarpeen mukaan myös jatkosuunnittelussa.	Maakuntakaavan uudistamistyön valmistuessa Pohjois-Pohjanmaalla jää voimaan Hanhikiven ydinvoimamaakuntakaava ja vaihekaavat 1 -3. Himangan ja Vaalan alueilla voimassa olevat Keski-Pohjanmaan ja Kainuun maakuntakaavat sekä vuoden 2003 kokonaisuusmaakuntakaava kumoutuvat. Viranomaisyhteistyötä jatketaan.
Pohjois-Pohjanmaan museo 11.5.2017, OUKA/732/10.02.01/2016 Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan luonnoksesta. Pohjois-Pohjanmaan museo lausuu sekä rakennetun kulttuuriympäristön että arkeologisen kulttuuriperinnön osalta. Arkeologisen kulttuuriperinnön osalta Pohjois-Pohjanmaan museo lausuu Museoviraston ja Pohjois-Pohjanmaan välisen viranomaistehtäviä koskevan sopimuksen mukaisesti vain toimialueelleen kuuluvien kuntien osalta pois lukien Ylivieskan, Nivala – Haapajärven sekä Haapaveden – Siikalatvan seutukunnat. Pohjois-Pohjanmaan alueella voimassa olevia maakuntakaavoja täydennetään ja päivitetään kolmessa vaiheessa, joista tämä 3. vaiheen uudistaminen koskee pohjavesi- ja kiviainesalueita, seudullisten tuulivoima-alueiden sekä suo- ja biotalousalueiden päivityksiä, mineraalipotentiaali- ja kaivosalueita, Oulun seudun liikenne- ja maankäyttöratkaisuja sekä Vaalan ja Himangan alueiden maakuntakaavamerkintöjen tarkistuksia.	

Arvokkaat maisema-alueet ja rakennettu kulttuuriympäristö Tuulivoima-alueiden sijoittumista Pohjois-Pohjanmaan alueelle on tarkasteltu 1. vaihemaakuntakaavassa. Nyt lausunnolla olevassa 3. vaihekaavan luonnoksessa on osoitettu 17 uutta seudullisesti merkittävää tuulivoiman soveltuvaa aluetta sekä poistettu 10 Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavassa osoitettu tuulivoima-aluetta. Kuusamon Maaninnan alueelle suunniteltu tuulivoima-alue on osoitettu kaavaluonnosvaiheessa se-3 merkinnällä: Selvitysalue / Tuulivoiman suunnittelualue. Merkinnällä osoitetaan tuulivoimantuotantoon suunniteltua aluetta, joka soveltuu merkitykseltään seudulliseen tuulivoima-alueen rakentamiseen sekä alueen laajuus ratkaistaan 3. vaihemaakuntakaavan ehdotuksessa. Kuusamon Maaninnan alueen tuulivoima-hankeella todetaan YVA-selvityksen mukaan olevan selkeästi vaikutuksia sen vaikutusalueella olevalle Riisitunturin kansallispuistolle sekä Kitkajärvien maakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle. Tästä syystä on hyvä ratkaisu osoittaa maakuntakaavan 3. vaihekaavaluonnoksessa Kuusamon Maaninnan tuulivoima-alueen lisäselvitystarpeet. Vaalan alueidenkäytön osalta on Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavan 3. vaihekaavan luonnosta varten toteutettu päivitys- ja täydennysinventoinnit sekä arvokkaiden maisema-alueiden että rakennetun kulttuuriympäristön osalta. Valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet on osoitettu maakuntakaavamerkinnöissä ja -määräyksissä rajatulla ja avoimella erivahvaisilla vaakarasteroinneilla. Kaavakartalla rasterointiivijojen väli ja vahvuus on sama. Tämä aiheuttaa epäselvyyttä valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden ja valtakunnallisesti arvokkaiksi ehdotettujen maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden välillä. Arkeologinen kulttuuriperintö Vaalaa lukuun ottamatta Pohjois-Pohjanmaan kulttuuriympäristöt, mukaan lukien arkeologinen kulttuuriperintö, sisältyvät 2. vaihemaakuntakaavaan. Siinä kiinteät muinaisjäännökset on merkitty kaavakartalle kohdemerkinnöin. Lisäksi kaavan laatimisaikana tiedossa olleet on esitetty liitteenä olevana luettelona. Nähtävillä olevassa 3. vaihemaakuntakaavan luonnoksessa Vaalan muinaisjäännökset on esitetty vastaavalla tavalla muinaisjäännösrekisterin mukaisesti (tilanne 28.2.2017). Kaavaselostuksessa Vaalan arkeologinen kulttuuriperintö on esitetty kohdassa 3.1.3.5. Samassa yhteydessä mainitaan, että Vaalassa tehdään vuonna 2017 ajantasaistavaa inventointia, jonka tietojen on määrä olla käytettävissä ennen kaavaehdotuksen nähtäville asettamista. 2. vaihemaakuntakaavaan yhteydessä on nostettu esiin 19 muinaisaluetta eli alueen menneisyydelle ominaista muinaisjäännöskokonaisuutta edistämään tietoisuutta maakunnan menneisyydestä. Pohjois-Pohjanmaan museo esittää, että Vaalan alueelta tällaiseksi muinaisalueeksi osoitettaisiin Nimisjärven alue.	Ks. vastine Kuusamon kaupungin lausuntoon. Maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet ja niiden merkintätavat on käsitelty Pohjois-Pohjanmaan 2. vaihemaakuntakaavassa, joka on tullut voimaan 2.2.2017. Nimisjärven alue kuvaillaan selostuksessa Pohjois-Pohjanmaan muinaisalueena ja lisätään täydennyksenä selostuksen liitteeseen <i>Pohjois-Pohjanmaan muinaisalueet, Maakunnan varhaisen historian erityispiirteitä edustavat kokonaisuudet 2015</i> –karttaan.
Pohjois-Savon liitto 27.4.2017, 12/10.02.00.01/2016	

Pohjois-Savon liitto kiittää lausuntopyynnöstä koskien Pohjois-Pohjanmaan 3.vaihemaakuntakaavan kaavaehdotusta. Pohjois-Savon liitto ilmoittaa kohteliaimmin, että sillä ei ole maakuntakaavaluonnoksesta erityistä lausuttavaa.	-
Pohjois-Suomen Aluehallintovirasto 12.5.2017, PSAVI/1165/05.14.00/2017 Kaavaselostuksen mukaan maakunnallisen vesihuollon kehittämisen pohjana toimii Pohjois-Pohjanmaan vesihuollon kehittämisohjelma vuoteen 2035. Kehittämisohjelmassa on määritetty keskeiset tavoitteet ja toimenpiteet vesihuollon kehittämiselle seuraaville vuosikymmenille. Kehittämisohjelmassa on keskeisinä yleisinä tavoitteina määritetty mm. taajamien vedenhankinnan varmistaminen vähintään kahdesta eri vesilähteestä, vesihuollon verkostojen saneerausvelan kutistaminen, poikkeustilanteisiin ja ilmastonmuutoksen tuomiin haasteisiin varautumisen tehostaminen, järjestelmällinen tulvariskien huomioiminen sekä vesihuoltolaitosten välisen yhteistyön edistäminen. Selostuksen mukaan Oulun Vesi-liikelaitos valmistelee parhaillaan varavedenottoa koskevaa lupahakemusta. Pohjois-Pohjanmaalla toteutettiin vuosina 2011-2017 Pohjavesien suojelun ja kiviaineshuollon yhteensovittamishanke (POSKI), jonka toimenpiteillä pyrittiin turvaamaan laadukkaan pohjaveden ja kiviaineksen saatavuus ja kestävä käyttö maakunnissa sekä edellä mainittujen toimintojen aiheuttamien ristiriitojen yhteensovittaminen. Hankkeessa täydennettiin olemassa olevia pohjavesi- ja kiviainestietokantoja yhteismitallisin periaattein. Kaavassa osoitetaan myös tärkeä pohjavesivähyke -merkinnällä sellaisia harjujaksoja tai pohjavesialueryhmittymiä, joissa on useita yhdyskunnan vedenhankinnan kannalta merkittäviä pohjavesialueita. Selostuksen mukaan merkinnällä on käytännössä vain informatiivinen vaikutus. Liikenteen osalta kaavaselostuksen mukaan keskeisimmät muutostarpeet tässä kaavassa kohdistuivat tieliikenteen merkintöihin, lentoliikenteen merkintöihin sekä logistiikka-alueisiin. Raideliikenteen, kevyen liikenteen sekä laivaliikenteen merkinnät todettiin ajan tasaisiksi. Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavassa valta- ja kantateille annettu kevyen liikenteen väylien toteuttamista koskeva suunnittelumääräys säilyy ennallaan. 3. vaihemaakuntakaavassa on tarkistettu lentoliikenteen merkintöjä Oulun lentoaseman lentoliikenteen alueen osalta ja Kuusamon lentoaseman melualueen osalta. Oulun lentoaseman lentoliikenteen alue on muotoiltu yhteneväksi Uuden Oulun yleiskaavassa esitetyn rajauksen kanssa. Kuusamon lentoasemalle on osoitettu 55 dB:n lentomelualue. Kaavassa esitetään seudullisesti merkittävien hankevaiheissa olevien tai suunniteltujen ja toiminnalle soveltuvien bio-laitosten aluevaraukset. Kaavamerkintöjen päällekkäisyyden takia teollisuus- (T merkintä) tai taajama- alueiden (A merkintä) sisälle sijoitettavia biojalostamojen alueita ei osoiteta erikseen kaavamerkintöjen päällekkäisyyden takia.	

Kaavaselostuksen mukaan biojalostamojen ympäristövaikutukset riippuvat kyseisen laitoksen raaka-ainepohjasta ja jalostusprosesseista. Seudullisesti merkittävät jalostamojen ympäristövaikutukset käsitellään YVA-menettelyllä. Osa kaavassa esitettävistä jalostamohankkeista on jo käsitelty YVA-menettelyssä tai YVA on parhaillaan käynnissä.

Kaavaselostuksessa todetaan, että Pohjois-Pohjanmaa on Suomen merkittävimpiä tuulivoiman tuotantoalueita. Vuonna 2016 koko maan asennetusta tuulivoimakapasiteetista 44 % sijoittui Pohjois-Pohjanmaalle, 17 % Lappiin ja 13 % Satakuntaan.

Nykytila selvityksen mukaan seudullisesti merkittäviksi tunnistettuja tuulivoimahankkeita tai kokonaisuuksia on 23 kpl, jotka sijoittuvat kokonaan tai merkittävilta osin 1. vaihemaakuntakaavassa osoitettujen tuulivoimaloiden alueiden (tv-1 ja tv-2) ulkopuolelle (selvitys tilanteesta helmikuussa 2017).

Kaavaselostuksen mukaan toiminnassa olevia teollisen kokoluokan tuulivoimaloita kaava-alueella on 225 kpl (657 MW). Pääosa olemassa olevista voimaloista on rakennettu vuosina 2013-2016. Vanhempia rannikon tuulivoimaloita on toiminnassa 20 kpl. Luvitus- ja suunnitteluvaiheessa on yhteensä noin 1300 voimalaa. Suunnitellusta kapasiteetista valtaosa (1000 voimalaa) sijoittuu manneralueelle. Jo toteutuneiden tai rakentamiskäynnissä olevien alueiden lisäksi lainvoimaiset tuulivoima osayleiskaavat mahdollistavat yhteensä 441 tuulivoimalan (manneralue 289 voimalaa, merialue 150 voimalaa) lisärakentamisen vuodesta 2017 lähtien.

Yhteensä Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavoissa osoitetuille alueille voidaan 3. vaihemaakuntakaavan ratkaisu huomioon ottaen sijoittaa arviolta yhteensä vähintään 1300 tuulivoimalaa (4000-5000 MW). Kapasiteetti mahdollistaisi noin 9-12 TWh:n vuotuisen tuulivoimatuotannon, joka kattaisi 10-15% koko maan sähkönkulutuksesta (82 TWh vuonna 2015). 3. vaihemaakuntakaavassa osoitettaville tuulivoima-alueille voidaan sijoittaa arviolta 400-500 tuulivoimalaa, joiden yhteenlaskettu teho olisi 1200- 2000 MW.

Kaavaselostuksessa esitetään Pohjois-Pohjanmaan ilmastostrategiassa (2011) tuulivoimalle asetetut maakunnalliset tavoitteet (1 TWh tuulivoimatuotanto vuoteen 2020 ja 3 TWh tuotanto vuoteen 2050 mennessä) ja energiastrategiassa (2012) tuulivoimalle esitetyt tulevaisuusskenaariot (Pohjois-Pohjanmaalla voitaisiin tuottaa tuulivoimaa 2-9 TWh vuonna 2050). Ilmastostrategian vuoden 2020 tavoite on saavutettu vuonna 2016.

Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavan osoitetuista tuulivoima-alueista kaikkiaan 70 % (44 kpl) on edennyt toteutukseen tai yksityiskohtaisempaan suunnitteluun. Rakentamiskäynnissä on edennyt 14 aluetta.

Kaavaselostuksen mukaan Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavassa osoitettujen alueiden ulkopuolelle ei ole toteutunut yli 10 voimalan tuulivoima-alueita lukuun ottamatta lin Olhavan-Myllykankaan, Pyhäjoen Mäki-kankaan ja Kalajoen Jokelan-Tahkojan alueita. Ko. alueiden toteuttamisedellytykset oli ratkaistu osayleiskaavoilla ennen 1. vaihemaakuntakaavan hyväksymistä. Ympäristöministeriö jätti kuitenkin alueet vahvistamatta 1. vaihe-maakuntakaavan käsittelyn yhteydessä. Maakuntakaavassa osoitettujen alueiden ulkopuolelle on toteutunut tai toteutumassa (osayleiskaava lainvoimainen) muutamia 2-8 tuulivoimalaa käsittäviä alueita.

Tarkistamisen jälkeen Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavoissa on osoitettu yhteensä 69 tuulivoimaloiden aluetta. Kuusamon Maaningan alueelle suunniteltu tuulivoima-alue on osoitettu kaavaluonnosvaiheessa selvitysaluemerkinäällä. Tuulivoimaselvitys on muodostunut seitsemästä osatyöstä, joista yksi on tuulivoima-alueiden suhde asutukseen ja ihmisten elinympäristöön. Yhteisvaikutusselvityksissä on arvioitu useiden lähekkäin sijoittuvien tuulivoima-alueiden kokonaisvaikutuksia muun muassa maiseman ja ihmisten elinolojen kannalta. Tässä huomioitiin myös naapurikuntien tuulivoima-alueet. Kaavaselostuksen mukaan maakuntakaavan valmistelussa on kiinnitetty erityistä huomiota laaja-alaisen tuulivoimarakentamisen yhteis- ja kokonaisvaikutuksiin sekä niiden hallintaan. Vaihemaakuntakaavassa osoitetut tuulivoima-alueet arvioidaan melu- ja välkevaikutusten näkökulmasta toteuttamiskelpoisiksi. Maakuntakaavoituksen yhteydessä ei ole tutkittu voimaloiden sijaintia, vaan tarkempi sijoittaminen suhteessa asutukseen ja muuhun ympäristöön ratkaistaan hankekohtaisten vaikutusselvitysten (esim. melumallinnukset) perusteella maakuntakaavassa osoitetun tuulivoima-alueen rajauksen pohjalta. Keskeisin käytettävä meluntorjuntakeino on riittävä etäisyys tuulivoimalan ja asutuksen välillä. Työ- ja elinkeinoministeriö on käynnistänyt selvityksen tuulivoimarakentamisen terveysvaikutusten selvittämiseksi. Selvityksen tulokset otetaan huomioon maakuntakaavan jatkovalmistelussa. Selvitys valmistuu kevään 2017 aikana. Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat vastuualue tuo esille tässä lausunnossaan kaavaratkaisun elinympäristöön kohdistuvia asiakokonaisuuksia ja niiden huomioimiseen liittyviä seikkoja seuraavasti; Vastuualue toteaa yleisesti, että merkittävimmät vaihemaakuntakaavassa käsittelyssä olevat elinympäristöön vaikuttavat aluevaraukset perustuvat kattaviin selvityksiin ja erillisiin vaikutusarviointeihin (POSKI hanke, erilliset tuulivoimaselvitykset). Vastuualue katsoo, että on tärkeää turvata hyvälaatuisen talousveden saanti kaikissa tilanteissa, johon tavoitteeseen myös maakuntakaava osaltaan vastaa. Vaikka tässä kaavassa keskeiset muutostarpeet kohdistuivat liikenteen merkintöihin, vastuualue haluaa tuoda esille liikennejärjestelmän suunnittelun merkityksen elinympäristöön. Joukko- ja kevyenliikenteen kehittämismahdollisuuksien turvaamisella voidaan vaikuttaa terveysvaikutuksia aiheuttavien pienhiukkasten ja liikennemelun määrään. Etenkin tiivistyissä yhdyskunnissa on kiinnitettävä huomiota em. ympäristövaikutuksiin (esim. kaupunkien sisääntuloväylien muuttuminen asuin ympäristöiksi). Oulussa ja Oulun seudulla on huomioitava myös raideliikenteen ympärille tiivistyvä asuinrakentaminen ja siihen liittyen melu- ja värinävaikutusten ennaltaehkäisyn huomioiminen.	Tuulivoiman terveys- ja ympäristövaikutuksista julkaistu selvitysraportti (16.6.2017 julkaistu) lisätään maakuntakaavan selvityksiin: https://tem.fi/artikkeli/-/asset_publisher/tuulivoiman-terveys-ja-ymparistovaikutuksia-selvitetty Otetaan huomioon.
---	---

Kaavaselostuksen mukaan luonnosvaiheessa vaikutuksia on arvioitu alustavasti teemoittain, joten vaikutusarviointi tulee vielä jatkotyössä täsmentymään. Vastuualue huomioi yksittäisenä asiana, että kaavaselostuksen vaikutusarvioinnin yhteenvedossa on syytä tuoda esille yhteenvetona Oulun ja Kuusamon 55 dB:n lentomelualueiden arvioinnin lähtökohdat ja perusteet, joilla päädyttiin ao. rajaukseen. Kaavaselostuksessa olisi tarkoituksenmukaista tarkemmin esittää, mitä biotaloudella ja biojalostamolla tarkoitetaan. Kaavaselostuksen mukaan biojalostamojen vaikutusarviointi toteutetaan YVA menettelyllä. Vastuualue kiinnittää huomiota erityisesti taajama-aluemerkinnän (A) sisälle osoitettaviin biojalostamojen merkintöihin ja niihin liittyviin suunnittelu määräyksiin. On hyvä, että aluevaraukset tehdään jo suunnitelluille hankkeille ja biotalouteen soveltuvat alueet yksilöidään. Suunnittelumääräyksillä olisi syytä kuitenkin ohjata tarkemmin ympäristövaikutusten huomioon ottamista siitä huolimatta, vaikka yksittäisinä hankkeina edetessään toiminta vaatii hanke YVA prosessin. Suunnittelumääräyksen merkitystä olisi syytä arvioida siltä näkökulmalta, että nyt suunnitellut hankkeet saattavat myöhemmin muuttua tai alueille myöhemmin suunniteltavat vastaavat toiminnot eivät ole tällä hetkellä tiedossa. Tuulivoiman osalta 3. vaihemaakuntakaavassa esitetyt 17 tuulivoima-aluetta sijaitsevat vähintään noin kilometrin etäisyydellä lähimmästä asutuksesta (kaavaselostuksen taulukko 14). Suurin osa näistä alueista on edennyt jo suunnittelu tai toteutusvaiheeseen. Yleisenä suunnittelumääräyksenä esitetään, että tuulivoimarakentamista suunniteltaessa on otettava huomioon eri hankkeiden yhteisvaikutukset asutukseen, maisemaan ja linnustoon sekä pyrittävä ehkäisemään haitallisia vaikutuksia. Vastuualue katsoo, että esitettyjen yleisten suunnittelumääräysten ohjaavuutta olisi syytä arvioida tilanteissa, joissa maakuntakaavaan esitetyn tuulivoima-alueen välittömään läheisyyteen ollaan sijoittamassa alle 10 tuulivoimalan alueita tai jopa yksittäisiä tuulivoimaloita. Arvioinnissa on syytä katsoa, voivatko tuulivoimala-alueet kasvaa hallitsemattomasti ja muodostaa siten yhdessä yhtenäisiä seudullisesti merkittäviä voimala-alueita käytännössä kaavassa esitettyjen alueiden läheisyyteen tai kasvattaa aluetta huomattavasti kaavassa esitetystä. Arvioinnissa olisi syytä huomioida etenkin alueet, joilla on painetta asutuksen ja kylien kehittämiselle. Lisäksi vastuualue pitää kriittisenä alueita, jotka sijaitsevat alle kahden kilometrin säteellä asutuksesta. Tuulivoiman YVA menettelyn tärkeys voi korostua jopa muutaman voimalan osalta. Hanke YVA prosessi ei kuitenkaan voi ohjata maankäyttöä kokonaisuutena. Jo nyt selvitys osoittaa, että 23 seudulliseksi luokiteltavaa aluetta on suunnitella 1. vaihemaakuntakaavassa esitettyjen alueiden ulkopuolelle. Kaavaselostuksessa olisi syytä tuoda selkeämmin esille, mikä on valtakunnallinen tavoite tuulivoimalle ja miten Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavassa kaikki tuulivoimalle osoitetut alueet yhteensä suhteutuvat tähän tavoitteeseen. Tällä taustatiedolla on vastuualueen näkemyksen mukaan merkitystä jatkovalmistelulle ja kaavan päivitystarpeen arvioimiselle. Tuulivoiman sähkönsiirrolle on maakuntakaavassa osoitettu pääsähköjohtojen yhteystarpeet, jolloin tarkentuvassa suunnittelussa voidaan eri tuulivoimala-alueiden sähkönsiirtoa arvioida kokonaisvaltaisemmin ja ennakoivammin.	Uusia biojalostamoalueita koskevia vaikutusarviointeja täydennetään mahdollisuuksien mukaan. Arvioidaan jatkosuunnittelussa tuulivoimarakentamista ohjaavien yleisten suunnittelumääräysten ohjaavuutta ja tarvittaessa tarkistetaan määräyksiä. Ks. myös vastine Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen lausuntoon. Täydennetään kaavaselostusta.
--	---

Puolustusvoimien logistiikkalaitoksen esikunta Logistiikkaosasto

12.5.2017, BN7652 778/10.02/2016

(3LOGRE ak BM2622/24.2.2016, Pohjois-Pohjanmaan liitto lausuntopyyntö BN5993/6.4.2017)

1 Puolustusvoimien lausunto

Puolustusvoimat on lausunut Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta 1. viiteasiakirjalla ja lausutut asiat on huomioitu hyvin maakuntakaavaluonnoksessa.

Puolustusvoimat toteaa, että kaavaselostuksen kohdassa 3.11. Lentoliikenteen varalaskupaikat (sivulla 69). Kuvan merkinnät ovat virheelliset. Svl pitäisi olla sv-2 ja svl2 pitäisi olla sv-3.

Pääesikunta yhteistyössä Ilmavoimien kanssa tarkastaa, onko vielä tarvetta merkitä poistettavaksi sellaisia 1. vaihemaakuntakaavassa osoitettuja tuulivoima-alueita, jotka eivät ole Puolustusvoimien näkökulmasta toteuttamiskelpoisia. Asiasta tiedotetaan Pohjois-Pohjanmaan liittoa erikseen.

Lisäksi Puolustusvoimat muistuttaa, että aluevalvontalain 12§:n mukaan Suomen aluevesillä ei saa ilman Pääesikunnan myöntämää lupaa harjoittaa merenpohjan geologisia tai geofyysisiä tutkimuksia eikä merenpohjan topografian järjestelmällistä mittausta ja tallennusta.

Kaavoitukseen ja maankäyttöön liittyen on pyydettävä lausunnot puolustusvoimien lisäksi myös Suomen Turvallisuusverkko Oy:ltä (STUVE Oy), osoitteesta asiakapalvelu.stuve@erillisverkot.fi.

2 Jatkotyö

Rakennus- ym. töitä tehdessä tulee huomioida alueella ja läheisyydessä mahdollisesti kulkevat puolustusvoimien kaapelilinjat. Mahdollisten kaapelilinjojen sijainti tulee selvittää hyvissä ajoin, vähintään kymmenen (10) työpäivää ennen aiottua rakentamista. Puolustusvoimien kaapelinäytöt tilataan Johtotieto Oy:ltä, Seutulantie 3-5 B, 0410 Järvenpää, p. 0800 12600, sähköposti: info@johtotieto.fi.

Kaavoituksesta mahdollisesti aiheutuvien, olemassa olevien kaapelireittien siirtojen, kaapeleiden rakentamisaikaisen suojaamisen tai muiden muutosten osalta kustannukset on kohdennettava muutoksen aiheuttajalle.

Koska kuntakaavoilla ja rakennus-/toimenpideluvulla voidaan joskus ratkaista yksittäisiä tuulivoimalakohteita, Puolustusvoimat esittää, että Pohjois-Pohjanmaan liitto edesauttaa, että maakunnan kunnat lisääisivät laadittavaan kunnallisiin rakennusjärjestyksiin ja tarvittavilta osin muihin yleiskaavoihin seuraavat lauseet:

”Yli 50 metriä (kokonaiskorkeus maanpinnasta) korkeista tuulivoimaloista tulee aina pyytää erillinen lausunto Pääesikunnalta koko kunnan alueella.

Selostuksessa on hyödynnetty suoraan puolustusvoimilta saatua kuvaa, jossa symbolit eivät vastaa maakuntakaavassa käytettyjä merkintöjä. Kuva vaihdetaan tai asia tuodaan esille lisättävässä kuvatekstissä.

Yksittäisiä alle 50 metriä (kokonaiskorkeus maanpinnasta) korkeita pientuulivoimaloita saa rakentaa, mikäli ne eivät rajoitu puolustusvoimien vakituksessa käytössä oleviin alueisiin.” 3 Yhteyshenkilöt Lausuntopyyynnöt ja kutsut neuvotteluihin tulee lähettää sähköpostilla kirjaamo.3logr@mil.fi tai 3.Logistiikkarykmentin Esikunta (3.LOGRE), PL 14, 41161 TIKKAKOSKI, katuosoite Elemettitie18, Tikkakoski Yhteyshenkilöinä kaavoitus- ja edunvalvonta-asioissa ovat 3LOGR:n kiinteistöpäällikkö, DI Kari Ponkilainen, p. 0299 573 262 ja kiinteistöinsinööri, RI Tapio Seppä, p. 0299 573 263. Sähköpostiosoitteet ovat muotoa: etunimi.sukunimi@mil.fi. Tuulivoimahankkeesta annettavan lausunnon yhteyshenkilö on tarkastaja, insinööri (AMK) Jussi Karhila puh. 0299 800 (puolustusvoimien vaihde). Lisätiedot/ tiedustelut osoitteella: tuulivoimalausunnot@mil.fi.	
Suomen Turvallisuusverkko Oy 14.6.2017 Suomen Turvallisuusverkko Oy:llä ei ole lausuttavaa tai osallistumistarvetta suunnittelukokonaisuuteen liittyen. Suomen Turvallisuusverkko Oy, asiakaspalvelu, Suomen Erillisverkot -konserni Puh. 029 444 0400, www.erillisverkot.fi, http://erveutiset.erillisverkot.fi/	
Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjois-Pohjanmaan piiri ry 12.5.2017 Tuulivoima Maatuulivoimavaraukset Vahvistetussa Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavassa osoitettiin 57 varausaluetta seudullisen kokoluokan maatuulivoiman toteuttamiseen. Ympäristöministeriö jätti 23.11.2015 tehdyssä päätöksessään 4 maa-alueille sijoittuvaa varausta vahvistamatta. Ne ovat Iin Olhava- Myllykangas (tv-1 310), Siikajoen Vartinoja (tv-1 318), Pyhäjoen Mäki-kangas (tv-1 334) ja Kalajoen Jokela-Tohkoja (tv-1 337). Ympäristöministeriö totesi vahvistuspäätöksessään, että osoitettaessa tuulivoima-alueita maakuntakaavassa linnuston muuton pullonkaula-alueille ei ole riittävästi kiinnitetty huomiota alueiden käytön ekologiseen kestävyYTEEN ja luonnonarvojen vaalimiseen linnuston osalta, joten mainitut varaukset tuli maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n vastaisina jättää vahvistamatta. Laadittujen selvitysten perusteella 3. vaihemaakuntakaavassa osoitetaan 17 uutta tuulivoimarakentamiseen soveltuvaa aluetta ja siitä poistetaan 10 Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavassa osoitettua tuulivoima-aluetta. Niistä 15 sijoittuu mantereelle ja kaksi merelle. Lopputuloksena Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavoissa on varausmerkinnällä yhteensä 69 tuulivoimaloiden aluetta.	

Yksi 1. vaihekaavassa vahvistetuista ja nyt karsittavista tuulivoimala-alueista on Kalajoen Palokangas tv-1 342. Se sijaitsee lintujen päämuuttoreitillä, joten poistaminen on hyvin perusteltu. Maakuntakaavoittajalla tosin perusteluna on yhteisvaikutuksien lieventäminen kyläasutukseen.

Yllättävästi uusina varauksina 3. vaihemaakuntakaavasta esitetään yllämainitut ympäristöministeriön vahvistamatta jättämät tuulivoimala-alueet. Ne sijaitsevat Vartinojaa lukuun ottamatta lainvoimaisella osayleiskaava-alueella ja ovat pääosin valmiiksi rakennettuja. Voimaloita ei ole määrätty purettaviksi eikä osayleiskaavoja kumottaviksi ympäristöministeriön päätöksen seurauksena. Ympäristöministeriö ei enää vahvista maakuntakaavoja, mutta se eikä voimaloiden olemassaolo kuitenkaan riitä perusteluksi esittää Vartinoja pois lukien kyseisiä aluevarauksia uudelleen. Voimalapuistot ovat väärässä paikassa. Viestin on oltava selkeä muun muassa siksikin, että pyrkimys laajentaa alueita uusilla hankkeilla, joko seudullisilla tai niitä pienemmillä on yleistä.

Riittävä syy ei myöskään ole päätös, että sijainti päämuuttoreitillä ei ole automaattisesti poissulkeva tekijä, kun lin Myllykankaalla tehty seuranta on osoittanut, että muuttolintujen törmäykset voimaloihin ovat harvinaisia. Törmäysriskin suuruus vaihtelee eri lajeilla ja erilaisissa sääolosuhteissa ja eri vuorokauden aikoina.

Maankäyttö- ja rakennuslaki edellyttää riittäviä selvityksiä. Seurantatieto on vielä liian vähäistä, että sen perusteella voisi sijoittaa ehdoin tahdoin tuulivoimala-alueita muuttoreitille. Varaukset on karsittava, koska mikään vahvistamatta jättämisen syy ei ole poistunut. Siitä todistavat myös 3. vaihemaakuntakaavaa laaditut muuttolintu- ja kohdekohtaiset selvitykset. Tuulivoima-alueet Olhava-Myllykangas (310), Mäkikangas (334) ja Jokela-Tohkoja (337) sijoittuvat linnuston päämuuttoreitille ja vieläpä sen pullonkaula-alueille.

Siihen neuvoo myös kaavoittajan hankkima asiantuntijatieto. Muuttolintuselvityksessä esitetään loppupäätelmänä ja suosituksena (sivu 52), että "toistaiseksi on syytä pidättäytyä lisäsuunnittelusta metsähanhen, piekanan ja merikotkan päämuuttoreittien kriittisille kohdille sekä Oulun seudun kerääntymisalueelle (IBA-alue FI028). Näiden lajien muutto- ja levähdysalueiden huomioiminen maakuntakaavan jatkosuunnittelussa hyödyttää myös muita maakunnan muuttolintuja, koska huomioitavat alueet sijoittuvat Pohjois-Pohjanmaan rannikon päämuuttoreitille ja tärkeimmälle kerääntymisalueelle. Suositus jättäisi tuulivoimasta Vapoon muuttoreitin Kalajoki – Pyhäjoki -väliselle rannikko-osuudelle."

Merikotka mainitaan lajiksi, jolla törmäysriskin on todettu olevan tavanomaista suurempi, mutta mallinnus voi edelleenkin olla aliarvio. Rannikon voimalat ovat paitsi muuttoreitillä, myös keskeisellä merikotkien pesimäalueella. Lainsuunnanantajalla on tiedossa kolme törmäystä Pohjois-Pohjanmaalta. Törmäysriski on suuri varsinkin linnun pesimäreviirillä. Kokemuksia on kertynyt niin Norjasta kuin myös Perämereltä. Vaikutuksia merikotkaan on tarvetta selvittää tarkemmin, mutta kaavaa koskeva toimenpide on poistaa merikotkan muuttoreitiltä ja pesimäreviireiltä tuulivoimalavaraukset.

Oulun eteläpuoliset rannikon tuulivoimalapuistot eivät ole niinkään petolintujen muuttoreitillä, vaan erityisesti hanhien ja muiden rannikkoa pitkin muuttavien lajien. Hanhien ei massoina oleteta törmäävän yksittäiseen tuulivoimala-

Ympäristöministeriön tuulivoimarakentamisen suunnittelua koskevan ohjeen (5/2016) mukaan tuulivoimaloita ei tule lähtökohtaisesti sijoittaa linnuston kannalta tärkeille alueille tai niiden läheisyyteen. Tapauskohteisesti voidaan kuitenkin harkita tuulivoimarakentamista näille alueille, mikäli tuulivoimarakentaminen ei heikennä alueiden linnustoarvoja. Harkinnan tulee perustua riittäviin selvityksiin ja vaikutusten arviointeihin. Arvioinnissa on huomioitava myös useiden tuulivoima-alueiden yhteisvaikutukset.

Pohjois-Pohjanmaan liitto katsoo, että Tohkoja-Jokelan, Mäkikankaan ja Myllykangas-Palokankaan tuulivoima-alueiden osoittaminen perustuu riittäviin selvityksiin ja vaikutusten arviointeihin. Näitä ovat maakuntakaavaa varten laadittua muuttolintuselvitys sekä aluekohtaiset linnustonselvitykset. Ko. alueet on pääosin jo toteutettu. Toteutettujen tuulivoima-alueiden vaikutuksia linnustoon on seurattu. Seurantaselvitysten perusteella alueiden vaikutukset muuttolinnustoon ovat huomattavasti vähäisempiä kuin ennalta oli arvioitu.

Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavassa on otettu huomioon maakuntakaavaa varten laadittu muuttolintuselvitys ja sen suositukset.

puistoon, vaan ongelmana on rannikolla jonona olevien voimalapuistojen yhteisvaikutus. Sellaisen seuranta on jo vaativampaa järjestää, mutta lähinnä se kuuluu maakuntakaavoitukseen ja yksittäisille hankkeille jää velvoite noudattaa kaavamääräyksiä, mikä tarkoittaa, ettei seudullisia hankkeita pystytetä maakuntakaavan ulkopuolisille alueille.

Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavaan esitetään myös lisävarausta Puskakorvenkallio tv-1 365. Sekin hanke on ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä, jossa tarkastellaan joko 23 voimalan (VE1) tai 19 voimalan (VE2) kokonaisuutta sijoitettuna Pyhäjoen Yppäriin kasitien itäpuolelle. Hankealue on kahden jo kaavoitetun tuulivoimala-alueen välissä. Niistä Karhunneuvankankaalle on varaus myös vaihekaavassa tv-1 335. Karhunneuvankankaan tuulipuiston osayleiskaavalla mahdollistetaan 33 voimalan rakentaminen alueelle ja Paltusmäen kaavalla 5 voimalan. Selvityskartta 5:n (tuulivoimarakentamisen suhde luonnonympäristöön) mukaan Puskakorvenkallion varaus ei ole perusteltu. Uusi varaus sijoittuu päämuuttoreitille ja sen pullonkaula-alueille.

Tuulivoimala-alueita sijoittuu sisämaassa myös etäälle asutuksesta. Ennalta pitäisi olla tietoa siitä, miten lähelle esimerkiksi maakotkan pesiä voidaan tuulivoimaa kaavoittaa. Maakotkien liikkeistä on satelliittiseurannasta saatua uutta tietoa, jota pitäisi hyödyntää. Vaikka sitä voidaan tehdä yksittäisissäkin hankkeissa, maakuntakaavoituksessa määrittäyty kokonaisuus, joka parhaiten ohjaa tuulivoiman hyödyntämisen sijoittumista kestävästi.

Iin Olhava-Myllykangas on 3. vaihemaakuntakaavaluonnoksessa vieläpä laajentunut Olhava- Myllykangas-Palokangas -varaukseksi (tv-1 310). Laajennuksen osalta on meneillään ympäristövaikutusten arviointi. Sen ohjelman mukaan hankkeessa tarkastellaan enintään 12 voimalan vaihtoehtoa. Voimalat sijoittuisivat Nybyn ja Olhavan nykyisten voimaloiden itäpuolelle. Olhavaan on rakennettu yhteensä 19 voimalaa (8+3+8) ilman ympäristövaikutusten arviointimenettelyä sekä Myllykankaan 19 voimalan vaikutustenarviointimenettelyn läpikäynyt puisto.

Mainitut rakennetut voimalat sekä uusi enintään 12 voimalan hanke muodostavat yhtenäisen alueen, joka sijoittuu 1. vaihemaakuntakaavassa merkityn ask-rajauksen sisälle. Merkinnällä on osoitettu Iin Nybyn – Iso Heposuon ja Ryöskärin moreenipohjan suokehityssarjat, joiden säilyminen perustuu vesien luontaiseen liikkumiseen alueen soilla. Sitä tukevat aiempaa paremmin SL-1 -suojelumerkinnot. Luonnonsuojelulailla perustetaan Nybyn-Heposuon valtion maalle 587 hehtaarin soidensuojelualue ja lisäksi molemmista suokehityssarjan kohteista on hankittu valtiolle alueita suojelutarkeituksiin.

Suojelun ohella kaavan suunnittelumääräys estää tuulivoiman toteuttamisen Nybyn-Ison Heposuon suokehityssarjan alueella. Määräyksen mukaan alueelle tieyhteyksiä tai muuta käyttöä suunniteltaessa on huolehdittava siitä, ettei ojitettamattomien soiden vesitaloudelle aiheudu merkittäviä muutoksia. Tuulivoimala-alueen rakentaminen perustuksineen, sähkönsiirron rakennelmineen ja teineen ei ole käytännössä mahdollista ilman haitallisia vaikutuksia ainutlaatuisen suokehityssarjaan, joten varaus on poistettava suunnittelumääräyksen, maankäyttö- ja rakennuslain sekä luonnonsuojelulain vastaisena.

Pohjois-Pohjanmaan liitto katsoo, että maakuntakaavoituksessa muodostettu 2 km puskuri suhteessa kotkien pesiin ja 1 km etäisyys kalasääsken pesiin antaa riittävät lähtökohdat alueiden yksityiskohtaisempaan suunnitteluun. Lajikohtaiset selvitykset on perusteltua tehdä aluekohtaisen suunnittelun yhteydessä.

Palokankaan tuulivoima-alueen suunnittelussa tulee ottaa huomioon Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavan ask-merkintä ja suunnittelumääräys. Liitto ei näe ristiriitaa ask-merkinnän ja tuulivoimarakentamisen välillä, mikäli hanke suunnittelussa turvataan arvokkaiden soiden vesitalouden säilyminen.

Merituulivoimavaraukset Ympäristöministeriö jätti 1. vaihemaakuntakaavasta vahvistamatta merituulivoima-alueiden merkinnät Maakunnan matala (tv-2 201), Seljänsuun matala (tv-2 204) ja Ulkonahkiainen (tv-2 206) maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n vastaisina. Selvitykset olivat puutteellisia. Kolmannessa vaihekaavaluonnoksessa Ulkonahkiainen ja Seljänsuun matala esitetään uusina merituulivoimavarauksina. Seljänsuun matalan varauksista on jonkin verran etäännytetty Hailuodosta maise-mavaikutusten takia. Varauksien uudelleen esittämiseen ei ole perusteita, joten ne on poistettava. Selvitykset ovat edelleen aivan samalla tavalla puutteelliset. Lisäksi Seljänsuun matala sijaitsee lähellä Siikajoen ja Hailuodon tärkeitä lintualueita ja vesilintujen muuttoreitillä. Törmäyskertoimilla osoitettavat populaatiotason vaikutukset ovat teoreettisia. Moni tekijä, kuten ilmastonmuutos, heikentävät arktisilla alueilla pesivän linnuston elinolosuhteita. Riskejä kansainvälisesti merkittävällä muuttoreitillä ei pidä lisätä. Rannikon läheiset matalikot ovat monin tavoin biologisesti tuottavia, mutta vedenalaisista olosuhteista ei ole tietoa. Kaavavaraukset ovat ennenaikaisia myös teknistaloudellisesti arvioiden. Merituulivoimavaraus Hoikka-Hiue-Luodeletto (tv 2 203) on vahvistetussa kaavassa eikä kaavoittaja esitä siihen 3. vaihemaakuntakaavaluonnoksessa muutoksia. Vaihekaavaa on kuitenkin siltäkin osin päivitettävä. Luonnonsuojelupiiri vaatii varauksen poistamista. Alue on lintujen tärkeä pesimä-, lepäily- ja muuttoalue ja osittain päällekkäinen valtakunnallisesti tärkeän lintualueen (FINIBA) kanssa, kuten myös selvityskartta 5 osoittaa. Se on myös Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellisen yhdistyksen MAALI-kohde eli maakunnallisesti tärkeä lintualue. Alueella pesii muun muassa merkittävä osa maakunnan länsiosan selkälökeistä ja Astelehtien alueella on suuri räyskähäydyskunta. Myös muu vesi-, ranta- ja lokkilinnusto on monipuolinen. Hailuodosta pohjoiseen suuntautuva vesilintu- ja petolintumuutto kulkee pääosin alueen kautta. Tarpeeksi kattavaa ja asiantuntevaa linnustoselvitystä ei ole tehty, joten sama puutteellisten selvitysten peruste kuin Seljänsuun ja Ulkonahkiaisen kohdalla vaatii merkinnän poistamista. Ulkomeri on merituulivoiman hyödyntämiseen todennäköisesti hyvin soveltuva alue. Kun sen toteutus ei vielä ole ajan-kohtaista, on tilaisuus keskittyä riittävien selvitysten tekoon ja vaikutusten arviointiin. Maisema-alueet ja tuulivoima Pohjois-Pohjanmaan liitolle esitämme tehtäväksi kaavaehdotusta varten maakunnallisen selvityksen laajemmista suo-jelu- ja maisema-arvoja omaavista kohteista, joiden maisemiin tuulivoimaa ei rakenneta ja johon jollain kaavamerkinnällä ja suunnittelumääräyksellä ohjeistetaan. On tärkeää, että maisemaa ei tulkita kapeasti ja arvoteta sen mukaan, paljonko maisemalla on katsojia. Esimerkiksi erämaiseen maisemaan tuulivoimalat eivät sovi. Niitä tulisi maisemallisesti suojella retkeilyrakenteiden puutteesta huolimatta. Voimaloiden koon kasvu myös lisää tarvetta maisemavaikutusten selvittämiseen monipuolisesti. Nykyisetkin korkeimmat voimalat näkyvät kymmenien kilometrien päähän.	Pohjois-Pohjanmaan liitto katsoo, että merituulivoima-alueita koskevat selvitykset ovat maakuntakaavatasolla riittäviä. Käytettävissä ovat muun muassa vedenalaista luontoa sekä linnuston muuttoreittejä koskevat tiedot, jotka luonnollisesti tarkentuvat alueiden yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Täydennetään maakuntakaavan selvitysa-ineistoa uusilla merituulivoima-alueita koskevilla aluekohtaisilla selvityksillä. Poistetaan Hoikka-Hiue-Luodeletto (tv-2 203) maakuntakaavasta. Perustelu: sijoittuminen linnuston päämuuttoreitille ja merituulivoima-alueiden keskittäminen kolmeen laajaan kokonaisuuteen Pyhäjoen-Raahen, Siikajoen ja lin edustalle. - Matkailun ja virkistyskäytön kannalta maakunnallisesti merkittävimmät suoalueet on määritetty Pohjois-Pohjanmaan virkistysverkkoselvityksessä (2015). Pohjois-Pohjanmaan 2. vaihemaakuntakaavassa on osoitettu valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet, jotka käsittävät myös suomalaisia. Tuulivoima-alueita ei ole osoitettu näiden alueiden läheisyyteen lukuun ottamatta Oulun Hirvisuon pohjoispuolelle 1. vaihemaakuntakaavan sijoittuvaa tuulivoimaloiden aluetta tv-1 314.
--	---

Olvassuo on maakunnan suunnittelussa määritelty valtakunnallisesti arvokkaaksi maisema-alueeksi. Toinen erämaa-alue, hieman Olvassuota suurempi Litokaira ja sen eteläosassa sijaitseva Puolakkavaara ansaitsevat ehdottomasti saman statuksen. Litokairan sijainti osaksi Lapin maakunnan alueella ei laske sen luonnonsuojelubiologista arvoa tai veto-voimaisuutta omaehtoisen luontoretkeilyn alueena.

Kaavoituksessa molempien mainittujen erämaa-alueiden ympärille on rajattava vähintään 30 kilometrin tuulivoimalaton vyöhyke. Tuulivoimaloiden rakentamista on rajoitettava myös Litokairan länsipuolella, Kuivajoen pohjoispuolen suojelualueiden maisemissa - myös vastapainoksi Kuivajoen eteläpuolen tuulivoimalakeskittymille. Muita maisemallisesti herkkiä suurempia alueita ovat Veneneva ja Muhoksen suot, jotka tarvitsevat riittävän suojavyöhykkeen. Suunnittelumääräyksessä tällaisille alueille on kiellettävä myös pienempien tuulipuistojen rakentaminen. Kuusamon Maanin-gan määrittäminen selvitysalueeksi on riittävä ratkaisu, vaikkakin sen olisi voinut karsia poisikin.

Luonnonsuojelupiiri esitti lausunnossaan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta äänimaailman huomioon ottamista maankäytön suunnittelussa ja eritoten tuulivoiman sijoittelussa. Erämaisten maisemien suojelussa vaalitaan samalla myös luonnonäänimaailmaa.

Tuulivoiman osuuden uusiutuvan energian tuotannossa on suotavaa olla suuri. Sen hyväksyttävyyttä kuitenkin koetellaan monella tavalla. On ensiarvoisen tärkeää, että sen sijoittelussa luonto- ja maisema-arvotkin otetaan ratkaisevan hyvin huomioon. Alueidenkäyttötavoite tuulivoiman hyödyntämiseen parhaiten soveltuvien alueiden osoittamiseksi ei 3. vaihemaakuntakaavan luonnoksessa vielä toteudu.

Soiden käyttö Vaalan suot

GTK:n Vaalassa turvetuotantoon soveltuviksi inventoiduista 99 suosta on valittu 29 suota ja 2600 hehtaaria jatkoselvitteluun (se-1). GTK:n kriteerit ovat koskeneet lähinnä turpeenpaksuutta ja -laatua sekä pinta-alaa. Kaavatyössä soveltuvuutta turpeenkaivuuseen selvitetään muun muassa uusien luontoinventointien avulla. Millaisin perustein 29 kohdetta on valikoitunut, siitä ei ole selostuksessa tietoa. Ilmeisiä syitä ovat turveyhtiön omistus sekä turpeenottohankkeen viireille tulo jossain vaiheessa.

Liitteessä 3 lueteltujen soiden joukossa on muun muassa Iso Lehmisuo ja Matkalamminkuru. Mainittujen soiden havittelu turpeenkaivuuseen on jo pitkäkö historia. Ympäristövaikutusten arviointiselostus on valmistunut vuonna 2012. Sen kasvillisuusselvitykset ovat vuodelta 2009. Lisäksi luontotyyppi- ja lajistotietoa on myös vuodelta 1999. Luontoinventointien mukaan Iso Lehmisuo ei sovellu lainkaan turpeenottoon. Matkalamminkurua puolestaan reunustaa Vanha-joki. Matkalammelta on viitasammakkohavainto 27.5.2012 (Mauri Huhtala ja Merja Ylönen). Arviointiselostuksessa viitataan yhteysviranomaisen lausunnon (19.7.2012) mukaan GTK:n Turvetutkimusraporttiin 383, jossa todetaan, että Matkalamminkuru ei sovellu turvetuotantoon kuivatusvaikeuksien vuoksi. Yhteysviranomainen toteaa lausunnossaan myös, että "Lähes luonnontilaisen ja luontoarvoiltaan huomattavan Iso-Lehmisuon ottaminen turvetuotantoon on risti-riidassa valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden, Kainuun maakuntakaavan 2020 yleisten turvetuotantoa koskevien määräysten ja Kainuun ilmastostrategian 2020 tavoitteiden kanssa." Suot on luokiteltu luokkaan 3 pienin varauksin. Iso Lehmisuon halki on joskus vedetty kanava, mikä on jossain määrin kuivattanut suota. Iso Lehmisuolla tulee lähinnä tehdä selvitys ennallistamisesta.

29 suon valintaperusteet on eritelty kaavaselostuksessa. Samanaikaisesti huomioon otettuja kriteerejä oli kaikkiaan viisi: ensimmäisen valintatyöpajan tulos (myös luonnonsuojelupiiri osallistui tähän), toisen työpajan tulos, mahdollinen turvetuotannollinen varaus, tarkempi suhde asutukseen, vesistöihin, pohjavesialueisiin ja virkistyskäyttöarvoihin sekä luonnontilaisuusluokan tarkistus.

Luonnonsuojelupiirin yksittäisistä soista esittämät näkökohdat otetaan huomioon kaavaehdotusta laadittaessa yhdessä kaiken muun ko. soista saadun aineiston kanssa.

Liitteessä 3 on myös joitain se-1 -soita, joita koskevaa turpeenottohanketta on jo käsitelty eikä lupaa ole myönnetty. Saarisuo on erityisen sitkeä tapaus. Viimeisin käänne on hakea lupaa Niskansuon lisäalueena, josta on kuulutettu vuonna 2016. Susisuo puolestaan on saanut hylkäävän päätöksen sekä Pohjois-Suomen aluehallintovirastolta että Vaasan hallinto-oikeudelta (2012). Molemmat suot on jo todettu turpeenkaivuuseen soveltumattomiksi, joten niitä on enää turha mahdollisina tu-1 tai tu-2 -varaussoina selvittää. Monet liitteessä 3 olevat 2-luokan suot sijaitsevat Oulujärven länsireunalla lähellä Puronräme- Kärjenrimmen laajaa nostokenttää. Eteläpuolella on Rumala-Kuvaja-Oudonrimmet -soidensuojelualue. Matorimmen, Kivirimmen ja Kuusirimmen suoluontolaikkujen kuivatuksesta ja turpeiden kaivuusta syntyisi entistä laajempi ja lähes yhtenäinen ojitettujen turvemaiden ja turpeenoton alue. Se rasittaisi vesistöjä ja heikentäisi jäljellä olevan suoluonnon tilaa. Turpeenottoon soveltuvia varauksia pyritään Vaalasta merkitsemään noin 1600 hehtaarin verran. Sillä määrällä varaudutaan noin 40 prosentin eli 640 hehtaarin toteutumaan seuraavien 30 vuoden kuluessa. Mikäli ilmastonmuutoksen hillintä otetaan tosissaan, turpeen polttaminen tulee lopettaa mitä pikimmin, jolloin jäljellä olevat suot voidaan jättää hiilivarastoiksi ja -nieluiksi. Jos kuitenkin välttämättömästi joitain uusia soita varataan turpeenottoon soveliaina, niiden tulee olla korkeintaan uonnontilaluokkaan 0 tai 1 luokiteltuja soita. Sellaisia löytyy varmasti Vaalastakin tarvittavaksi katsottu määrä. Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihekaavan suopäivityksistä Selostuksen mukaan tuotantoon siirtyneet tu-1 ja tu-2 -suot tarkistetaan EO-tu -varauksiksi. Haapaveden Rahkaneva-Teerineva sekä Pudasjärven Karhusuo Livo NW ovat mainitunlaisia soita. Niillä ei kuitenkaan ole turpeenkaivuulupaa eikä sitä niille ole vielä haettukaan. Lisäksi joitain liitteessä 2 lueteltuja aiemmin ilman turvesuovarausta olleita soita on nyt merkitty EO-tu -alueiksi. Tällaisena suona mainitaan muun muassa Pudasjärven Kallasuo. Perusteena on luvitusmenettely. Kallasuolla ei kuitenkaan ole lupaa. Sille on kyllä uudelleen haettu lupaa, josta on kuulutettu vuoden 2016 loppupuolella. Hakemus koskee 86.2 hehtaarin alaa. Kuusamon Kontiosuolla on lupa, mutta vain 16 hehtaarin alalle. Päätös on kestänyt molemmat valitusasteet. Soidensuojelusta Iin Kuivaniemen yksityinen Pekkasuon suojelualue tulee rajata yhteen läheisen Metsähallituksen Kauniinlamminaavan uuden suojelualueen kanssa. Pekkasuon eteläosan – Alimmaisien Uudenjärven seudun käsittävä suojelualue on arvokas lintusuo, Metso-kohde ja sen soilla kasvaa harvinaista suokasvillisuutta, muun muassa kämmeköitä ja veltsosaraa. Mineraalivaranto- ja kaivosalueet	Kaavaehdotuksessa pyritään painottumaan vahvasti 0 – 1 – luokkien soihin. On kuitenkin olla mahdollista, että joissain tilanteissa 2 –luokan suon valinta olisi parempi valinta ympäristöllistä syistäkin. Siksi kategorista ennakkorajausta ei tehdä. Luvanmyönnössä käytetyt nimitykset ovat ehkä aiheuttaneet lausunnonantajalle väärinkäsityksen. Valmistelussa saatujen tietojen mukaan Rahkaneva –Teerinevan lupa-alue sisältyy osana laajempaa Katajanevan lupa-alueeseen. Karhusuo Livo NW:n lupa-alue on Jousisuon nimellä. – Asia tarkistetaan vielä. Kallasuon EO-tu –merkintä poistetaan. Kuusamon Kontiosuon pinta-alapoikkeama saattaa johtua digitoinnin epätarkkuudesta. Asia tarkistetaan.
---	---

Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavassa osoitetaan kehittämisperiaatemerkinällä mineraalipotentialiaalisia vyöhykkeitä (ekv), joilla on todettu merkittäviä malmi- tai mineraalivarantoja. Kun vyöhykkeellä on havaittu erityistä yhteensovittamistarvetta, niin se merkitään lisämerkinnällä -1. Maakuntakaava ei ole geologinen kartta. Pelkkä tieto malmipotentialiaalisista vyöhykkeistä ei riitä niiden merkitsemiseen kaavakarttaan. Tapa merkitä potentialiaalit muistuttaa aiempaa menettelyä mieltää kaikki suojelun ulkopuoliset suot potentialiaalisiksi turvekaivosalueiksi. Vyöhykkeet ovat laajoja. Niihin kaikkiin sisältyy runsaasti erilaista maankäyttöä ja niiden yhteensovittamista, ei vain Kuusamon ja Koillismaan matkailullisesti merkittävälle vyöhykkeille. Vyöhykemerkinnot ovat ristiriidassa muun muassa suojelumerkintöjen kanssa. Ekv-merkinnät edustavat ylimitoitettua luonnonvarojen hyödyntämisen korostamista. Maankäyttö- ja rakennuslain edellytys riittävästä selvityksistä ei täyty eikä kaavan tarkoitus maankäytön ohjauksesta. Liikenneväylät Hailuodon yhteys on osoitettu 1. vaihemaakuntakaavassa yhteystarve-merkinnällä. Yhteyden merkintä on 3. vaihekaavaluonnoksessa vahvistettu ohjeelliseksi tielinjaukseksi. Merkintä on ennen aikainen, joten yhteystarve merkintä on palautettava. Selvitysten riittävyys on kyseenalaistettu valituksin, joiden käsittely on kesken, eikä kiinteästä liikenneyhteydestä ole päätöstä.	Mineraalivarantoalueet (ekv) on informatiivinen merkintä eikä kyseessä ole siis aluevaraus eikä merkintään liity määryksiä. Vain erittäin harvat malmisetsintäkohteet kehittyvät taloudellisesti hyödynnettäviksi kaivoksiksi. Kun potentialisten varantojen olemassaolo tiedetään, niin se on syytä merkitä kaavakarttaan, jotta mahdollisessa muussa tulevassa maankäytön suunnittelussa asia voidaan huomioida. Olemassa olevat varantoalueet perustuvat parhaaseen saatavilla olevaan tietoon ja asiantuntemukseen. Merkintä tarkistetaan tarvittaessa ehdotusvaiheessa suunnittelutilanteen mukaiseksi.
Suomen Metsäkeskus Pohjois-Suomen palvelualue 12.5.2017, Dnro 422/00.08/2017 Suomen metsäkeskus toteaa, että 3. vaihemaakuntakaavan valmistelua varten on tehty monipuolisia selvityksiä ja kerätty aineistoja on esitelty ja niiden pohjalta on käyty keskusteluja mm. metsäalan toimijoiden kanssa ja siellä esiintulleita seikkoja on jo viety luonnokseen. Pohjois-Pohjanmaan 3.vaihemaakuntakaava tulee käsittelemään useita metsäalan kannalta tärkeitä maankäytön ja tuotantotoiminnan osa-alueita. Metsäalan näkökulma on tarve huomioida mm. seuraavien maakunnallisten alueiden käyttötavoitteita osalta, kun kaavaa hyväksytään ja toimeenpannaan: - Toimiva aluerakenne-maaseudun elinvoiman lisääminen edistämällä uusiutuviin, paikallisiin energiavaroihin perustuvaa energiataloutta. - Eheytyvä yhdyskuntarakenne ja elinympäristön laatu - varautuminen ilmastonmuutokseen ehkäisemällä tulviin ja muihin äkillisiin sääilmiöihin liittyviä riskejä. - Kulttuuri- ja luonnonperintö, virkistyskäyttö ja luonnonvarat - kiviainesten seudullinen saatavuus, merkittävät hankkeet, ranta-alueiden kestävä käyttö, pohjavesivarojen alueellinen riittävyys, soiden ja metsien hiilivarastot ja -nielut, soiden käytöstä aiheutuvien ilma- ja vesistö päästöjen vähentäminen ja vesien hyvän tilan saavuttamisen edistäminen - Toimivat yhteysverkostot ja energiahuolto - alueellisten keskustien logistiikkapalvelujen tehostaminen, tuulivoimapaistot, kestävä liikkuminen/liikennejärjestelmä yritysten kilpailukykyä ja alueiden elinvoimaa edistäväksi; monipuolisen, maakunnan omiin energialähteisiin perustuvan, ympäristö- ja ilmastovastuullisen energiatalouden kehittyminen, bioenergian saatavuuden edistäminen sähkön ja lämmön tuotantoon, bioenergian hyödyntämisen logististen tarpeet,	

mahdollisten biojalostamaiden tarpeet, maakunnan pääliikenneverkon kehittäminen toimivana ja alueellisesti kattavana. - Luonto- ja kulttuuriympäristöinä erityiset aluekokonaisuudet: maankohoamisrannikon luonto-, maisema- ja kulttuuriarvojen säilyminen. Luonnoksen kaavaselosteeseen kirjattuihin suunnittelumääräyksiin Metsäkeskus esittää seuraavia täsmennyksiä: MHY-hs Arvokas harjualue Suunnittelumääräystä on hyvä täsmentää niin, että määräys kohdentuu selkeämmin maaperään, eikä esimerkiksi puustoon: Alueen maankäyttö tulee suunnitella ja toteuttaa niin, ettei maisemakuva turmella, luonnon merkittäviä kauneusarvoja tai erikoisia luonnonesiintymiä tuhota eikä luonnonoloissa aiheuteta huomattavia tai laajalle ulottuvia vahingollisia muutoksia maa-aineksen otolla. Pohjavesialue Metsätalouden harjoittamisesta pohjavesialueilla on olemassa metsänhoitosuosituksat, joihin voidaan viitata joko suunnittelumääräyksissä tai yleisemmin kaavan oikeusvaihtuksia käsittelevässä kohdassa. Täydentävä kirjaus voisi olla: <u>Riittävät vesiensuojelutoimenpiteet metsien käsittelyssä on kuvattu metsänhoitosuosituksiin: Metsien käsittelystä pohjavesialueilla.</u> Tuulivoimaloiden alue tv-1 301 Suunnittelumääräystä on tarve täydentää niin että tuulivoimaloiden alueiden suunnittelussa arvioidaan myös vaikutukset muihin elinkeinoihin - asutuksen, maiseman, linnuston, luonnon ja kulttuuriympäristön, lentoliikenteen ja tutkajärjestelmien, puolustusvoimien sekä poronhoidon lisäksi. Alueen suunnittelussa on otettava huomioon vaikutukset asutukseen, elinkeinoihin, maisemaan, linnustoon, luontoon ja kulttuuriympäristöön sekä pyrittävä ehkäisemään haitallisia vaikutuksia. Tuulivoimarakentamisen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistettava, ettei asutukselle aiheudu merkittäviä melu- ja välkevaikutuksia ja että valtakunnallisten kulttuuriympäristöjen arvot säilyvät. Lisäksi tulee ottaa huomioon lentoliikenteestä, liikenneväylistä ja tutkajärjestelmistä johtuvat rajoitteet voimaloiden koolle ja sijoittelulle sekä selvittävä tuulivoimaloiden vaikutukset puolustusvoimien toimintaan. Poronhoitoalueella tulee turvata poronhoidon edellytykset. Kaavan selvitykset -osassa todetaan, että kaavan jatkovalmistelussa laaditaan selvitys Pohjois- Pohjanmaan maakunta-kaavassa (2005) ja Kainuun maakunta-kaavassa luo-merkinnällä osoitetuista alueista. Samassa yhteydessä on tarve selkeyttää ja täsmentää luo-merkinnän käyttöä ja suojelumääräysten sisältöä koskemaan selkeästi määriteltyä luontoarvoa. Lausunnolla olevan luonnoksen luo-kohteiden määrittely rajautuu selkeästi linnustoon ja uhanalaisiin kasveihin, mutta 1. vaihekaavan luo-1 merkintä sisältää yleisen määrittelyn -luontoarvot.	Kaavaselostusta tarkistetaan, ei vaikutusta suunnittelumääräyksiin. Tuulivoima-alueita koskevat suunnittelumääräykset ovat samat kuin 1. vaihemaakuntakaavassa. Määräyksiä ei ole tässä yhteydessä tarkoitus päivittää, jotta ne olisivat samat sekä 1. että 3. vaihemaakuntakaavassa osoitetuille alueille.
---	--

MUU OSALLISPALAUTE JA MIELIPITEET

Lausunto

Vastine

Caruna Oy 2.6.2017 110 kilovoltin suurjännitteisen jakeluverkon kehittämistarpeet Caruna Oy:n Kuusamon alueen sähköjakelu hoidetaan tällä hetkellä neljän 110/20 kilovoltin muuntoaseman avulla. Näistä kaksi pohjoisempaa, Viipusjärvi ja Ruka, ovat syötetty samalla säteittäisellä 110 kilovoltin voimajohtolla Säynäjävaaran sähköasemalta. Johdon kunnossapitotyöt ja mahdolliset vikatilanteet ovat hankalia, koska varayhteydet 20 kilovoltin jakeluverkon kautta ovat liian heikkoja hyvin pitkistä siirtoetäisyyksistä johtuen. Käytännössä Kuusamon pohjoisosiin on tulevaisuudessa rakennettava toinen 110 kilovoltin voimajohto, erityisesti jos kuormat kasvavat. Toinen kriittinen voimajohto on Posion Raistakasta Kuusamon Säynäjävaaraan kulkeva voimajohto. Varayhteys Oulusta Pudasjärven ja Taivalkosken kautta on liian pitkä, jotta Kuusamon kaikki sähkönkulutus voitaisiin tätä kautta hoitaa. Tämän ongelman ratkaisemiksi pitäisi rakentaa toinen voimajohto Posiolta Kuusamoon. Lisättäköön vielä, että myös Lapin maakunnan puolella sijaitseva johto-osuus Rovaniemen Pirttikoskelta Posiolle on samalla tavalla kriittinen, mutta eri maakunnasta johtuen tähän ei oteta tässä lausunnossa muuten kantaa. Mahdollinen Maaningan tuulivoimalaitoksen rakentaminen voisi edesauttaa näiden ongelmien ratkaisemisesta. Mikäli liittymisteho on noin 200 megawattia, on käytännössä Posion suunta (Aholan sähköasema) ainoa järkevästi toteuttavissa oleva liittymävaihtoehto. Liittymisjohtolla Pohjois-Kuusamon suuntaan (Viipusjärven sähköasema) voitaisiin syöttää alle puolet tästä tehosta. Mikäli Caruna toteuttaisi nämä molemmat vaihtoehdot eli käytännössä rakentaisi suurjännitteisen jakeluverkkojohdon Ahola – Maaninka – Viipusjärvi, ratkaistaisiin tuulivoimalaitoksen verkkoliittymän lisäksi Kuusamon alueen sähkönkulutuksen kasvua ja käyttövarmuutta rajoittavat 110 kilovoltin sähköverkon ongelmat. Näistä syistä ehdotamme kaavaan lisättäväksi yhteystarpeen Ahola – Maaninka – Viipusjärvi. Liite 1: Caruna Oy:n sähköasemat ja 110 kV:n voimajohtojen yhteystarpeet.	Työpalaveri 18.8.2017 / PPL, Caruna, Kuusamon kaupunki, Posion kunta, Lapin liitto - Posion kunta vastustaa ajateltua rengasyhteyden linjausta läpi Riisitunturin kansallispuiston suunnitellun laajennusalueen - Posiolla hyväksymisvaiheessa 22 tuulivoimalan hanke Murtotunturilla (Taaleritehtaan pääomarahastot Oy / Murtotuuli), lukumäärä pudonnut 5 voimalasta, tämäkin hanke edellyttää järjestelyitä sähköverkossa > Caruna kerää tarvittavat lähtötiedot molemmista hankkeista ja esittää muita vaihtoehtoja voimalinjan reitiksi sähköverkon käyttövarmuuden, uusi palaveri pidetään 6.10.2017 Kuusamossa (PPL:n läsnäolo ei tarpeen, mutta meidät pidetään ajan tasalla) Yhteystarvemerkinnot tarkastellaan ehdotusvaiheessa suunnittelutilanteen mukaisiksi.
Energiequelle Oy 11.5.2017 Asia: Esitämme, että 3. maakuntakaavan aluerajauksia (tv-1 317 Isonева ja/tai tv- 1 319 Revonlahti) tarkistetaan siten, että Isonева II:n kuuden tuulivoimalan alue sisältyy em. alueeseen/alueisiin. Perustelu: Intercon Energy Oy ja heidän yhteistyökumppaninsa Energiequelle Oy, joka on kansainvälisen uusiutuvan energian kehittäjän Energiequelle GmbH: n tytäryhtiö, suunnittelevat Isonevan tuulivoimapaiston laajennusta (Isonева II). Laajennushankkeen osayleiskaavaluonnos käsittää kuusi tuulivoimalaa. Hankealue rajautuu luoteessa Isonevan tuulivoimapaiston yleiskaavaan ja etelässä Kangastuulen hankealueeseen. Tarkasteltavalla aluekokonaisuudella on vireillä	Ks. vastine Siikajoen kunnan lausuntoon.

viisi tuulivoimahanketta. Isoneva I:n ja Navettakankaan alueiden tuulivoimaosayleiskaavat ovat lainvoimaisia. Karhukankaan alueen osayleiskaava on hyväksytty, mutta kaava ei ole saanut lainvoimaa. Kangastuulen ja Isoneva II:n osayleiskaavat ovat luonnosvaiheessa. Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavassa (2015) sekä luonnosvaiheessa olevassa 3. vaihemaakuntakaavassa hankealueen tuntumaan on osoitettu kaksi seudulliseen tuulivoimarakentamiseen soveltuvaa aluetta (tv-1 317 Isoneva ja tv-1 319 Revonlahti). Isoneva II hankealue rajautuu molempiin maakuntakaavassa osoitettuihin alueisiin. Isoneva II:n YVA-menettelyssä on laadittu kattavat selvitykset ja ympäristövaikutusten arvioinnit. Selvityksissä ei ilmenyt mitään sellaista seikkaa, mikä estäisi suunnitellun kuuden tuulivoimalan rakentamisen Isoneva II:n alueelle. Ei myöskään seikkoja, jotka puoltaisivat Karhunkankaan ja Kangastuulen tuulivoima- alueisiin nähden erilaista käsittelyä tai soveltuvuusarviota. Selvitysten mukaan maakuntakaavan keskeiset ratkaisut ja tavoitteet eivät vaarannu Isoneva II hankkeesta. Merkittäviä vaikutuksia syntyy lähinnä lähialueen muiden tuulivoima- alueiden kanssa yhteisvaikutuksina mm. maisemaan. Isoneva II:n kaikki kuusi voimalaa sijaitsevat Siikajoen kunnan linjauksen mukaisesti yli kahden kilometrin etäisyydellä asutuksesta. Isoneva II hanke on maakuntakaavan laadinnan pohjana olevien Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukainen. Niiden mukaan alueidenkäytössä tulisi edistää uusiutuvien energialähteiden hyödyntämismahdollisuuksia. Isoneva II hanke tukee myös tavoitetta, jonka mukaan tuulivoimalat on sijoitettava ensisijaisesti keskitetysti useamman voimalan yksiköihin. Siikajoen kunta puoltaa Isoneva II tuulivoimahankkeen toteutumista. Siikajoen kunnanhallitus esitti lausunnossaan 3. maakuntakaavan luonnoksesta, että Isoneva II tulee sisällyttää maakuntakaavan tv- alueeseen (kh 8.5.2017 § 162). Isoneva II:n sisällyttäminen maakuntakaavan tv- alueeseen helpottaisi merkittävästi kunnallista päätöksentekoa, sillä Siikajoen kunnassa on tehty periaatepäätös, minkä mukaan kaikkien uusien tuulivoimahankkeiden tulisi sijaita maakuntakaavan tv-alueilla. Isoneva II toteuttamista puoltavia seikkoja ovat: • Siikajoen kunnan tahtotila; Tuulivoimaloiden paikkojen maanomistajien ja Siikajoen kunnan myönteinen suhtautuminen hankkeeseen. • Siikajoen Isoneva I tuulivoimapuisto sijaitsee hankealueen välittömässä läheisyydessä. Sähkönsiirto pystytään toteuttamaan maakaapelein siten, että Isoneva II liitetään Isoneva I tuulivoimapuiston sähköasemaan, ja sitä kautta Fingridin Ruukin liityntäpisteeseen. • Suunnittelualueelle ei kohdistu muita merkittäviä alueidenkäyttöpaineita. • Valtakunnalliset tavoitteet; Isoneva II muodostaa alueelle kaavailtujen muiden huomattavasti laajempien tuulivoimahankkeiden kanssa yhden kokonaisuuden. Tuulivoimatuotannon edistäminen. • Tehdyt laajat selvitykset osoittavat, että Isoneva II:n aluetta tulee käsitellä samoin perustein ja ratkaisuin kuin Kangastuulen tuulivoima-aluetta, joka on sisällytetty mk-3-luonnokseen.	
EPV Tuulivoima Oy 10.5.2017	

EPV Tuulivoima Oy:llä on suunnitteilla Pohjois-Pohjanmaalla, Kuusamon kaupungissa sijaitseva noin 50–60 tuulivoimalan Maaningan tuulivoimahanke. Yhtiö antaa mielipiteensä Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan luonnoksesta. EPV Tuulivoima on suunnitellut Maaningan alueelle tuulivoimahanketta vuodesta 2014 lähtien. Lähtökohtana alueen valinnalle on ollut mm. sen hyvät tuulisuolosuhteet, maanomistustilanne sekä etäisyys asutukseen. Alue on ollut mukana vuonna 2011 tehdyssä Pohjois-Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan manneralueiden tuulivoimaselvityksessä. Maaningan alue sisältyy myös loppuvuodesta 2016 hyväksyttyyn Kuusamon strategiseen yleiskaavaan. Hankealue ei ole ollut mukana vuonna 2013 hyväksytyssä Pohjois-Pohjanmaan 1.vaihemaakuntakaavassa, jossa osoitettiin manneralueiden tuulivoima-alueita. Maaningan tuulivoimahankkeen ympäristövaikutusten menettely käynnistettiin syksyllä 2015, jolloin YVA-ohjelma jätettiin Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskukselle. Ympäristövaikutusten arvioinnissa selvitettiin YVA-lain mukaisesti mm. hankkeen vaikutuksia linnustoon, luontoon ja kasvillisuuteen, maisemaan, eläimistöön ja ihmisiin. Hankkeen YVA-menettely päättyi maaliskuussa 2017 yhteysviranomaisen antamaan lausuntoon. Tuulivoimahankkeen osayleiskaavaa on suunniteltu yhtä aikaa YVA-menettelyn kanssa ja hankkeen kaavaluonnos on ollut nähtävillä loppuvuodesta 2016. Osayleiskaavaa työstetään edelleen kaavaehdotukseksi luonnoksesta saadut lausunnot ja mielipiteet huomioiden. 3. vaihemaakuntakaavan luonnoksessa on osoitettu Pohjois-Pohjanmaan alueella 17 uutta tuulivoimala-alueita (tv1-alueita) ja yksi selvitysalue sekä poistettu 11 kappaletta 1. vaihemaakuntakaavan tuulivoima-alueista. 3. vaihemaakuntakaavaa varten tehtyjen selvitysaineistojen perusteella uusista tv1-alueista esimerkiksi Haapaveden Riskalankankaan, Oulaisten Karahkan, Raahen ja Pyhäjoen Ulkonahkaisien, Sievin Kenkäkankaan, Siikajoen Seljänsuun matalan sekä Vaalan Rovankangas-Pirttikankaan, Haarasuonkankaan ja Kiviselkä-Pitkäsuon tuulivoima-alueet ovat esisuunnitteluvaiheessa eikä ympäristövaikutusten arviointimenettelyä ole aloitettu. Myös Pyhäjoen Puskakorvenkalliolla on YVA-menettely kesken. Maaningan tuulivoimahankkeen osalta yhtiö on käynyt vuonna 2014 keskustelua Pohjois-Pohjanmaan liiton kanssa hankkeen maakuntakaavallisesta tarkastelusta sekä hankealueen sisällyttämisestä 2. tai 3.vaihemaakuntakaavaan. Pohjois-Pohjanmaan liiton ohjeistuksen mukaisesti hankealueen merkitseminen maakuntakaavaan edellyttää ympäristövaikutusten arviointimenettelyn tasoisia selvityksiä alueen soveltuvuudesta tuulivoimalle ja näin ollen hanke ei aikataulun puolesta ehtinyt 2. vaihemaakuntakaavassa tarkasteltavaksi. Kuitenkin 3. vaihemaakuntakaavassa on osoitettu sellaisia tuulivoimaloiden alueita, joiden osalta ei ole tehty tarkempia hankekohtaisia selvityksiä. Näin ollen EPV Tuulivoima Oy katsoo, ettei 3. vaihemaakuntakaavan luonnoksen tuulivoima-alueita ole käsitelty tasapuolisesti suhteessa tehtyihin selvityksiin. 3.vaihemaakuntakaavan luonnoksessa osoitetuista tv1-alueista esimerkiksi Haapaveden Riskalankankaan ja Kalajoen Jokela-Tohkojan tuulivoima-alueiden läheisyydessä on asutusta keskimääräistä enemmän ja etäisyydet vakituiseen asutukseen ovat alle 2 kilometriä vaihekaavan selvitysaineiston kohdekuvausten mukaan. Maaningan tuulivoima-alueen läheisyydessä asutusta on maakunnallisesti vertailtuna vähän ja lähimmät vakituiset asunnot sijaitsevat 2 kilometrin etäisyydellä lähimmästä suunnitellusta voimalasta.	Ks. vastine Kuusamon kaupungin lausuntoon.
---	---

Pohjois-Pohjanmaan 3.vaihemaakuntakaavan luonnoksessa Maaningan tuulivoima- alue on merkitty kaavakarttaan ainoana alueena se3-viivamerkinnällä (selvitysalue / tuulivoimatuotannon alue). Se3-viivamerkinnällä osoitetaan tuulivoimatuotantoon suunniteltua aluetta, jonka soveltuvuus merkitykseltään seudullisen tuulivoima- alueen rakentamiseen sekä alueen laajuus ratkaistaan 3.vaihemaakuntakaavan ehdotuksessa. Maaningan tuulivoima-alueen statusta selvitysalueena on perusteltu sen vaikutuksilla maisemaan sekä poronhoitoon, sillä kaavaratkaisun perusteluna on se, ettei tuulivoima-alueen toteuttaminen saa laadittujen selvitysten perusteella aiheuttaa merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia. 3. vaihemaakuntakaavan tuulivoimaselvityksen suositukseksi on myös se, ettei kaavassa osoiteta tuulivoima- alueita, joiden toteuttamisella arvioidaan olevan merkittäviä maisemallisia vaikutuksia. 3. vaihemaakuntakaavan luonnokseen on merkitty tv1-alueeksi esimerkiksi Kalajoen Jokela-Tohkojan sekä Siikajoen Revonlahden tuulivoima- alueet, vaikka kaavaa varten tehdyssä tuulivoimaselvityksessä kyseisten hankkeiden osalta on arvioitu niiden maisemavaikutukset yhteisvaikutusten kautta merkittäviksi (kaavaselostus taulukko 12 s. 27–28). 3.vaihemaakuntakaavaa varten tehdyn tuulivoimaselvityksen aluekohtaisissa maisemavaikutusten arvioinnissa perustellaan Maaningan tuulivoima-alueen maisemavaikutusten merkittävyyttä Riisitunturin kansallispuistoon kohdistuvilla maisemamuutoksilla. Riisitunturi ei ole valtakunnallinen maisema-alue, vaikka onkin kansallispuisto. Riisitunturin hoito- ja käyttösuunnitelmassa on mainittu ainoastaan maakunnallisesti merkittävä perinnemaisema Karitunturin Rauvuslammen suoniitty. Maaningan hankkeen ympäristövaikutusten arvioinnin mukaan näkyvyys Riisitunturiin on 8,1 % koko alueesta (näkyvyyssektori n. 17 astetta). Lisäksi todettakoon myös, että Kuusamon ja Posion rajalle rakennetut Saukko-vaara- Mäkihön tuulivoima-alueen voimalat näkyvät jo nykyään Riisitunturin laelle ja Kitkalle. Lainvoimaisen Pohjois-Pohjanmaan 2. vaihemaakuntakaavan taustamateriaalissa ”Arki arvokkaalla maisema-alueella” sivulla 50 todetaan, että ”Tuulivoimaloita voidaan rakentaa maisema-alueen lähetyville, mutta voimalat eivät saisi muodostua maisemaa kokonaisvaltaisesti hallitseviksi elementeiksi”. Aluekohtaisessa arvioinnissa määritellään Maaningan hankkeen sijoittuvan lähimmillään 4–5 kilometrin etäisyydelle Kitkan maakunnallisesti arvokkaasta maisema-alueesta. Etäisyys Kitkan luoteisrantaan on noin 11 kilometriä lähimmästä voimalasta ja 9,5 kilometriä hankkeen yleiskaavaluonnoksen rajasta. Esimerkiksi Simossa olevien tuulivoimahankkeiden osalta etäisyydet Simon maisemanhoito-alueeseen ja Simojoen suun kulttuurimaisemaan (valtakunnallisesti arvokas maisema-alue) lähimmästä voimalasta ovat 3 kilometriä. EPV Tuulivoima esittää hankkeen osoittamista tasapuolisesti 3. vaihemaakuntakaavassa tv1-merkinnällä (tuulivoimaloiden alue), jolla osoitetaan maa-alueita, jotka soveltuvat merkitykseltään seudullisten tuulivoima-alueiden rakentamiseen. Maaningan hankkeen merkittäviksi arvioidut vaikutukset maisemaan ja porotalouteen yhteen sovitetaan hankkeen osayleiskaavassa VAT:ien edellyttämällä tavalla. Yhtiöllä ei ole 3. vaihemaakuntakaavan luonnokseen muuta kommentoitavaa.	
Haaga-Pukkilan kyläyhdistys 17.1.2017 Kannanotto Pajuperänkankaan tuulivoimahankkeen YVA-arviointiohjelmaan Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus, Yhteysviranomainen Tuukka Pahtamaa, PL89, 90101 Oulu	

Olemme perehtyneet Haapajärven Pajuperänkankaan tuulivoimahankkeen YVA-ohjelmaan. Hankkeessa aiotaan rakentaa kuusitoista 250m korkeaa tuulivoimalaa tuulivoimayhtiön Infinergies Finland Oy:n toimesta. Tässä kannanotossa esitämme syitä miksi tuulivoima puistoa ei pitäisi toteuttaa laisinkaan. Haapajärven pohjoispuoliselle alueelle on rakennettu ja rakentuu laajat tuulipuistoalueet. Näin huomattavat alueet kuntamme maisema alueista ovat muuttumassa luonnontilaisista alueista siipiä vilistäviksi ja valoja välkkyviksi teollisuusalueiksi. Maastollisesti korkealla oleva Pajuperänkangas sijaitsee kylämme eteläpuolella ja maastoesteitä myllyjen näkymiseen ei ole. Mikäli hankkeilla oleva tuulipuisto toteutetaan 250 m korkeilla tuulivoimaloilla, suunnitellulle 850 ha alueelle, muuttuu koko eteläinen horisontti levottomaksi ”myllyviidakoksi” välkkyvine valoineen. Tämä vaikuttaa kielteisesti kyläkuvaamme ja vähentää asumisen viihtyvyyttä. Maisema vaikutuksen lisäksi Haapajärven alueelle rakennetut myllyt ovat jo koollaan sekä melullaan hankaloittaneet luonnossa liikkumista ja viihtymistä, olisikin ensiarvoisen tärkeää säilyttää osa alueemme luonosta rakentamattomana ajatellen marjastusta, metsästystä sekä muuta luonnossa tapahtuvaa virkistäytymistä. Tuulivoimahankkeiden hakeutuminen heikkotuuliselle alueellemme herättää myös ihmettelyä. Onhan kaikkien tiedossa, että olisi järkevämpää rakentaa myllyt alueelle, jossa on paremmat tuuliolosuhteet ja myös saatavan sähkön kulutus olisi lähempänä sen tuotantoaluetta. (Etelä-Suomen rannikkoseutu.) Näillä perusteilla esitämme hankevaihtoeto 0 toteuttamista, eli tuulipuistoa ei rakenneta lainkaan.	Merkitään tiedoksi. Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaakunta-kaavassa osoitettuun Pajunperänkankaan tuulivoima-alueeseen tv-1 358 ei esitetä muutoksia.
Intercon Energy Oy, Terrawind Oy 9.5.2017 Asia: Esitämme, että 3. maakuntakaavan aluerajauksia (tv-1 317 Isoneva ja/tai tv-1 319 Revonlahti) tarkistetaan siten, että Isoneva II:n kuuden tuulivoimalan alue sisältyy em. alueeseen/alueisiin. Perustelu: Intercon Energy Oy suunnittelee Isonevan tuulivoimapuiston laajennusta (Isoneva II). Laajennushankkeen osayleiskaava-alueen käsittää kuusi tuulivoimalaa. Hankealue rajautuu luoteessa Isonevan tuulivoimapuiston yleiskaavaan ja etelässä Kangastuulen hankealueeseen. Tarkasteltavalla aluekokonaisuudella on vireillä viisi tuulivoimahanketta. Isoneva I:n ja Navettakankaan alueiden tuulivoimaosayleiskaavat ovat lainvoimaisia. Karhukankaan alueen osayleiskaava on hyväksytty, mutta kaava ei ole saanut lainvoimaa. Kangastuulen ja Isoneva II:n osayleiskaavat ovat luonnosvaiheessa. Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavassa (2015) sekä luonnosvaiheessa olevassa 3. vaihemaakuntakaavassa hankealueen tuntumaan on osoitettu kaksi seudulliseen tuulivoimarakentamiseen soveltuvaa aluetta (tv-1 317 Isoneva ja tv-1 319 Revonlahti). Isoneva II hankealue rajautuu molempiin maakuntakaavassa osoitettuihin alueisiin.	Ks. vastine Siikajoen kunnan lausuntoon.

Isoneva II:n YVA-menettelyssä on laadittu kattavat selvitykset ja ympäristövaikutusten arvioinnit. Selvityksissä ei ilmenyt mitään sellaista seikkaa, mikä estäisi suunnitellun kuuden tuulivoimalan rakentamisen Isoneva II:n alueelle. Ei myöskään seikkoja, jotka puoltaisivat Karhunkankaan ja Kangastuulen tuulivoima-alueisiin nähden erilaista käsittelyä tai soveltuvuusarviota. Selvitysten mukaan maakuntakaavan keskeiset ratkaisut ja tavoitteet eivät vaarannu Isoneva II hankkeesta. Merkittäviä vaikutuksia syntyy lähinnä lähialueen muiden tuulivoima-alueiden kanssa yhteisvaikutuksina mm. maisemaan. Isoneva II:n kaikki kuusi voimalaa sijaitsevat Siikajoen kunnan linjauksen mukaisesti yli kahden kilometrin etäisyydellä asutuksesta. Siikajoen kunta puoltaa Isoneva II tuulivoimahankkeen toteutumista. Siikajoen kunnanhallitus esitti lausunnossaan 3. maakuntakaavan luonnoksesta, että Isoneva II tulee sisällyttää maakuntakaavan tv- alueeseen (kh 8.5.2017 § 162). Isoneva II:n sisällyttäminen maakuntakaavan tv-alueeseen helpottaisi merkittävästi kunnallista päätöksentekoa, sillä Siikajoen kunnassa on tehty periaatepäätös, minkä mukaan kaikkien uusien tuulivoimahankkeiden tulisi sijaita maakuntakaavan tv-alueilla. Isoneva II toteuttamista puoltavia seikkoja ovat: • Siikajoen kunnan tahtotila; Tuulivoimaloiden paikkojen maanomistajien ja Siikajoen kunnan myönteinen suhtautuminen hankkeeseen. • Siikajoen Isoneva 1 tuulivoimapuisto sijaitsee hankealueen välittömässä läheisyydessä. Sähkön siirto pystytään toteuttamaan maakaapelein siten, että Isoneva II liitetään Isoneva 1 tuulivoimapuiston sähköasemaan, ja sitä kautta Fingridin Ruukin liityntäpisteeseen. • Suunnittelualueelle ei kohdistu muita merkittäviä alueidenkäyttöpaineita. • Valtakunnalliset tavoitteet; Isoneva II muodostaa alueelle kaavailtujen muiden huomattavasti laajempien tuulivoimahankkeiden kanssa yhden kokonaisuuden. Tuulivoimatuotannon edistäminen. • Tehdyt laajat selvitykset osoittavat, että Isoneva II:n aluetta tulee käsitellä samoin perustein ja ratkaisuin kuin Kangastuulen tuulivoima-aluetta, joka on sisällytetty mk-3-luonnokseen.	
Kanteleen Voima Oy 12.5.2017 Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavaan sisältyy kaava-alueen turvetuotanto- ja soiden käytön tietojen päivitys 1. vaihemaakuntakaavan julkaisun jälkeen tapahtuneilla muutoksilla. Kaavamerkintöjen mukaan EO-tu –merkinnällä osoitetaan turvetuotantoalueita, joilla on turpeen ottotoimintaa tai joilla on voimassa oleva ympäristölupa turvetuotantoa varten. 3. vaihemaakuntakaavassa merkinnällä osoitetaan alueita, joilla on 15.8.2013 jälkeen myönnetty ympäristölupa turvetuotantoa varten. Merkinnässä olisi syytä mainita 15.8.2013 lisäksi myös se päivämäärä, mihin saakka tilannetta on seurattu, varsinkin kun kaavaan liittyvissä asiakirjoissa on asiasta ristiriitaista tietoa, päivämäärä lienee joko 8.11.2016 tai 18.11.2016. Tekstistä ei käy selväksi myöskään se, tarkoittako ko. päivämäärä ennen sitä myönnettyjä turvetuotannon ympäristölu-	EO-tu –merkinnän on tarkoitus vastata tiettyinä poikkileikkausajankohtana voimassa olleita turvetuotantolupia. Poikkileikkausajankohtaa koskevat maininnat tarkistetaan yhte-neviksi. Teemakarttaa tarkennetaan.

pia vai lainvoimaisuuden tuohon päivämäärään mennessä saavuttaneita lupia. Kaavaselostuksen perusteella merkin- nällä on vielä yksi erilainen tulkintatapa: turvetuotantoalue, jolla on ympäristölupa ja jolla on aloitettu turvetuotanto (=tuotantoon siirtynyt). Merkinnän tarkoitus lienee selvä, minkä tulisi yksiselitteisesti ja samanlaisena tulla esille myös kaavaselostuksessa, maakuntakaavamerkinnyt ja –määräykset –liitteessä sekä muissa kaavaan liittyvissä asiakirjoissa. Toisistaan poikkeavat sanamuodot aiheuttavat riskin myöhemmistä tulkintaepäselvyyksistä. Lisäksi liite 9. / Teemakartta – Soiden käytön tar- kistukset on erittäin vaikealukuinen pohjakartta-aineiston puuttumisen vuoksi, mikä myös aiheuttaa tulkintaongelmia. Kanteleen Voima Oy:n tuotantoalueista Kärsämäen Paalinneva ja Haapaveden Varpuneva näyttäisivät puuttuvan liit- teen 9 teemakartalta. Yhdistelmäkartassa Varpunevan kohdalla ei ole lainkaan merkintöjä (valkoista aluetta), kuten ei ole ollut aikaisemminkaan, ja Paalinnevan kohdalla näyttäisi edelleen olevan tu-1. Kanteleen Voima Oy on saanut 27.1.2016 ympäristöluvan PSAVI 13/2016/1 Paalinnevalle. Lupa on myönnetty noin 70 ha turvetuotannolle. Paalinnevalle sijaitsee jo toiminnassa oleva 10 ha tuotantoalue. Luvansaaja on valittanut päätök- sestä Vaasan hallinto-oikeuteen ja asian käsittely on edelleen kesken. Muita valittajia kuin luvansaaja ei ole. Valitus ei koske ympäristöluvan voimassa oloa eikä lupaa näin ollen voida enää kumota. Valitus koskee noin 20 ha alalta hylättyä lupahakemusta sekä mm. kalataloudellisia korvauksia. Muodollisesti lupapäätös ei ole lainvoimainen, mutta käytän- nössä Kanteleen Voimalla on lupa Paalinnevan turvetuotantoon vähintään myönnetyn 70 ha alalla, ja toimintaa alu- eella on jo aloitettukin mm. teiden rakentamisen osalta. Paalinnevan tu-1 –merkintä tulisi vaihtaa EO-tu –merkintään ja tuotantoalue tulisi lisätä liitteen 2 luetteloon. Varpunevan 128 ha alueelle on saatu 10.7.2014 ympäristölupa PSAVI 77/2014/1. Luvasta on valitettu ja Vaasan hal- linto-oikeus 26.4.2016 päätöksellään 16/1080/1 hylännyt valitukset pysyttäen turvetuotannon ympäristöluvan voi- massa. Asian käsittely on edelleen kesken Korkeimmassa hallinto-oikeudessa. Ilmeisesti Varpuneva ei ole mukana kaa- vassa, koska lupa ei ole lainvoimainen? Mikäli KHO päätös saadaan lähiaikoina, onko Varpuneva mahdollista saada mu- kaan kaavaan EO-tu –merkinnällä, kun lupa on alun perin myönnetty jo vuonna 2014? Kaavaselostuksesta tulisi käydä selvästi ilmi se, että tarkistetuista soiden käytön kaavamerkinnoista huolimatta turve- tuotanto on edelleen mahdollista myös maakuntakaavaan merkitsemättömillä valkoisilla alueilla, joille tai joiden välit- tömaan läheisyyteen ei ole kaavassa osoitettu muuta turvetuotannon estävää tai sitä rajoittavaa toimintaa. Turvetuo- tannon sijoittuminen ratkaistaan viime kädessä ympäristölupaprosessissa. Luvan myöntämisen yhtenä ehtona on, ettei toiminnan sijoittaminen vaikeuta alueen käyttämistä kaavassa varattuun tarkoitukseen (YSL 12 §). Tuotantoalueen si- joittuessa maakuntakaavassa valkoiseksi jätetylle alueelle, ei tällaista tilannetta pääsääntöisesti voi syntyä eikä kaava siten voi olla perusteena luvan epäämiselle, mikäli muut edellytykset ympäristöluvan myöntämiselle täyttyvät.	Paalinneva voidaan näillä tiedoilla esittää EO -tu – merkin- nällä. Keskeneräiset oikeudelliset lupakäsittelyt voidaan tarkistaa kaavaehdotukseen, jos ratkaisut saadaan ehdotuksen val- misteluun. Turvetuotanto kaavan valkoisilla alueilla on mahdollista, jos tuotantoalue ei vaikeuta kaavan toteutumista ja hakija saa ympäristöluvan. Ottaen huomioon 1. vmk:n valmistelulaa- juuden voidaan kuitenkin olettaa, että tuotanto keskittyy kaavassa osoitetuille turvetuotantoon soveltuville alueille. Tutkittuja suurtuotantokelpoisia turvevaroja, joihin ei liity ympäristöllisiä ongelmia, on rajoitetusti kaavavarausten ul- kopuolella.
Kiiminkijoen kalastusalue Kiiminkijoki ry 24.5.2017	

Luonnoksessa on suunniteltu erilaisia suojelutoimenpiteitä Viinivaara-Kälväsvaara alueen suoluonnolle. Suunnitellut toimenpiteet ovat erittäin tärkeitä suhteessa Nuoritta- ja Kiiminkijoen vesitalouteen sekä Kiiminkijoen Naturaan. Suojelumääräyksessä sanotaan, että alueella ei saa ryhtyä sellaisiin suon vesitaloutta muuttaviin toimenpiteisiin, jotka saattavat vaarantaa alueen suojeluarvoja. Tämä on erityisen tärkeää, sillä esimerkiksi Sarvisuo ja Pirttisuo ovat laajoja täysin luonnontilaisena säilyneitä keidassoita. Viinivaaran pohjavedet purkautuvat edellä mainittujen soiden reunoilla useisiin voimakkaisiin lähteikköihin ja lähdepu-roihin. Lähteet ovat ympäristöineen luonnontilaisia, varsin ravinteisia ja kasvillisuudeltaan hyvin monipuolisia. Lähteiden ja lähdepuojen reunoilla on erittäin harvinaisia puumaisia tervaleppiä ja pienialaisesti tervaleppäkorpeakin. Alapuoliset lähdepurot ovat voimakkaasti virtaavia, alempana mielenkiintoisella tavalla osittain piilossa virtaavia. Ne yhtyvät alempana Mesiajan suopuroksi, joka laskee Sarvilampeen. Kaikkiaan ne virtaavat useiden kilometrien matkan soiden keskellä täysin luonnontilaisina. ELY-keskuksen 2008 antamassa lausunnossa (Heikki Aronpää 1 Eero Kaakinen) juuri Mesioja katsotaan erityisen tärkeäksi suojelukohteeksi "pikkujoet ja purot" luontotyyppille. Suojelusuunnitelma kohdentuu erityisen hyvin edellä mainittuihin kohteisiin ja koko vesitalouteen. Näillä suojelutoimenpiteillä turvataan, että lijoen-Oulujoen vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelman toimenpideohjelmassa esitetyt vesien tilaa koskevat tavoitteet saavutetaan. On tärkeää ottaa huomioon myös Metsähallituksen suorittamat ennallistamiskohteet Leväsuon alueella yhteensä 100 hehtaarin alalla. Suunnitellulla soidensuojeluohjelman täydennyksellä varmistetaan Metsähallituksen ennallistamistyön tulokset, eikä panostus mene hukkaan. S-1 suojelualueiden luonnonsuojelumääräyksiin tulee vielä lisätä maininta, jolla ei hyväksytä uusia pohjavedenottohankintaa. Alueen vesitalous ja suoluonto eivät kestä pohjaveden vähenemistä. Pohjavesi on elinehto alueen suojeluarvojen säilymiselle. Suunniteltu soidensuojelutäydennys turvaa alapuolisten vesistöjen Vesistöluokitusten säilymisen. Kiiminkijoki ry:lle ja Kiiminkijoen kalastusalueelle vesistön säilyminen vähintään nykyisessä luokituksessa on erityisen tärkeää. Kiiminkijokeen ja sitä kautta aina Nuorittajoen latvoille saakka nousee merilohi ja -taimen. Matkailun ja virkistyskäytön suhteen suojelu on niin alueen asukkaille kuin myös vierailijoille hyvin tärkeä toimenpide. On huomioitava, että Kiiminkijoki virtaa Oulun kaupungin alueella noin 80 km, joten virkistyskäyttö on runsasta. Yksistään Koitelissa vierailee vuosittain yli 40 000 kävijää, joten Kiiminkijoki on virkistyskäytön vetovoimainen tekijä, eikä siedä laisinkaan heikentäviä tekijöitä. Nuorittajoen latvapuroissa ja Kiiminkijoen latvoilla on säilynyt luonnontilainen taimenkanta. Niiden säilymisen elinehto on jokien latvoille purkautuva pohjavesi. Siitäkin syystä pohjaveden ottoa tulee rajoittaa edellä kuvatusti. Olvassuon matkailun vetovoima-alue on tulevaisuudessa erittäin tärkeä, sillä suoluonto on Keski-Euroopassa erittäin harvinainen. Maakunnan matkailun kehittämisen kannalta tällaiset "helmet" tulee säilyttää.	Esitetyt näkökohdat Kiiminkijoen ja Nuorittajoen valuma-alueen soiden, purojen ja lähteikköjen luonnonarvoista sisältyvät useisiin maakuntakaavan merkintöihin ja mm. Olvasuon käyttöä ja vetovoimaa halutaan kehittää maakunnallisena asiana. Suunnittelumääräyksillä ei kuitenkaan ole haluttu sulkea pohjavedenhankintaa pois valuma-alueelta. Oletuksena on, että mahdollinen pohjaveden otto mitoitetaan ja yhteen sovitetaan lupamenettelyssä luonnonarvojen kanssa.
Kitkan viisaat ry. 12.5.2017	

Kitkan Viisaat ry on poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton, voittoa tavoittelematon yhdistys, joka toimii Kuusamossa ja Posiolla. Yhdistyksen tarkoituksena on Kitkajärven ja Kitkajoen vesistöalueen luonto- ja virkistyskäyttöarvojen turvaaminen pyrkimyksenä veden erinomainen laatu.

Kitkan Viisaat ry lausuu 3. vaihemaakuntakaavan luonnoksesta seuraavaa:

1. Pohjavesialueet, maa-ainesten ottoalueet ja arvokkaat harjualueet

Luonnosselostuksen mukaan vaihemaakuntakaavassa tarkistetaan voimassa olevan maakuntakaavan pohjavesi-, kiviaines- ja harjualueiden merkinnät POSKI-hankkeen selvitysten perusteella.

Katsomme, ettei esitetyn POSKI-hankkeen selvitysaineiston perusteella ole mahdollista arvioida maa-ainesten eikä myöskään kiviainesten ja niiden mahdollisten käyttötoiminnan vaikutuksia pohjavesialueisiin eikä myöskään pintavesistöihin. POSKI-selvityksistä puuttuvat selvitystiedot kiviaineksiin ja maa-aineksiin sisältyvistä sellaisista haitallisista aineista, jotka niihin kohdistuvien toimintojen johdosta voivat vapautua ympäristöön ja pahimmillaan ympäristössä edelleen rikastua elonkiertoon.

Edellä olevaan puutteeseen viitaten vaadimme, että varattaessa maakuuntakaavaan kiviainesten tai maa-ainesten ottoalueita on niiden ottoalueiksi merkittävien aluerajauksien perustuttava sellaisiin todellisiin selvityksiin, että kyseiset kivi- tai maa-ainekset eivät aiheuta ympäristön ekologiselle kestävyydelle ihmisille terveyshaittaa (MRL 28 §). Koska nyt esitetyssä luonnoksessa kyseiset aluevarauskohdat eivät perustu edellä mainittuihin selvityksiin, vaadimme kyseisiä kivi- tai maa-ainesten ottoaluemerkintöihin täsmennysmerkintää siitä, ettei noita selvityksiä ole vielä tehty. Kaavamääräykseen on sen vuoksi selvennettävä, että yleiskaavan laatimisen yhteydessä kunnan on selvityttävä, että kyseiset aluevaraukset täyttävät MRL 39 §:n 2 momentin 5 ja 7 -kohtien vaatimukset.

2. Tuulivoima

Viittaamme ln 26.2.2016 antamaan lausuntoon sekä Kitkan Viisaat ry:n 4.3.2016 antamaan lausuntoon, katsomme ettei nyt 3. vaihemaakuntakaavan luonnoksessa ole otettu luonnonsuojelupiirin esittämiä eikä myöskään Kitkan Viisaat ry:n esittämiä seikkoja riittävästi huomioon eikä edes ole toteutettu noihin lausuntoihin annetuissa vastineissa luvattuja seikkoja.

Ks. POSKI-hankkeen yleisselostus vastineitten alusta saatteeksi -kohdasta.

Maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) 28 § mukaan maakuntakaavaa laadittaessa on kiinnitettävä erityisesti huomiota monin muihinkin tekijöihin eikä vain ekologiseen kestävyys-teen. Tällaisia seikkoja ovat mm. maakunnan tarkoituksenmukainen alue- ja yhdyskuntarakenne, ympäristön ja talouden kannalta kestävä liikenteen ja teknisen huollon järjestelyt, vesi- ja maa-ainesvarojen kestävä käyttö ja maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytykset. Samassa pykälässä mainitaan myös, että mainitut seikat on selvitettävä ja otettava huomioon siinä määrin kuin maakuntakaavan tehtävä yleispiirteisenä kaavana edellyttää.

3. vaihemaakuntakaavan valmistelussa on hyödynnetty POSKI-hankkeissa tuotettuja yleissuunnitelmia ja materiaaleja. POSKI-hankkeet toteutettiin kolmivaiheisina yhteishankkeina, joihin osallistui maakuntaliiton lisäksi mm. Suomen ympäristökeskus, Geologian tutkimuskeskus, ELY-keskus, kunnat, useat vesilaitokset sekä joukko yrityksiä. Pohjanmaan POSKI-selvityksissä mm. vesianalyysit toteutti Suomen ympäristökeskuksen akkreditoitu laboratorio (T003), joka analysoi koillismaan osalta kokoomanäytteistä noin 40 eri muuttujaa. Eri maakunnissa tehtyjen POSKI-projektien materiaaleja on hyödynnetty yleisesti maakuntakaavoituksessa ja niissä kerättyjen tietojen on katsottu riittävän taustaselvityksiksi. Esitetyn vaatimuksen mukaista maa- ja kiviainesottoalueisiin kohdentuvaa määräyksen täsmentämistä MRL 39 §:n vaatimuksista ei tarvita, koska kunnat joutuvat kaavoituksessa kuten muussakin toiminnassaan noudattamaan voimassa olevia lakeja ja asetuksia.

Luonnosselostuksessa on Kuusamon Maaninkavaaraan osoitettu tuulivoimatuotantoon suunnittelun selvitysalue Se-3, jonka soveltuvuus merkitykseltään seudullisen tuulivoima-alueen rakentamiseen sekä alueen laajuus ratkaistaan 3. vaihemaakuntakaavan ehdotuksessa. (Merkintä vain kaavan luonnosvaiheessa) Luonnosselostuksen mukaan yleisenä vaatimuksena tuulivoimarakentamiselle on: tuulivoimarakentamista suunniteltaessa voimat tulee sijoittaa valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden ja rakennettujen kulttuuriympäristöjen, luonnonsuojelualueiden, Natura 2000 -verkoston alueiden, harjijensuojeluohjelman alueiden, maakuntakaavan luo -alueiden ja seudullisesti merkittävien virkistysalueiden ulkopuolelle. Tuulivoimarakentamista suunniteltaessa on otettava huomioon eri hankkeiden yhteisvaikutukset erityisesti asutukseen, maisemaan ja linnustoon sekä pyrittävä ehkäisemään haitallisia vaikutuksia. Tuulivoimarakentamisen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistettava, ettei asutukselle aiheudu merkittäviä melu- ja välkevaikutuksia ja että valtakunnallisten kulttuuriympäristöjen arvot säilyvät. Poronhoitoalueella tulee turvata poronhoidon edellytykset Katsomme jo olemassa olevan tiedon perusteella, että kyseiselle Maaninkavaaran keskeiselle luonto- ja maisema-alueelle jo ennen maakuntakaavaan merkittyä tuulivoimala-aluemerkintää ja ennen 3. luonnosvaihetta suunniteltu Maaninkavaaran tuulivoimala-hanke ei täytä noita luonnosselostuksessa kuvattuja tv-1 vaatimuksia. Katsomme Maaninkavaaran tuulivoimalahankkeen olevan vastoin seuraavia oleellisia seikkoja: - valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet - luonnonsuojelualueet ja Natura 2000 -verkosto, - erämaamaisen alueen pirstoutuminen - seudullisesti merkittävä virkistysalue - poronhoidon edellytykset - suoluonto ja pienvesistöt - linnusto 3. Mineraalivaranto -alue ekv 3.1. 'Luonto- ja maisema-arvoiltaan herkkä sekä matkailun kannalta keskeinen alue' Viittaamme Kitkan Viisaat ry:n 4.3.2016 antamaan lausuntoon, ja katsomme ettei nyt 3. vaihemaakuntakaavan luonnoksessa ole otettu Kitkan Viisaat ry:n esittämiä seikkoja riittävästi huomioon eikä kaavavalmistelussa edes ole toteutettu tuohon lausuntoon annetussa vastineessa luvattuja seikkoja. Luonnossuunnitelmassa on esitetty mineraalivarantoalueeseen liittyen: Kuusamo ekv-1. Tämä Co-Au potentiaalinen vyöhyke rajautuu karjalaisten sedimenttikivien alueelle. Alueelta tunnetaan useita kulta, koboltti, kupari ja uraani aiheita sekä viitteitä. [...] Alue kattaa Kuusamon pohjoisosan jatkuen edelleen Lapin kuin myös Venäjän puolelle.	Ks. vastine Kuusamon kaupungin lausuntoon. Mineraalivarantoalueet (ekv) on informatiivinen kaavamerkintä eikä kyseessä ole siis aluevaraus eikä merkintään liity määräyksiä. Vain erittäin harvat malmisetsintäkohteet kehittyvät taloudellisesti hyödynnettäviksi kaivoksiksi ja ne käyvät toteutuessaan pitkällisen suunnittelu- ja lupaprosessin eri viranomaisten kanssa. Kun potentiaalisten mineraalivarantojen olemassaolo tiedetään, niin niiden merkitseminen maakuntakaavakarttaan on perusteltua, jotta mahdollisessa muussa tulevassa maankäytön suunnittelussa asia voidaan huomioida. Olemassa olevat varantoalueet perustuvat parhaaseen saatavilla olevaan tietoon ja asiantuntemukseen. Kuusamon
--	--

Kuusamoon on laadittu strateginen yleiskaava, joka määrittelee, ettei matkailun ydinalueella voi harjoittaa kaivos, rikastus eikä jalostustoimintaa. Matkailu- ja virkistyspalveluiden alueella ei voi harjoittaa kaivoslain mukaista rikastus- ja jalostustoimintaa. Huomautamme painokkaasti, että vastineessaan lausuntoomme Pohjois-Pohjanmaan Liitto väitti, että 3. vaihemaakuntakaavassa käsitellään Kuusamon kaivos- ja mineraalipotentialiaalueita Kuusamon yleiskaavoituksen ja luonnonvarasuunnitelman selvitysten sekä GTKn kanssa yhteistyössä laadittavan Portti-hankkeen pohjalta. Nyt esitetyssä 3. vaihemaakuntakaavassa on koko 'Luonnonvarasuunnitelma' jätetty aineistosta pois. Pidämme tätä hyvän hallintotavan vastaisena menettelynä. Nyt luonnossuunnitelmassa esitetty viittaus pelkästään Kuusamon strategiseen yleiskaavaan on puutteellinen ja harhauttava yleispiirteinen. Vaadimme otettavaksi huomioon, että Kuusamoon laaditun strategisen yleiskaavan lähtökohdaksi on määritelty erityinen 'Luonto- ja maisema-arvoiltaan herkkä sekä matkailun kannalta keskeinen alue (Oulanka-Ruka-Kitka -alue)', jolle ei käytettävissä olevan tiedon pohjalta kaivostuimintaa tai sen rikastustoimintaa voida riskittömästi käynnistää. (Kuusamon kaupunginvaltuusto 31.3.2014.) Kyseinen Valtuuston 31.3.2014 määrittämä tavoite on strategiseen yleiskaavaan määritelty yksinkertaistetulla kaavamääräyksillä, mutta kaupunginvaltuusto ei ole tehnyt päätöstä, että 31.3.2014 määriteltyä periaatepäätöstä olisi muutettu tai peruttu. Täten yksinkertaistettujen kaavamääräysten tulkinnaissa on otettava huomioon tuo 31.3.2014 valtuuston tekemä periaatepäätös: Vaadimme otettavaksi huomioon sen, että vaikka strategisen yleiskaavan kaavamääräyksessä on kyseiset alueet nimetty matkailun ydinalueeksi, on valtuuston 31.3.2014 päätöksellä katsottava kyseisellä kaavamerkinnän tarkoittavan 'Luonto- ja maisema-arvoiltaan herkkää sekä matkailun kannalta keskeistä aluetta'. Kyseisten aluerajauksien syynä ei siis ole pelkästään matkailuelinkeinon aluetarve, vaan erityisesti tuon matkailun vetovoimana toimivat luonto- ja maisema-arvot, jotka Kuusamo valtuuston päätöksellään haluaa turvata. Maakuntakaavan 3. luonnosselostuksessa viitataan Kuusamon yleiskaavaan, mutta on jätetty viittaus luonnonvarasuunnitelmaan pois. Koska nyt on käsiteltyssä maakuntakaavan luonnos, niin katsomme että luonnosselostuksessa tulisi olla kuvattu Kuusamon luonnonvarasuunnitelma ja karttakoonneissa tulisi olla esitetty aikaisemmin hyväksytyt merkinnät keskeisistä matkailu- ja virkistyspalvelualueista, jotka ovat jo aikaisemmissa maakuntakaavan vaiheissa hyväksytty. Nyt nämä tiedot on jätetty pois perustelematta poisjättöä. Nyt esitetystä luonnossuunnitelmasta ei käy ilmi missä määrin mineraalivarantoalueet ja 'Luonto- ja maisema-arvoiltaan herkkä sekä matkailun kannalta keskeinen alue' menevät päällekkäin, ja mikä niiden aluevarausten keskinäinen oikeusvaikutus maakuntakaavan perusteella olisi toisiinsa. Eikä luonnoksessa edes esitetä miten niiden alueiden keskinäisiä maankäytöllisiä vaikutuksia toisiinsa tässä kaavaprosessissa tullaan selvittämään, vai tullaanko ollenkaan. Myöskään kuvauksia maakuntakaavan oikeusvaikutuksia alempiasteisten kaavojen laatimiseen ei ole tältä kannalta tarkasteltu.	ekv-1 alueen kuvauksessa on kerrottu Kuusamon strategisesta yleiskaavasta ja sen kaivostuimintaa rajoittavista merkinnöistä sivulla 41: "<i>...Kuusamoon on laadittu strateginen yleiskaava, joka määrittelee, ettei matkailun ydinalueella voi harjoittaa kaivos, rikastus eikä jalostustoimintaa. Matkailu- ja virkistyspalveluiden alueella ei voi harjoittaa kaivoslain mukaista rikastus- ja jalostustoimintaa.</i>" Kuusamon strateginen yleiskaava ei ole vielä lainvoimainen tätä vastinetta kirjoitettaessa. Varantoalueet ovat olemassa strategisesta yleiskaavan linjauksista huolimatta ja kun ekv-merkinnät ovat vain informatiivisia ilman kaavamääräyksiä, niin niiden rajaaminen pois matkailun ydinalueelta ja matkailu- ja virkistyspalveluiden alueelta esitettyjen argumenttien pohjalta ei ole tarpeen. Ekv-merkintä ei ole ristiriidassa muiden maakuntakaavan merkintöjen kanssa ja mahdollista maankäyttöä ratkotaan muilla kaavamerkinnöillä tai muilla tarkemmilla kaavoilla ja suunnitelmilla. Vaihekaavojen ongelmana on, että kaikkia mahdollisia maankäyttömuotoja ei tarkastella samalla kertaa ja asiat eivät ole nähtävissä samassa kaavakartassa. Sitä varten kaavaluonnoksen yhteydessä on koottu epävirallisen maakuntakaavayhdistelmä (ei siis lainvoimainen), johon on kasattu voimassa olevat maakuntakaavat sekä kaavaluonnoksne materiaalin. Selostukseen lisätään tekstiä tarvittavilta osin niin Kuusamon strategisesta yleiskaavasta, luonnonvarasuunnitelmista sekä mineraalivarantoalueiden suhteesta muuhun toimintaan. ekv
--	---

Katsomme, että koska mineraalivarantotiedot ovat esitetty vain kaivannaisteollisuutta kiinnostavien malmimineraali-tietojen näkökulmasta, ilman vaikutusarviointeja muihin elinkeinoihin, ja tarkastelematta ja esittämättä ekologisen turvallisuu den ja ympäristöturvallisuuden näkökulmasta kyseisiin mineraaleihin sisältyvien harmemineraalien tietoja, kat somme että luonnossuunnitelmassa esitetty irrallinen mineraalivaranto-esitystapa on hyvän hallintotavan vastainen menettelytapa, joka samalla loukkaa kaava-alueen asukkaiden oikeusturvaa.

3.2. Kitkan Vesistön merkitseminen 'Luonto- ja maisema-arvoiltaan herkkä sekä matkailun kannalta keskeiseksi alu eeksi'

Viittaamme Kitkan Viisaat ry:n lausuntoon 4.3.2016:

Katsomme, että matkailu- ja luontoalueeksi on merkittävä laajasti Kitkajärven ja koko suojellun Kitkan-Koutajoen vesis- tön valuma-alue, luonnonsuojelualueiden ympäristöt ja kansallispuistot ympäristöineen. Kritisoimme sitä, että matkai- lulle, luonnolle ja luontaistaloudelle merkittäviä alueita on pienennetty ja vaadimme niiden laajentamista. Vaadimme, että kaikenlaisen kaivostoiminnan kieltoalue tulee olla koko Pohjois-Kuusamo: Alue Kitkan Lohiranta-Meskusvaara- Hänninen/rajavyöhyke alueen pohjoispuoli aina Posion ja Sallan rajaan saakka.

Katsomme, ettei maakuntakaavan puutteellisilla merkinnöillä saa vaarantaa Kitkan vesistön ainutlaisuutta. Tässä tar- kastelussa on otettava huomioon koko Kitkan vesistön valua-alue.

3.3. Kuusamo ekv-1

Luonnoksessa esitetään koko Pohjois-Kuusamoa ekv-1 alueeksi (karttaote). Saman alueen muusta maankäytöllisestä tarpeesta esitetään vain epäasiallisen ympäripyöreästi, että:

Kuusamo on erittäin merkittävää matkailu aluetta ja kaupungin kokonaismatkailutulot ovat 117 M€ (v.2013) ja koko- naistyöllisyysvaikutuksen noin 800 htv. Merkittävimmät matkailukohteet, kuten Rukan matkailukeskus ja Oulangan kansallispuisto sijaitsevat vyöhykkeellä. Oulanka, Kitka- ja Kuusinkijoet sijaitsevat vyöhykkeellä. Alueella harjoitetaan myös poronhoitoa, jonka tarpeet voivat olla ristiriidassa kaivostoiminnan kanssa.

Edellä kuvattu Kuusamon ekv-1 karttamerkintä ja kaavaslostusteksti on perusteettoman epämääräinen. Vaadimme maakuntakaavan kaavamerkintään lisättäväksi, että vaikka alue on mineraalipotentialista aluetta, niin jatkosuunnitte- lussa Kuusamo ekv-1 aluetta rajataan ja sovitetaan alueen muuhun maankäytölliseen tarpeeseen. Tässä suunnittelussa on erityisesti otettava huomioon alueen 'Luonto- ja maisema-arvoiltaan herkkä sekä matkailun kannalta keskeinen alue'.

Katsomme painokkaasti, että tuossa tulevassa yhteensovittamissuunnittelussa on erityisesti painotettava mineraaliva- rantojen hyödyntämiseen liittyvä erityinen riski vesistöjen pilaamisesta. Katsomme, että yhtäkään esimerkkiä ei löydy uraanipitoisia ja arseenipitoisia mineraaleja sisältävästä kaivostoiminnasta, joka ei olisi jätevesillään pilannut ympäris- töään ja vesistöjä. Vaadimme, että kyseiselle Kuusamo ekv-1 alueelle on maakuntakaavan 3. luonnoksessa asetettava erityiset tiukat rajaukset ja vaatimukset ekv-1 alueen yhteensovittamistarpeesta alueen luonnon ja vesistöjen erityis- piirteisiin, ja että ellei riskiä ympäristön ja vesistöjen pilaamisesta voida poistaa, ei yhteensovittamista voida toteuttaa.

Luonnonympäristöjä ja suojelua käsiteltiin 1. vaihemaakun- takaavassa, joka sai lainvoiman 3.3.2017. Kulttuuriympäris- töt sekä virkistys- ja matkailualueet käsiteltiin 2. vaihema- kuntakaavassa, joka sai lainvoiman 2.2.2017. Niiden suhde 3. vaihemaakuntakaavan luonnokseen on nähtävissä maa- kuntakaavojen epävirallisessa yhdistelmässä, joka oli mu- kana nähtävillä olleessa kaavamateriaalissa. Ekv-merkin- nällä ei vaaranneta Kitkan vesistöä ja sen ainutlaatuisuutta. Pohjois-Pohjanmaalla lienee paljon alueita, joissa kaivostoi- minnan harjoittaminen osoittautuisi mahdollisen kaivoslu- paprosessin aikana mahdottomaksi, mutta niiden alueiden rajaaminen on ennen todellisia kaivoshankkeita mahdo- tonta. Mahdollisista kaivos- ja ympäristöluvista jne. päättä- vät viime kädessä asianomaiset viranomaiset, joiden toimi- valtaan ne lain puitteissa kuuluvat. Katso myös vastine koh- taan 3.1.

Eräs kyseisen ekv-1 mineraalivarannon erityispiirre on uraani, joka on luonnosselostuksessa jätetty vain yhden uraani-sana maininnan varaan, vaikka Kuusamon uraanivyyöhyke on ollut tiedossa jo 1970 -luvulta saakka. Tämän seikan piilotamista on pidettävä Århusin sopimuksen vastaisena menettelynä. GTK on esittänyt Kuusamon uraanivyyöhykkeen erillisessä Suomen uraniesiintymät karttatiedostossaan (KUVA POISTETTU)

Kuusamon kaivostaistelussa viitattiin useasti kyseiseen Kuusamon uraanivyyöhykkeeseen, ja siitäkö syystä GTK poisti kyseisen uraanikarttapalvelimensa pois käytöstä syksyllä 2016. Syksyllä 2016 uusitussa GTK:n mineraalivarantopalvelussa 'Mineral deposits and exploration' - karttapalvelussa on Kuusamon uraanivyyöhykkeen tiedot piilotettu jonnekin.

Kuntalaisen tiedonsaannin vaikeuttamiselta vaikuttaa myös se, ettei tässä nyt esitetyssä 3. vaihemaakuntakaavan luonnoksessa Kuusamon mineraalivarannoista viitata ollenkaan kyseiseen GTK:n aikaisemmin määrittämään Kuusamon uraanivyyöhykkeeseen eikä myöskään kyseiseen GTK:n 'Mineral deposits and exploration' -tiedostopalvelimeen, vaikka väitetään kaava-aineistoa ja erityisesti mineraalivaranto-asiaa laaditun yhteistyössä GTK:n kanssa.

Ohessa 'Mineral deposits and exploration' -tiedostopalvelimen kuvaus Kuusamon mineraalivyyöhykkeestä (KUVA POISTETTU): Vaikuttaa selvältä, että kyseinen malmiyhtiöitä palveleva mineraalivarantokartta on tarkennettu uutta edessä olevaa tarinaa palvelemaan; siis uutta oletettua sähköautojen akkujen johdosta syntyvää koboltibuumia palvelemaan.

Aikaisemmat uraanibuumi ja kultabuumi on nyt häivytetty karttatiedoista pois. Uraanin puoliintumisaika on 4,5 miljardia vuotta, mutta virallisissa suunnittelutiedoissa uraanitiedon puoliintumisaika näyttää olevan alle 1 vuosi. Mutta vaikka virallisuoteisista tiedoista on uraani häivytetty, niin siellä uraanivyyöhykkeellä se uraani kiviaineksessa edelleenkin on, ja myös uraenin tytärnuklidit, jotka ovat ympäristölle uraania moninkertaisesti haitallisemmat. Uraani on siellä ollut nuo miljardit vuodet, eikä niistä siellä kallion sisällä ole ollut haittaa. Haitta syntyy kun sitä kalliota aletaan "mineraalivaranto" -tavoitteen vuoksi kaivelemaan.

Kitkan Viisaat ry katsoo painokkaasti, että olkoon kulloisenkin mineraalibuumin oletettu tai tarinana kerrottu tarkoitus mikä tahansa, niin maakuntakaavan tasolla ei saa asiaa käsitellä kuin kyseistä oletettua buumimineraalia voitaisiin maakuntakaavaan merkitä pelkästään oletetun mineraalin mahdollisen hyödyntämisen näkökulmasta, vaan maakuntakaavaan on merkittävä kyseisiin mineraalitarkasteluihin luonto-arvoista, vesistöistä, muiden elinkeinojen tarpeista ja luonto-imagon huomioimisesta johtuvat reunaehdot mineraalialueiden määrittelyksi.

Katsomme, ettei Kuusamo ekv-1 kaavamerkintä selostuksineen täytä hyvän kaavavalmisteluvaatimuksia.

3.4. Porotalous

Viittaamme Paliskuntain yhdistyksen 26.2.2016 antamaan lausuntoon. Kitkan Viisaat ry:n kuusamolaiset poromiesjäsenet katsovat, että vastineessaan Paliskuntain yhdistyksen lausuntoon Pohjois-Pohjanmaan liitto lähestulkoon jätti vastaamatta Paliskuntain yhdistyksen lausuntoon.

Nyt 3. vaihemaakuntakaava luonnoksessa on vain oheinen yleispiirteinen määräys poronhoitoalueelle.

Kuusamon ekv-1 poistamisen ei ole perusteltua, katso aiemmat vastineet mielipiteen kohdista 3.1 ja 3.2.

PORONHOITOALUE Suunnittelumääräykset: Poronhoitoalueella on turvattava poronhoidon ja muiden luontaiselinkeinojen alueidenkäytölliset toiminta- ja kehittämisedellytykset. Poronhoitoon olennaisesti vaikuttavaa alueiden käyttöä suunniteltaessa on otettava huomioon poronhoidolle tärkeät alueet, kuten erotus- ja ruokintapaikat sekä pyyntiaidat, jotka on esitetty maakuntakaavan selostuksessa. Valtion maiden osalta on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan kanssa. Lisäksi luonnoksessa väitetään, että: Voimassa olevassa Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavassa porotalouden tarpeet on otettu huomioon osoittamalla poronhoitoalue ja antamalla sille yleismääräys, joka velvoittaa porotalouden toimintaedellytysten turvaamiseen muussa maankäytössä. Määräyksessä on erikseen nimetty yhteensovittamistarve porotalouden kannalta ongelmallisille maankäyttömuodoille: turvetuotannolle, metsänuudistamiselle ja matkailulle. Yleismääräys on säilytetty entisessä muodossaan. Maakuntakaavassa on erikseen osoitettu porotaloudelle tärkeä ekologinen yhteystarve. Kitkan Viisaat ry katsoo, että esitetty kuvaus porotalouden kannalta ongelmallisista maankäyttömuodoista on oleellisen puutteellinen. Katsomme, että ainakin Kuusamon osalta kyseiseen listaan on ehdottomasti lisättävä mineraalien tuotanto, malminetsintä ja kaivostuotoja sekä tuulivoimahankkeet. Katsomme myös, että on hyvä merkitä eri toimintojen määräysten yhteyteen huomautuksia poronhoidon tarpeiden huomioimisesta, mutta ehdottomana vaatimuksena poronhoidon tarpeiden kokonaisnäkömyksen saamiseksi katsomme, että kaikki nuo muissa yhteydessä, lähinnä vain lyhyenä viittauksena annetut huomiot, kootaan yhteen poronhoitoalueen suunnittelumääräyksiin. Lisäksi katsomme, että väitettyä porotaloudelle tärkeitä ekologisista yhteystarpeista ei kaavaluonnoksessa ole esitetty. 3.5 Kitkan järvimaisemat Kitkan Viisaat ry. on tyytyväinen, että uutena asiana maakuntakaavaluonnokseen on merkitty aluerajaus Kitkan järvimaisemat. (KUVA POISTETTU) Kitkan Viisaat ry kuitenkin katsoo, että kyseinen Kitkan järvimaisema-alue on rajattu aluerajauksella liian suppeaksi. Kaavaselostuksen mukaan rajauksessa on huomioitu taustamaisemiksi merkittävät vaarat ja selänteet. Kyseisiä merkittäviä vaaroja, jotka kuitenkin tosiasiallisesti muodostavat rantavyöhykkeen lisäksi sen varsinaisen järvimaisemakokonaisuuden, ei kaava-aineistoon ole merkitty. Myös Posion kunnan puoleiset maisema-arvot puuttuvat, vaikka juuri ne hän Kuusamon puolelta katsottuna näkyvät.	Mielipiteessä esitetty ote poronhoitoalueen suunnittelumääräyksestä on voimassa olevasta P-P:n maakuntakaavasta (YM vahvistanut 2005, KHO 2006). 3. vaihemaakuntakaavan luonnoksessa suunnittelumääräys on esitetty muodossa: <i>”Poronhoitoalueella on turvattava poronhoidon ja muiden luontaiselinkeinojen alueidenkäytölliset toiminta- ja kehittämisedellytykset. Poronhoitoon olennaisesti vaikuttavaa alueiden käyttöä suunniteltaessa on otettava huomioon poronhoidolle tärkeät alueet, kuten erotus- ja ruokintapaikat sekä pyyntiaidat, jotka on esitetty maakuntakaavan selostuksessa. Valtion maiden osalta on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan kanssa.”</i> Paliskuntien ja paliskuntien kanssa käydyssä 16.8.2017 neuvottelussa luonnokseen muutetun poronhoitoalueen suunnittelumääräys todettiin paliskuntien toimintaa palvelevaksi, yleismääräykselle ei ole tarvetta. Katso vastine paliskuntain yhdistyksen lausuntoon. Maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet on käsitelty Pohjois-Pohjanmaan 2. vaihemaakuntakaavassa, joka on tullut voimaan 2.2.2017.
---	---

Kitkan järvimaisemaan liittyen Kitkan Viisaat erikseen korostaa, että esimerkiksi Maaningan tuulivoimahanke toteutessaan tuhoaisi totaalisesti Kitkan järvimaiseman. Kitkan Viisaat ry katsoo, että kaavamerkinnän ”Kitkan järvimaisemat” tarkoituksenmukaisen määrittelyn kannalta kyseinen aluerajaus on epäkäytännöllinen ja tarkoitustaan huonosti vastaava. Kitkan Viisaat ry lausuu koko Kitkan vesistön suojeluyhdistyksenä pyynnön, että sekä Pohjois- Pohjanmaan Liitto että Lapin Liitto käynnistäisivät erillisneuvottelun tämän merkittävän keskinäisen rajavesistönsä maisema-arvojen yhtenäisen määrittelyn aikaansaamiseksi ja yhtenäisten kaavamääräysten määrittämiseksi Kitkajärven molemmin puolin.	
Metsänhoitoyhdistys Rokua-Paljakka LAUSUNTO 12.6.2017 Soiden suojelu on toteutettava ensisijaisesti vapaaehtoisin keinoin. Kannanottomme kaavamerkintään kaavakartalla on, että kohde osoitetaan informatiivisella merkinnällä. Metsänhoitoyhdistys Rokua-Paljakka ry:n alueen jäsentemme yksityismetsät kuuluvat PEFC FI 2014 standardien mukaiseen metsien sertifiointiin, joka asettaa toiminnalle hyvin ohjeistetut käsittelytavat. Lisäksi metsälain 10 § elinympäristöjen suojelu sekä etenkin Vapaaehtoinen METSO -suojelu ovat riittävä toteutuskeino alueen soiden suojelussa.	Merkitään tiedoksi.
Puhuri Oy Esitys Pohjois-Pohjanmaan liitolle (esitys saapunut 10.7.2017) Puhuri Oy suunnittelee Haapajärven ja Haapaveden kaupunkien raja-alueelle, Multakaarronnevan alueelle, tuulivoimahanketta ja pyytää Pohjois-Pohjanmaan liitolta: • Ottamaan Multakaarronnevan tuulivoimahanke huomioon maakuntakaavoituksen suunnittelussa ja lisäämään tämän energiantuotantoalueen potentiaalisena manneralueen tuulivoima-alueena.	Otetaan esitetty Multakaarronnevan alue huomioon maakuntakaavan jatkosuunnittelussa. Pohjois-Pohjanmaan liiton alustavan näkemyksen mukaan alue on sinänsä sovitettavissa maakuntakaavoituksessa käytettäviin tuulivoima-alueiden yleisiin sijoittamiskriteereihin (etäisyys suhteessa asutukseen ja ympäristön arvokohteisiin). Olennaiseksi huomioon otettavaksi tekijäksi muodostuvat yhteisvaikutukset muiden lähialueen tuulivoima-alueiden kanssa. Laaditaan selvitys, jossa arvioidaan ko. alueen ja sen lähiympäristöön sijoittuvien muiden tuulivoima-alueiden yhteisvaikutukset erityisesti kyläasutuksen ja maiseman kannalta. Päätetään alueen jatkokäsittelystä maakuntakaavassa ko. selvityksen perusteella. Esitetty potentiaalinen tuulivoima-alue on tullut Pohjois-Pohjanmaan liiton ja ao. kuntien tietoon 3. vaihemaakuntakaavan luonnoksen nähtävilläolon jälkeen. Kunnat, viranomaiset ja vaikutusalueen asukkaat eivät siten ole voineet

	ottaa kantaa alueeseen maakuntakaavaprosessin aiemmassa vaiheessa. Pohjois-Pohjanmaan liitto katsoo, että em. yhteisvaikutusselvityksen lisäksi kuntien ja muiden osallisten näkemykset ovat keskeisiä alueen jatkokäsittelystä päätettäessä.
Puskakorvenkallion Tuulivoima Oy / Smart Windpower Oy 2.5.2017 Puskakorven Tuulivoima Oy (y-tunnus 2626356-2) on Pyhäjokinen yritys, joka kehittää tuulipuistoa Pyhäjoelle Yppärin Puskakorvenkallion alueelle. Puskakorven Tuulivoima Oy:n omistaa Smart Windpower Oy (y-tunnus 2482680-0) ja vähemmistöosakkaana Mincovest Oy. Jätämme yrityksemme ja kanssamme maanvuokraussopimuksen allekirjoittaneiden maanomistajien mielipiteen Pohjois-Pohjanmaan liiton maakuntakaavan kolmannen vaiheen luonnokseen. Haluamme maakuntahallituksen huomioida seuraavia seikkoja: 1. PUSKAKORVENKALLION TUULIPUISTOHANKEALUE Pyydämme maakuntahallitusta täsmentämään maakuntakaavakartan 3. vaihemaakuntakaavan luonnoskarttaa Puskakorvenkallion tuulipuiston hankealueen (tv-1 / 365) osalta vastaamaan ”Selvityskartta 1 Tuulivoimarakentamisen suunnittelutilanne helmikuu 2017” mukaista aluetta. Puskakorvenkallion Tuulipuisto Oy:llä on maanvuokraussopimukset Pyhäjoen kunnassa noin 990 hehtaarille Puskakorvenkallion alueella (LIITE 1). Hanketoimijalla on maanvuokrasopimuksia laajemmallekin alueelle (noin 1400ha), mutta aluetta on pienennetty Pyhäjoen kunnan toiveesta noin 1/3 osalla. 990 hehtaarin alue koostuu 43 kiinteistöstä ja 70 henkilön allekirjoittamasta maanvuokraussopimuksesta. Allekirjoitetut maanvuokraussopimukset antavat Puskakorven Tuulivoima Oy:lle oikeuden luvittaa ja rakentaa alueelle tuulipuiston, jossa on mahdollista tehdä uusiutuvaa tuulivoimaenergiaa 25 + 25 vuotta. Tuulipuiston hankealueelle on suunniteltu noin 19-23 tuulivoimalaa, riippuen YVA vaihtoehdosta. Pyhäjoen kunnanvaltuusto on kokouksessaan 20.5.2015 ohjeistanut Pyhäjoen kunnanhallituksen hyväksymään Puskakorvenkallion Tuulivoima Oy:n kaavoitusaloitteen. Hankkeessa on parhaillaan menossa muuttolinnuston kevätmuuttoseurannan lisäselvityksiä, jotta selvitystutkimuksien ajallinen määrä vastaa nykyisiä vaatimuksia. YVA ohjelma on ollut nähtävillä 2017 vuoden alussa ja parhaillaan analysoidaan saatuja palautteita, jotta YVA selostus ja alueen kaavoitusvaiheessa voidaan saatuja palautteita hyödyntää. 2. PUSKAKORVENKALLION TUULIPUISTOHANKEALUEEN MUUTTOLINNUSTO Puskakorvenkallion Tuulivoima Oy on tehnyt mm. linnusto- ja maastoselvityksiä Ympäristövaikutusten arviointiohjelmaa (YVA) varten sekä kaavoituksen esisuunnittelua. Selvitystyö on tehty yhteistyössä Ramboll Oy:n kanssa. YVA:n ja	Huomioidaan kaavan jatkovalmistelussa esitetty alue ottaen kuitenkin huomioon alueen sijoittuminen linnuston päämuuttoreitille. Maakuntakaavassa on tarpeen varmistaa tuulivoimaloista vapaiden lentokäytävien säilyminen rannikon muuttoreitillä.

kaavoituksen toteutusta jatketaan suunnitelman mukaisesti. Selvitystyön kokonaisarviointi valmistuu hankkeen edetessä. Tässä vaiheessa voidaan arvioida linnustovaikutuksien olevan alla olevan Pohjois-Pohjanmaan 3vaihemaakunta-kaavan muuttolinnustoselvityksen kappaleen 9. mukaisia: - 3.maakuntakaavan muuttolinnustoselvityksen mukaan ”Yhdenkään tarkastellun lajin osalta ei arvioida syntyvän merkittäviä vaikutuksia edes ylimaakunnallisen tarkastelun perusteella” 3. PUSKAKORVENKALLION TUULIPUISTON ULKOINEN SÄHKÖVERKKO Pyydämme myös ottamaan huomioon, että Puskakorven tuulipuistohankkeen ulkoinen sähköverkko on tarkoitus viedä ja liittää Fingrid Oyj:n Kalajoen Jylkän sähköasemalle. Puskakorven tuulipuistohankkeen ulkoinen sähköverkon maakaapelointi liitettäisiin Karhunneuvankankaan tuulipuistohankkeen (Pyhäjoki) tuulivoimaosayleiskaavan EN-merkinnän alueella olevaan 110 kV ilmajohdotukseen, josta se etenisi samaa 110 kV avolinjaa Karhunneuvankankaan sähkölinjan dual -tolpissa Jylkän sähköasemalle. Tämä sähkönsiirtoreitti on YVA ohjelman vaihto A. Puskakorven tuulipuistohankkeella on Fingridin periaatteellinen hyväksyntä liitty- miselle Jylkän asemalle. Puskakorven Tuulivoima Oy on valmis yhteistyössä wpd Finlandin kanssa rakennuttamaan 110 kV ilmajohdotuksen Karhunneuvankankaan tuulipuiston hankealueelta Jylkkään (Puskakorven hankkeen YVA vaihtoehto A). Johdotus voidaan toteuttaa esim. 2-Duck johtimilla varustetulla 110 kV ilmajohdotuksella tai kahden virtapiirin harustetulla rakenteella ja yhdellä pylvästyksellä. Näin voidaan varmistaa, että kahden eri tuulipuiston ulkoisen sähköverkon vaatima reitti voidaan hoitaa samassa johdotuskäytävässä. Myös mahdolliset toimintahäiriöt eivät haittaa eri tuulipuistojen ulkoista sähkönsiirtoa, vaan kummallakin tuulipuistolla on oma itsenäinen sähkölinja Fingridin Jylkän sähköasemalle. 4. PUSKAKORVENKALLION TUULIPUISTON NÄKYMÄ RAJANIEMEN KYLÄÄN Puskakorven Tuulivoima Oy:n omistaja Smart Windpower Oy on tehnyt Paltusmäen Tuulivoima Oy:n hankkeessa valokuvasovitteita (LIITE 3) Rajaniemen kylän kohdalta. Mallinnuksessa on ollut mukana tuulivoimaloita Puskakorven hankkeen alueelta. Valokuvasovitteiden perusteella Puskakorven tuulivoima-alueen tuulivoimalat eivät näy Rajaniemen kylän alueelle. Puskakorven Tuulivoima Oy tekee kuitenkin uudet valokuvasovitteet Rajaniemen kylän kohdalta sekä myös muilta keskeisiltä alueilta hankkeen YVA selostus- ja kaavoitusvaiheessa. Toivomme, että Maakuntahallitus ottaa edellä mainitut asiat huomioon maakuntakaavan kolmannessa vaiheessa. LIITE 1: Puskakorvenkallion tuulipuiston hankealuekartta LIITE 2: Periaatekuva Puskakorvenkallion ja Karhunneuvankangas yhteisestä sähköverkosta Jylkän sähköasemalle (Huom! Ei reittikuva) LIITE 3: Valokuvasovitteita maisemavaikutuksista (Rajaniemi, Pyhäjoen keskusta, Yppäri, Välimaanperä)	Tutkitaan ja huomioidaan tarvittaessa ehdotusvaiheessa.
Tornator Oyj 12.5.2017 Tornator Oyj esittää omasta sekä Lavakorven Tuulipuisto Oy:n, Maaselän Tuulipuisto Oy:n sekä Pahkavaaran Tuulipuisto Oy:n puolesta 10.4-12.5.2017 välillä nähtävillä olevasta Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan luonnoksesta seuraavaa:	

1. Tuulivoimaloiden alueet

Lavakorven, Maaselän ja Hepoharjun sekä Pahkavaaran tuulivoimahankkeiden sisällyttäminen maakuntakaavan tuulivoima-alueisiin

Tornator Oyj on yhteistyössä NV Nordisk Vindkraft Oy:n kanssa käynnistänyt vuonna 2015 selvitykset ja suunnittelun tuulivoima-alueiden muodostamiseksi Oulun Lavakorven, Utajärven Maaselän ja Hepoharjun sekä Utajärven Pahkavaaran alueille. Näiden alueiden hankekehitys tapahtuu Lavakorven Tuulipuisto Oy, Maaselän Tuulipuisto Oy (käsittää sekä Maaselän että Hepoharjun) sekä Pahkavaaran Tuulipuisto Oy yhtiöiden kautta. Edellä mainitut alueet on valittu Tornatorin pääosin paikkatietomenetelmiä (tuulisuus, maankäyttö, ympäristö, asutus) hyödyntävien esiselvitysten perusteella soveliaiksi kehittämiskohteiksi.

Otsikon mukaisista tuulivoima-alueista nähtävillä olevaan vaihemaakuntakaavan luonnokseen on sisällytetty Pahkavaaran tuulivoimahanke, miltä osin Tornator on tyytyväinen.

Sen sijaan vaihekaavaluonnoksen selvitysaineistoissa mukana olleet Lavakorven sekä Maaselän ja Hepoharjun tuulivoimahankkeet on jätetty merkitsemättä vaihemaakuntakaavan luonnokseen.

Nämä hankkeet on esitetty Pohjois-Pohjanmaan liitolle niiden suunnittelun käynnistyessä ja hankkeiden tilannetta on käsitelty niiden yhteisen ohjausryhmän kokouksissa, joihin myös Pohjois-Pohjanmaan liitto on osallistunut. Kokouksissa on käsitelty muun muassa hankkeiden suunnitteluun, ympäristövaikutusten arviointiin ja yleiskaavoitukseen liittyviä asioita sekä maakunta- ja kuntakaavoituksen ajankohtaisia asioita tuulivoimahankkeiden kannalta. Hankkeet ovat myös sisältyneet Pohjois-Pohjanmaan liiton vaihekaavoituksen yhteydessä laatimiin selvityksiin. Näiden johdosta Tornator oletti myös Lavakorven sekä Maaselkä-Hepoharjun ja Pahkavaaran tuulivoimahankkeiden sisältyvän nähtävillä olevaan vaihekaavan luonnokseen.

Pohjois-Pohjanmaan liitosta puhelimitse saadun selvityksen mukaan Puolustusvoimien Lavakorven sekä Maaselän ja Hepoharjun tuulivoimahankkeita koskeva lausunto on ollut keskeinen syy kyseisten hankkeiden jättämiseen pois maakuntakaavan tuulivoima-alueista.

Tornator haluaa tuoda esille, että Puolustusvoimien lausunto koski silloisten suunnitelmien mukaisten tuulivoimaloiden rakentamista Lavakorven sekä Maaselän ja Hepoharjun alueelle. Tornatorin saatujen lausuntojen johdosta ollut yhteydessä Puolustusvoimiin. Tornatorin näkemyksen mukaan lausunnoissa ei otettu kantaa tuulivoimaloiden rakentamismahdollisuuksiin alueelle yleensä vaan lausunto koski nimenomaan myös YVA-menettelyn yhteydessä tarkasteltuja tuulivoimaloiden lukumääriä ja sija intaja.

Edellisen johdosta Lavakorven Tuulipuisto Oy pyrkii löytämään sellaisen tuulivoimaloiden lukumäärä ja sijoittelua koskevan ratkaisun, joka on Puolustusvoimien hyväksyttävissä. Tarkistettu suunnitelma on toimitettu VTT:lle, minkä selvityksen jälkeen Puolustusvoimat antaa asiasta uuden lausunnon.

Ks. vastineet Utajärven kunnan ja Oulun kaupungin lausuntoihin.

Myös Maaselän ja Hepoharjun tuulivoimahankkeiden osalta on tarkoitus laatia vastaava suunnitelma, jonka mukaisen tuulivoimarakentamisen Puolustusvoimat voi hyväksyä. Maaselän ja Hepoharjun hankkeen suunnittelun jatkamista on viivästyttänyt se, ettei Lavakorven hankkeesta ole vielä saatu Puolustusvoimien lausuntoa sekä yhteysviranomaisen lausunnon huomattava myöhästyminen.

Tornator Oyj esittää, että Lavakorven sekä Maaselän ja Hepoharjun tuulivoimahankkeet otetaan huomioon maakunta-kaavan ehdotusvaiheessa siten, että niitä koskevat tuulivoima-alueet sisällytetään kaavaan tarpeellisessa laajuudessa.

Tornator tulee toimittamaan Puolustusvoimien kannoista sekä suunnitelmien muutoksia ja tarkennuksia koskevista seikoista Pohjois-Pohjanmaan liitolle maakuntakaavan valmistelussa käytettäviksi.

Tornator Oyj esittää myös, että Lavakorven, Maaselän ja Hepoharjun sekä Pahkavaaran tuulivoimahankkeiden sähkönsiirtoyhteystarpeet otetaan huomioon maakuntakaavaehdotusta valmisteltaessa ja osoitetaan sopivalla tavalla kaavassa.

Tuulivoima-alueiden arvioidut ympäristövaikutukset

Pohjois-Pohjanmaan liitto on vaihekaavan valmistelun yhteydessä laatinut useita selvityksiä, joista Lavakorven, Maaselän ja Hepoharjun sekä Pahkavaaran tuulivoimahankkeiden kannalta keskeisiä ovat muun muassa "Tuulivoimarakentamisen vaikutukset maisemaan ja rakennettuun kulttuuriympäristöön Pohjois-Pohjanmaalla" sekä 13.3.2017 päivätty kohdekuvaus -raportti.

Edellä mainituissa tuulivoimahankkeissa on laadittu ympäristövaikutusten arviointimenettelyä koskevan lain mukaiset arviointiselostukset, joista yhteysviranomaisena toimiva Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus on antanut lausuntonsa ennen vaihekaavaluonnoksen nähtäville laittamista. YVA-menettelyjen yhteydessä on laadittu yksityiskohtaisiin selvityksiin perustuvat ympäristövaikutusarviointit Yhteysviranomaisen Lavakorven tuulivoimahankkeen YVA-selostuksesta antama lausunto ja sen ottaminen huomioon jatkosuunnittelussa on käsitelty hankkeiden ohjausryhmän kokouksessa. Tornatorin näkemys tehtyjen ympäristöselvitysten sekä yhteysviranomaisen lausuntojen perusteella on, että kyseessä olevista tuulivoimahankkeista ei aiheudu merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia, joiden vuoksi hankkeita ei voisi toteuttaa.

Edellisen perusteella Tornator toteaa, että Tornatorin näkemys kyseessä olevien tuulivoimahankkeiden ympäristövaikutuksista poikkeaa joiltain osin vaihekaava-aineistossa esitettyjen vaikutusarviointien kanssa. Erityisesti haluamme kiinnittää huomion muun muassa vaikutuskohteiden herkkyyden ja vaikutusten merkittävyyden sekä yhteisvaikutusten kuvaukseen ja arviontiin sekä 20.3.2017 päivätysssä kaavaselostuksessa sivulla 21 esitettyyn taulukkoon:

- Kukin tuulivoimahanke sijaitsee harvaan asutulla seudulla, joissa seutujen vähäinen kyläasutus sijaitsee selvästi tuulivoimaloiden välittömän vaikutusalueen ulkopuolella. Asutukselle kohdistuvat melu- ja välkevaikutukset on mallinnuksien perusteella todettu vähäisiksi. Suunniteltujen tuulivoimaloiden etäisyys asutukseen on yleisesti ottaen selvästi suuri ja seudun asutuksen määrä vähäisempi kuin Pohjois-Pohjanmaalla jo toteutuneissa tuulivoimahankkeissa. Kyseessä olevat tuulivoimahankkeet eivät myöskään vähennä paikallisten asukkaiden mahdollisuuksia liikkua ja käyttää

ympäristön metsäalueita. Ympäristövaikutusten arvioinneissa vaikutukset ihmisten elinoloihin viihtyvyyteen ja terveyteen arvioitiin vähäisiksi.

- Maiseman ja rakennusperinnön osalta kiinnitetään huomio vaihekaavan valmistelussa käytettyyn maisemavaikutusten vaikutusalueen herkkyytason määrittelyyn. Vaihekaavan arvioinnissa esille nostettujen arvokkaiksi luokiteltujen vaikutuskohteiden herkkyytason määrittelyssä tulisi selkeämmin ottaa huomioon nimenomaisten kohteiden luonne, jossa kaukomaisemanäkymien sijaan tai ohella tärkeitä ovat rakennusten ja niiden ryhmittelyn muodostama kyläkuva ja näkymät tuulivoima-alueiden suuntaan ovat sekä rakennuskannasta että avoimien maisematilojen pienuudesta johtuen yleensä melko rajattuja ja satunnaisia. Lähivaikutusalueen rajaaminen ulottumaan metsäisessä maastossa viiteen kilometriin saakka ei Tornatorin mielestä ole perusteltua. YVA-menettelyjen yhteydessä tuulivoimaloiden mahdollista näkymistä ja merkitystä rakennusmiljöiden ja maisemien ominaisuuksiin on arvioitu yksityiskohtaisesti paikan päällä ja vaikutusten merkittävyys arvioitu niiden paikoittaisesta näkymisestä huolimatta lähinnä vähäiseksi tai enintään kohtalaisiksi.
- Linnuston ja muun luonnon osalta arvioinnin yhteenvetotaulukossa on kyseessä olevien hankkeiden soveltuvan tuulivoimaloiden alueeksi varauksin. Tälle emme vaihekaavan valmisteluaineistosta havainneet perusteluja. YVA-menettelyissä on hankkeiden todettu sijoittuvan metsätalousalueille, joissa ei ole merkittäviä luontoarvoja. Kyseessä olevat tuulivoima-alueet eivät sijaitse lintujen tärkeillä muuttoreiteillä eikä hankealueilla ole erityisen merkittävää pesimälinnustoa. Vaikutukset hankkeiden lähialueiden Natura- ja muille suojelualueille on arvioitu vähäisiksi.
- Yhteisvaikutuksien osalta on valmisteluaineiston ympäristövaikutusten arvioinnissa haitallisimmaksi esitetty Maaselän ja Hepoharjun vaikutukset etenkin Sanginjärven maisema- alueelle. YVAN yhteydessä tehdyissä tarkasteluissa on todettu, että Hepoharjun tuulivoimaloiden näkyvyys Sanginjärven suuntaan näkyvät vain hyvin rajallisesti. Maaselän tuulivoimaloiden yhteisvaikutusta Lavakorven tuulivoimaloiden kanssa ei etäisyydestä ja rajoittuneista näkymäpaikoista johtuen voi pitää merkittävänä. Taulukossa yhteisvaikutukset on merkitty merkittävän haitallisiksi, vaikka kohdekohtaisessa arvioinnissa yksittäisten tekijöiden yhteisvaikutukset on arvioitu vähäisiksi-kohtalaisiksi. Ilmatieteen laitoksen tutkan osalta arvioinnissa on esitetty yhteisvaikutus, mutta ei arvioitu vaikutuksen merkittävyyttä säätutkaan sinälään. Tältä osin toteamme, että Maaselän tuulipuisto Oy on teettänyt kolmannella osapuolella asiantuntijaselvityksen tuulivoimaloiden vaikutuksesta säätutkaan. Hankkeen jatkosuunnittelun aikana käydään säätutkiin liittyvät keskustelut. On myös mahdollista, että hankkeen suunnitelmia tullaan muuttamaan siten, että ne lieventävät myös säätutkaan kohdistuvia vaikutuksia. Lavakorven tuulivoimahankkeen osalta valmisteluaineiston taulukoon yhteisvaikutukset on merkitty keltaisella kohtalaisiksi. Perusteluja tälle ei aineistosta ole löydettävissä, sillä raporttiin ei sisälly Lavakorven osalta kohdekohtaista arviointia. Tornator katsoo, että Lavakorven hankkeen suuri etäisyys muista tuulivoimahankkeista sekä YVAssa tehdyn arvioinnin perusteella eivät tue valmisteluaineistossa esitettyä näkemystä yhteisvaikutuksista. Muun muassa vähäistä satunnaista näkymistä Sanginkylän kulttuuriympäristöön ja maisemaan ei Tornatorin näkemyksen mukaan voida pitää merkittävänä.

Maakuntakaavan valmistelun yhteydessä tehtävissä selvityksissä ei ole mahdollista YVA-menettelyjen arviointien tarkkuuden työmäärään. Yhtiömme näkee maakuntakaavan valmisteluaineiston arvioinnit tärkeinä maakunnallisesti tarpeellisenä kokonaisarviointina sekä osoittamaan maakunnallisesta näkökulmasta ne seikat, jotka YVAN ja kaavoituksen yhteydessä tulee erityisesti tutkia ja selvittää. Lavakorven, Maaselän ja Hepoharjun sekä Pahkavaaran tuulivoimahankkeiden ympäristövaikutukset eivät YVA-menettelyjen perusteella kokonaisuutena ole erityisen merkittäviä.

Hankkeiden jatkosuunnittelun yhteydessä otetaan huomioon yhteysviranomaisen lausunnossa esille tuotuja seikkoja muun muassa ympäristöselvitysten täydentämisen osalta. Kunkin hankkeen ympäristövaikutuksien arviointia tullaan tarkentamaan sekä päivitetään mahdollisesti muuttuvien suunnitelmien osalta osayleiskaavaselostuksiin. 2. Kaavamerkinnot ja määräykset Maakuntakaavan määräyksissä tulee yksiselitteisesti ilmetä alueiden maankäyttömuoto. Mikäli maankäyttöä rajoitetaan, tulee suunnittelumääräyksen olla perusteltu ja selvä. Nähtävillä olevan vaihekaavaluonnoksen osalta nostamme esille: MY-hs; Arvokas harjuaalue Merkinnän mukaisen alueen pääkäyttömuoto on metsätalous. Merkinnän tulee sallia normaali metsätalous. eo; Maa-ainesten ottoalue Suunnittelumääräyksen mukaan kalliokiviaineksen otto on pyrittävä keskittämään ja sen ympäristövaikutukset tulee rajata mahdollisimman suppeaksi. Kyseinen kohta määräyksestä on omiaan aiheuttamaan epäselvyyttä ja sen poistamista tulisi harkita. Määräys ei saisi estää maanomistajaa hyödyntämästä pienehköjä kalliokiviainesalueita, joille ei ole estettä maa-ainelain mukaisen luvan myöntämiselle. 3. Muut lisäykset kaavakartalle Tornator Oyj esittää lisättäväksi kaavaan EO-alue liitekartassa esitetylle alueelle Haapavedellä. Sekä po. Tornatorin omistamalla tilalla että myös viereisillä tiloilla (Kärsämäen puolella) on jo maa-ainesten ottoa, joten kriteerit seudullisesti merkittävästä ottamisalueesta voivat täytyä.	Arvokkaan harjuaalueen (MY-hs) merkintä kohdistuu harjun luonteenomaisten geologisten, geomorfologisten ja maisemallisten piirteiden säilyttämiseen. Merkittävin harjumuodostumien luonnontilaa ja maisemakuvaa muuttava toimenpide on yleensä maa-ainestenotto. Maa-ainesten ottoalueiksi on merkitty vain seudullisesti merkittävät maa-ainesten ottoalueet sekä kalliokiviaineksen ottopaikat, joiden oton luvitus hoidetaan normaalien lupa-ikäytäntöjen mukaisesti. Paikallista kalliokiviaineksen ottamista ei ohjata maakuntakaavalla ja niiden lupa-asiat ratkaistaan myös normaalilla maa-ainelupamenettelyllä. Ks. POSKI-hankkeen yleiskommentti vastineitten alusta saatteeksi -kohdasta. Tutkitaan ehdotusvaiheessa täyttyvätkö ko. maa-ainesten ottoalueen seudulliset kriteerit.
Torvenkylän Tuulivoima Oy / Smart Windpower Oy 11.5.2017 TORVENKYLÄN TUULIVOIMA OY:N MIELIPIDE JA KORJAUS- JA OIKAISUPYYNTÖ POHJOIS- POHJANMAAN MAAKUNTAKAAVAN KOLMANNEN VAIHEEN KAAVALUONNOKSEEN Torvenkylän Tuulivoima Oy (y-tunnus 2587667-4) on Kalajokinen yritys, joka kehittää tuulipuistoa Kalajoen Torvenkylän alueelle. Torvenkylän Tuulivoima Oy:n omistaa Smart Windpower Oy (y-tunnus 2482680-0).	

Jätämme yrityksemme ja kanssamme maanvuokraussopimuksen allekirjoittaneiden maanomistajien mielipiteen Pohjois-Pohjanmaan liiton maakuntakaavan kolmannen vaiheen luonnokseen. Haluamme maakuntahallituksen huomioida seuraavia seikkoja:

MIELIPITEET JA KORJAUS-/OIKAISUPYYNTÖ ASIAKIRJOIHIN:

1. Asiakirjan nimi, johon pyydämme korjauksia ”POHJOIS-POHJANMAAN 1. VAIHEMAAKUNTAKAAVASSA OSOITETTujen TUULIVOIMA-ALUEIDEN ULKOPUOLELLE Sijoittuvat SEUDULLISET TUULIVOIMA-ALUEET”

- Pyydämme korjaamaan kyseisessä asiakirjassa sivulla 5, taulukko 1 ja sivulla 12 taulukosta 4 olevan Kalajoki/Kokkokangas-Torvenkylän tuulivoima-alueen pois asiakirjasta. Hankkeet ovat syksyllä 2016 ja alkuvuodesta 2017 viety kaavaehdotusvaiheeseen erillisinä EI SEUDULLISINA HANKKEINA. Kaavoitus on nimenomaisesti molemmissa hankkeissa nyt kaavaehdotusvaiheessa toteutettu eri luvitus- ja viranomastahojen ohjeistuksen mukaisesti, jolloin ne täyttävät EI SEUDULLISIEN hankkeiden kriteerit.

- Lisäksi pyydämme poistamaan Kalajoki Kokkokangas-Torvenkylän kohdekuvauksen sivuilta 42-45 edellä mainittujen seikkojen ja virheellisten tietojen vuoksi, koska se voi muodostaa virheellisen kuvan hankkeen todellisesta kaavaehdotusvaiheesta. Kohdekuvauksen tekstiosiossa virheellinen tieto esim. Asutus kohdassa hankealueen merkittävän supistamisen myötä vakituisen asutuksen määrä on merkittävästi alahaisempi. Lähin asuinrakennus Tömisevään on hankittu lainvoimainen rakennuslupa, jolla rakennuksen käyttötarkoitus on muutettu maa- ja metsätalousrakennukseksi. Näin Torvenkylän tuulipuiston lähin asuinrakennus sijaitsee noin 1,5 km päässä lähimmästä tuulivoimalasta. Lisäksi Kalajoen Hiekkasärkät mainitaan olevan noin 2 km etäisyydellä. Etäisyys Hiekkasärkille on 10 km.

- PYYDÄMME, ETTÄ TORVENKYLÄN JA KOKKOKANGAAN HANKKEITA EI KÄSITELLÄ EDELLÄ MAINITTUJEN VANHOJEN JA VIRHEELLISTEN TIETOJEN POHJALTA TÄSSÄ KYSEISESSÄ ASIAKIRJASSA.

2. Asiakirjan nimi, johon pyydämme korjauksia ”POHJOIS-POHJANMAAN MAAKUNTAKAAVAN UUDISTAMINEN 3. VAIHEMAAKUNTAKAAVAN LUONNOS”

- Pyydämme poistamaan sivulta 27 taulukosta 11 Kalajoki/Kokkokangas-Torvenkylä hankkeen, samoista syistä kuin edellisessä kohdassa 1 olemme kirjanneet, eli hankkeet ovat erilliset EI SEUDULLISET tuulivoima-alueet.

3. Asiakirjan nimi, johon pyydämme korjauksia ”TUULIVOIMARAKENTAMISEN SUHDE ASUTUKSEEN”

- Pyydämme korjaamaan sivulla 15, taulukko 5. kohdan Kalajoki/Kokkokangas-Torvenkylän edellä kohdissa 1. ja 2. kirjattujen syiden vuoksi eli, hankkeet ovat erilliset EI SEUDULLISET tuulivoima-alueet. Lisäksi kyseisessä kohdassa on mainittu, että lähin asuinrakennus olisi 450 metriä, tämä tieto on virheellinen. Torvenkylän hankkeessa lähin asuinrakennus on noin 1,5 km päässä tuulivoimalasta.

- Korjaus sivulle 17, taulukkoon 6. Pöntiön kylän tuulivoima-alueet 3 antaa virheellisen kuvan tilanteesta ja lukumäärän pitäisi olla 2, koska PP-liitto itse esittää tv-1 342 alueen poistoa maakuntakaavasta.

- Korjaus sivulle 22, taulukkoon 7. kohtiin Kalajoki-Torvenkylä, Kalajoki-Pahkala ja Kalajoki-Pöntiö Tuulivoima-alueet kohdan kappalemäärä 4 tilalle 3 kappaletta. Sivulla 28 olevan kuva 9. perusteella on 5 km viivoituksen sisään laskettu mukaan virheellisesti Kalajoki-Läntinen tuulipuistoalue, joka on supistunut merkittävästi ja sen nykyinen kaavaehdotusalue ei enää tule tuon 5 km säteen sisälle. Lisäksi alueelta poistuu tuo tv-1 342 alue.

- Korjaus/päivitys sivulle 28, kuvaan 9. Kalajoki-Läntisen tuulipuiston kaavaehdotusalue tv-1 340 alueella

Tehdään mielipiteessä esitetyt tarkistukset vaihemaakuntakaavan taustaselvityksiin ja kaavaselostukseen.

on pienentynyt merkittävästi alueen eteläpuolella ja etäisyys kasvaa Torvenkylälle merkittävästi yli 5 km:n. Toivomme, että Maakuntahallitus ottaa edellä mainitut asiat huomioon maakuntakaavan kolmannessa vaiheessa.	
Torvenkylän tuulivoima-alue / Ramboll Oyj 10.5.2017 Mielipide on laadittu Torvenkylän tuulivoima-alueen osayleiskaavan kaavakonsultin ominaisuudessa ja hanketoimijan (Smart Windpower Oy) valtuuttamana. SEUDULLISUUS: Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan ja sen valmisteluaineiston käsittelytapa sanalle ”seudullinen” on ongelmallinen yksit- täisten pienten tuulivoimahankkeiden ja niiden hyväksymis- ja osallistumis-vuorovaikutuskäsittelyjen kannalta. Vaihemaakuntakaavan valmisteluaineistossa ja kaavaselostuksessa yksittäisiä ja erillisiä tuulivoimahankkeita on yhdistelty epäkiitollisesti ainakin Torvenkylän ja Kokkokankaan osalta. Torvenkylän ja Kokkokankaan tuulivoima- hankkeet on todettu hankkeiden kaavamenettelyissä erillisiksi, ei seudullisiksi hankkeiksi ja myös Pohjois-Pohjanmaan liitto on todennut mm. Torvenkylän tuulivoimakaavahankkeen osalta 19.8.2015 lausunnossaan, ettei Torvenkylän han- kekaavalla ole voimaloiden pienen lukumäärän vuoksi seudullista merkitystä. Kun nämä tuulivoimapuistot (Torvenkylä ja Kokkokangas) ovat kuitenkin 3. vaihemaakuntakaavaluonnoksen valmisteluaineistossa linkitetty yhteen, syntyy vir- heellinen mielikuva, että ne olisivatkin seudullisia, mikä vaikuttaa käytännössä voimakkaasti paikallisten tuulivoimavas- tustajien argumentointiin ja myös mahdollisesti yksittäisten tuulivoimakaavojen hyväksymiskäsittelyyn. 3. Vaihemaakuntakaavan valmisteluaineistossa on Torvenkylän ja Kokkokankaan hankkeiden erillisuus ja ei seudullisuus tuotu esiin vain joidenkin erillisselvitysten sivuhuomautuksissa, ja otsikoissa on miltei kaikkialla sana ”seudullinen”. Näin mm. seuraavissa kohdin: Kaavaselostus, sivu 27, taulukko 12. - Tuulivoimarakentaminen Pohjois-Pohjanmaalla, Nykytilaselvitys /Seudulliset tuulivoimahankkeet tv-1/tv-2 alueiden ulkopuolella - Tuulivoimarakentaminen Pohjois-Pohjanmaalla, Nykytilaselvitys /seudulliset tuulivoima-alueet – ei maakun- takaavassa) - Tuulivoimarakentaminen Pohjois-Pohjanmaalla, Nykytilaselvitys /Pohjois-Pohjanmaan 3. Vaihemaak:assa sel- vitettävät seudulliset tuulivoima-alueet - Tuulivoimarakentamisen suhde astutukseen Pohjois-Pohjanmaalla, taulukko 5 sivulla 15 Myös alla oleva lainaus vaihemk:n kaavaselostuksesta antaa olettaa, että Torvenkylä- Kokkokangas olisi seudulli- nen hanke. (3.2.4. Maakuntakaavan valmistelu / Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan tuulivoimaselvitys / lainaus ”... Lisäksi selvityksessä on käyty läpi aluekohtaisesti kaikki ne seudullisesti merkittävät tuulivoima-alueet, jotka sijoittuvat Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavassa osoitettujen alueiden ulkopuolelle.”)	Vaihemaakuntakaavan taustaselvityksessä on tarkasteltu Kokkokangas-Torvenkylä kokonaisuutta nimenomaan po- tentiaalisena seudullisena tuulivoima-alueena. Selvitysten lähtökohtana on ollut ottaa tarkasteluun kaikki potentiaali- set tuulivoima-alueet ja/tai kokonaisuudet, jotka poikkeavat 10 voimalaa tai enemmän 1. vaihemaakuntakaavan mukai- sesta rajauksesta. Kokkokangas-Torvenkylän osalta tarkas- telu on perustunut kokonaisuuden aiempiin suunnitteluvai- heisiin. Mikäli ko. kokonaisuus ei enää ole relevantti, voi- daan sen tarkastelusta jatkosuunnittelussa luopua ja käsi- tellä Kokkokankaan ja Torvenkylän alueita ei-seudullisina alueina sekä tehdä mielipiteen edellyttämät muutokset sel- vitysaineistoihin ja muihin asiakirjoihin.

Tuulivoimaselvityksessä (3. Vaihemaakuntakaavan taustaselvitykset) on käsitelty Torvenkylä-Kokkokangasta, mutta kuten edellä on todettu, Torvenkylä ja Kokkokangas ovat siis erillisiä ja ei seudullisia hankkeita. Vaikka yhteisvaikutusten arvioinnissa tulee ottaa huomioon myös ei seudulliset, alle 10 voimalan hankkeet, tulisi maakuntakaava-aineistoja ja otsikointeja muokata niin, ettei virheellistä ja harhaanjohtavaa käsitystä hakkeiden merkittävydestä syntyisi.

VAIKUTUSTEN ARVIOINTI:

3. vaihemaakuntakaavan yhteisvaikutusten arviointitaulukko 12 kaavaselostuksen sivulla 27 herättää kysymyksiä: Maisemavaikutusten arviointia ei ole tehty 3. vaihemaakuntakaavan luonnokseen perustuen, vaan arvioitavana (tuulivoimaloiden näkemäalueanalyysi sekä maisema- ja kulttuuriselvitys) on ollut laajempi kokonaisuus, jossa on mukana myös 3. vaihemaakuntakaavaluonnoksesta poistettut tuulivoima-alueet ja niiden teoreettiset tuulivoimalat. Tämä vääristää maisema-arviota mm. Torvenkylän osalta, koska Palokankaan tv-1 343 aluevarauksen (Kokkokankaan hankkeen ulkopuoliset) voimalat eivät toteudu.

3. vaihemaakuntakaavan arviointi ei myöskään huomioi yhteisvaikutuksissa millään lailla yksittäisen hankkeen kokoluokan merkittävyyttä. Torvenkylän pieni hankekokonaisuus ei ole kokonaisuuden kannalta yhtä merkittävä kuin moninkertaisesti tuulivoimalamäärältään laajemmat yhteisvaikutusalueella olevat hankkeet, kuten Mutkalampi ja Läntisten tuulivoimapuisto. Tältä osin Torvenkylän yhteisvaikutusten arviointi on esitetty 3. vaihemaakuntakaavan selostuksen taulukossa 12 liian kriittisesti, eikä se vastaa hankekohtaisten osayleiskaavojen yhteisvaikutusten arviointia (Torvenkylän tuulivoima-alueen osayleiskaava ja Kokkokankaan tuulivoima-alueen osayleiskaava, jotka ovat hyväksymiskäsitellyssä).

Lisäksi 3. vaihemaakuntakaavan taustaselvityksessä Tuulivoimarakentamisen suhde asutukseen Pohjois-Pohjanmaalla on sivun 15 taulukossa 5 arvioinnin kannalta vanhentunutta tietoa: Torvenkylän hankealueen lähin asutus ei sijaitse 450 m etäisyydellä, vaan etäisyyttä lähimmästä tuulivoimalasta asuinrakennukseen on noin 1,5 km. Tömisevässä noin 0,8 km etäisyydellä Torvenkylän hankealueesta aiemmin sijainnut asuinrakennus on rakennuslupapäätöksellä muutettu maa- ja metsätalousrakennukseksi. Asia on selvitetty tarkemmin Torvenkylän osayleiskaavan 25.11.2016 päivityssä ja jo nähtävillä olleessa ehdotusaineistossa. Kokkokankaan hankealueen lähimmästä tuulivoimalasta on etäisyyttä asutukseen vähintään 2 km. Tämä lähimmän asuinrakennuksen sijainti lienee vaikuttanut 3. vaihemaakuntakaavan selostuksen taulukon 12 yhteisvaikutusten arviointiin Torvenkylä- Kokkokankaan osalta harhaanjohtavasti ja liian kriittisesti. Vaikutusarviointia olisi hyvä tältä osin tarkistaa.

3. vaihemaakuntakaavaluonnoksen selostuksessa sivulla 30 todetaan, että luonnoksen yhteisvaikutuksia kyläasutukseen on lievennetty mm. poistamalla 1. vaihemaakuntakaavan alueista mm. Palokangas tv-1 342. Tämä poisto herättää kysymyksiä suhteessa läheiseen Pöntiön tv-1 343 alueeseen, joka on edelleen mukana vaihemaakuntakaavaluonnoksen kaavakartalla. Molemmilla alueilla lienee vastaavat yhteisvaikutukset kyläasutuksen osalta. Asia on mielenkiintoinen siksikin, että 3. vaihemaakuntakaavan tavoitteissa (kaavaselostuksen sivu 12) todetaan, että vaihekaavassa osoitetaan tuulivoima-alueita yhteisvaikutusten arviointiperusteen lisäksi myös päivittyneen toteutus- ja suunnittelutilanteen pohjalta. Onko jokin syy, että nimenomaan tv-1 342 on poistettu, eikä tv-343:ta? Ilmeisimmin Pöntiön tv- 343 alueella ei ole vireillä tuulivoimahanketta, ja jos tämän yhteisvaikutusalueen kylävaikutuksia on tarpeen edelleen lieventää, olisiko hyvä tutkia mahdollisuutta poistaa nimenomaan hankkeet, jotka eivät ole vireillä?

Esitetään kaavaselostuksessa kattavammin tuulivoima-alueen Palokangas tv-1 342 poistamisen perustelut. Poistamisen perustelut ovat: 1) asutukseen kohdistuvien yhteisvaikutusten lieventäminen, 2) maakunnallisesti arvokkaaseen maisema-alueeseen kohdistuvien vaikutusten lieventäminen ja 3) muuttolinnustoon kohdistuvien yhteisvaikutusten lieventäminen. Lisäksi Kokkokankaan tuulivoimahankkeen suunnittelun yhteydessä on tullut ilmi muita maankäyttöliisiä rajoitteita alueen toteuttamiselle (mm. turkistarhaus) seudullisena kokonaisuutena.

Hankekohtaisia tuulivoimakaavoja seuraavat asukkaat, muut kiinnostuneet osalliset sekä myös päättäjät pohjaavat mielipiteensä ja tietonsa ainakin osittain ylemmän asteen kaavoitukseen, jolloin mm. Torvenkylän osalta 3. vaihemaakuntakaavan valmisteluaineiston sisällön oikeellisuus on ensiarvoisen tärkeää. Yllä esitetyn perusteella valmisteluaineistoa tulisi täsmentää ja korjata, vaikka asioiden esittäminen kauttaaltaan selkeän oikeellisesti onkin erittäin haastavaa.	
Tuulivoimayhtiö Pohjola Oy / Hietasyrjänpää - Hautakangas - Pöykkö, Oulainen 11.5.2017 LAUSUNTO POHJOIS-POHJANMAAN 3. VAIHEMAAKUNTAKAAVA LUONNOKSESTA Maakuntakaava on maakuntaliiton laatima yleisperusteinen maakunnan alueiden käyttösuunnitelma ja sen lähtökohdina on maakuntasuunnitelman tavoitteet ja strategiat. Maakuntakaavaan merkitään erityisesti joko maakunnallisesti tai vastaavasti useamman kunnan alueen suhteen merkityksellisiä ja tärkeitä asioita. Maakuntakaavan aikajänne on yleensä noin 10-20 vuotta, joidenkin asioiden osalta voi olla jopa yli 30 vuottakin. Maakuntakaava määrittää alueiden käytöstä ja yhdyskuntarakenteen periaatteista. Maakuntakaava osoittaa aluevarauksia alueiden käytöstä valtakunnallisten, maakunnallisten tai useamman kuin yhden kunnan tavoitteiden saavuttamiseksi. Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavan 3. vaihemaakuntakaavalla ohjataan tuulivoiman sijoittumista maakunnan alueella. Maakuntakaavan 3. vaihemaakuntakaavalla ohjataan ja tukeudutaan vahvistettuihin vaihemaakuntakaavoihin sekä lisäksi Pohjois-Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan manneralueen tuulivoimaselvitykseen. Valmisteilla olevan kaavan tulee olla ohjeellinen ja mahdollistava. Kaava ei saa olla tarkkarajainen, vaan sen tulee osoittaa yleispiirteisesti tuulivoimalle soveltuvat alueet. Alueen rajat tarkentuvat yksityiskohtaisemman kuntakohtaisen yleiskaavoituksen yhteydessä. Samoin kuntakohtaisen yleiskaavoituksen yhteydessä tutkitaan tarkasti useilla eri selvityksillä alueen soveltuvuus tuulivoiman rakentamiselle. Kunnan yleiskaavoituksessa tullaan selvittämään seikkaperäisesti sekä yksityiskohtaisesti alueiden soveltuvuus, laajuus ja rajat. Tuulivoimayhtiö Pohjolan Oy:n valitsemat alueet Hietasyrjänpää / Hautakangas / Pöykkö soveltuvat erittäin hyvin mannertuulivoiman rakentamiselle. Kyseisiin alueisiin on Oulaisten kaupungin hyväksymä kaavoitussopimus. Valituilla alueilla on laajoja asumialueita. Alueilla on tiheä metsäautotieverkosto, alueita on ojitettu, sekä suoritettu laajoja metsä-hakkuuta, alueita voidaan pitää talousmetsäalueina. Tuulivoimahankkeiden kehittämisvaiheessa käydään läpi YVA prosessi, jossa tutkitaan laajasti eri näkökulmista alueiden soveltuvuus tuulivoimarakentamiseen. Oulaisten kaupunki suhtautuu myönteisesti tuulivoimahankkeisiin. Näkemyksemme mukaan tuulivoimalat tuovat alueelle kaivattuja työpaikkoja. Lisäksi kunnat saavat verotuloja parantamaan kuntataloutta. Oulaisten kaupungin hallitus on käsitellyt 8.5.2017 ja antanut oman lausunnon Tuulivoimayhtiö Pohjola Oy:n tuulivoimahankkeista. Lausunnossa mainitaan seuraavaa: - Tuulivoimayhtiö Pohjola Oy:n tuulivoimahankealueet Hietasyrjänpää / Hautakangas / Pöykkö tulee ottaa hankealueina mukaan 3. vaihemaakuntakaavaan.	Ks. vastine Oulaisten kaupungin lausuntoon.

- Maakuntakaavassa tulee tutkia näiden hankkeiden yhteisvaikutukset ja rajaukset tulee tehdä sen perusteella.

<http://julkaisu.oulainen.fi/kokous/20171576-11.HTM>

Hietasyrjänpää / Hautakangas / Pöykkä alueet oli jätetty 3. vaihemaakuntakaavasta luonnoksesta pois. Perusteluna oli yhteisvaikutukset / maisema.

Ovatko kriteerit valtakunnallisesti yhteneväiset.

Esimerkkinä Keski-Pohjanmaan hyväksytty maakuntakaava.

Lestijärvi ja Halsua, molemmilla paikkakunnilla on isot tuulivoimahankkeet. Vain kunnan raja erottaa ne toisistaan. Lestijärven tuulivoima-alueen kaavoitus on valmistunut 05/2015, valmistuneessa kaavassa on 95 tuulivoimalaa. Halsualla kaavoitus prosessi on kesken, mutta 70- 85 voimalaa on tulossa. Nämä molemmat hankkeet ovat myös Keski-Pohjanmaan maakuntakaavassa. Lestijärvellä ja Halsualla molemmilla paikkakunnilla on iso arvokas järvimaisema. Myös Teholampi- Lestijärvi WPD Finland Oy:n hanke on tulossa Lestijärven puolelle noin 10 voimalaa ja Teholammin puolelle noin 60 voimalaa.

Näillä kaikilla hankkeilla on **merkittäviä yhteisvaikutuksia**, mutta alueet on hyväksytty maakuntakaavassa. Alueiden soveltuvuudet tuulivoima rakentamiseen selvitetään erillisessä YVA ja Kaavoitus prosessissa.

Poimintoa Vaasan hallinto-oikeuden Lestijärven tuulivoimakaavojen valituksien päätöksestä, jossa kaikki tehdyt valitukset on hylätty, kun valitus perusteena on ollut osayleiskaavan maisemavaikutukset.

- Lestijärven tuulivoimapuiston YVA-selostuksessa tuulivoimapuiston maisemaan kohdistuvien vaikutusten on arvioitu olevan Lestijärveltä käsin merkittäviä kaikissa tuulivoimapuiston toteuttamista tarkoittavissa vaihtoehtoisissa.
- Osayleiskaavaselostuksessa on arvioitu, että kaavan maisemavaikutukset Lestijärveltä käsin ovat lähialueella eli 0-5 kilometrin etäisyydeltä tarkasteltuna merkittäviä.
- Noin 1-3 kilometrin etäisyydellä voimalat ovat kookkaita ja hallitsevat maisemakuva.
- Voimaloita näkyy suuri määrä yhdellä kertaa. Rauhallisen järvimaiseman luonne muuttuu hyvin paljon voimaloiden johdosta.
- Maisemavaikutuksista välialueella eli 5-12 kilometrin etäisyydeltä tarkasteltuna on arvioitu, että yleisesti ottaen voimalat näkyvät Lestijärvellä tällä etäisyydellä hyvin, mutta niiden kokoa ja etäisyyttä on vaikea hahmottaa. Voimalat eivät hallitse maisema kuvaa, vaikka niitä näkyykin suuri määrä.
- Osa jää piiloon saarien taakse. Kuvauspisteestä, josta etäisyys lähimpään voimalaan olisi noin 4,2 kilometriä, maisemavaikutus on arvioitu merkittäväksi.
- Valkeisen osalta Hittisennevan osayleiskaavan vaikutusten on arvioitu vaihtelevan kohtalaisesta vähäiseen.
- Osayleiskaavan vaikutuksista kaukoalueella eli 12-25 kilometrin etäisyydeltä tarkasteltuna on arvioitu, että tuulivoimalat näkyvät aukeilta paikoilta. Maiseman muut elementit vähentävät hallitsevuutta etäisyyden kasvaessa. Sää ja valo vaikuttavat merkittävästi voimaloiden havaittavuuteen. Tuulivoimapuiston rakenteet ovat osa kaukomaisemaa.
- Hallinto-oikeus toteaa, että osayleiskaavan suunnittelualue on maakuntakaavassa osoitettu pääosin tuulivoimaloiden osa-alueeksi. Maakuntakaavassa on ratkaistu tuulivoiman sijoittamiseen soveltuvien alueiden sijainti suhteessa valtakunnallisesti, maakunnallisesti ja seudullisesti arvokkaisiin maisema- alueisiin. **Maankäyttö- ja rakennuslain suunnittelujärjestelmän mukaisesti maakuntakaavoitus tarkentuu yleiskaavoituksessa.** Ranta- asemakaava-alue

ei kuulu osayleiskaavan suunnittelualueeseen eikä osayleiskaava vaikeuta ranta-asemakaavan järvimaiseman vaalimista koskevien kaavamääräysten toteuttamista. Keski-Pohjanmaan 4. vaihemaakuntakaavan kaavaehdotus, joka löytyy: http://www.keski-pohjanmaa.fi/alueiden-kaytto/4-vaihemaakuntakaava. Kaavaehdotus (31.3.2015), 4. vaihemaakuntakaavan on Ympäristöministeriö vahvistanut 22.6.2016. http://www.keski-pohjanmaa.fi/alueidenkaytto/vahvistetut-maakuntakaavat	
Vapo Oy 12.5.2017 Viite: Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavan uudistaminen Asia: Vapo Oy:n lausunto Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan luonnokseen Vapo Oy kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan luonnoksesta. Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavan uudistamisessa käsitellään kattavasti koko maakunnan alueidenkäyttöä. Voimassa olevan Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavan varustusten täydentämisen ja päivittämisen läpileikkaava teema on ilmasto ja energia. Maakuntakaavan laatimisen yhteydessä päivitetään myös Pohjois-Pohjanmaan maakuntaan liittyneiden Vaalan ja Himangan kuntien alueidenkäyttö vastamaan muun maakunnan merkintöjä. Yhtenä erityisenä painopisteenä 3. vaihemaakuntakaavassa on soiden käyttö. Maakuntakaavassa päivitetään 1. vaihemaakuntakaavan turvetuotantosoiden ja luonnonarvosoiden merkinnät toteutuneen tilanteen mukaisesti ja osoitetaan Vaalan alueella soiden käyttö 1. vaihemaakuntakaavan kanssa yhdenmukaisin perustein. Ohessa Vapo Oy:n huomiot kaavan sisältöön ja suunnittelumääräyksiin: Maakunnan energiastrategian mukaan turpeella on merkittävä rooli maakunnan energiahuollossa. Myös tulevaisuudessa turpeen osuus maakunnan energiahuollossa tulee olemaan merkittävä. Turpeen merkitystä lisää sen hyödyntämismahdollisuudet energiantuotannon lisäksi ympäristöturpeena eli mm. karjan kuivikekäytössä ja kompostoinnin seosaineena. Ympäristöturpeen käytöllä kuivikkeena pienennetään osaltaan karjatalouden ravinnekuormitusta alapuoliseen vesistöön. Lisäksi turpeelle on odotettavissa tulevaisuudessa uusia käyttömahdollisuuksia. Maakuntakaavaluonnoksessa on esitetty teollisuus- tai taajama-alueiden sisälle sijoittuvia biojalostamojen alueita, mikä on hyvä asia. Näihin on sisällytetty myös Haapaveden biojalostamo-varausalue. Tämä on positiivista, sillä toteutuessaan laitos kasvattaisi turpeen jalostusastetta ja jalostus voi myöhemmin tuottaa yhtymäkohtia myös bioraaka-ainepuolelle. Tulevaisuuden raaka-ainetarve ja riittävyys myös uusiin tuotteisiin on hyvä huomioida Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavassakin. 3. vaihemaakuntakaavan luonnoksessa on käytetty vielä se-1 ja se-2 -merkintöjä osoittamaan mahdollisesti turvetuotantoon soveltuvia suoalueita (se-1) ja luontoarvoja sisältäviä suoalueita (se-2). Näiden merkintöjen lopullinen maankäyttö voidaan ratkaista vasta selvitysten valmistuttua. Kyseisillä merkinnäillä osoitettujen alueiden osalta Vapo Oy	

toteaa, että tässä vaiheessa kohteisiin on vielä vaikea ottaa kantaa, koska ei ole tiedossa tai edes arvioitavissa, mille kohteille lopulta on tulossa turvetuotantoon soveltuva alue -merkintä tai mahdollinen suojeluvaraus -merkintä.

Edelleen se-1 merkintöihin liittyen Vapo Oy haluaa huomauttaa, että jotkut Vaalan kunnan alueelle merkityistä se-1 -alueista on tuotantoteknisesti liian pieniä tai rikkonaisia hyödynnettäväksi turvetuotantoalueina. Lisäksi muutama se-1 -merkinnän alueista sijaitsee niin lähellä asutusta, tietä tai rajoittuu välittömästi suojelualueeseen, että niiden hyödyntäminen turvetuotantoon estyisi tai hankaloituisi ympäristölupamääräysten edellyttämien suojavyöhykkeiden johdosta. Edellä mainitut seikat tulee ottaa huomioon, kun määritetään lopullisia turvetuotantoon soveltuva alue -merkintöjä.

Vapo haluaa lisäksi tuoda esiin, että vaihekaavaluonnoksessa Vaalan kunnan alueella on edelleen merkitty EO-tu merkinnällä kolme aluetta, joilla turvetuotanto on jo päättynyt. Vapo haluaa tässä yhteydessä täydentää aikaisemmin toimittamansa puutteellisen tiedon ja ilmoittaa, että EO-tu -merkinnät voidaan poistaa kokonaan Raja-aavan ja Tuulisuon alueilta ja pääosalta Pelsonrimmen aluetta (liite 1), eikä alueita tule enää laskea turvetuotannossa olevien alueiden pinta-alaan.

Vapo Oy pitää tärkeänä, että 3. vaihekaavassa Vaalan turvetuotantoon soveltuvien alueiden varaustarpeeksi määritetty 1 600 hehtaaria pystytään täyttämään. Tätäkin varausmäärää voidaan pitää minimitavoitteena, koska odotettavissa on, että kaikilla kohteilla turvetuotanto ei välttämättä tule toteutumaan. Tämän vuoksi kaavavarauksissa tulisi ottaa huomioon, että mahdollisimman moni kaavaan merkittävistä alueista olisi jo turvetuottajien hallinnassa. Mitä suurempi osa alueista ei ole tuottajien hallinnassa, sen epätodennäköisempää hankkeen toteutuminen on. Maanomistuk- sen lisäksi tulee luonnollisesti huomioida alueiden teknis-taloudellinen soveltuvuus turvetuotantoon. Kriteerejä tuotantokelpoiselle alueelle ovat mm. riittävän yhtenäinen ja laaja tuotantoala, riittävä turvekerroksen paksuus ja turpeen laatu. Yleisenä nyrkkisääntönä riittäväksi turvekerroksen paksuudeksi voidaan pitää vähintään 1,5 metriä. Tätä matalammat alueet voidaan katsoa tuotantoon soveltuviksi ainoastaan jo toiminnassa olevien tuotantoalueiden pienialaisina lisäalueina.

Kaavaselostuksen sivulla 62 käsitellään alueiden turvetuotantoon soveltuvuuden arviointia Luonnonvarakeskuksen kehittämän Suo-Mesta-työkalun avulla. Työkalua pilotoitiin keväällä 2017. Kaavaselostuksessa todetaan ensimmäisen työpajan osalta "Työpajan perusteella saatiin yhteinen näkemys siitä, mitkä suot eivät ympäristösyiden takia sovellu tuotantoon". Työpajaan osallistuneena Vapo Oy haluaa tuoda esiin, että ensimmäisessä työpajassa työkalu oli vasta koekäytössä ja alustavassa arvioinnissa, eikä kaikkia näkökohtia voitu pilotoinnissa ottaa huomioon. Ensimmäisen työpajan tulokset olivat kokeiluluonteisia, eikä sen pohjalta voida vetää pitkälle meneviä johtopäätöksiä. Työpajan tulosta voidaan pitää korkeintaan suuntaa antavana. Toisen, merkittävästi suppeamman työpajan tuloksia ei myöskään ole esitelty muiden arvioitavaksi. Tämän vuoksi tuloksilla ei voida katsoa olevan yleistä hyväksyntää tässä vaiheessa.

Turvetuotantoalueiden jälkikäyttöön liittyvät suunnittelumääräykset esitetään uusien Vaalan alueelta osoitettavien turvetuotantoon soveltuvien soiden osalta vasta kaavaehdotusvaiheessa. Kaavaluonnoksen mukaan "muuttavan käytön ympäristövaikutusten kannalta on lähivuosina kokonaisuudessaan merkittävää se, millaiseksi tuotannosta poistuvien turvesoiden jälkikäyttö muotoutuu. Vesiensuojelun kannalta on eduksi, jos useisiin jälkikäyttökohteisiin liitetään

Ko. alueiden EO-tu -merkinnät poistetaan voimassa olevasta luvasta huolimatta, koska luvan haltija ilmoittaa tuotannon päättyneen.

Esitetyt kriteerit tulevat sisällyttämään kaavaratkaisuun. Tuottajien hallinnassa olevia soita ei kuitenkaan voida automaattisesti osoittaa turvetuotantoon soveltuvina luonnonarvoista ja muista ympäristötekijöistä riippuen.

Suo-Mestan käyttö ja työpajat olivat selvityskohteiden esivalintaa varten. Niiden jälkeen tehtiin vielä kohdekohdainen tarkastelu. Sen kriteerit on esitelty kaavaluonnoksen selostuksessa. Toisen työpajan tulos ja suhde ensimmäiseen työpajaan voidaan sisällyttää kaavan taustaineistoon

Jälkikäytön osalta pitäydytään 1. vaihemaakuntakaavan yleispiirteisissä linjauksissa, eli yksittäisiä jälkikäyttöraatkaisuja ei tulla esittämään.

vesiensuojelullisia kosteikkoja. Niillä voidaan vähentää sekä jälkikäyttöalueen muusta osasta että sen ulkopuolelta aiheutuvaa vesistökuormitusta. Samalla myös tuotetaan kosteikkoluonnon monimuotoisuushyötyjä.

Turvetuotantoalueiden seuraavaan maankäyttöön (Ulkikäyttö) liittyen Vapo haluaa huomauttaa, että turvetuotannon päätyttyä alueen uudesta maankäytöstä päättäminen kuuluu alueiden maanomistajille. Maakuntatasoisessa yleispiirteisessä kaavoi- tuksessa ei ole syytä puuttua tähän tai antaa määräyksiä. Turvetuotannosta poistuvat alueet päätyvät pääosin metsä- tai maatalouteen. Joillekin kohteille muodostuu tai muodostetaan kosteikkoja, mikäli alueella on kosteikon luontaiseen muodostumiseen hydrologisesti otolliset olosuhteet tai maanomistaja sitä muutoin haluaa.

Merkinnät ja määräykset

Suojelualue, S-1-alue: Merkinnällä osoitetaan valtion maalla olevia Metsähallituksen omalla päätöksellä perustettavia soidensuojelualueita. Alueilla on voimassa MRL 33. 1 §:n mukainen ehdollinen rakentamisrajoitus.

Suojelumääräys: Alueella ei saa ryhtyä sellaisiin vesitaloutta muuttaviin toimenpiteisiin, jotka saattavat vaarantaa alueen suojeluarvoja. Määräys ei koske alueellisesti tärkeää pohjavedenhankintaa.

Vaalan Niskansuon länsipuolelle, tuotannossa olevan turvetuotantoalueen välittömään läheisyyteen on kaavassa merkitty S-1-alue. Vapo Oy huomauttaa, että merkintä ei toteutuessaan saa rajoittaa turvetuotannon harjoittamista tai siihen liittyvää vesiensuojelurakenteiden käyttöä Niskansuon alueella.

Luonnonsuojelualue, SL-1: Merkinnällä osoitetaan luonnonsuojelulain nojalla suojeltaviksi tarkoitettuja suoalueita. Alueella on voimassa MRL 33 § mukainen rakentamisrajoitus.

Suojelumääräys: Alueella ei saa ryhtyä sellaisiin suon vesitaloutta muuttaviin toimenpiteisiin, jotka saattavat vaarantaa alueen suojeluarvoja. Suojelumääräys on voimassa, kunnes suojelualue perustetaan, kuitenkin enintään 5 vuotta tämän maakuntakaavan lainvoimaiseksi tulosta. Määräys ei koske alueellisesti tärkeää pohjavesihankintaa.

Vapo Oy huomauttaa, että jo 1. vaihekaavassa SL-merkinnän saaneiden alueiden osalta suojelualueen perustamisen viiden (5) vuoden enimmäisaikajakson alkamisajankohtana tulee edelleen pitää 1. vaihemaakuntakaavan lainvoimaistumisajankohta alkuperäisen määräyksen mukaisesti. Muussa tapauksessa määräyksen voimassaolokausi muodostuisi pidemmäksi kuin mainittu viisi vuotta. KHO on antanut 3.3.2017 päätöksen Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavan vahvistuspäätöksestä tehdyistä valituksista, jolloin myös 1. vaihemaakuntakaava on lainvoimaistunut.

Soiden käyttö

Yleiset suunnittelumääräykset: Soiden ja turvemaiden käyttö tulee suunnitella ja toteuttaa niin, että voimassa oleva Oulujoen-lijoen vesienhoitoalueen vesienhoito- suunnitelman toimenpideohjelmassa esitetyt vesien tilaa koskevat tavoitteet saavutetaan.

Lisäksi suunnittelumääräyksissä mainituilla 15 valuma-alueella sekä Vaalan kunnan alueelle sijoittuvilla valuma-alueilla "turvetuotanto on vaiheistettava voimakkaasti ja vesiensuojelumenetelmien tehokkuuteen tulee kiinnittää erityistä huomiota."

Kaavan suojelumääräys koskee vain kaavassa osoitettua aluetta.

Määräaika lasketaan tällä tavalla eikä sitä muuteta tässä yhteydessä.

Kyseisistä suunnittelumääräyksistä saa käsityksen, että vesienhoidon tavoitteiden toteutuminen olisi riippuvainen ainoastaan turvetuotannon suunnittelusta ja toteutamisesta. Vapo Oy huomauttaa, että turvetuotannon osuus kaikkien maankäyttömuotojen joukossa on pieni, samoin kuin sen vesistökuormitusosuus eri vesistöalueilla. Vesienhoidon toteutumista ei siten voida kaavamääräyksessä kokonaisuudessaan asettaa yhden toimialan vastuulle. Vesistöalueiden tilasta huolehdittaessa on tärkeää tarkastella vesistöihin aiheutuvaa kuormitusta kokonaisuutena. Kaikella maankäytöllä ja ihmistoiminnalla on vaikutusta vesistöjen tilaan. Vesienhoidon tavoitteiden saavuttaminen edellyttää kaikkien toimijoiden, maankäyttömuotojen ja ihmistoiminnan vesiensuojelutoimenpiteiden yhtäaikaista tehostamista. Ne eivät toteudu asettamalla määräyksiä ainoastaan yhdelle tai muutamalle maankäyttömuodolle.

Viitaten vesiensuojelumenetelmien tehokkuuteen Vapo Oy muistuttaa, että turvetuotanto edellyttää aina ympäristöluvan, joka myönnetään ympäristönsuojelulaissa asetetuilla edellytyksillä. Ympäristöluvassa määritetään tapauskohtaisesti käytettäväksi vaadittavat vesienkäyttelyrakenteet ottaen huomioon alapuolisen vesistön tila. Edellä mainittuihin seikkoihin perustuen Vapo Oy katsoo, että maakuntakaavoituksen määräyksillä ei erikseen pitäisi luoda lisärajoitteita turvetuotannolle, jota jo ohjaavat luvanvaraisuus, ympäristönsuojelulaki ja vesienhoidon toimenpideohjelma.

Luo-kohteet

Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue: Merkinnällä osoitetaan suojelualueiden ulkopuolella olevia tärkeitä lintualueita sekä merkittävimmät uhanlaisten kasvien alueet.

Suunnittelumääräys: Alueen maankäyttö tulee suunnitella ja toteuttaa niin, että edistetään alueen monimuotoisuuden säilymistä. Yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa tulee varmistaa, että suunniteltu maankäyttö ei vaaranna kasvien ja linnuston elinoloja.

Vapo Oy katsoo, että kaavassa käytettävä Luo-merkintä asettaa eri maankäyttömuodot eriarvoiseen asemaan ja se vaikeuttaa ympäristöluvanvaraisten maankäyttömuotojen, kuten turvetuotannon harjoittamista. Luo-merkinnän osalta ongelmana on lisäksi, ettei kaavamerkintä kuulu lunastus- ja korvausvelvollisuuden piiriin. Tällöin maanomistaja ei ole oikeutettu korvauksiin, mikäli kiinteistön käyttö estyy kaavamerkinnästä johtuen. Turvetuotanto vaatii kaikissa tapauksissa ympäristöluvan. Ympäristöluvan hakemisen yhteydessä luontoarvot selvitetään tarkasti. Tämän vuoksi Luo-merkinnän käyttöä ei ole suositeltavaa laajentaa maakuntaan liittyvien Vaalan ja Himangan kuntien alueille. Luo-merkinnän epämääräisyyden vuoksi sen käytöstä yleispiirteisessä kaavoitukseen tulisi luopua kokonaan.

Lopuksi

Vapo Oy katsoo, että maakuntakaavoitus on parhaimmillaan avoin ja läpinäkyvä prosessi, jossa ympäristönäkökohtien lisäksi otetaan huomioon myös alueen elinkeinoelämän toimintaedellytykset sekä arvioidaan kaavoituksen taloudelliset, kulttuurilliset ja sosiaaliset vaikutukset.

Käsitykset luo-merkinnästä vaihtelevat. Mm. maanomistajien oma palveluorganisaatio on pitänyt tällä kuulemiskierroksella luo-merkintää SL-1 -merkintää parempana. 1. vaihemaakuntakaavan luo-merkinnän käytöstä ei toisistaan ole ilmennyt merkittäviä ongelmia.

Vapo Oy:n kanssa järjestetään neuvottelu ehdotusta valmisteltaessa, koska kaavaratkaisut koskevat useita Vapo Oy:n hallinnassa olevia alueita.

3. vaihekaavan luonnoksessa on kohtia, jotka merkittäviltä osin ovat täydentymässä tai selkeytymässä vasta ehdotusvaiheessa. Tämän vuoksi Vapo Oy toivoo, että sille varataan mahdollisuus antaa lausunto myös 3. vaihemaakuntakaavan kaavaehdotuksen luonnoksesta. Lisäksi Vapo Oy ilmaisee mielenkiintonsa olla mukana kaavaehdotuksen valmistelussa.	
VSU Uusiutuva Energia Suomi Oy / Karahka, Oulainen 11.5.2017 Yleistä / VSU Holding GmbH, VSU Uusiutuva Energia Suomi Oy:n emoyhtiö • Yhtiön on perustettu 1996 Saksassa • Tällä hetkellä yli 200 työntekijää kuudessa Euroopan maassa • Rakennettua uusiutuvaa energiaa 868 MW Euroopan laajuisesti • Kokonaisinvestoinnin uusiutuvaan energiaan 1 300 M€ • Yhtiön rakentamat hankkeet tuottavan uusiutuvaa energiaa yli 1,1 milj. ihmisen tarpeisiin • Projektit ovat ns. omarahotteisia ja rahoitetaan itsenäisesti yhtiön varannoista Toiminta Suomessa • Kyvykkäiden hankkeiden kartoitusta vuodesta 2015 lähtien • VSU Uusiutuva Energia Suomi Oy perustettu vuonna 2016 • Toimipisteet Helsingissä ja Oulussa • Läheistä yhteistyötä monen Suomalaisen yhtiön kanssa (mm. Andament Group, FCG, Etha Wind, Hafmex,...) • Toimintaa kahdeksassa projektissa joiden kokonaiskapasiteetti on yli 300 MW • VSU:llä on halu kehittää projekteille paikallisten alueiden taloutta sekä edistää alueellisia työllistymismahdollisuuksia • Hankkeiden menestymisen takaamiseksi VSU on jo aloittanut keskustelut mahdollisuuksista tuottaa uusiutuvaa energiaa suoraan sähkötyöiden käytettäväksi Toiminta paikallisesti / 3. vaihemaakuntakaavaan esitettävät hankkeet • Maakuntakaavaan ehdotettavaksi on valittu kaksi projektia, yksi Oulaisissa ja yksi Haapavedellä • Projektit ovat valikoituneet vietäväksi eteenpäin maakuntakaavassa, koska: - Alueelliset tuuliolosuhteet ovat suotuisat energian tuottamiseen tuulesta - Alueellinen asukastiheys on alhainen - Infrastruktuuri valikoiduilla alueilla on hyvä tuulipuiston rakentamiseen - Hankkeilla on kohtuulliset verkkoliityntämahdollisuudet liityntäpisteissä, joissa on kapasiteettia tarjolla - Maanomistajien tuki hankkeille on kattava - Hankkeista on tehty sopimukset kaupunkien kanssa Näkemykset maakuntakaavasta • Suomen hallitus on tehnyt strategisen linjauksen osoittaakseen tukensa turbiinimäärältään suuremmille hankkeille, jotka ovat mukana maakuntakaavassa. Täten tulevaisuudessa siirryttäisiin pois tuotantotuella toimivista pienemmistä hankkeista turbiinimäärältään suurempiin koordinoituihin Vapoilla markkinoilla toimiviin tuulivoimahankkeisiin.	Ks. vastine Oulaisten kaupungin lausuntoon.

- VSB esittää maakuntakaavaan hyväksyttäväksi kaikkien vallitsevien linjausten mukaisia hankkeita, jotka kuitenkin olisivat varsin laajoja, jolloin on parempi mahdollisuus minimoida maisemallisia vaikutuksia ympäröiville alueille, toisin kuin sijoitettaessa sama määrä turbiineita pienemmälle alueelle.

Aikataulu

- Tarkoitus on rakentaa vuodesta 2020 eteenpäin Vapoilla markkinoilla toimivia projekteja
- Kaavoitusprosessin on suunniteltu etenevän lähes yhtä aikaa maakuntakaavan kanssa
- Vuosien 2017-2018 keskitytään vahvasti paikalliseen tiedottamiseen sekä osallistutaan mahdollisiin tapahtumiin sekä messuille
- Tuulivoimapuiston suunnitelun on tarkoitus olla valmiina kesäkuussa 2018
- Kaavoituksen valmistuminen on ajoitettu vuoden 2018 loppuun
- Rakennuslupaprosessi tullaan viemään läpi vuoden 2019 aikana

Oulaisten Karahkan tuulivoima-alue / Maakuntakaavan aluerajausehdotus

- VSB esittää tarkennusta 3. vaihemaakuntakaavan luonnoksessa esitettyyn Oulaisten Karahkan tuulivoimaloiden alueen rajaukseen.
 - Laajemman rajauksen perusteena ovat edellä esille tuodut lähtökohdat ja tavoitteet hankkeeseen ja yleisesti tuulivoiman toteuttamiseen liittyen.
 - Nyt esitettävä raja on perusteltu myös suhteessa luontoon, ympäristöön, maisemaan, kulttuuriympäristöön sekä asumiseen ja loma-asumiseen, kuten jäljessä on karttatarkasteluin esitetty.
- (KUVA EHDOTUS TUULIVOIMA-ALUEIDEN RAJAUKSEKSI)

Oulaisten Karahkan tuulivoima-alue / Luonto ja ympäristö

- Hankealueella tai hankealueen välittömässä läheisyydessä ei ole merkittäviä suojelualueita.
- Telkkisaaren Natura-alue (vanhojen metsien suojelualue) sijoittuu noin 4 km etäisyydelle ja Salmineva – Piurukajärven Natura-alue (soidensuojeluohjelma) sijoittuu noin 3 km etäisyydelle hankealueesta.
- Hankealueen eteläpuolelle sijoittuu Vaekankaan vedenhankintaa varten tärkeä pohjavesialue.
- Esitetty tuulivoimaloiden alueen muutos ei lähtökohtaisesti vaikuta vähäistä enempää edellä esitettyihin suojelualueisiin tai pohjavesialueeseen. (KUVA NATURA- JA SUOJELUALUEET)

Oulaisten Karahkan tuulivoima-alue / Kulttuuriympäristö ja maisema

- 12 km säteelle hankealueesta sijoittuu kaksi valtakunnallisesti arvokasta rakennetun kulttuuriympäristön aluetta, kaksi maakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta sekä useita maakunnallisesti arvokkaita kulttuuriympäristökohteita/-alueita
- Valtakunnallista kohteista Oulaisten rautatieasema (RKY 2009) sijoittuu noin 5 km etäisyydelle hankealueesta ja Kalaputaan kyläalue (RKY 2009) noin 10 km etäisyydelle hankealueesta.
- Rajauksen muutos lähentää hankealuetta hieman suhteessa Piipsjärven kylämaisemaan ja Oulaisten keskustan kulttuuriympäristökohteisiin. Etäisyys Piipsjärven kylämaisema-alueeseen on muutoksen jälkeen yli 3 km ja etäisyys Oulaisten keskustaan yli 4 km. Petäjäskosken kulttuurimaiseman etäisyys pysyy samana, noin 9 kilometriä.
- Esitetty tuulivoimaloiden alueen muutos ei lähtökohtaisesti vaikuta vähäistä merkittävämminkin edellä esitettyihin maiseman tai kulttuuriympäristön kannalta arvokkaisiin alueisiin. (KUVA MAISEMA- JA KULTTUURIYMPÄRISTÖ)

Oulaisten Karahkan tuulivoima-alue / Asuminen ja loma-asuminen - Rajauksen muutos lähentää hankealuetta hieman suhteessa Ahonperän ja Piipsjärven asuttuihin alueisiin. Etäisyys Piipsjärven kyläalueeseen on muutoksen jälkeen yli 3 km ja Ahonperän lähimpään asukseen yli 1 km. - Esitetty tuulivoimaloiden alueen muutos ei lähtökohtaisesti vaikuta vähäistä merkittävämmiin lähialueiden asumiseen tai loma-asumiseen. - Tarkemmassa hankesuunnittelussa varmistetaan riittävä etäisyys asutukseen. (KUVA ASUMINEN JA LOMA-ASUMINEN)	
VSB Uusiutuva Energia Suomi Oy / Riskalankangas, Haapavesi 30.5.2017 (MYÖHÄSSÄ SAAPUNUT) Yleistä / VSB Holding GmbH, VSB Uusiutuva Energia Suomi Oy:n emoyhtiö - Yhtiön on perustettu 1996 Saksassa - Tällä hetkellä yli 200 työntekijää kuudessa Euroopan maassa - Rakennettua uusiutuvaa energiaa 868 MW Euroopan laajuisesti - Kokonaisinvestoinnit uusiutuvaan energiaan 1 300 M€ - Yhtiön rakentamat hankkeet tuottavan uusiutuvaa energiaa yli 1,1 milj. ihmisen tarpeisiin - Projektit ovat ns. omarahotteisia ja rahoitetaan itsenäisesti yhtiön varannoista Toiminta Suomessa - Potentiaalistien hankkeiden kartoitusta vuodesta 2015 lähtien - VSB Uusiutuva Energia Suomi Oy perustettu vuonna 2016 - Toimipisteet Helsingissä ja Oulussa - Läheistä yhteistyötä monen Suomalaisen yhtiön kanssa (mm. Andament Group, FCG, Etha Wind, Hafmex,...) - Toimintaa kahdeksassa projektissa joiden kokonaiskapasiteetti on yli 300 MW - VSB:llä on halu kehittää projekteille paikallisten alueiden taloutta sekä edistää alueellisia työllistymismahdollisuuksia - Hankkeiden menestymisen takaamiseksi VSB on jo aloittanut myyntisopimuskeskusteluja mahdollisuuksista tuottaa uusiutuvaa energiaa suoraan sähköyhtiöiden tarpeisiin Toiminta paikallisesti / 3. vaihemaakuntakaavaan esitettävät hankkeet - Maakuntakaavaan ehdotettavaksi on valittu kaksi projektia, yksi Haapavedellä ja yksi Oulaisissa - Projektit ovat valikoituneet vietäväksi eteenpäin maakuntakaavassa, koska: - Alueelliset tuuliolosuhteet ovat suotuisat energian tuottamiseen tuulesta - Alueella on vähän asutusta - Infrastruktuuri valikoiduilla alueilla on hyvä tuulipuiston rakentamiseen - Hankkeilla on kohtuulliset verkkoliityntämahdollisuudet liityntäpisteissä, joissa on kapasiteettia tarjolla - Maanomistajien tuki hankkeille on kattava - Hankkeista on tehty sopimukset kaupunkien kanssa Näkemykset maakuntakaavasta	Ks. vastine Haapaveden kaupungin lausuntoon.

- Eri viranomaislähteistä tulevien linjausten mukaan tuulivoimatuotanto tulisi keskittää maakuntakaavassa osoitetuille laajemmille tuulivoima-alueille. Tulevaisuudessa tuulivoimahankkeet kilpailevat Vapoilla markkinoilla muiden sähkön tuotantotapojen kanssa ilman tuulivoimalle osoitettua tuotantotukea.
- VSB:n näkemyksen mukaan nyt maakuntakaavaan esitettävät ja maankäytöllisesti tuulivoimalle soveltuvat alueet toteuttavat linjausta tuulivoiman keskittämisestä suurempiin kokonaisuuksiin. Laajemmat kokonaisuudet mahdollistavat paremman alueellisen suunnittelun sekä maisemallisten vaikutusten huomioon ottamisen ympäröiville alueille.

Aikataulu

- Tarkoitus on rakentaa vuodesta 2020 eteenpäin Vapoilla markkinoilla toimivia projekteja
- Kaavoitusprosessin on suunniteltu etenevän lähes yhtä aikaa maakuntakaavan kanssa
- Vuosien 2017-2018 aikana keskitytään vahvasti paikalliseen tiedottamiseen sekä osallistutaan mahdollisiin tapahtumiin sekä messuille
- Projektin puistosuunnitelman on tarkoitus olla valmiina kesäkuussa 2018
- Kaavoituksen valmistuminen on ajoitettu vuoden 2018 loppuun
- Rakennuslupaprosessi tullaan viemään läpi vuoden 2019 aikana

Haapaveden Riskalankankaan tuulivoima-alue / Maakuntakaavan aluerajausehdotus

- VSB esittää tarkennusta 3. vaihemaakuntakaavan luonnoksessa esitettyyn Haapaveden Riskalankankaan tuulivoimaloiden alueen rajaukseen.
- Laajemman rajauksen perusteena ovat edellä mielipiteessä esille tuodut lähtökohdat ja tavoitteet, jotka liittyvät Riskalankankaan hankkeeseen ja yleisesti tuulivoiman toteuttamiseen Pohjois-Pohjanmaan alueella.
- Rajaus mahdollistaa myös TM Voima Oy:n Rahkolan hankkeen laajentamisen ja tulevaisuudessa mahdollisen liittämisen yhteen VSB:n Riskalankankaan hankkeen kanssa.
- Nyt esitettävä rajaus on perusteltu myös suhteessa luontoon, ympäristöön, maisemaan, kulttuuriympäristöön sekä asumiseen ja loma-asumiseen, kuten jäljessä on karttatarkasteluin esitetty.
- VSB haluaa kuitenkin tuoda mielipiteenään ilmi, että jos nyt esitetty aluerajaus ei ole laajuutensa vuoksi maakuntaliiton näkökulmasta mahdollinen, tulisi aluetta laajentaa kaavaluonnoksen esityksen hengessä ensisijaisesti VSB:n hankealue käsittäen. Maakuntakaavan tuulivoimaloiden aluerajaus siis kasvaisi kohti pohjoista ja koillista mielipiteessä ehdotetun mukaisesti mutta rajautuisi lännessä edelleen voimalinjaan (kartassa: Riskalankangas aluerajaus).
(KUVA EHDOTUS TUULIVOIMA-ALUEIDEN RAJAUKSEKSI)

Haapaveden Riskalankankaan tuulivoima-alue / Luonto ja ympäristö

- Riskalankankaan hankealueen keskellä on yksityinen suojelualue (YSA 203033, Puution luonnonsuojelualue). Kyseessä metsien monimuotoisuusohjelman mukainen arvokas metsäalue, joka sijoittuu jo nykyisen maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueen rajauksen sisään.
- Iso Honkaneva - Pieni Honkanevan Natura-alue (FI1100006, SCI, soidensuojeluohjelma) sijoittuu noin 6 km etäisyydelle nykyisestä hankealueesta ja maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueen rajauksesta sekä noin 3 km etäisyydelle Rahkolan hankealueesta. Maakuntakaavaan esitetty tuulivoimaloiden alueen rajauksen muutos lähentää hankealuetta suhteessa Iso Honkaneva - Pieni Honkanevan Natura- alueeseen, mutta muutoksen jälkeenkin etäisyys on yli 2 km.

• Mustakorven Natura-alue (FI1000006, SCI, vanhojen metsien suojelukohde) sijoittuu noin 1 km etäisyydelle nykyisestä hankealueen rajauksesta. Maakuntakaavaan esitetty tuulivoimaloiden alueen rajauksen muutos ei vaikuta hankealueen etäisyyteen suhteessa Mustakorven Natura-alueeseen • Hankealueen eteläpuolelle sijoittuu Kivikankaan vedenhankintaa varten tärkeä pohjavesialue. Maakuntakaavaan esitetty tuulivoimaloiden alueen rajauksen muutos pienentää vain hieman hankealueen etäisyyttä suhteessa Kivikankaan pohjavesialueeseen. • Esitetty tuulivoimaloiden alueen muutos ei lähtökohtaisesti vaikuta vähäistä enempää edellä esitettyihin suojelualueisiin tai pohjavesialueeseen. (KUVA NATURA- JA SUOJELUALUEET) Haapaveden Riskalankankaan tuulivoima-alue / Kulttuuriympäristö ja maisema • 12 km säteelle hankealueesta sijoittuu neljä maakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta sekä useita maakunnallisesti arvokkaita kulttuuriympäristökohteita/-alueita, joihin kuuluu esim. Kantokylän alue. • Valtakunnallisista kohteista Haapaveden kotitalousoppilaitos ja Mustikkamäen viljelymaisema (RKY 2009) sijoittuu noin 12 km etäisyydelle hankealueesta ja Kalajokilaakson kulttuurimaisema (valtakunnallisesti arvokas maisema-alue) noin 17 km etäisyydelle hankealueesta. • Rajauksen muutos lähentää hankealuetta hieman suhteessa Kantokylään (maakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristöalue) sekä Pyhäjoen varren, Iso-Rytynjärven ja Haapaveden keskustan kulttuuriympäristökohteisiin. Etäisyys Kantokylään on muutoksen jälkeen yli 4 km, Iso-Rytynjärveen yli 2 km ja Haapaveden keskustaan yli 5 km. • Rajauksen muutos lähentää hankealuetta hieman suhteessa Mieluskylän kulttuurimaiseman (maakunnallisesti arvokas maisema-alue) kaakkoisosaan, mutta hankealue rajautuu aiempaa kauemmaksi Mieluskylän kulttuurimaiseman luoteisosasta. Etäisyys Mieluskylän kulttuurimaisemaan on muutoksen jälkeen edelleen yli 1 km. • Esitetty tuulivoimaloiden alueen muutos ei lähtökohtaisesti vaikuta vähäistä merkittävämmiin edellä esitettyihin maiseman tai kulttuuriympäristön kannalta arvokkaisiin alueisiin (KUVA MAISEMA- JA KULTTUURIYMPÄRISTÖ) Haapaveden Riskalankankaan tuulivoima-alue / Asuminen ja loma-asuminen • Rajauksen muutos lähentää hankealuetta hieman suhteessa Kantokylän, Vaaramaan, Säilynkankaan, Pinolan, Mieluskylän ja Rytynkylän asuttuihin alueisiin. Toisaalta muutos lisää hieman etäisyyttä Ollilanperän asuttuihin alueisiin. • Etäisyys Kantokylän asuttuihin alueisiin on muutoksen jälkeen yli 4 km, Vaaranmaan ja Säilynkankaan asuttuihin alueisiin yli 3 km, Mieluskylän asuttuihin alueisiin yli 2 km ja Pinolan ja Rytynkylän asuttuihin alueisiin yli 1,5 km. • Esitetty tuulivoimaloiden alueen muutos ei lähtökohtaisesti vaikuta vähäistä merkittävämmiin lähialueiden asumiseen tai loma-asumiseen. • Tarkemmassa hankesuunnittelussa varmistetaan riittävä etäisyys asutukseen. (KUVA ASUMINEN JA LOMA-ASUMINEN)	
Winda Power Oy / tuulivoimahankkeita: Pyhäjoki, Kalajoki, Tyrnävä, Lumijoki, Liminka (Maukarinkangas, Läntinen, Kivimaa, Rahkasuo / Leviämaa-Ruutineva, Hirvineva) 12.5.2017 Winda Power Oy on suomalainen vuonna 2011 perustettu tuulipuistohankekehitysyhtiö. Kehitämme hankkeet niihin sijoittaville tahoille ja autamme tarpeen vaatiessa tuulivoimapuiston rakennuttamisvaiheessa. Aktiivisia kehityshank-	

keilta yhtiöllä on tällä hetkellä kuusi (6) hanketta, joista neljä (4) Pohjois-Pohjanmaalla ja kaksi (2) Keski-Suomessa. Pohjois-Pohjanmaan alueen hankkeet ovat Kalajoella, Pyhäjoella, Limingassa sekä Tyrnävällä. Keski-Suomen alueella olevat kaksi jo lähes valmiiksi kehitettyä hanketta ovat, toinen Kyyjärvellä ja toinen Kinnulassa. Aiemmin Winda Power Oy:n kehittämistä hankkeista kaksi ovat jo tuottamassa sähköä, toinen Kalajoella (Tuulipuisto Oy Etelänkylä, 2 voimalaa) ja toinen Pyhäjoella (Tuulipuisto Oy Pyhäjoki, 8 voimalaa).

Käynnissä olevaan 3. vaihemaakuntakaavan uudistamiseen, Winda Power Oy haluaa lausua -kaavaluonnoksesta omistamiensa projektiyhtiöiden puolesta seuraavaa:

Tuulipuisto Oy Maukarinkangas – Maukarinkangas-Pyhäjoki

Maukarinkankaan tuulipuistohankkeen kehittäminen aloitettiin loppuvuodesta 2013 maankäyttöön liittyvien sopimusten tekemisellä hankealueen kiinteistöjen omistajien kanssa.

Hankkeesta tehtiin ensimmäinen kaavoitusaloite Pyhäjoen kunnalle 7.4.2014, jota kunta tuolloin pyysi päivittämään kaavoitettavan alueen sirpaleisuuden vuoksi. Tämän jälkeen hankealuetta täsmennettiin ja kunnalle tehtiin uusi kaavoitusaloite 19.3.2015, jonka kunnanvaltuusto lopulta hyväksyi 20.5.2015. Tämän jälkeen hankkeelle on tehty tuulivoimahankkeilta vaadittavia erilaisia ympäristö- ja muita selvityksiä sekä johtuen hankealueeseen liitännäisistä muista tuulivoimahankkeista, aloitettu YVA-menettely.

Maukarinkankaan tuulivoimahankkeen YVA-ohjelma julkaistiin 2.6.2016 ja tähän liittyen pidettiin vuorovaikutustilaisuus Pyhäjoella Keskikylän kylätalolla 16.8.2016. Maukarinkankaan YVA on parhaillaan selostusvaiheessa ja saataneen päätökseen Pohjois-Pohjanmaan ELY-Keskuksen tästä antaman lausunnon jälkeen arviolta syksyllä 2017.

Maukarinkankaan hanke kattaa YVA:n mukaan enintään 10 tuulivoimalaa ja voimaloista 5-6 eteläisintä ovat voimassa olevan 3. vaihemaakuntakaavan alueella tv-1 332. Tällä samalla alueella (liite 1.) sijaitsevat myös (lainvoimaisella osayleiskaavalla) vielä rakentamaton Oltavan tuulivoimapuisto sekä osittain Polusjärven tuulipuisto. Jälkimmäinen hanke on kaavaehdotusvaiheessa.

Maukarinkankaan hanke on ensisijaisesti tarkoitus liittää Elenia Oy:n omistamaan, alueen läpi kulkevaan 110 kV voimajohtoon. Vaihtoehtona voi olla myös yhteistyönä naapurihankkeiden kanssa voimansiirtolinjan rakentaminen esim. Fingridin kytkinasemalle Jylkkään tai vastaavasti muualle.

Hankealueen läpi kulkee voimassa olevassa 3. vaihemaakuntakaavassa oleva varaukset 110 kv voimajohdolle Vihannin suuntaan sekä Hanhikivi 1:n 400 kV voimajohdolle, jolle YVA on valmistunut syksyllä 2016. Yhteysviranomaisen toteaa voimajohtohankkeen YVA:sta 27.10.2016 antamassaan lausunnossa, ”että Maukarinkankaan tuulivoimahankkeen ja Hanhikivi 1:n ydinlaitoksen voimajohtojen yhteensovittaminen tulee ratkaista mahdollisimman pian”. Winda Power Oy on tämän jälkeen käynyt neuvotteluja Fingrid Oy:n kanssa voimajohdon, tähän liittyvän kytkin- ja sähköaseman sekä tuulivoimapuiston yhteensovittamisesta. Winda Power Oy esittää Maukarinkankaan YVA:n selostusvaiheessa tuulivoimapuiston pohjaratkaisua siten, että em. yhteensovittaminen on mahdollisimman hyvin huomioitu.

Mielipiteessä esitetty Maukarinkankaan tuulivoimahanke sijoittuu osittain Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavassa osoitetulle tuulivoimaloiden alueelle tv-1 332. 4-5 voimalaa sijoittuu ko. alueen ulkopuolelle.

Fingrid on tuonut kaavaprosessin kuluessa esille, että Hanhikiven ydinvoimalahankkeen suunnitellut sähkönsiirtoyhteydet kulkevat ko. alueen läpi ja rajoittavat tuulivoimahankkeen toteutusmahdollisuuksia. Yhteensovittaminen on vaikeaa muun muassa voimajohtojen tarvitsemien suojaetäisyyksien vuoksi. Lisäksi kaavoituksessa on varauduttava myös sähkönsiirtokapasiteetin mahdolliseen lisätarpeeseen tulevaisuudessa.

Pohjois-Pohjanmaan liitto katsoo, että ko. alueella keskeistä on varmistaa Hanhikiven ydinvoimalahankkeen edellyttämien sähkönsiirtoyhteyksien toteuttamismahdollisuudet.

Lausuntonaan Winda Power Oy esittää, että 3. vaihemaakuntakaavan päivittämisen yhteydessä aluetta tv-1 332 (liite 2) laajennettaisiin siten, että se kattaa tulevaisuudessa sisäänsä myös koko Maukarinkankaan tuulivoimapuiston hanke-alueen. Tämä helpottaisi Pyhäjoen kunnan osalta myöhemmässä vaiheessa Maukarinkankaan kaavaan käsittelemistä. Winda Power Oy ei myöskään näe estettä sille, että tv-1 332 alueen laajentaminen vaikeuttaisi em. voimajohdon tai Fingridin kytkin- tai/ja sähköaseman sijoittamista tuulivoimapuiston hankealueelle (vaikka tämä olisi kuvaamallamme tavalla laajennettu tv-1 332 alue).

Tuulipuisto Oy Kalajoki – Läntinen(-Pirttineva)-Kalajoki

Winda Power Oy on alkanut kehittämään alun perin Pirttineva nimistä tuulipuistohanketta kesällä 2013. Hankealueeksi Kalajoelta valikoitui 70-luvulla suuressa metsäpalossa vaurioitunut ”Läntisen” alue, jota on sittemmin raivattu suurelta osin pelloiksi. Hanketta varten vuokratut maa-alueet ovat kooltaan noin 1700 ha eikä hankealueella tai sen välittömässä läheisyydessä ole asutusta.

Hanketta varten käynnistetty YVA-ohjelma julkaistiin 26.1.2015 ja ELY-Keskus antoi lausuntonsa arviointiselostuksesta 1.4.2016. Pohjois-Pohjanmaan liitto lausui YVA:sta mm. seuraavaa: ”Pohjois-Pohjanmaan liitolla on valmiudet käsitellä vireillä olevia seudullisia tuulivoima-alueita 3. vaihemaakuntakaavassa, jonka valmistelu on käynnistynyt 2016 alussa.

Mahdollisten uusien tuulivoima-alueiden osoittamisen ohella voidaan aiemmin osoitettujen alueiden rajauksia tarkistaa, mikäli tarkemmassa suunnittelussa on tunnistettu maakuntakaavan rajauksesta poikkeava, mutta kuitenkin toteutuskelpoinen alue.”

Läntisten hanke on tarkoitus liittää sähköverkkoon hankealueelta Jylkkään rakennettavalla 17 km pitkällä 110 kV voimajohdolla. Voimajohto alittaa maisemallisesti arvokkaan Kalajokilaakson ja itse joen kaapeloituna. Voimajohdon kapasiteetti on mahdollista rakennusvaiheessa tuplata noin sadasta (100) kahteensataan (200) megawattiin, jolloin tätä voivat hyödyntää tarvittaessa myös suunnitteilla olevat läheiset energiantuotantohankkeet.

Läntisen kaavoituksen luonnosvaiheessa hankkeessa on vielä ollut 20 tuulivoimalaa (liite 3), joista noin 11 sijaitsee voimassa olevan 3. vaihemaakuntakaavan alueella tv-1 340 (Tynkä Pohjoinen). Toukokuun 2017 lopussa käsiteltävään kaavaehdotukseen sisällytettiin hankealueen pohjoisosasta 14 tuulivoimalaa (liite 4) ja loput hankkeen täydentävät 6 voimalaa on tarkoitus käsitellä Kalajoen kaupungin päätöselimissä myöhemmin.

Lausuntonaan Winda Power Oy esittää, että 3. vaihemaakuntakaavan päivittämisen yhteydessä aluetta tv-1 340 laajennettaisiin siten, että se kattaa tulevaisuudessa myös koko Läntisen tuulivoimahankealueen. Lisäksi Winda Power Oy pyytää Pohjois-Pohjanmaan liittoa harkitsemaan, voisiko kyseisen alueen nimetä 3. vaihemaakuntakaavassa ”Uusiutuvan energian tuotantoalueeksi”, jolloin tuulienergian tuotantoa voisi täydentää muulla uusiutuvan energian tuotannolla (kuten aurinko- tai bioenergian tuotannolla).

Tuulipuisto Oy Kivimaa – Kivimaa-Tyrnävä

Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavassa osoitettu tuulivoimaloiden alue tv-1 340 on mahdollistanut 14 voimalaa käsittävän tuulivoimayleiskaavan laatimisen (Läntisten tuulivoimapuisto). Ko. yleiskaava poikkeaa maakuntakaavasta esitetystä rajauksesta kuuden voimalan verran, mitä on pidetty hyväksyttävänä eroavuutena maakuntakaavaan. Pohjois-Pohjanmaan liitto katsoo, että maakuntakaavassa osoitetun tuulivoima-alueen rajauksen tarkentuminen kuntakaavoituksessa ei edellytä ko. alueen rajauksen päivittämistä maakuntakaavassa.

Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavassa on tarkasteltu edellytyksiä Kalajoen Läntisen tuulivoimahankeeseen laajemman toteutusvaihtoehdon (20 voimalaa) osoittamiselle. Ko. alueen toteuttamisen yhteisvaikutukset (lähialueen muiden tuulivoimahankeiden kanssa) maisemaan on arvioitu maakuntakaavan selvityksissä merkittäviksi, minkä vuoksi aluetta ei esitetty laajennettavaksi 3. vaihemaakuntakaavan luonnoksessa.

Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavassa ei käsitellä laajemmin energiantuotantoon soveltuvia alueita. Muun muassa aurinkosähkön tuotantoon soveltuvia alueita käsitellään tarpeen mukaan tulevassa maakuntakaavoituksessa. Maakuntakaavan tuulivoima-alueita koskeva merkintä ei sulje pois alueelta muita maankäyttömuotoja, esimerkiksi aurinkoenergian tuotantoa.

Tyrnävän Kivimaan tuulivoimahanke on luonteeltaan ei-seudullinen (alle 10 voimalaa), eikä siten edellytä maakuntakaavallista käsittelyä.

Winda Power Oy alkoi kehittämään Kivimaan tuulivoimahanketta Tyrnävän kunnan aloitteesta vuonna 2014. Tuulivoimapaikkojen maanvuokraajana toimii Tyrnävän kunta.

Kivimaan hanke kehitettiin nopealla aikataululla tuulimittausten, ympäristö- ja muiden selvitysten osalta aina kaavaehdotusvaiheeseen asti, johon se toistaiseksi jämähtänyt ratkaisemattomien yhteensovittamiskysymysten osalta liittyen Puolustusvoimien ilmapalvontatutkavaikutuksiin.

Winda Power Oy on esittänyt Puolustusvoimille sovitteluesitystä, jossa kahdeksan (8) tuulivoimalan kokonaisuus pienennettäisiin kuuden (6) voimalan puistoksi. VTT on saanut sovitteluesityksestä tekemänsä selvityksen luovutettua Puolustusvoimille aiemmin tänä keväänä ja asiasta odotetaan lausuntoa Puolustusvoimilta vielä keväällä 2017. Tyrnävän kunta voi päättää kaavan hyväksymisestä Puolustusvoimien lausuttua asiasta.

Lausuntonaan Winda Power Oy esittää, että 3. vaihemaakuntakaavan päivittämisen yhteydessä Tyrnävän Kivimaan tuulivoimapuiston kaava-alue (liite 5) merkittäisiin vaihemaakuntakaavaan uutena ”tv-alueena”, olettaen että Puolustusvoimien kanta on sovitteluesityksessä hanketta puoltava.

Tuulipuisto Oy Rahkasuo – Rahkasuo-Lumijoki

Winda Power Oy tutki perustamansa Tuulipuisto Oy Rahkasuon lukuun mahdollisuuksia toteuttaa Lumijoen Rahkasuon alueelle enintään 21 voimalaitosta käsittävä tuulipuisto. Alue (liite 6) on yksilöity voimassa olevaan 3. vaihemaakuntakaavaan merkinnällä tv-1 316 (Leviämaa-Ruutineva).

Puolustusvoimat 11.1.2016 hankkeesta antamassaan lausunnossaan vastusti hankkeen toteuttamista ja Winda Power Oy katsoi parhaaksi lopettaa hankkeen kehittämisen.

Winda Power Oy:n kehittämällä Tuulipuisto Oy Hirvinevalla on neljän (4) voimalan (WTG2-WTG5) osalta (liite 7) lainvoimaiset rakennusluvut Limingan kunnan alueella ja alue sivuaa osin edellä mainittua tv-1 316 aluetta.

Lausuntonaan Winda Power Oy esittää, että 3. vaihemaakuntakaavan päivittämisen yhteydessä voimassa olevaan kaavaan merkitty aluetta tv-1 316 pienennetään siltä osin kuin se sijaitsee Lumijoen kunnan alueella ja alueen rajausta tarkennetaan Hirvinevan tuulivoimapuiston sijainnin mukaiseksi Limingan kunnan puolella.

Liitteet:

- Liite 1. Maukarinkangas ja lähellä olevat tuulipuistot sekä -hankkeet
- Liite 2. Maukarinkangas ja voimassa oleva 3. vaihemaakuntakaava
- Liite 3. Lätisen 20 voimalaitosta käsittävä kokonaisuus
- Liite 4. Lätisen kaavaehdotus sisältäen 14 voimalaa
- Liite 5. Liite 5. Kivimaan kaavaehdotus 14.12.2015
- Liite 6. tv-1 316 alueen sijainti Lumijoen ja Limingan alueella
- Liite 7. Hirvinevan tuulipuistohankkeen voimalaitossijoittelu

Lumijoen ja Limingan kunnat ovat esittäneet, että Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavassa osoitettu tuulivoimaloiden alue tv-1 316 Leviämaa-Ruutineva säilytetään maakuntakaavassa. Merkinnällä ei ole vaikutusta jo luvitettuihin Hirvinevan tuulivoimahankkeeseen, joka sijoittuu pääosin ko. alueelle.

MUU OSALLISPALAUTE JA MIELIPITEET / YKSITTÄISET KANSALAISMIELIPITEET

Mielipide 1, Pyhäjoki

Lausunto ja mielipide

Maaomistajana vastustan kiinteistötunnusien ja lähialueiden merkintää tuulipuistoalueeksi. Asianomaisenaja osa-omistajana lausun mielipiteen, että seuraavat kiinteistöt, joihin asia liittyy, tulee jättää ulos tuulipuiston alueelta tai rajata niin, että tuulipuistoa ei rakenneta kahta (2) kilometriä lähemmäksi kaikkien kiinteistöjemme rajoja. Kiinteistöt ovat (neljä erillistä tilaa, useita palstoja; nimet ja kiinteistötunnukset poistettu).

Sipilän hallituksen energia- ja ilmastostrategian yhteydessä 2016 päätettiin tehdä tuulivoiman terveystutkimus. Työ- ja elinkeinoministeriö teettää riippumattoman ja kattavan selvityksen tuulivoiman terveys- ja ympäristöhaitoista. Ennen sen valmistumista ei myöskään aloiteta uusiutuvien tuotantotukia koskevien lakien valmistelua. Tutkimus tehdään kaksiosaisena; Tuulivoimaloiden infraäänien leviämisen ja voimakkuuden mittaustutkimus ja infraäänien vaikutuksen tutkiminen ihmisen fysiologiaan eli terveysvaikutusten yhteyttä infraäänien. Ensimmäinen vaihe on tarkoitus saada tehtyä toukokuun loppuun mennessä. Toinen vaihe eli täydellinen terveysvaikutus kestää noin vuoden eli tutkimus on valmis vasta noin vuonna 2018 kesällä. Sitä ennen ja jälkeen en hyväksy tuulivoiman kaavoja ja rakentamislupia maille tai niiden välittömään läheisyyteen.

Tuulivoimaloiden rakennusluvut ja kaavat on oltava jäissä siihen saakka, kun terveystutkimuksen molemmat osiot on tehty. Kun tiedetään, mitä kaikkia haittoja ja ongelmia tuulivoimalat aiheuttavat ihmisen terveydelle.

Muita perusteluita mielipiteelleni esitän seuraavaa:

1. Maaomistus. Oikeuteni on kieltäytyä Puskakorven tuulivoima hankkeesta ym. hankkeista, joihin en ole antanut lupia, valtuuksia ja allekirjoituksia asiakirjoihin. En suostu vuokraamaan perintömaitani nyt, enkä jatkossa tämän kaltaisiin hankkeisiin, joissa en ole mukana. Siksi vastustan ja ilmoitan tyytymättömyyteni tuulivoimaloihin.
2. Tiedoksi ei ole vuokrasopimuksia, valtakirjoja tai valtuuksia annettu.
3. Kiinteistöjen käyttö. Tämä koskee Puskakorven tuulivoima hankkeen eri maa-ainesten ottoja ja käyttöä rakentamiseen, teiden tai muuhun tarkoitukseen, pohjavesien porauksia ja ottoa, sekä niiden käyttöä, kaivostoimintaa ja louhintaa, puuston kaatoa ja sähkölinjojen laittaa. Lisäksi voimajohtojen ja maakaapeleiden laittoa 2 km säteellä rajoista. Kiinteistöidemme alueella/lähialueilla olevien teiden käyttöä ja uusien teiden rakentamista en hyväksy.
4. Luonnontilassa olevat metsä- ja maa-alueet. Haluan säilyttää alueen metsä- ja maa-alueet luonnontilassa monimuotoisena ja luonnonkauniina ilman tuulivoimaloiden rasitteita niin kauan kuin elän ja sen jälkeen, ja päästäkseni iloitsemaan ja nauttimaan vanhemmilta peritystä maasta.

Yksittäisten kansalaisten nimiä tai heidän omistamiensa maiden kiinteistötunnuksia ei saa näkyä julkisesti tietoon tulevissa asiakirjoissa.

Merkitään tiedoksi. Maakuntakaavan tuulivoimaloiden aluetta koskevalla merkinnällä ei ole maanomistajaa velvoittavia oikeusvaikutuksia. Tuulivoimaloiden sijoittaminen alueelle ja alueen muu hyödyntäminen edellyttää yksityisten (maanomistajan ja tuulivoimayhtiön) välistä sopimusta.

Pyydän ilmoittamaan kirjallisesti, että lausuntoni on kuultu asian käsittelyssä. -- Tausta Pohjois-Pohjamaan maakuntaliitto on antanut mahdollisuuden lausunnon Pyhäjoen Puskakorvenkallion tuulipuistosta sekä tähän liittyen ympäristövaikutusten ohjelmasta perustuen ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettuun lakiin (468/95).	
Mielipide 2, Pyhäjoki (seitsemän samansisältöistä mielipidettä, A (kaksi allekirjoittajaa), B, C (kuusi allekirjoittajaa), D, E, F) TAUSTA Pohjois-Pohjanmaan liitto on pyytänyt 10.4.2017 lausuntoja ja mielipiteitä maakuntakaavan 3. vaiheen kaavaluonnokseen. LAUSUNTO JA MIELIPIDE Maanomistajana vaadin, että kiinteistöni ja Puskakorven tuulivoima-alueen YVA-ohjelman mukainen laajin hankealue (n. 1000ha) tulee ottaa mukaan maakuntaliiton 3. vaiheen kaavaan merkinnällä "maakunnallinen tuulivoima-alue". Omistamani kiinteistön tilan nimi on [tieto poistettu] ja tilan rekisteritunnus on [tieto poistettu] Perustelut mielipiteelle on seuraava: 1.) Esitän ja vaadin, että Puskakorven tuulivoima-alueesta (n. 1000ha) tulee maakunnallinen tuulivoima-alue, jotta alueella voidaan tuottaa tuulivoimaenergiaa tulevana vuosikymmeninä. Tämä on maakunnan etu. 2.) Puskakorven tuulivoima-alueen selvityksissä ei ole tullut mitään sellaista ympäristöön, linnustoon tai asutukseen liittyvää estettä, mikä estäisi Puskakorven hankealueen rakentamisen Tuulivoima-alueeksi ja sen merkitsemisestä maakuntakaavaan. Alueen suunnittelussa on jo lähtökohtaisesti otettu huomioon ns. 2km sääntö lähimpiin asuinrakennuksiin. Hanketta on pienennetty alkuperäisestä noin 1500 ha:sta noin 1000 ha:iin. 3.) Puskakorven Tuulivoimahanke tuo merkittävät taloudelliset tuotot valtiolle (yhteisöverot), Pyhäjoen kunnalle (kiinteistöverot, yhteisöveron palautukset) ja Pyhäjoen talousalueen yrityksille, maanomistajille sekä rakennusaikana että käytön aikana.	Ks. vastine SmartWind Oy:n mielipiteeseen.
Mielipide 3, Pyhäjoki (neljä samansisältöistä mielipidettä) TAUSTA Pohjois-Pohjanmaan liitto on pyytänyt 10.4.2017 lausuntoja ja mielipiteitä maakuntakaavan 3. vaiheen kaavaluonnokseen.	

LAUSUNTO JA MIELIPIDE Maanomistajana vaadin, että kiinteistöni ja Puskakorven Tuulivoima-alue laajin YVA vaihtoehto (noin 1000ha) tulee ottaa mukaan maakuntaliiton 3. vaiheen kaavaan merkinnällä "maakunnallinen tuulivoima-alue". Omistamani kiinteistön tilan nimi on [tieto poistettu] ja tilan rekisteritunnus on [tieto poistettu] Perustelut mielipiteelle on seuraava: 1.) Esitän ja vaadin, että Pyhäjoen Puskakorvenkallion Tuulivoima-alue tulee laajimmassa kokonaisuudessaan (n. 1000ha) maakunnalliseksi tuulivoima-alueeksi, jotta alueella voidaan tuottaa tuulivoimaenergiaa vähintään seuraavat 50 vuotta, jotka tuulivoima-alueen maanvuokraussopimukset mahdollistavat. 2.) Puskakorven aluetta suunnitellaan eettisesti kestäväällä tavalla, jolloin lähialueen kylät, metsästys seurat, kunta, valtio ja maanomistajat saavat alueesta taloudellista hyötyä 3.) Puskakorvenkallion hankealueen esiselvityksissä ei ole tullut mitään sellaista ympäristöön, linnustoon tai asutukseen liittyvää estettä, mikä estäisi Torvenkylän Tulivoiman kaava- alueelle tuulivoimaloiden rakentamisen ja sen merkitsemisestä maakuntakaavaan. Hankkeen lähtökohtana on ollut ns. 2km sääntö lähimmistä vakituisista asuinpaikoista. 4.) Pohjoispohjanmaalla on seurattu jo rakennettujen tuulivoimahankkeiden linnustovaikutuksia satoja tunteja useana vuonna. Asiantuntijayritysten lausuntojen ja lehtikirjoitusten mukaan uhanalaisia tai muitakaan lintuja ei ole törmännyt tuulivoimaloihin. 5.) Puskakorven tuulivoima-alueella (n. 1000 ha) on lähes 100 maanomistajan allekirjoittamaa saman sanaista vuokrasopimusta. Alue soveltuu erinomaisesti myös sopimuksiensa puolesta pitkäaikaiseen tuulivoimatuotantoon.	Ks. vastine SmartWind Oy:n mielipiteeseen.
Mielipide 4, Pyhäjoki (kaksi allekirjoittajaa) TAUSTA Pohjois-Pohjanmaan liitto on pyytänyt 10.4.2017 lausuntoja ja mielipiteitä maakuntakaavan 3. vaiheen kaavaluonnokseen. LAUSUNTO JA MIELIPIDE Maanomistajana vaadin, että kiinteistöni ja Puskakorven Tuulivoima-alue laajin YVA vaihtoehto (noin 1000ha) tulee ottaa mukaan maakuntaliiton 3. vaiheen kaavaan merkinnällä "maakunnallinen tuulivoima-alue". Omistamani kiinteistön tilan nimi on [tieto poistettu] ja tilan rekisteritunnus on [tieto poistettu] Perustelut mielipiteelle on seuraava:	Ks. vastine SmartWind Oy:n mielipiteeseen.

1.) Esitän ja vaadin, että Pyhäjoen Puskakorvenkallion Tuulivoima-alue tulee laajimmassa kokonaisuudessaan (n. 1000ha) maakunnalliseksi tuulivoima-alueeksi, jotta alueella voidaan tuottaa tuulivoimaenergiaa vähintään seuraavat 50 vuotta, jotka tuulivoima-alueen maanvuokraussopimukset mahdollistavat. 2.) Puskakorven aluetta suunnitellaan eettisesti kestäväällä tavalla, jolloin lähialueen kylät, metsästys seurat, kunta, valtio ja maanomistajat saavat alueesta taloudellista hyötyä 3.) Puskakorvenkallion hankealueen esiselvityksissä ei ole tullut mitään sellaista ympäristöön, linnustoon tai asutukseen liittyvää estettä, mikä estäisi Torvenkylän Tulivoiman kaava- alueelle tuulivoimaloiden rakentamisen ja sen merkitsemisestä maakuntakaavaan. Hankkeen lähtökohtana on ollut ns. 2km sääntö lähimmistä vakituisista asuinpaikoista. 4.) Pohjoispohjanmaalla on seurattu jo rakennettujen tuulivoimahankkeiden linnustovaikutuksia satoja tunteja useana vuonna. Asiantuntijayritysten lausuntojen ja lehtikirjoitusten mukaan uhanalaisia tai muitakaan lintuja ei ole törmännyt tuulivoimaloihin. 5.) Puskakorven tuulivoima-alueella (n. 1000 ha) on lähes 100 maanomistajan allekirjoittamaa saman sanaista vuokrasopimusta. Alue soveltuu erinomaisesti myös sopimuksiensa puolesta pitkäaikaiseen tuulivoimatuotantoon. Toivomme tosi positiivista katsantoa, toimintoihin, jotka tuovat yritystoimintaa parantamaan harvaan asuttujen kuntien talouteen ja ottamaan vastuuta elämän parantamisen näköalaan – Kiitos!	
Mielipide 5, Pyhäjoki (kuusi samansisältöistä mielipidettä) TAUSTA Pohjois-Pohjanmaan liitto on pyytänyt 10.4.2017 lausuntoja ja mielipiteitä maakuntakaavan 3. vaiheen kaavaluonnokseen. LAUSUNTO JA MIELIPIDE Maanomistajana vaadin, että kiinteistöni ja Puskakorven Tuulivoima-alue laajin YVA vaihtoehto (noin 1000ha) tulee ottaa mukaan maakuntaliiton 3. vaiheen kaavaan merkinnällä "maakunnallinen tuulivoima-alue". Omistamani kiinteistön tilan nimi on [tieto poistettu] ja tilan rekisteritunnus on [tieto poistettu] Perustelut mielipiteelle on seuraava: 1.) Maanomistukseni erinomaisella tuulivoima-alueella. Suomen energiatuotanto pitää olla kilpailukykyinen tulevana vuosikymmeninä, jotta saamme riittävästi kotimaista uusiutuvaa energiaa käyttöömmme. Tulevana vuosikymmeninä myös energian vienti voisi olla maakuntamme etujen mukaista.	Ks. vastine SmartWind Oy:n mielipiteeseen.

2.) Puskakorven alueen esiselvityksissä ei ole tullut vastaan mitään erityistä syytä, miksi alueella ei voisi toimia tuulivoima-alueena. Sähkön siirto Jylkän sähköasemalle voisi siirtää jo kaavoitetun Karhunneuvankankaan tuulipuiston kanssa samassa siirtolinjassa. 3.) Puskakorven kaava-alueen kaikki maanvuokraussopimukset mahdollistavat alueella 50 vuoden tuulivoimatuotannon, joka on hyvä peruste vaatimaan maakuntakaava merkintään. 4.) Me maanomistajat (lähipiirimme) haluamme Puskakorven kallion tuulivoimaa-alueen maakuntakaavaan, joka toisi lähialueiden kylille suoraa taloudellista hyötyä sekä lisäksi kylien elinvoimaisuutta vuosikymmeniksi eteenpäin. 5.) Puskakorven kallion tuulipuisto toisi merkittävät taloudelliset tuotot valtiolle (yhteisöverot), Pyhäjoen kunnalle (kiinteistöverot, yhteisöveron palautukset) ja Pyhäjoen talousalueen yrityksille ja maanomistajille sekä rakennusaikana että käytön aikana. 6.) Pohjois-Pohjanmaan maakunnan tulisi olla uusiutuvan energian edelläkävijämaakunta Suomessa ja varata tuulivoima-alueita riittävästi tuleville vuosikymmenille.	
Mielipide 6, Pyhäjoki Mielipide: - Maanomistajana olen sitä mieltä että Puskakorven kallion tuulivoima-alueen YVA- ohjelman mukaista hankealuetta <u>Ei</u> tule ottaa mukaan maakuntaliiton 3. vaiheen kaavaan merkinnällä ”maakunnallinen tuulivoima-alue” Perustelut: - Kyseinen alue on asutuksen piirittämä lähes joka puolelta jonka vuoksi alue on liian ahdas tuulivoimarakentamiselle. 2 km suojaetäisyys kyllä täyttyy mutta se on mielestäni nykytietämykseni mukaan aivan liian vähän. - Tuulivoima-alueita on kyseisessä ympäristössä jo aivan tarpeeksi joten uusia ei enää pidä perustaa. - Keskustelut useiden eri henkilöiden kanssa jotka asuvat 2- 4 km etäisyydellä tuulivoimalasta ovat muuttaneen kantani kielteiseksi. - Yleisesti ottaen en vastusta tuulivoiman rakentamista mutta liian lähelle asutusta niitä ei saa tuoda.	Ks. vastine SmartWind Oy:n mielipiteeseen.
Mielipide 7, Vaala Vaalasta ei löydy seudulliseen tuulivoimatuotantoon sopivia alueita, koska Vaalan pinta-alasta yli 25 % on Oulujärveä eli teollisetjättimyllyt tulisivat vaikuttamaan joka suunnasta Oulujärven maisemaan voimakkaasti ja negatiivisesti ja lisäksi maasto on suurelta osin alavaa ja tasaista varsinkin Oulujärven ympäristössä. Edellä mainittua mieltä oli myös Kainuun maakunta. Myös muita vesistöjä on Vaalan alueella paljon joiden rantamaisemaan valtavat myllyt tulisivat vaikuttamaan tosi ikävästi jos ne toteutuisivat. Myös Natura-alueita on paljon kuten Rumala-Kuvaja-Oudonrimmet joka on kansainvälisesti merkittävä soidensuojelualue ja sekä linnustoltaan erittäin suojeltava mm. Maakotka ja kalasääksi pesivät alueella yhteensä peräti 37 suojeltavaa lintulajia löytynyt Metsälamminkankaan läheisyydestä kaavoitusselvityksissä. Metsälamminkankaalle suunniteltu Natura-alueen viereen peräti 27 jättimyllyä ja toiselle puolelle ko. Natura-aluetta Veneheiton suunnalle Naulakankaan tuulivoima-alue jossa Vaalan kaavaehdotuksessa 16 jättimyllyä suunnitteilla eli luonnonsuojelualueesta tulisi melualue ja myllyjen valtavat siivet olisivat suurena vaarana mm. Maakotkalle ynnä muille suojeltaville linnuille. Myös Naulakankaan alueella ja lähialueella lintuseurannassa löytynyt suojeltavia lintuja n. 26 lajia ja metsälintujen kuten metson ja teerien soidinalueita ja riekkojen asutusalue myös Naulakankaalla sekä	Maakuntakaavaluonnoksessa Vaalan kunnan alueelle osoitetut tuulivoima-alueet perustuvat maakuntakaavaa varten laadittuihin selvityksiin, Vaalan tuulivoimayleiskaavan selvityksiin sekä yksittäisissä tuulivoimahankkeissa laadittuihin selvityksiin. Ko. selvitysten perusteella maakuntakaavassa on osoitettu seudullisen kokoluokan tuulivoimarakentamiseen parhaiten soveltuvat alueet. Osoitettujen tuulivoima-alueiden vaikutuksia on käsitelty em. selvityksissä.

seurannassa useita hanhiparveja syysmuutossa lentänyt näiden alueiden yli ynnä muita petolintuja. Metsäamminkankaalla asustaa myös suojeltavia metsäpeuroja joista ei ole tehty tuoretta selvitystä nykytilasta eikä myöskään suurpeidoista. Oulujärven maisemaan ja Manamansalon ranta-asutukselle tulisi ikävä ja rauhaton maisema niille joilla avautuisi maisema Oulujärven yli Metsäamminkankaan ja Naulakankaan suuntaan. Metsäamminkankaan ja Naulakankaan alueille ei tulisi rakentaa teollisuusmyllyjä yhtään kappaletta luonnonsuojelusyistä, koska kansainvälisesti merkittävä lintujen ja soidensuojelualue vieressä! POHJOIS-POHJANMAAN VIRKISTYSVERKOSTOSELVITYKSESSÄ 2015 ROKUA-OULUJÄRVEN ALUE ON LUOKITELTU VALTAKUNNALLISESTI MERKITTÄVÄKSI MATKAILU JA VIRKISTYSKOKONAISUUDEKSI. OULUJÄRVENALUEET, RUMALA-KUVAJA-ODONRIMMET, SÄRÄISNIEMI, MANAMANSALO, NEITTÄVÄ JA ROKUAN ALUE KUULUVAT ROKUAN GEOPARK-ALUEESEEN JOKA ON UNESCON SUOJELEMA JA SUOMEN AINOA GEOPARK-ALUE JOKA TULEE JÄTTÄÄ TEOLLISUUSTUULIMYLLYALUEISTA VAPAAKSI EI ALLE KYMMENENKÄÄN ALUEITA KOSKA MYLLYT OVAT NIIN VALTAVAN KORKEITA JA VAIKUTTAVAT MAISEMAAN JA LUONNONRAUHAAN MERKITTÄVÄSTI. ROKUAN ALUE JA OULUJÄRVEN ALUE ON AINUTLAATUIINEN JA ERÄMAALUONNE TULEE SÄILYTTÄÄ JA MATKAILULLISESTI KEHITTÄÄ! MAAKUNTAKAAVASSA TULISI POISTAA KAIKKI TUULIVOIMA-ALUEET VÄHINTÄÄN ROKUA GEOPARK-ALUEELTA SEKÄ TUTKIA TARKOIN MYÖS MUUT ESILLE TULLEET ALUEET VAALASSA JA NIIDEN LUONTO-ARVOT JA MAHDOLLISET HAITAT YMPÄRISTÖÖN JA ASUTUKSELLE. TEOLLISUUSMYLLYT OVAT NIIN VALTAVAN KOKOISIA ETTÄ MAAKUNNAN TULISI MYÖS SELVITTÄÄ SUUNNITTEILLA OLEVIEN PIENEMPIEKIN ALUEIDEN LUONTOARVOT JA MAHDOLLISET HAITTAVAIKUTUKSET YMPÄRISTÖÖN KOSKA VAIKUTTAA SILTÄ ETTÄ SUUNNITTEILLA ON MYÖS JUURI ALLE 10 MYLLYN ALUEITA SIKSI ETTÄ MAAKUNTA EI PUUTTUISI NIIHIN EIKÄ ELY. NIILLÄ VOI OLLA KUITENKIN HUOMATTAVAT NEGATIIVISET YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET JOS NIITÄ SUUNNITELLAAN VÄÄRIIN PAIKKOIHIN.	
Mielipide 8, Vaala Maakuntavaltuusto on 2.6.2014 hyväksynyt Pohjois-Pohjanmaan maakuntasuunnitelman 2040. Siinä on määritelty Pohjois-Pohjanmaan tavoitekuva vuoteen 2040 seuraavasti: ”Pohjoispohjalaiset tekevät tulevaisuutensa. Pohjois-Pohjanmaa on osaava, kansainvälinen ja elinvoimaisten alueiden yrittäjyysmaakunta kärkenään Oulu, pohjoisen suurin keskus. Pohjois-Pohjanmaa on hyvinvoinnin, laadukkaan elinympäristön ja monimuotoisen luonnon maakunta.” Kainuun Tuulivoimamaakuntakaavassa todettiin, ettei Vaalassa ole tuulivoimatuotantoon soveltuvia alueita. Vaalassa on useita, jopa valtakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita. Samoin perinnemaisemakohteita. Oulujärvi ympäristöineen ja retkeilyalueineen, on yksi maakuntamme merkittävimmistä matkailullisista vetovoima-alueista. On tiedossa, että matkailuun syntyy tulevaisuudessa merkittävä osa kaikista uusista työpaikoista. Vaalassa on paljon myös vapaa-ajanasukkaita. Myös he ovat muuttaneet tänne kauniin, jopa ainutlaatuisen luontomaiseman takia. Miten Vaalaan suunniteltavat tuulivoima-alueet ovat sopusoinnussa Maakuntavaltuuston määrittelemän tavoitekuvan kanssa? Rokua UNESCO Global Geopark kertoo Rokuan, Oulujärven ja Oulujokilaakson syntytarinan, jääkauden perinnön. Jääkauden tarinaan yhdistyy sulavaa jäätä ja vetäytyvää merenrantaa seuraava ihmisen historia. Geopark tarjoaa erinomaisen mahdollisuuden tutustua ainutlaatuiseen luontoon, aitoihin tuotteisiin, elämyksiin ja tarinoihin. Se edistää kestävästä kehitystä, matkailua ja luonnontieteiden opetusta.	Maakuntakaavaluonnoksessa Vaalan kunnan alueelle osoitetut tuulivoima-alueet perustuvat maakuntakaavaa varten laadittuihin selvityksiin, Vaalan tuulivoimayleiskaavan selvityksiin sekä yksittäisissä tuulivoimahankkeissa laadittuihin selvityksiin. Ko. selvitysten perusteella maakuntakaavassa on osoitettu seudullisen kokoluokan tuulivoimarakentamiseen parhaiten soveltuvat alueet. Osoitettujen tuulivoima-alueiden vaikutuksia on käsitelty em. selvityksissä.

Maanmuodot, kasvit, eläimet ja kulttuuri kumpuavat alueen historiasta – erityisesti niistä geologisista tapahtumista, jotka aikojen kuluessa ovat muovanneet maata merkittäväällä tavalla. Massiivinen tuulivoimaloiden rakentaminen tuo hoaa tämän ainutlaatuisuuden. Vaalan kunnan tulevaisuus ei ole tuulivoimapuistoissa. Me olemme jo antaneet osamme luonnosta vesivoimalle. Energiapolitiikan on pohjaututtava riittävään perusvoimaan, jota säättövoimalla tasataan. Katsotaan, mitä energiamuotoja tulevaisuus tuo aurinko- ja bioenergian kautta käyttöömme.	
Mielipide 9, Vaala Olen [nimi poistettu] jakamattoman kuolinpesän hoitaja. Kuolinpesä omistaa Vaalan kunnan Kukkolan kylässä [nimi poistettu] -nimisen kiinteistön RN:o [tieto poistettu]. Alkujaan kiinteistöön kuului kaksi palstaa, ns. Kotipalsta ja ns. Metsäpalsta. Olemme myyneet 2.6.2015 ns. Kotipalstan 6,54 ha, joka sijaitsee [tieto poistettu] rannalta. Määräalasta on muodostettu lohkomisessa kiinteistö [nimi poistettu] RN:o [tieto poistettu]. Kuolinpesälle on kantatilana jäänyt loput kiinteistöstä eli ns. Metsäpalsta 37.46 ha, joka sijaitsee Romanan alueella. Kantakiinteistönemme [nimi poistettu] on myös jäänyt emäkiinteistön kiinteistötunnus eli [tieto poistettu]. Kotipalstan myynnin jälkeen olemme yrittäneet myydä myös metsäpalstaamme/metsäkiinteistöämme, mutta kauppoja ei tuolloin ole syntynyt. Meillä on nyt kuitenkin tarkoitus aloittaa uudelleen Romanan alueella olevan metsäkiinteistömme [tieto poistettu] myynti. Kirjeenne 30.3.2017 johdosta tiedustelen: Voimmeko myydä metsäkiinteistömme [tieto poistettu], vaikka sitä koskeva kaavamuutos on vireillä luonnonarvosuon suojelua varten eli onko kiinteistömme myyntiin nyt mitään estettä. Mikäli myynti on mahdollinen ja kauppa toteutuu, niin aiheutuuko ostajalle jotain rajoituksia ostamansa kiinteistön käytön ja vallinnan suhteen, ja jos aiheutuu, niin mitä rajoituksia. Vielä eräs havainto: Kirjeenne 30.3.2017 liitteenä olevaan karttaliitteeseen on kiinteistömme [tieto poistettu] sijainti merkitty virheellisesti. Samoin myös kiinteistöjen [tieto poistettu] ja [tieto poistettu] sijainti vaikuttaa olevan merkityn virheellisesti. Näin ainakin halussani olevien tilaselitelmän ja kartan mukaan. Tarvittaessa olen valmis käymään toimitossanne asiaa tarkemmin selvittämässä.	Asiasta on annettu heti yhteydenoton kirjallinen vastaus s-postitse. Huomautuksen esittäjä oli tyytyväinen saamaansa informaatioon.
Mielipide 10, Vaala Omistamani kiinteistön [tieto poistettu] kohdalta toistan saman, minkä olen kirjoittanut Kainuun ELY-keskukselle 21.7.2014. Pidän edelleen parhaana ratkaisuna tilanteen säilyttämisenä nykyisellään ilman yhteiskunnan suojelutoimia. Kirjeenne 8.7.2014 koskien soidensuojelun täydennysohjelman valmistelua	Kaavaratkaisusta ollaan yhteydessä maanomistajaan ehdosta valmisteltaessa.

Omistamani kiinteistö [tieto poistettu] (osa Romananarot-Jusinkaarto-Pikku Jusinkaarto) Kirjeeseen ja puhelinkeskusteluun 21.7.2014 [tieto poistettu] kanssa haluan jo tässä vaiheessa omistamani [tieto poistettu] -kiinteistön osalta esiintuoda seuraavaa: 1. Yleisesti alueen suoalueet ovat pieniä, samoin kiinteistöpinta-alat. Tuntuu pienipiirteiseltä harrastamiselta näiden tutkiminen soidensuojeluun. Metsola-kiinteistö on jo kolmannen polven sukuomistuksessa ja tulee varmasti parhaiten suojeltua nykyisin toimenpitein. Emme ole ojittaneet emmekä tehneet metsänhoitotöitä alueella. 2. Metsola-kiinteistön poikki kulkee viisi jäkäläkaarta, joissa on myöskin hyvä tukki- ja kuitupuumetsä. Valtio ei lunastustilanteessa koskaan maksa maasta ja puista markkinahintaa, joten suojelun uhatessa hakkuut suoritetaan hyvissä ajoin lainmukaisesti omistajan toimesta. 3. Koristejäkälä kaarroilla ei ole suotavaa liikua kuivana kautena. Kuivana jäkälä murenee käyttökelvottomaksi, uusiuminen on vuosikymmenten asia. Viimeksi jäkälää kerättiin kolme vuotta sitten ja uusi keräys voidaan toimittaa 2-3 vuoden kuluessa. 4. Metsästysoikeus tulee luonnollisesti säilymään omistajalle kaikissa olosuhteissa.	
Mielipide 11, Kontio Oulun lähelle on suunnitteilla matkailun- ja korkean teknologian osaamis- ja kehityskeskus. Korkea teknologia, viihde- ja media-alan yhdistäminen virkistystoimintoihin, luontoon ja ulkoiluun. Hanke palvelee erityisesti Oulun matkailua ja kansainvälistä tunnettavuutta yritystoiminnan ohella. Alustava projektisuunnitelma on ajoitettu 2017-2018. Toiminnot vaativat suuren yhtenäisen alueen, johon paikkana on Oulun keskustasta noin 10 kilometrin päässä linnuntietä vajaan 100 hehtaarin alue Hämeenjärven luoteispuolella Ristilä 50:11 ja Kontio 50:8 tilojen alueella, joka on pääasiassa maa- ja metsätalous maata. Tieyhteyksien parantaminen ja kunnallistekniikan rakentaminen ovat perustarpeita alkuvaiheessa. Toiminnan käynnistyminen vaatii suoran / nopean yhteyden kaupungista / lentokentältä. Sinänsä kaavaluonnoksessa ei mielestäni ole mitään esteitä hankkeen jatkosuunnittelulle.	Merkitään tiedoksi.
Mielipide 12, Nivala (kaksi allekirjoittajaa) Vastustamme Sievin Kenkäkangas E (tv-1 367) alueen lisäämistä 3.vaiheenmaakuntakaavaan tuulivoima-alueeksi Perustelut: Ehdotetulla alueella on paljon lähes luonnontilaisia neva-alueita, varsinkin alueen koillisosassa sijaitseva Salmijärven-neva ja Koukonneva. Koillisosan nykyinen tieverkosto on hyvin harva ja huonokuntoinen. Näiden seikkojen vuoksi alue on hyvin rauhallinen ja erämainen. Alueella on varsin hyvä metsäkanalintukanta ja alueella pesii myös uhanalaisuustarkastelussa silmälläpidettäväksi merkitty riekko. Alueen metsästyspaine on hyvin pieni, koska suurin osa Kenkäkangas E alueesta on vuokrattu Suomen Jousimetsästäjien Liitto ry:lle. Pienriistan metsästys ruutiaseilla on siis kyseisellä alueella kielletty. Alueen suot ovat myös uhanalaisuustarkastelussa silmälläpidettäväksi merkityn metsäpeuran tärkeitä kesä-	Poistetaan alue kaavasta. Perustelut: yhteisvaikutukset uhanalaiseen petolinnustoon. Ks. myös vastine Metsähallituksen lausuntoon.

laidunalueita. Alueella asuu kesäisin hyvin suuri metsäpeurapopulaatio. Lisäksi uhanalaisen suuren petolinnun pesäpaikka sijaitsee vain 3 kilometrin päässä Kenkäkangas E alueesta, joten lähes koko suunniteltu tuulivoima-alue kuuluu petolinnun saalistusreviiriin. Kenkäkangas E alue jää kolmen suojelualueen väliin: Soidensuojelutyöryhmän ehdotukseen sisältyvä Tynnyrilamminneva, vaihemaakuntakaavassa luonnonmonimuotoisuuden kannalta tärkeäksi alueeksi osoitettu Kolmisopenneva ja Kivinevan (FI1001004, SCI) Natura-alue. Edellä mainittujen suojelualueiden väliin sijoittuva, suoalueista lähimmillään 500 metrin etäisyydelle sijoittuva tuulivoima-alue heikentää selvästi edellä mainittujen suojelualueiden suojeluarvoja ja suojelualueiden yhtenäistä kokonaisuutta. Kenkäkangas E alueen halkaisee kultturihistoriallisesti ja maisemallisesti tärkeä tielinjaus Eskolan metsärata (Pikkurata). Myös valtakunnallisesti arvokas maisema-alue Reisjärven Keskikylä-Kangaskylä sijaitsee tuulivoima-alueen kaakkoispuolella, vain noin 4 kilometrin päässä suunnitellusta tuulivoima-alueesta. Lisäksi matkailu- ja virkistysalue Maasydänjärvi sijaitsee vain noin 6 kilometrin päässä suunnitellusta tuulivoima-alueesta. Kenkäkangas E alue ei yhdisty millään tavalla Keski-Pohjanmaan puolella sijaitseviin Toholammin ja Lestijärven tuulivoimamahankkeisiin, koska näiden tuulivoima-alueiden välimatka toisiinsa on yli 4 kilometriä ja tuulivoima-alueiden väliin jää mm. vaihemaakuntakaavassa luonnonmonimuotoisuuden kannalta tärkeäksi alueeksi osoitettu Kolmisopenneva, samoin kuin kultturihistoriallisesti tärkeä Eskolan metsärata. Suomen Tuulivoimayhdistys ry:n vuositilasto 2016 (http://www.pohjois-pohjanmaa.fi/file.php?4799) mukaan Pohjois-Pohjanmaan tuulivoimatuotannon osuus on 44% koko maan tuulivoimatuotannosta. Tuulivoimatuotannon keskittäminen syrjäiseen ja harvaan asuttuun maakuntaan ja kauas sähköä käyttävästä teollisuudesta johtaa väistämättä merkittäviin sähkönsiirtokustannuksiin. Lisäksi Kenkäkangas E alue ei Tuuliatlaksen (http://www.tuuliatlas.fi/fi/index.html) mukaan kuulu parhaimpiin tuulivoima-alueisiin. Maankäyttö- ja rakennuslain 28.3 §:n mukaan maakuntakaavaa laadittaessa on kiinnitettävä erityisesti huomiota mm. maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimiseen sekä virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyyteen. Mikäli Kenkäkangas E alueelle rakennetaan nykyaikainen yli 250metriä lapakorkeudelta oleva tuulivoimala-alue, se tarkoittaa merkittäviä tienrakennus- ja maaperänkuivatustoimenpiteitä, mistä taas seuraa erämaisen alueen pirstaloituminen tuulivoiman vaatimien leveiden teiden takia. Myös soiden vesitalous tulee muuttumaan maaperänkuivatustoimenpiteiden vuoksi. Nämä kaikki edellä mainitut toimenpiteet heikentävät uhanalaisten lintujen ja eläimien elinoloja. Lisäksi korkeat tuulivoimalat uhanalaisen petolinnun saalistusreviirillä aiheuttavat linnuille suuren törmäysvaaran. Massiiviset, maisemassa selkeästi erottuvat tuulivoimalat eivät kuulu valtakunnallisesti arvokkaaseen kulttuurimaisemaan, eivätkä ne kuulu myöskään matkailu- ja virkistysalueelle. Edellä esitettyihin perusteluihin viitaten esitämme mielipiteenämme, että Kenkäkangas E aluetta ei tule lisätä 3.vaiheen maakuntakaavaan tuulivoima-alueeksi.	
Mielipide 13, Oulu, Haapajärvi, Nivala, Reisjärvi (8 allekirjoittajaa)	

Maakuntakaavan tehtävänä on ratkaista valtakunnalliset, maakunnalliset ja seudulliset alueiden käytön kysymykset. Kaavoituksen tulisi ohjata tuulivoimarakentaminen järkeväksi kansantaloudellisesti ja ekologisesti. Nykyinen tuulivoiman syöttötariffituki häiritsee normaalin markkinatalouden mekanismeja niin, että ekologisesti ja kansantaloudellisesti kestävämmät hankkeet saattavat lyhyellä aikavälillä olla taloudellisesti kannattavia hankkeen rakentajalle. Etenkin, jos toimijana on alueiden rakentamiseen keskittyvä nopeita voittoja hakeva ulkomainen investointipääoma. Maakuntakaavan laatijan vastuu tässä tilanteessa on keskeinen, jotta yhteiskunnan voimavaroja ei uhrata kansantaloudellisesti ja ekologisesti kestävämpiin hankkeisiin. 'Tuulivoimarakentaminen Pohjois-Pohjanmaalla Nykytilaselvitys 20.2.2017' http://www.pohjois-pohjanmaa.fi/file.php?4799 mukaan Pohjois-Pohjanmaan tuulivoimatuotannon osuus on 44% koko maan tuulivoimatuotannosta. Osuus on poikkeuksellisen suuri kaikilla mittareilla mitattuna (väestömäärä, pinta-ala, sähkönkulutus). Näin suuri tuulivoimatuotannon keskittäminen syrjäiseen, harvaan asuttuun maakuntaan johtaa merkittäviin sähkönsiirtokustannuksiin. Useissa tapauksissa se johtaa myös raskaan tieinfrastruktuurin rakentamiseen, joka muutoin on turha. Pohjois-Pohjanmaan maakunnassa on paljon merenrantaa. Pohjois-Pohjanmaan merialueet ja rannikkoalueet soveltuvat teknistaloudellisesti kohtalaisen hyvin tuulivoimatuotantoon. Maakuntakaavassa on rannikkoalueiden lisäksi kaavoitettu runsaasti alueita myös syvälle sisämaahan. Seuraavassa verrataan kahden maakunnassa tyypillisen tuulivoima-alueen taloudellista, kansantaloudellista ja ekologista soveltuvuutta tuulivoima-alueeksi. Esimerkkinä verrataan Iin Olhavan Palokankaan 96 MW tuulivoima-aluetta ja Haapajärven Pajuperänselkään 96 MW tuulivoima-aluetta. Molemmat hankkeet ovat YVA vaiheessa, ja tiedot on poimittu hankkeiden YVA dokumenteista. Palokankaalla tarvitaan kaksitoista 250 m korkeaa voimalaa 96 MW huipputehon tuottamiseen, Pajuperänselkällä tarvitaan vastaavasti kuusitoista 250 m korkeaa voimalaa samaan huipputehoon. Palokankaan 12 voimalaa tuottavat vuodessa 250 GWh, kun Pajuperänselkään alue tuottaa vuodessa 200 GWh. Palokankaalla riittäisi siten 10 saman kokoista 250 m korkeaa voimalaa tuottamaan sama energiamäärä vuodessa kuin 16 voimalaa Pajuperänselkällä. Yli 60% hyötysuhde ero on todella merkittävä. Sama 60% ero vaikuttaa hankkeisiin niiden koko pitkän eliniän ajan (investoinnit, pääomakulut, rakentaminen, käyttö, ylläpito, huolto, purkaminen ja muu jälkihoito). Yli 60% ero kuluissa ”kilpailijoihin” verrattuna johtaa normaalissa markkinataloudessa toimivan yrityksen vaikeuksiin. Ei ole siten taloudellisesti, kansantaloudellisesti eikä ekologisesti järkevää rakentaa tuulivoima-aluetta Pajuperänselkään kaltaisille heikkotuulisille alueille. Tuulivoimalat tulisi sijoittaa hyvätuulisille rannikkoalueille, joihin myös sähkönkulutus keskittyy. Edellä esitettyyn viitaten ehdotamme, että Pajuperänselkään tuulivoima-alue tv-1 358 poistetaan maakuntakaavasta. Voi olettaa, että sama pätee myös muihin vastaaviin syvällä sisämaassa sijaitseviin Pajuperänselkään kaltaisiin tuulivoima-alueisiin. Mielipiteen antajilla ei ole kuitenkaan ollut mahdollisuutta/resursseja perehtyä näihin muihin alueisiin/hankkeisiin. Pajuperänselkään tuulivoima-alueen (tv-1 358) poistamista maakuntakaavasta puoltavat myös lukuisat muut seudulliset seikat: • Haapajärvelle on jo nyt rakennettu/luvitettu suuri määrä tuulivoimaloita	Merkitään tiedoksi. Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavassa osoitettuun Pajunperänselkään tuulivoima-alueeseen tv-1 358 ei esitetä muutoksia.
--	--

• tuulivoimaloista aiheutuvien haittojen johdosta alueen asukkaat ovat havahtuneet vastustamaan voimakkaasti uuden alueen kaavoittamista/luvittamista • toteutuessaan alueen tuulivoimahanke uhkasi laajentua tv-1 358 alueen ulkopuolelle Natura 2000-alueelle (FI1002017, SCI) • tv-1 358 alue on kalasääksen pyyntireviirillä. Mielipiteen esittäjät tiedostavat, että alueen poistaminen maakuntakaavasta saattaa olla vaikea tehdä, varsinkin kun hanke on selvityksineen näennäisesti käynnissä. Kuitenkin, maakuntakaavoituksen tehtävä on ratkaista maakuntakaavan alueiden käytön kysymykset järkevimmällä katsomallaan tavalla.	
Mielipide 14, Haukipudas Olen seurannut neljän vuoden ajan tuulivoimalarakentamista tiedotusvälineistä. Olen lisäksi osallistunut tuulivoimahankkeiden yleisötilaisuuteen Revonlahdella, jossa tuulivoimaloiden edustajat kertoivat arvioita, mitä saattaisi tapahtua ja millaisia vaikutuksia saattaisi tulla. Tuulivoimaloiden edustajien esitykset perustuivat olettamuksiin ja arvioihin. Osa tiedoista oli saatu mm. tietokonemallinnuksista sekä tuulivoimalayhtiöiden ti- laamista tutkimuksista. Tuulivoimaloiden tehot nousevat koko ajan. Tällä hetkellä suunnitellaan jopa 5 MW suuruisia voimaloita. Tuulivoimaloiden negatiivisten melu- valo ja väikevaikutusten lisäksi maisemavaikutukset ovat melkoiset, kuten voimme todeta ajellessamme li - Simon tietä. Lisäksi saamme lukea viikoittain juttu- ja tuulivoimaloiden infraäänten aiheuttamista terveysongelmista, joita ovat mm. pahoinvointi, päänsärkyä, univaikeuksia, pulssin ja verenpaineen nousu. Tuulivoimala-alueita on merkitty Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavaan melkoisesti. Oulussa yksi tällainen alue on Takukankaan tuulivoimala-alue, jota yhdyskuntalautakunnan lausuntoon perustuen ollaan poistamassa kaavasta (tuulivoimala-alueena) laaja-alaisten yhteisvaikutusten takia. Tämä on hyvä asia. Kuitenkin Oulun seudun ympäristötoimi antaa tuulivoimalayhtiöille mahdollisuuden tuulivoimalarakentamiselle ilman ympäristölupia, koska pienistä alle 10 tuulivoimalahankkeista ei aiheudu naapuruussuhteista annettussa laissa tarkoitettua kohtuutonta rajoitusta, eikä voimaloilta siksi edellytetä ympäristölupia. Näin on tilanne esimerkiksi Haukiputaan Ketunmaankankaan ja Joutsenkankaan tuulivoimala-alueilla. Näiden hankealueiden läheisyydessä ovat seuraavat kylät Haukiputaan Asemakylä, Jokikylä, Martinniemi ja Parkumäki. Mielipiteeni on, ettei Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavaan lisätä myöhemmässäkään vaiheessa/tarkastelussa tuulivoimala-alueita Haukiputaan alueelle laaja-alaisten yhteisvaikutusten takia. Ilokseni huomasin, että Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavasta oli poistettu muutamia tuulivoimala-alueita Siikajoen alueelta. Siikajoen kunta on jo kaavoituksellaan mahdollistamassa lukuisia tuulivoimalahankkeita. Osa tuulivoimalahankkeista ollaan rakentamassa todella lähelle asutuksia. Vaikka kaavoituksessa tulisikin erityisesti huomioida tuulivoimaloiden yhteisvaikutukset asutukseen, maisemaan ja luonto-arvoihin. Maaseutupitäjästä ollaan tekemässä näin teollisuusaluetta runsaslukuisten tuulivoimaloiden takia. Mielestäni tuulivoimalat tulisi rakentaa niin kauas asutuksista, ettei niistä ole haittaa ihmisten elinoloihin, elinympäristöön, viihtyvyyteen ja turvallisuuteen, luontoa ja eläimiä unohtamatta. Nyt tulisikin odottaa, että tuulivoimaloiden vaikutuksista terveyteen ja ympäristöön saadaan enemmän käyttökokemuksia ja tutkimustuloksia.	Merkitään tiedoksi.
Mielipide 15, Oulu	

Olen tutustunut Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan luonnokseen Maaningan tuulivoimahankkeen osalta sähköisillä sivuillanne. Mielestäni alue ei ole sopiva tuulivoimaloille. Kuusamon Maaningan tuulivoimapuisto on lisätty kiireellä maakuntakaavaan ja arviointiselvitykset ovat puutteellisia. Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavassa on esitetty arvioita mm. Maaningan tuulivoimapuiston vaikutusta maisemaan, asutukseen tai linnustoon. Ihmisten elinoloihin, viihtyvyyteen ja terveyteen vaikutus on todettu vähäiseksi. Alueen muuttuessa, jos hanke toteutuu, muutos on kohdallani vähintäänkin merkittävä. Alue muuttuu erämaasta teolliseksi alueeksi. Maiseman ja muun haitan osalta vaikutus on merkittävä, niin kuin raportissa on todettu. Vaikutuksen linnustoon on todettu olevan kohtalainen, käsittääkseni nämä selvitykset on tekemättä mm. ympäristövaikutusten selvityksessä (YVA-selvitys). Olemme maanomistajia alueella yhdessä siskoni kanssa (tila [tieto poistettu]). Lähin tuulimylly on tulossa Nuunajärven läheisyyteen noin puoli kilometriä rajalta naapuritilan puolelle. Olen harrastanut alueella metsäkanalintujen metsästystä ja kalastusta 1980-luvulta lähtien yli kolmenkymmenen vuoden ajan. Lisäksi olen tehnyt alueella paljon metsänhoitotöitä Alue on erämaata, joskin siellä on joitakin metsäautoteitä Hankkeen toteutuessa erämaisen metsästyskokemuksen saavuttaminen ei ole mahdollista alueella eikä sen lähiympäristössä. Tämä tarkoittaa sitä, että omistamieni maiden virkistysarvo laskee 250 metristen tuulimyllyjen alapuolella. YVA-selvityksessä todetaan, että tuulivoimaloita on havaittavissa selkeimmin laajemmilla järvi- ja suoalueilla, kuten Särkijärvellä, jossa minulla on kata. Kalastan alueella usein kesäisin ja syksyisin. Tältä osin virkistysarvo myös laskee. Alueen muutoksista teolliseksi alueeksi ei ole odotettavissa mitään korvauksia, vaikka valtiovalta on tukemassa näitä hankkeita. Pääosa tuulimyllyistä on sijoitettu Riisitunturin kansallispuiston puolelle alueelle tehdyssä YVA-selvityksen karttaliitteissä. Tältäkin osin alue on soveltumaton teollisena tuulivoima- puistona kansallispuiston naapurina erämaassa. Nuunajärven läheisyydessä on lisäksi lailla suojellun kotkaparin pesä. Tuulimyllyjen sijoittelussa tätä ei ole huomioitu ollenkaan YVA-selvityksessä. Pääinvastoin korjatussa YVA-selvityksessä tuulimyllyjä on siirretty lähemmäksi kotkien revii-riä (mm. [tieto poistettu] - tilan lähistölle kaavailtu tuulimylly). Maaningan tuulivoimapuisto tulee poistaa Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavasta edellä selvitetyn perusteella.	
Mielipide 16, Vihanti (2 allekirjoittajaa)	Merkitään tiedoksi.

Vastustamme tuulivoima-alueiden lisärakentamisen kaavoitusta asuinympäristöömme. Asumme Raahen Lukkaroisten-perällä. Lähiluonnossa on jo aivan riittävästi tuulimyllyjä. Vaadimme, että tuulimyllyjen terveyshaitat tutkitaan puolueettomasti ennen uusien tuulipuisto-alueiden rakentamista. Erityisesti vaadimme, että Pyhäjoen maukarinkankaan tuulipuistohanke ei pääsisi uuteen maakuntakaavaan. Olemme rakentaneet uuden talon luonnon rauhaan, emmekä halua menettää tätä rauhaa tuulipuistoille. Luonto, eläimet ja erityisesti ihmiset kärsivät näistä massiivisista tuulipuistoista. Toivomme, että mielipiteemme otetaan huomioon maakuntakaavaa uudistettaessa.	
Mielipide 17, Revonlahti (kaksi erillistä mielipidettä) Esitän maakuntakaavaan lisättäväksi Isoneva II- tuulivoimakaavaa. Perustelu: Lainvoiman saanut isonevan kaava ja isoneva II-laajennus ovat yhteydessä toisiinsa. Näin ollen erillistä sähkönsiirtoa/sähkölinjojen ja tiestön rakentamisia ei tarvita, voidaan hyödyntää kokonaisuutta. Siikajoen kunta omassa rajoittuneessa päätöksessään tukee alueen liittämistä tv-alueelle. Edelleen kunta on tehty periaatepäätös, minkä mukaan kaikkien tuulivoima-hankkeiden tulisi sijaita maakuntakaavan tv-alueella. Alueesta on lisäksi laadittu laajat ympäristövaikutusten arvioinnit huomioiden luontotyytit ja kasvillisuus, luontotyyppi ja kasvillisuustiedot voimaloittain, liito-oravaselvitys, lepakkoselvitys, linnut, viitasammakko, ekoloogiset yhteydet ja pohjavesialueet. Vaikutukset ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen liittyen sosiaaliset vaikutusten arviointi, meluvaikutukset, varjostus- vaikutukset, terveysvaikutukset, turvallisuus, liikenne ja virkistyskäyttö vaikutukset. Kaikkeen tähän on käytetty huomattavia taloudellisia ja henkisiä voimavaroja. Yhtenä huomattavampana tekijänä myös maanomistajien tasavertainen huomioiminen. Esitän maakuntakaavaan lisättäväksi Vartinojan tuulivoimakaavat. Perustelu: Siikajoen kunnanvaltuusto on hyväksynyt Vartinojan tuulipuiston osayleiskaavan 1.2.2012 ja se on tullut lainvoimaiseksi 12.4.2012. Samoin valtuusto on hyväksynyt 14.5.2014 Vartinojan laajennuksen, joka on menettänyt lainvoiman Korkeimmassa hallinto-oikeudessa, muotovirheen perusteella ja palautettu kuntaan. Vartinojalle on myllyt rakennettu, tiestöt ja johtokäytävät on mitoitettu huomioiden tuulivoimaa-alueen laajennus. Lainvoiman saanut kaava ja laajennus ovat yhteydessä toisiinsa. Siikajoella on tehty periaatepäätös, minkä mukaan kaikkien tuulivoimahankkeiden tulisi sijaita maakuntakaavan tv-alueella. Alueesta on lisäksi laadittu laajat ympäristövaikutusten arvioinnit huomioiden luontotyytit ja kasvillisuus, luontotyyppi ja kasvillisuustiedot voimaloittain, liito-oravaselvitys, lepakkoselvitys, linnut, viitasammakko, ekoloogiset yhteydet ja pohjavesialueet. Vaikutukset ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen liittyen sosiaaliset vaikutusten arviointi, meluvaikutukset, varjostusvaikutukset, terveysvaikutukset, turvallisuus, liikenne ja virkistyskäyttö vaikutukset. Kaikkeen tähän on käytetty huomattavia taloudellisia ja henkisiä voimavaroja. Yhtenä huomattavampana tekijänä myös maanomistajien tasavertainen huomioiminen.	Isoneva II -alueen osalta ks. vastine Siikajoen kunnan lausuntoon. Vartinojan tuulivoima-alue oli osoitettu maakuntavaltuuston 2.12.2013 hyväksymässä Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavassa. Ympäristöministeriö jätti alueen kuitenkin vahvistamatta, koska se sijoittuu osittain uhanalaisen petolinnun reviirille. Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavaa varten laadituissa selvityksissä Vartinojan alueella on arvioitu olevan merkittäviä haitallisia vaikutuksia linnustoon sekä merkittäviä maisemallisia yhteisvaikutuksia yhdessä muiden Siikajoelle suunniteltujen tuulivoima-alueiden kanssa. Pohjois-Pohjanmaan liitto katsoo, että alueen osoittaminen seudullisena tuulivoima-alueena ei ole perusteltua.
Mielipide 18, Veneheitto	

Olen tehnyt valituksen Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen Vaalan Naulakankaan osayleiskaavan osalta. Osayleiskaavassa oli useita puutteita ja epäselvyyksiä, kuten valokuvasovitteet, valtuustossa tuulivoima-asioita käsitel- leen epäselvyydet esteellisuuden osalta. Terveys- ja ympäristöselvitysten puutteellisuus. Vaillinainen selvitys yhteisvai- kutuksista, vaikutusten vähättely linnustoon ja Natura-alue, suo- ja rämealueisiin, uhanalaisten lintulajien huomiotta jättäminen. Liian moni lausunto Osayleiskaavassa perustui puhtaasti arvioihin, eikä näinollen tällaista teollisuutta voida rakentaa puutteellisin ja harhaanjohtavin perustein, puhumattakaan osayleiskaavan käsittelyn aikana mahdollisesti tapahtuneeseen esteellisyysvirheeseen.	Merkitään tiedoksi.
Mielipide 19, Raahe Esitän maakuntakaavaan lisättäväksi Vartinojan tuulivoimalakaavat Perustelu: Siikajoen kunnanvaltuusto on hyväksy- nyt Vartinojan tuulipuiston osayleiskaavan 01.02.2012 ja se on tullut lainvoimaiseksi 12.04.2012. Samoin valtuusto on hyväksynyt 14.05.2014 Vartinojan laajennuksen, joka on menettänyt lainvoiman Korkeimmassa hallinto-oikeudessa muotovirheen perusteella ja palautettu kuntaan. Vartinojan tuulipuistoalueelle on myllyt 9 kpl:tta rakennettu, tiestöt ja johtokäytävät on mitoitettu huomioiden alueen laajennos. Lainvoiman saanut kaava ja laajennus ovat yhteydessä toisiinsa. Siikajoella on tehty periaatepäätös minkä mukaan kaik- kien tuulivoimala hankkeiden tulisi sijoita maakuntakaavan tv alueella. Alueesta on lisäksi laadittu laajat ympäristövai- kutustenarvonnit huomoiden luontotyyppitja kasvillisuus, luontotyyppi ja kasvillisuustiedot voimaloittain, liito-oravasel- vitys, lepakkoselvitys, linnut, viitasammakko, ekologiset yhteydet ja pohjavesialueet Vaikutukset ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen liittyen sosiaaliset vaikutusten arviointi, meluvaikutukset, varjostusvaikutukset, terveysvaikutukset, turvallisuus, liikenne ja virkistyskäyttö vaikutukset. Kaikkein edellä mainit- tuun on käytetty huomattavia taloudellisia ja henkisiä voimavaroja. Maanomistajien tasavertainen huomioiminen pitää toteutua.	Vartinojan tuulivoima-alue oli osoitettu maakuntavaltuuston 2.12.2013 hyväksymässä Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihema- kuntakaavassa. Ympäristöministeriö jätti alueen kuitenkin vahvistamatta, koska se sijoittuu osittain uhanalaisen peto- linnun reviirille. Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavaa varten laadi- tuissa selvityksissä Vartinojan alueella on arvioitu olevan merkittäviä haitallisia vaikutuksia linnustoon sekä merkittä- viä maisemallisia yhteisvaikutuksia yhdessä muiden Siikajo- elle suunniteltujen tuulivoima-alueiden kanssa. Pohjois-Pohjanmaan liitto katsoo, että alueen osoittaminen seudullisena tuulivoima-alueena ei ole perusteltua.
Mielipide 20, Siikajoki Esitän maakuntakaavaan lisättäväksi Isona II tuulivoima hankealueen. Siikajoen kunta on ollut hyväksymässä kaavoitushanketta ja sen eteenpäin vientiä yhdessä hanketoimijan ja maanomis- tajien kanssa. Kaavoitushanke on käynnistetty khall 24.11.2014 §335. Oas on ollut nähtävillä 15.12.2014-30.1.2015 Khall 9.1.2017 §21 kaavaluonnos on ollut myös nähtävillä 23.1-22-2.2017	Ks. vastine Siikajoen kunnan lausuntoon.

Khall päätös 9.1.2017 §21 on seuraava: ”Kunnan hallitus hyväksyy Isonen tuulivoimapuiston osayleiskaavan laajennuksesta kaavaluonnoksen ja kaavaselos- tuksen. Kunnanhallitus päättää asettaa kaavaluonnoksen valmistusvaiheen kuulemista varten nähtäville sekä pyytää kaavaluonnoksesta tarvittavat lausunnot” On hyvin suotavaa, että Isonen II on mukana myös tulevassa vaihemaakuntakaavassa niin kunnan kaavoitusprosessi- kin kulkee rinta rinnan vaihemaakuntakaavan valmistelun kanssa. Myös tehty, kattavat ympäristövaikutusten arvioinnit eivät anna aiheutta jättää Isonen II:n aluetta mk-3:ssa mainitta- vien tuulivoimalle soveltuvien alueiden ulkopuolelle. Eivätkä myöskään aiheutta käsitellä Isonen II:n aluetta Kangastuu- len ja Karhukankaan tuulivoima-alueista poikkeavalla tavalla. Isonen II kaavoitukseen on käytetty huomattavia taloudellisia panostuksia, aikaa rahaa ja kunnanviranhaltijoiden työ- panostusta. Perusteeksi voi vielä mainita myös maanomistajien tasavertaisen kohtelun.	
Mielipide 21, Kuusamo (kaksi allekirjoittajaa) Tilan nimi ja rekisterinumero: [tieto poistettu] ESITYS/KORJATTAVAA Tilamme alueella on Noivioharjualueella noin 40 hehtaaria. Karkeaa soraa/kiviainesta on hyödynnettävissä nykyisten korkeusmittojen mukaan laskien paikoin yhdeksän metrin vahvuudelta. Noivioharjusta on Mustanlahden kohdalta Kor- keimman hallinto-oikeuden päätöksellä kielletty soranotto vain osalta harjua, myöhemmin (meidän tietämättä) on jat- kettu My/hs-alueutta koskemaan myös meidän harjualueutta, joka ei ole ollut mukana kyseisessä käsittelyssä hallinto- oikeudessa. Noivioharjujen meidän puoleisessa päässä on samanlaista harjujonoa hyödynnetty ja edelleen murske- asema ja soranottoalue toiminnassa. Kansalaisten yhdenvertaisuus ei toteudu mikäli totaalinen suojele toteutetaan koko tilamme kohdalla Noivioharjuun. Noivioharju on kuivaa kangasta ja puun kasvu hyvin hidasta, joten puuston mah- dollinen hyödyntäminen ei korvaa maa-aineksen otosta saatavaa tuottoa. Maakuntakaavasta tulee mielestämme poistaa My/ah merkintä ainakin osittain, jotta maanomistajalle jää mahdolli- suus hyödyntää niin halutessaan normaalin maa-ainesten ottoluvan puitteissa ainakin osaa soraharjuista. Sen osittai- nen hyödyntäminen ei haittaa alueen virkistyskäyttöä. Kuusamon rakennustarkastaja on käynyt maanomistajan kanssa tarkistamassa maaston noin kaksi vuotta sitten ja todennut: ”Kuusamon kaupungilla ei ole mitään sitä vastaan vaikka siitä otetaan soraa”. Puhelinkeskustelussa 22.8.2016 Maakuntakaavan kaavoituspäällikkö Olli Eskelinen/Terttu Lämsä keskusteltiin Noivioharjun kaavamerkintöjen vaikutuksista maanomistajan kannalta. Rukan isot kehityssuunnitelmat tulevat lisäämään sora-aineksen tarvetta jo lähitulevaisuudessa. Kuusamossa on tar- vetta hyvälle sora-aineelle. Meidän mielestämme on ”maanomistajalta ryöstämistä”, mikäli kaavalla määrätään näin	Noivioharjun merkintä arvokkaaksi harjualueeksi voimassa olevassa maakuntakaavassa (vahvistettu 2005) pohjautuu vuosina 1978-80 tehtyyn valtakunnalliseen harjututkimuk- seen. Alue luokiteltiin paikallisesti arvokkaaksi. Siinä rajattu alue merkittiin ensin vuonna 1993 vahvistettuun seutukaa- vaan merkinnällä ME (maa- ja metsätaloustalouden alue, jolla on maa-ainesten oton yhteensovittamistarvetta). Seu- tukaavassa osoitettiin eri merkinnöillä harjujensuojeluohjel- maan kuuluvat alueet (MY-hs) ja muut seudullisesti arvok- kaat harjualueet (MY-ah). Maakuntakaavaa valmisteltaessa harjualueiden merkintöjä yhdistettiin ja kaikki vähintään seudullisesti arvokkaat harjualueet osoitettiin samalla mer- kinnällä MY-hs. Noivioharjun rajausta säilyi ennallaan. Maakunnallisessa pohjavesien suojele ja kiviainesten käy- tön selvityshankkeessa (POSKI) on maisemallisesti arvokkai- den harjujen tila ja aluerajaus tarkistettu Kuusamossa maastossa syksyllä 2015. Tutkimusraportissa Noivioharjun rajaukseen on tullut tarkennuksia ja arvoluokaksi esitetään 3 eli seudullisesti arvokas (raportti löytyy Pohjois-Pohjan- maan liiton www-sivuilta 3. vaihemaakuntakaavan selvitys- aineistoista). Länsiosassa, jota MY-hs merkintä koskee, ei ole tapahtunut mainittavia muutoksia 1980 inventoinnin

rajusti rajoittaen maan käyttöä. Käytännössä se merkitsee, että puolelle tilamme maista tulee rajoituksia ilman vastinetta. Kuusamossa on yleiskaava ja osayleiskaava vaiheessa. Rajoitus ja suojelumerkinnot niissä noudattavat maakuntakaavan merkintöjä, joten maakuntakaavalla on suuri merkitys tilamme harjualueen hyödyntämisessä.

Taloudellisesta menetyksestä tulee saada puolueettoman toimijan tekemän arvion mukainen korvaus, mikäli kaavamerkintöihin ei tule muutosta tilamme kohdalla. Kyseessä on kohtuuton haitta ja tulon menetys tilamme osalta. Kyseisen millainen on korvausmenettely?

Pyydämme henkilökohtaista vastausta.

jälkeen. Rajauksen muutos tehtiin Kotalamminharjun maa-ainesalueen kohdalla. Rajaukseen lisättiin maa-ainesalueen pohjoispuolelta Poroaidankangas ja itäpuolelta Sivakkaharju. Laajennuksessa on kapea, jyrkkämuotoinen selänne kannaksena lampien välissä ja siihen liittyvä harjulaajentuman osa. POSKI-selvityksissä Noivioharju todettiin myös soveltumattomaksi maa-ainesten ottoon. Maa-ainestenotto sijoittuu MY-hs merkinnän ulkopuolelle.

Noivioharju-Sivakkaharju ovat pohjaveden hankinnan kannalta tärkeää pohjavesialuetta ja sillä sijaitsee vedenotamo. Lisäksi harjujakso on voimassa olevassa maakuntakaavassa osoitettu merkittävänä pohjavesivähykkeenä. Noivioharjun MY-hs -alue sisältyy myös 2. vaihemaakuntakaavassa osoitettuun maakunnalliseen maisema-alueeseen "Kitkan järvimaisemat". Kuusamon valitusmenettelyssä olevassa strategisessa yleiskaavassa harjualue on osoitettu arvokkaana harjualueena (hs) sekä tärkeänä tai vedenottoon soveltuvana pohjavesialueena (pv-1), I tai II. Noivioharjun maa-ainestenottoa koskien on olemassa korkeimman hallinto-oikeuden päätös (3045/7.12.2001), jossa maa-ainestenottolupa alueella evättiin. MY-hs alueen rajausta ei muuteta edellä esitettyihin tietojen pohjalta.

Kaavoituspäällikkö Eskelinen on kertonut puhelinkeskustelussa 22.8.2016 tilanteesta sekä tarkentanut sähköpostillaan tilannetta 23.8.2016 mielipiteen esittäjälle. Mahdolliset korvauskäytännöt eivät ole siitä muuttuneet. Mikäli maakuntakaavassa olevalle alueelle tulee maa-aineslupahakemuksia, kunnan tulee pyytää lausunto Ely-keskukselta ja maakunnan liitolta. Lupapäätös tehdään maa-aineslain 3 §:n mukaisilla perusteilla. Koska kyse ei ole valtakunnallisesti arvokkaasta alueesta, harkinnan mahdollisuus ("kaunis maisemakuva, erikoinen luonnonesiintymä") on suurempi, kun maakuntakaavassa ei ole suojelumääräystä. Maa-aineslaissa ei ole korvausmenettelyä, MAL 8 §:n mukaan: "Jos lupa ainesten ottamiseen on lainvoimaisesti evätty eikä maanomistaja voi käyttää maataan maa- ja metsätalouteen, rakentamiseen tai muuhun vastaavaan kohtuullista hyötyä tuottavaan tarkoitukseen, on kunta tai, jos alueella on luon-

	nonsuojelun kannalta valtakunnallista merkitystä, valtio velvollinen omistajan niin vaatiessa lunastamaan alueen." Yleensä tuo kohtuullisen hyödyn vaatimus on täytynyt eikä lunastuksiin ole lähdetty. Ks. POSKI-hankkeen yleiskommentti vastineitten alusta, saatteeksi -kohdasta.
Mielipide 22, Vaala Palaute: - Havainnekuvat suunnitteilla olevista tuulimyllyistä puuttuu kokonaan Vaalan Veneheiton Nikulanajalta nähtynä. (Pitää tehdä kaikista suunnitteilla olevista, Naulakankaalta Kestiiän rajalle asti olevista, eikä vain muutamasta Nikulanojan aukealta nähtynä.). Nikulanojalla on yli kymmenen taloutta, joiden näköpiiriin myllyt tulisivat. - Omistan Puutarhayrityksen Veneheitossa Nikulanojalla. Työskentelen muovikasvihuoneessa. Kaikki äänet kuuluvat seinien läpi, myös lähistöllä olevan turvesuon "työn äänet". Myös normaalia voimakkaampi tuuli. Jos joudun näiden tuulimyllyjen takia lopettamaan työskentelyni yrityksessäni, tulen vaatimaan siitä korvauksia. - Nikulanojalla ja Sorsanperällä on myös kunnan suurimmat maatilat, joissa tuotantoeläimet ulkoilevat ympäri vuoden. Mitä haittavaikutuksia tuotantoeläimille? - Jos on annettu lausunto, että Vaalan kunnan alueella ei ole tuulivoimalle sopivia alueita, niin miksi tätä asiaa viedään edelleen eteenpäin. - Naulakankaan alueella aktiivista metsästystoimintaa etenkin hirvenmetsästysaikaan. - Rahan kiilto silmissä täällä vallitsee yleinen ymmärtämättömyys asian vakavuudesta. Eikö näistä ole jo tarpeeksi vaaroittavia esimerkkejä tullut?	Maakuntakaavaluonnoksessa osoitettu Naulakankaan tuulivoima-alue sijoittuu noin 4-5 km päähän Nikulanojan alueelta. Pohjois-Pohjanmaan liitto katsoo, että tämä on riittävä etäisyys meluvaikutusten hallinnan kannalta. Havainnekuvien osalta mielipiteessä viitataan Vaalan kunnassa vireillä olevan Naulakankaan tuulivoimayleiskaavan selvityksiin.
Mielipide 23, Kuusamo Mielipide Kuusamon Maaningan alueelle osoitetusta selvitysalueesta (se-3) koskien tuulivoimatuotannon suunnittelu-alueetta Pohjois-Pohjanmaan vaihemaakuntakaavan 3 valmisteluvaiheen aineistossa osoitettu selvitysalue (se-3) koskien tuulivoimatuotannon suunnittelualueetta tulee poistaa vaihemaakuntakaavan jatkovalmistelussa. Kyseistä Maaningan aluetta ei tule osoittaa myöskään tuulivoima-alueena vaihemaakuntakaavassa. Perusteluna poistolle ja osoittamatta jättämiselle ovat alueen merkittävät kielteiset vaikutukset Suomen kansallispuistoverkostoon kuuluvan Riisitunturin kansallispuiston vetovoimaan ja alueen luonteeseen sekä mahdollisuuksiin käyttää aluetta niin koillismaalaisten kuin muualtakin Suomesta saapuvien virkistys- ja matkailukohteena. Riisitunturin kansallispuisto on jo nyt suosittu virkistys- ja luontomatkailukohde ja alueen merkitys sekä potentiaali maisemallisesti merkittävänä luonnonrauha-alueena lisääntyy tulevaisuudessa. Riisitunturi on helposti saavutettavissa oleva tunturi ja alueelta avautuu mahtavat näkymät eri suuntiin. Tunturin rauha on lähes käsin kosketeltavaa. Tämä on paljon puhuttua hyvinvointimatkailua parhaimmillaan ja tämän tuulivoimatuotannon	Ks. vastine Kuusamon kaupungin lausuntoon.

alueen osoittaminen vaihemaakuntakaavassa ja sitä seuraava alueen myöhempi toteuttaminen tuhoaisi. Riisitunturin valokuvauksellisuus on myös usein esillä retki- ja valokuvausalan lehdissä sekä sosiaalisessa mediassa.

Riisitunturi on tärkeä niin Posion kuin Kuusamonkin matkailuille ja maineelle luontomatkailukohteena sekä osa koko Koillismaan matkailun vetovoimaa. Rukatunturin alue on valjastettu talvimatkailukäyttöön ja lähellä sijaitseva Riisitunturin alue tarjoaa vaihtoehtoisen käyntikohteen myös Rukan kävijöille vaikka alueen sijaitsee naapurimaakunnan puolella. Alue on osoitettu matkailun vetovoima-alueena (mv) Lapin maakunnan puolelle sijoittuvassa maakuntakaavassa ja ylimaakunnalliset vaikutukset on otettava huomioon myös Pohjois-Pohjanmaan vaihemaakuntakaavan 3 suunnittelussa ja päätöksenteossa. Alueen toteuttamisella tuulivoima-alueena olisi ylimaakunnallisten vaikutusten ohella vaikutuksia myös valtakunnan tasolla ja kansainvälisesti johtuen alueen kuulumisesta Suomen kansallispuistoverkostoon.

Käyn säännöllisesti virkistäytymässä ja nauttimassa luonnonrauhasta sekä vaikuttavista maisemanäkymistä Riisitunturin kansallispuistossa. Suunniteltu Maaningan alueen tuulivoimahanke ja alueen osoittaminen vaihemaakuntakaavassa tuhoaisivat itselleni ja myös monelle muulle tärkeän kansallispuistoalueen vetovoiman ja puiston ominaispiirteet. Tuulivoimatuotannon alueet tulee keskittää alueille, joilla vaikutukset ovat hallittavia ja alueen osoittaminen maakuntakaavatasolla tulee perustua em. näkökohdat huomioonottavaan suunnitteluun. Tuulivoimaloiden alue muuttaa toteutusaan luonnonmukaisen alueen teolliseksi alueeksi.

Maakuntakaavatasoisessa suunnittelussa on tunnistettava maakunnan eri alueiden ominaispiirteet, herkkyyks ja sietokyky siten, että suunniteluilla toiminnoilla ei vaaranneta ja tuhota alueiden nykyistä eikä myöskään tulevaisuuden potentiaalia. Tämä tulee ottaa huomioon myös päätöksenteossa. Luonnonarvot, luonnonrauha, maisemalliset vaikutukset kuten myös mahdollisuudet virkistäytyä ja kehittää matkailua ovat maankäyttö- ja rakennuslain mukaista vaikutusten arviointia (MRL 1 § ja MRA 10 §) ja herkkyystarkastelua. Nähtävillä olevassa valmisteluvaiheen aineistossa ei ole esitetty MRL:n mukaista vaikutusten tarkastelua.

Vaihemaakuntakaavan jatkosuunnittelussa arvioinnin avuksi tulee laatia maisemavaikutusten havainnollistamiseksi YVA-selostuksessa esitetyn aineiston lisäksi esimerkiksi olemassa oleviin maastonäkymiin perustuvia havainnollistavia pallopanoraamaesityksiä päätöksentekijöitä varten. Havainnollistamista tulee tehdä niin kansallispuiston lakialueilta kuin myös Kittajärveltä ja lähiasutuksen osalta. Digitaalitekniikka tarjoaa tähän hyvät mahdollisuudet. Tuulivoimaloiden vaikutuksista esimerkiksi alueiden matkailuvetovoimaan on olemassa tieteellisiä tutkimuksia, joita tulee myös hyödyntää vaikutusten arvioinnissa ja päätöksenteon pohjana.

Maisemavaikutusten ohella Maaningan alueen valjastaminen tuulivoima-alueeksi aiheuttaa luonnon monimuotoisuuden kohdistuvia vaikutuksia. Tuulivoimaloiden rakentaminen alueen toteuttamiseen tarvittavan tieverkoston ja voima-johtojen kanssa pirstoa laajat erämaiset luontoalueet. Näkymät Riisitunturilta ovat huumauttavat, mutta kuinka kauan?

Sähköposti 6.8.2017

Palautetta Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavaan, Kuusamo / Maaningan palstaan suunniteltu tuulivoimalapuisto

Hyvä vastaanottaja,

Pohjois-Pohjanmaan liiton verkkosivujen mukaan OAS :stä voi antaa palautetta koko prosessin ajan.

Tuulivoimalan YVA-arviossa ja siihen liittyvässä keskustelussa on ollut hiukan epämääräistä tietoa Maaningan palstalle suunnitellun tuulivoimalapuiston maisemavaikutuksista. Esimerkiksi arviot tuulivoimaloiden näkyvyydestä Riisitunturin kansallispuistoon on ollut epäselviä.

Kävin heinäkuun lopussa kirkkaana päivänä kuvaamassa tuulivoimaloiden napa- sekä lapakorkeudelta näkyvän maiseman kaikkiin suuntiin liitekuvan osoittamalla paikalla Maaningan palstan Välihaaralla Pihlajalammen länsi-lounaispuolella sijaitsevan metsäautoteiden risteuksen yläpuolelta. (Kts. liitetiedosto Kuvauspaikka.png)

Koska kaavailtujen tuulivoimaloiden näkyvyys ympäristöönsä on sama kuin ympäristön näkyvyys kaavailtujen generaattorien paikalle, valokuvat osoittavat kiistatta alueet, jonne suunnitellut tuulivoimalat ja erityisesti pimeässä niiden valot näkyisivät.

Valokuvien perusteella tämä näkyvyysalue ulottuu useiden kymmenien kilometrien päähän pohjoiseen Sallan ja idässä Venäjän tuntureille asti. Kuusamossa tuulivoimalat näkyvät selvästi mm. Rukan-Valtavaaran-Konttaisen alueelle (valokuvista näkyy mm. Rukan hyppyräimäki, joka on selvästi matalampi rakennelma kuin kaavaillut tuulivoimalat) sekä Yli- ja Ala-Kitkan järviolueelle. Kuvien perustella on myös kiistatonta, että tuulivoimalat näkyisivät selvästi kansallispuiston alueella Riisitunturille, Pikku Riisitunturille sekä Noukavaaralle.

Näkyvyysalue on ilmeisen laaja, koska suunnitellut tuulivoimalat ovat huomattavan korkeita. (Kts. liitetiedosto Näsinneula- tuuligeneraattori.jpeg, jossa voimaloiden koko on hahmoteltu suhteutettuna Näsinneulaan.)

Valokuvat: Kustakin valokuvasta ilmenee kartalle merkittynä kuvauspaikka ja kuvaussektori.

Lisäksi valokuvii on merkitty alueen vaarojen, tunturien ja järvien nimiä kohteiden tunnistamisen helpottamiseksi.

Näkymä lapakorkeudelta etelään, itään ja pohjoiseen (Dropbox).

Merkitään tiedoksi (lausuntoajan ulkopuolinen kommentti).
Ks. vastine Kuusamon kaupungin lausuntoon.